

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

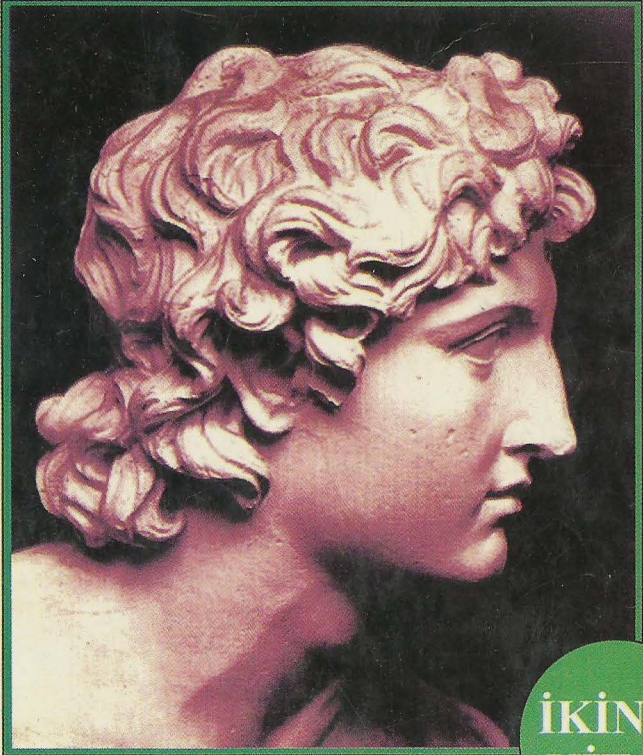
- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Valerio Massimo Manfredi

BÜYÜK İSKENDER

Anadolu'nun Kapıları

ROMAN

İKİNCİ
KİTAP

2. BASIM

İtalyanca aslından çeviren
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://manley.org>

EREN CENDEY

Valerio Massimo Manfredi
BÜYÜK İSKENDER
Anadolu'nun
Kapıları

İKİNCİ CİLT

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

1. basım: Kasım

2. basım: Aralık

Yayına hazırlayan
SAADET ÖZEN

Düzeltili: Fulya Tükel

Dizgi: Serap Kılıç

ISBN 975-07-0033-3

• 1998 Arnoldo Mondadori Editore SpA / Can Yayınları Ltd. Şti. (1999)

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Özal Basımevi'nde basıldı. (2000)

Cilt: ZE Ciltevi

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Valerio Massimo Manfredi
BÜYÜK İSKENDER
Anadolu'nun
Kapıları

ROMAN

İtalyanca aslından çeviren
EREN CENDEY

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

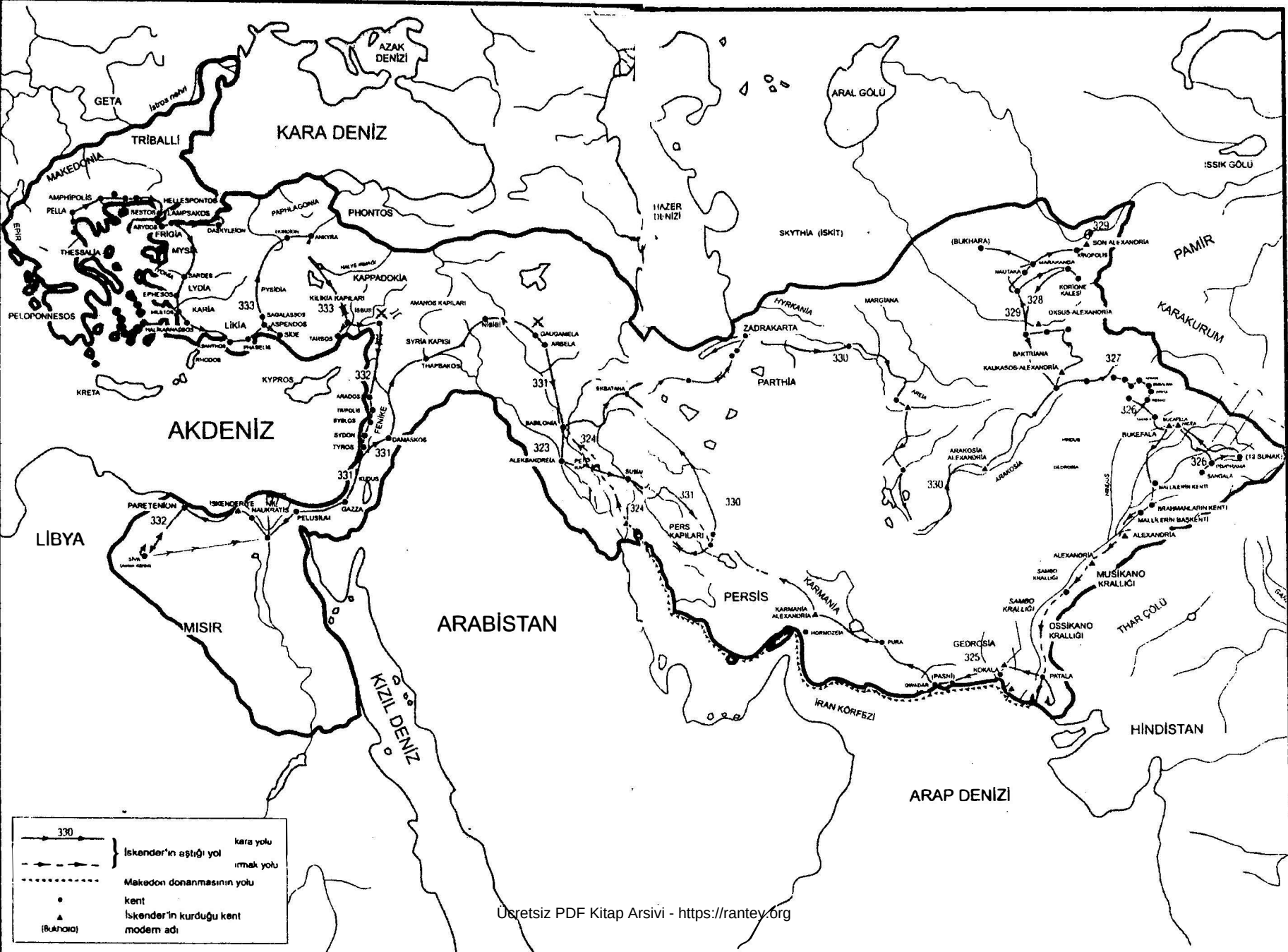
web sayfamız: <http://www.canyayinlari.com>

e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

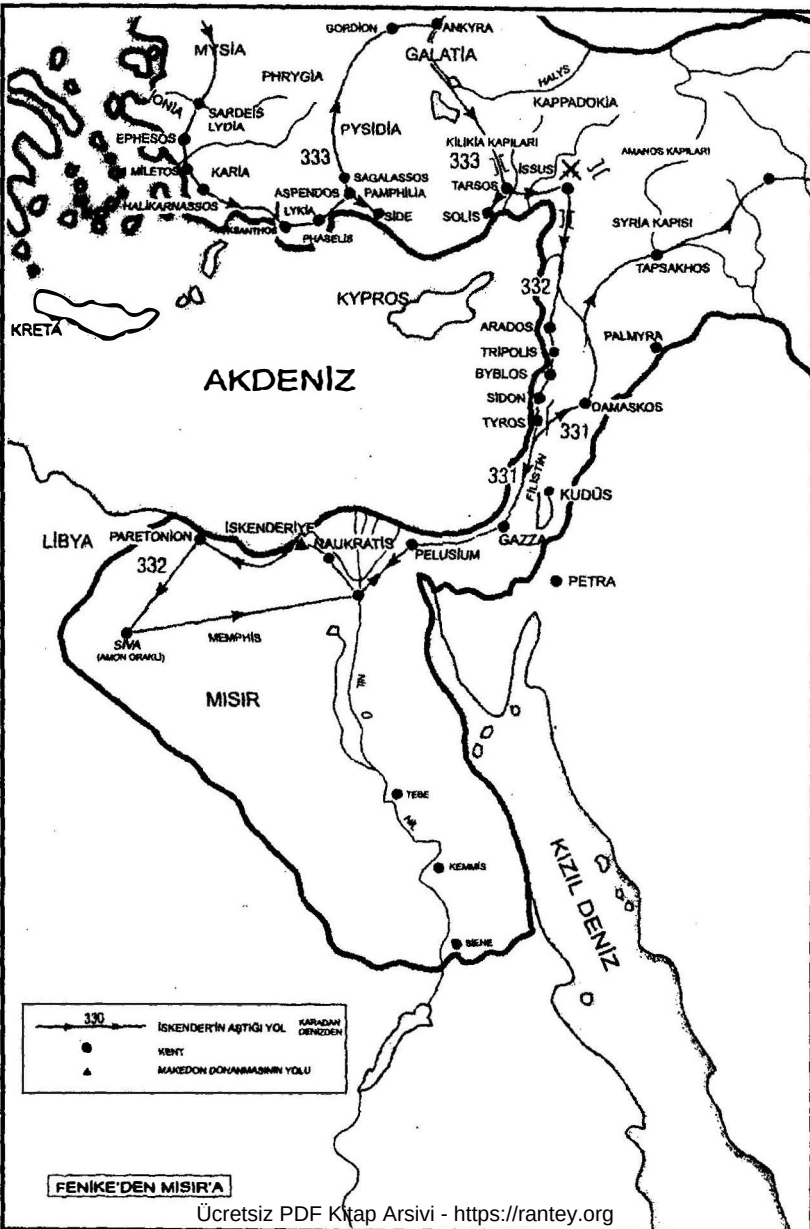
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Özgün adı
Le Sabbie di Amon

Valerio Massimo Manfredi, Venedik Üniversitesi, Arizona Üniversitesi, Washington Üniversitesi, Sorbonne Üniversitesi gibi okullarda dersler vermiş, özellikle Antik Dünya Topografyası hakkında uzmanlaşmış bir bilim adamı. Çeşitli yerlerde kazılar da yapan *Manfredi*, bilimsel yayınlarının yanında, antik dünyayı ve kahramanlarını konu alan birçok popüler kitap da kaleme alarak, tarihi güncel bir dille binlerce okura taşıdı. Bunun yanı sıra, çeşitli İtalyan gazetelerine tarih hakkında makaleler yazıyor.

330	kara yolu
330	İskender'in aştığı yol
330	ırmak yolu
330	Makedon donanmasının yolu
•	kent
▲	İskender'in kurduğu kent
(Bukhara)	modern adı

1

İskender bir tepenin üstünde durmuş, aşağıda, aradan bin yıl geçtiği halde aynı görüntüyle uzanan kumsalı seyrediyordu: Denizin kıyısında yüzlerce gemi ve binlerce savaşçı sıralanmıştı; ama arkada kurulmuş olan antik Troia'nın vârisi Ilion kenti, on yıl sürecektir bir kuşatmaya değil, hem Akhilleus'un, hem Priamos'un soyundan gelen İskender'i kucaklamaya hazırlanıyordu.

Atlarıyla tepeye tırmanarak kente ulaşmaya çalışan arkadaşlarını görünce, İskender de Bukéfalos'u mahmuzlayarak kaleye doğru sürdü. Antik Ilion'daki Athena Tapınağı'na ilk olarak ve yalnız girmek istiyordu. Atını bir görevliye emanet edip tapınağın içine girdi.

İçeride, loş ışığa gömülmüş anlaşılmasız biçimler, hatları belirsiz nesneler gibi göz kırparken, İskender Troia göklerini ısıtan parlak güneşle kamaşan gözlerini tapınağın gölgelerine alıştırmağa çalıştı.

Eski yapı, Homeros'un savaşını, tanrıların ördüğü surların önünde on yıl süren kuşatmanın destanını anımsatan silahlar ve kutsal emanetlerle doluydu. Zamanın pusuyla gölgelenen her bir nesnenin üzerinde bir ithaf, bir tanım vardı; Paris'in liri, Akhilleus'un, üzerine savaş sahneleri işlenmiş büyük kalkanı ve silahları bunların arasındaydı.

İskender, gözlerini yüzyıllar boyunca inancını kaybetmeyenlerin görünmeyen ellerinin ilgisi ve bakımı ile pırıl pırıl kalmış bu eski nesnelerde dolaştırdı. Andaçların bir bölümü sütunlardan, girişlerden, küçük yapının duvarla-

rından sarkıyordu, ama acaba bunların kaç ı gerçektı? Kaç ı rahiplerin kurnazlığının, kazanç tutkusunun ürünüydü?

O anda, bir tapınak düzeninden çok pazar yerinin karmaşasını çağrıştıran bu ortamdaki tek içtenlikli şeyin, kadim, kör ozana, zamanla küle dönüşen kahramanlara, Boğazlar'ın iki kıyısı arasında yaşanmış sayısız olaya duyduğ u tutku olduğunu duyumsadı.

Günün birinde ansızın Delphoi'daki Apollon Tapınağı'na gitmiş olan babası gibi, o da beklenmedik bir anda bu-
raya çıkagelmışti. Arkasında hafif bir ayak sesi duyunca, bir sütunun arkasına, taştan oyulmuş, elinde gerçek metal-
den bir silah tutan, renkli ve etkileyici Athena heykelinin yanına gizlendi: Bu ilkel ve katı idol, koyu renkli, yekpare bir taş a oyulmuştu; sedef gözleri, adak kandillerinin is i ve yılların etkisiyle kararan yüzünde pırıltılar saç ıyordu.

Bembeyaz bir *peplos* giymiş, saçlarını aynı renk başlı-
ğın içinde toplamış olan genç bir kız, bir elinde küçük bir kova, ötekinde süngerle heykele yaklaşt ı.

Heykelin kaidesine çıkıp sünger i üzerinde dolaştırarak heykeli temizlemeye başladığında, yüksek tavanlı odaya yoğun bir aloe ve sümbül kokusu yayıldı. İskender, sessizce ona yaklaşıp, "Kimsin sen?" diye sordu.

Kız yerinden sıçradı; elinden düşürdüğü kova, gürül-
tüyle uzaktaki bir sütuna dek yuvarlandı. Hükümdar, onu "Korkma," diyerek yatıştırmaya çalıştı. "Ben de Tanrıça'ya saygılarını sunmak için gelmiş bir hacıyım. Sen kimsin, adın ne?"

"Adım Daunia ve kutsal köleyim." Genç kız bunları söylerken pek çekingen davranmıştı, çünkü İskender'in gör-
rüntüsünden onun sıradan bir hacı olmadığını anlamıştı. Pelerininin altında zırh ı ve dizlikleri parlıyor, hareket etti-
ğ i zaman metal örgülü kemeri ş ıngırd ıyordu.

"Kutsal bir köle mi? Pek öyle görünmüyorsun. Soylu yüz çizgilerin, gururlu bakışların var."

"Sen herhalde Aphrodite'in kutsal kölelerini görmeye alışkınsın: Onlar gerçekten sıradan kölelerdir; kutsallığ a ermeden önce erkeklerin cinsel tutkularının kölesi olurlar."

İskender, yere yuvarlanan kovayı alırken, "Ya sen, öy-
le değil misin?" diye sordu.

"Ben bakireyim, bu tanrıça gibi. Kadınlar kentinden 4/5 edildiğini duydun mu? Ben oradan geliyorum." Konuşmasındaki son derece değişik vurguları hükümdar ilk kez işitiyordu.

"Bir kadınlar kentinin varlığını bile ilk kez duyuyorum. Nerede?"

"İtalya'dadır. Adı Lokris'tir; aristokrat sınıfı yalnızca kadınlardan oluşur. Anavatanları olan Lokroi'den kaçmış yüz kadının kurduğu bir kenttir. Söylentilere göre o kadınlar kocalarının ölümüyle dul kaldıklarından, erkek köleleriyle birleşmişler."

"Peki, sen neden burada, bunca uzak topraklarda bulunuyorsun?"

"Bir günahın cezasını çekiyorum."

"Bir günah mı? Böylesine genç bir kız, nasıl bir günah işlemiş olabilir ki?"

"Günahı işleyen ben değilim. Bin yıl önce, ulusal kahramanımız Aias Oileus, Troia'nın düştüğü gece, tam burada gökten düşen Athena'nın mucizevi idolü önünde, Kutsal Palladion'un durduğu kaidenin üzerinde Priamos'un kızı Prenses Kassandra'ya tecavüz etti. O zamandan beri Lokrisliler, en soylu ailelerden seçilen iki genç kızı armağan ederek bu günahı öderler; kızlar da bütün bir yıl tanrıçanın tapınağında kalırlar."

İskender, duyduklarına inanamazmış gibi başını salladı. Tapınağın önündeki çakıl taşları atların ayakları altında çıtırdamaya başlayınca İskender çevresine bakındı: Arkadaşları gelmişlerdi.

O anda içeriye bir rahip girdi; karşısındakinin kim olduğunu anlayıp derin bir saygıyla eğildi.

"Hoş geldin, güçlü efendim. Bizleri uyarmadığın için üzgünüm; daha başka türlü karşılanırdın." Sonra çekilip gitmesi için kıza işaret etti, ama İskender onu durdurdu.

"Ben böylesini yeğliyorum," dedi. "Bu kız bana hayal bile edemeyeceğim, olağanüstü bir öykü anlattı. Bu tapınakta saklanan kutsal nesnelerin Troia Savaşı'ndan kaldığını duymuştum. Doğru mudur?"

"Elbette. Şu gördüğün imge bir Palladion'dur. Gökyüzünden düşüp efendisi olduğu kenti yenilmez kılmış antik bir Athena heykelininkiyle aynı yüz çizgilerine sahiptir."

O anda Ephestione, Ptolemaios, Perdikkas ve Seleukos içeriye girdiler.

Ephestione onlara yaklaşarak, "Peki, zgn heykel nerede?" diye sordu.

"Bazı kişilere göre tekrar Argos'a götürmek üzere onu kahraman Diomedes almıştır; kimilerine göre de Odysseus, İtalya'ya gidip onu Kral Latino'ya armağan etmiştir; Aeneas'ın onu Roma'dan pek uzak sayılmayan bir tapınağa taşıdığını ve heykelin hâlâ orada bulunduğunu söyleyenler de var. Aslında, pek çok kent, idoln gerçeğine sahip olmakla övünür."

"İnanırım," dedi Seleukos. "Böyle bir inanış, cesaret verir."

"Evet," diye söze katıldı Ptolemaios. "Aristoteles inancın ya da kehanetin olayları yarattığını söyler."

Bunun zerine İskender, "Peki ama gerçek Palladion'u öteki heykellerden ayıran nedir?" diye sorar.

Rahip, tumturaklı bir ses tonuyla, "Gerçek idol," diye söze girişti, "gözlerini yumup mızrağını sallayabilir."

"Bu hiç de g değil," diye atıldı Ptolemaios. "Ordudaki mhendislerimizden herhangi biri bu tür bir oyuncak yapabilir."

Rahip ona acımasız bakışlar fırlatırken, hükümdar da başını salladı. "Senin inandığın bir şey var mıdır Ptolemaios?"

"Elbette," dedi genç, bir elini kılıcının kabzasına dayayarak, "bu," teki elini de İskender'in omzuna koyarak, "ve arkadaşlık," dedi.

"Gene de," diye ayak diredi rahip, "bu duvarlar arasında gördüğünüz şesnelerin tümüne çok eski dönemlerden beri saygı gösterilmekte, kıyı boyunca uzanan gömütler ezelden beri Akhilleus'un, Patroklos'un ve Aias'ın kemiklerini barındırmaktadır."

O sırada ayak sesleri işitildi. Kallisthenes de ünlü tapınağı ziyaret etmek için onlara katılmıştı.

Ptolemaios, arkadaşının yanına gidip kolunu omzuna atarak, "Ya sen ne dersin Kallisthenes?" diye sordu. "Bunun gerçekten Akhilleus'un zırhı olduğuna inanıyor musun? Ya şu stna aslı olanın, Paris'in liri olduğuna?" Bu-

nu söylerken lirin tellerine dokunmasıyla, odada boğuk bir ses yankılandı.

İskender artık onları dinlemez gibiydi; şimdi bir ışık huzmesinde saydamlaşan *peplos*'unun altından, kandillere mis kokulu bir yağ ekleyen Lokrisli genç kızın bedeninin düzgün çizgilerini seyrediyor, onun kaçamak ve uysal gözlerinde dolaşan gizemi inceliyordu.

"Bütün bunların hiçbir önemi yok, bunu siz de biliyorsunuz," diye yanıtladı Kallisthenes. "Sparta'da Dioskurların tapınağında, Helena'nın ikiz erkek kardeşlerinin içinden çıktıkları yumurtayı gösterirler, ama ben onun Libya'da yaşayan at büyüklüğündeki bir kuşun, devekuşunun yumurtası olduğunu düşünüyorum. Tapınaklarımız benzeri kutsal eşyalarla doludur. Önemli olan insanların neye inanmak istedikleridir ve insanların inanmaya, düş kurmaya gereksinimleri vardır." Kallisthenes, bunları söylerken dönüp İskender'e baktı.

Kral, gümüş ve kalay süslemelerle donatılmış, bronz zırha yaklaştı; parmaklarını Homeros'un dillendirdiği sahnelerle süslenmiş dövme kalkanla, üçayak süslemeli tolgayaya değdirdi.

"Peki, sizce bu zırh buraya nasıl gelmiş olabilir?" diye sordu rahibe.

"Odysseus, Aias'ın elinden zorla aldığı için vicdan azabı çektiğinden, onu buraya geri getirdi; bir adak armağanı olarak Aias'ın mezarının önüne bırakırken de İthaka'ya dönebilmek için dua etti. Heykel sonradan oradan alınarak tapınağın içine yerleştirildi."

İskender, rahibe yaklaşarak, "Benim kim olduğumu biliyor musun?" diye sordu.

"Evet. Sen Makedonların Kralı İskender'sin."

"Öyle. Ben, anne tarafından Epir hanedanının kurucusu Akhilleus'un oğlu Pyrrhus'un soyundan geliyorum; yani Akhilleus'un vârisiyim. Bu nedenle bu zırh bana aittir ve onu istiyorum."

Bunu duyan rahibin beti benzi atıverdi. "Efendim..."

"Bu ne demek oluyor?" diye çıkıştı Ptolemaios. "Bizler bunun Paris'in liri, sunların Tanrı Hephaistos'un elleriyle

yaptığı silahlar olduğuna inanıyoruz da, sen Kralımızın Peleus Akhilleus'un soyundan geldiğine inanmıyor musun?"

"Ah, hayır," diye geveledi rahip. "Söz konusu olan, kutsal nesnelerin yerlerinden..."

"Masal bunlar..." diye söze karıştı Perdikkas. "Aynı silahlardan yaptırırsın gene. Kimse değişikliğin farkına bile varmaz. Görmüyor musun, bu silahlar hükümdarımıza gerekli, çünkü onun atalarına aittiler..." Sonra 'miras, mirastır' demek istercesine kollarını açtı.

"Şunları kampa taşıtın. Her çarpışmadan önce bir sancak gibi ordumuzun önüne dikilsinler," diye buyurdu İskender. "Şimdi dönmeliyiz; ziyaretimiz sona ermiştir."

Çakıl taşlı bahçeye çıkarak duvarlara ve sütunlara asılı inanılmaz sayıdaki nesneyi gözden geçirmeyi sürdürdüler.

Rahip, İskender'in, tapınağın küçük yan kapısından çıkmakta olan genç kızı gözleriyle izlediğini görünce kulağına eğilerek, "Her akşam, günbatımından sonra denizde, Skamandros Irmağı'nın ağzında yıkanıyor," diye fısıldadı.

Kral tek söz etmeden çıkıp gitti. Az sonra tapınağın eşğine çıkan rahip, onun atına atlayıp deniz kıyısında kurulmuş olan ve dev bir karınca yuvası gibi kaynaşan kampa doğru ilerlediğini gördü.

İskender, onun karanlıkta hızlı adımlarla, ırmağın sol kıyısını izleyerek yaklaşmasını ve Skamandros'un sularının denizin dalgalarına kavuştuğu yerde durmasını seyretti.

Serin ve dingin bir akşamdı; ay o anda ufuktan kıyıya dek gümüşü bir iz bırakarak denizin içinden yükselmeye başlamıştı. Kız giysilerini çıkarttı, ay ışığında saçlarını çözüp suya girdi. Dalgaların okşadığı bedeni cilalı bir mermer gibi parlıyordu.

İskender gölgelerin arasından sıyrılarak, "Bir tanrıça kadar güzelsin Daunia," diye fısıldadı.

Kız çenesine dek suya dalarak geriledi. "Bana kötülük yapma. Ben kutsandım."

"Kadim bir tecavüzün günahını çekmek için mi?"

"Herhangi bir tecavüzün günahını çekmek için. Kadınlar hep aynı çileyi çekiyorlar."

Kral da soyunup suya girdi; genç kız kollarıyla göğüslerini örtmeye çalışıyordu.

"Tanrısal Praksiteles'in yarattığı Knidos'taki Aphrodite heykelinin de tıpkı senin gibi göğüslerini örttüğü söylenir. Aphrodite de iffetliydi... Korkma. Gel. "

Kız dipteki kumlara basarak yavaşça Kral'a doğru yürüdü; yaklaştıkça sudan çıkan bedeninden damlacıklar saçılıyordu; suyun yüzeyi giderek alçalıyor, karnını, kalçalarını kucaklıyordu.

"Beni yüzerek Akhilleus'un tümülüsünün olduğu yere götür. Kimselerin bizi görmesini istemiyorum."

"İzle beni," dedi Daunia. "Umarım, iyi bir yüzücüsündür." Sonra deniz perileri Nereidler gibi dalgaların üzerinde kayarak yüzmeye başladı.

Deniz kampın ışıklarıyla aydınlanan koyun içlerine dek giriyor, üzerindeki toprak tümsekle dikkat çeken küçük bir yükseltiyle sona eriyordu.

"Öyleyim," diyen İskender, kızın yanı sıra yüzmeye başladı.

Kız koyun sonuna kadar gitmeyip doğrudan minik tepeye doğru yüzmeye başladı. Zarif, hafif, kesintisiz bir yüzüşü vardı; neredeyse hiç ses çıkartmadan suları bir deniz yarattığı gibi yarıyordu.

"Çok iyi yüzüyorsun," dedi soluk soluğa İskender.

"Ben denizde doğdum. Hâlâ Sigeion Burnu'na varmak istiyor musun?"

İskender yanıt vermeden, köpükler ay ışığında uzanan kumsalın kenarında görünene, dalgalar gömütü yalarcasına uzayana dek yüzmeyi sürdürdü.

El ele tutuşarak sudan çıktılar ve Kral, Akhilleus'un karanlık gömütüne doğru yürümeye başladı. İskender, kahrmanın ruhunun kendi ruhuna girdiğini hissediyor ya da hissettiğini sanıyordu; ayın gümüşü ışığında yanı başında duran, karanlıkta gözlerini arayan kıza baktığında pembe yanaklı Briseis'i görür gibi oldu.

Denizden esen ılık esintide kıza dönen İskender, "Böyle anları yaşamak yalnızca tanrılara tanınmış bir ayrıcalıktır," diye fısıldadı. "Akhilleus burada oturup Patroklos'un

ölümüne ağlamıştı ve deniz ana, bir tanrının yaptığı silahlarını getirip şuraya bırakmıştı."

"Sen bunlara inanıyor musun?" diye sordu genç kız.

"Evet."

"Peki o zaman, tapınakta neden..."

"Burada farklı. Şimdi gece; uzaklarda kalmış, artık sönmüş sesler hâlâ işitilebilirler. Ve sen çıplak bedeninde karşımda ısıldıyorsun."

"Sen gerçekten bir kral mısın?"

"Bak bana! Benim kim olduğumu sanıyorsun sen?"

"Tanrıça'nın tapınağında kız arkadaşlarımla uyurken kimi zaman düşlerime giren gençsin. Sevebilmek istediğim genç."

Sonra erkeğe yaklaşıp başını onun göğsüne dayadı.

"Yarın yola çıkıyorum; birkaç gün sonra zorlu bir savaş beni bekliyor: Ya yeneceğim ya da öleceğim."

"O zaman, istiyorsan, henüz sıcaklığını koruyan bu kumların üstünde benim tadımı çıkart; sonradan pişman olacaksak bile bırak seni kollarımla sarayım." Genç kız, Kral'ın saçlarını okşayarak onu uzun uzun öptü. "Böyle anlar yalnızca tanrılara tanınmış ayrıcalıklardır. Ve gece sürdükçe, bizler birer tanrıyız."

İskender, sıraya dizilmiş olan askerlerinin önünde çırılçıplak soyundu ve geleneklere uyarak Akhilleus'un gömütünün çevresinde üç kez koştu. Ephestione de aynı şeyi Patroklos'un gömütünün çevresinde yaptı. Her dönüşte, kırk binden fazla adam bir ağızdan bağıryorlardı:

Alalalái!

"Ne olağanüstü bir oyuncu!" diye bağırdı kampın bir köşesinde duran Kallisthenes.

"Öyle mi düşünüyorsun?" dedi Ptolemaios.

"Hiç kuşku yok. O efsanelere, senden ya da benden daha çok inanmıyor, ama sanki gerçeklerden daha gerçekmişler gibi davranıyor; böylelikle de adamlarına hayallerin gerçekleşebileceğini göstermiş oluyor."

"Onu çok yakından tanıyor gibisin," dedi Ptolemaios alaycı bir sesle.

"Doğanın yanı sıra, insanları incelemeyi de öğrendim."

"O zaman, hiç kimsenin İskender'i tanıdığını iddia edemeyeceğini de bilmelisin. Kimseden gizlisi saklısı yoktur, ama davranışları asla önceden kestirilemez; derin anlamlarının da her zaman anlaşılabilirdi söylenemez. O aynı anda hem inanır hem inanmaz, hem tutkulu bir âşık hem kabına sığmaz bir öfke adamıdır, hem..."

"Ne?"

"O farklıdır. Onu tanıdığımda altı yaşındaydı; şu an bile onu gerçekten tanıdığımı söyleyemem."

"Belki de haklısın. Ama şimdi tüm askerleri onun yeni-den can kazanmış Akhilleus, Ephestione'nin de Patroklos olduğuna inanıyorlar."

"Şu anda buna kendileri de inanıyorlar. Kaldı ki, astro-nomik hesaplara dayanarak, şimdiki saldırımızın, tam bin yıl. önce yaşanan Troia Savaşı'yla aynı ayda başladığını söyleyen sen değil miydin?"

Bu arada İskender giyinmişti; Ephestione ile ikisi zırh-larını da takıp atlarına atladılar. General Parmenion bora-zanların çalınmasını buyurdu, Ptolemaios da kendi atına bindi ve, "Kendi birliğime yetişmem gerekiyor," diyerek uzaklaştı. İskender, ordusunu selamlamaya hazırlanıyordu.

Borazanlar aralıksız çalınıyordu, ordunun tüm birlikle-ri kendi sancak ve işaretleriyle deniz kıyısına dizilmişlerdi.

Piyade sınıfı otuz iki bin askerden oluşuyordu. Sol ka-natta otuz bin 'kalkanlı' ve yedi bin Yunan müttefik vardı; yüz elli yıl önce Platea'da Perslere karşı savaşan askerin neredeyse onda biri kadardılar. Yunan ordusuna özgü gele-neksel ağır zırhlar giymiş, başlarına yalnızca gözleriyle ağızlarını açıktaki bırakan, boyuná dek kapalı, Korinthos tarzı ağır tolğalar takmışlardı.

Merkezde mızraklarıyla büyük bir topluluk oluşturan, *pezhetairoi* adıyla bilinen altı tabur zırhlı piyade bulun-u-yordu. Sağ kanatta ise, Kuzeyli barbarlardan gelen yardım-cılar diziliydi: Bunlar, verilen ücretlere ve olası ganimetle-re kanarak İskender'in ordusuna katılan beş bin Trakyalı ve Triballi askerdı. En gözü pek, yorulmak bilmeyen, de-ğerli askerler onlardı; soğuğa, açlığa, yorgunluğa karşı son derece dayanıklıydılar.

Görüntüleri ise pek korkunçtu; dimdik kızıl saçları, uzun sakalları, açık renk çilli tenleri, dövmelerle kaplı be-denleri vardı.

Bu barbarlar arasında en yabanıl ve ilkel olanlar Illy-ria Dağları'ndan gelenlerdi; Yunanca'yı hiç anlamadıkları için onlarla çevirmen aracılığı ile anlaşılıyordu; ama en ka-yalık tepelere bitkisel lifli ipler, ikili, üçlü kancalar kulla-narak tırmanmakta onlardan iyisi yoktu. Kuzey'den gelen öteki yardımcı güçteki adamlar ise deri tolğalar ve göğüs-lüklerin yanı sıra, yarımay biçiminde küçük kalkanlarla

kendilerini koruyor, hem ucu, hem yüzü keskin uzun kılıçlar kullanıyorlardı. Savaş sırasında canavar gibi saldırganlaşıyor, yüz yüze çarpışmada, işi düşmanlarının etlerini ısırarak koparmaya dek vardırıyorlardı. Son olarak da hafif ve ağır piyadelerden oluşan öteki Yunan paralı asker birlikleri geliyordu; görevleri, ötekileri bir arada tutmaktı sanki.

Kanatlarda, piyadelerden ayrı olarak ağır *hetairoi* süvarileri dizilmişti; toplam iki bin sekiz yüz askerdiler; onların yanı sıra, bir o kadar Thessalialı süvari, dört bin kadar yardımcı güç ve İskender'in 'Uç' Birliği'nden seçilmiş beş yüz süvari de bu kanatta yer alıyordu.

Bukefalos'a binmiş olan Kral, arkadaşlarıyla birlikte bölük bölük tüm ordusunu denetledi. Tepeden tırnağa silahlanmış, ayna gibi parlatılmış bronz kaplamalarla güçlendirilmiş, koyu renk Atina tarzı zırhını kuşanmış Eumenes de yanlarındaydı. Asker saflarının önünden geçerken onun kafası bambaşka hesaplar peşindeydi: Zihninde, bunca kişiyi doyurmak için ne kadar buğday, ne kadar baklagil, ne kadar tuzlu balık, ne kadar tütsülenmiş et, ne kadar şarap gerekeceğini ve bütün bu erzağı yol üstünde satın almak için harcaması gerekeni hesaplıyor, sonra da yanındaki yiyeceklerin ne kadar süre yetebileceğini öngörmeye çalışıyordu.

Gene de akşama dek, Kral'a bu seferinde başarıya ulaşması için iyi haberler vereceğinden umutluydu.

İskender safların başına vardığında, başıyla Parmenion'a işaret etti; böylece General hareket buyruğunu verdi. Ortada piyadelerin, kenarlarda süvarilerin olduğu uzun bir kfile yürüyüşe geçerek deniz kıyısı boyunca kuzeye doğru ilerlemeye başladı.

Ordu, uzun bir yılan gibi yol alırken, İskender'in ucuna iki uzun tüy takılı miğferi çok uzaktan bile seçiliyordu.

Daunia, o anda Athena Tapınağı'nın kapısına çıkıp merdivenlerin tepesinde durdu. O mis kokulu ilkbahar gecesinde denizin kenarında onu sevmiş olan genç, şimdi alabildiğine cilalanmış, fazlasıyla parlak zırhının içinde güneş altında ışıldarken gözüne bir çocuk gibi görünüyordu. Bu, onu seven erkek değildi; o erkek yoktu artık.

İskender'in ufka doğru uzaklaşmasını seyrederken içinde büyük bir boşluk duydu. Ve o tümüyle gözden yitince, gözlerini çabucak kuruladı, tapınağa girip kapıyı ardından kapattı.

Bu arada Eumenes iki ulağını, yanlarında korumalarıyla Boğazlar boyunca kurulmuş iki güçlü Yunan kenti olan Lampsakos ve Kyzikos'a doğru yola çıkarmıştı: Kentlerin birincisi kıyıda, ikincisi ise bir adanın üstünde kuruluydu. Eumenes, İskender adına, özgürlük ve dostluk çağrısını ve bir bağlılık anlaşması önerisini yenilemek istiyordu.

Manzaranın güzelliği Kral'ı büyülemişti; yolun her kıvrımında Ephestione'ye, "Şu köye bak, şu ağaca bak, şu heykele bak..." deyip duruyordu. Onun için her şey yeniydi, her şey onu şaşırtıyordu; tepelerdeki bembeyaz köyler, Yunan ve barbar tanrılarının kırlara gömülmüş heykelleri, çiçek açmış elma ağaçlarının kokusu, nar ağaçlarının parlak yeşili ne güzeldi.

Illyria'nın karlı dağlarında geçirdiği sürgün dışında, bu onun Yunanistan dışına ilk çıkışıydı.

Öteki arkadaşları askerleriyle ilerlerken, Ptolemaios ve Perdikkas onun arkasından geliyorlardı. Lysimakhos ile Leonnatos uzun sıranın en arkasındaydılar ve orduyu oldukça geriden inleyen iki gözcü birliğin kumandasını üstlenmişlerdi.

"Neden kuzeye gidiyoruz?" diye sordu Leonnatos.

"İskender Boğazlar'ın Asya kıyısının denetimini eline almak istiyor. Böylece bizim iznimiz olmadan hiç kimse Pontos Denizi'ne girip çıkamayacak, buradan geçen buğday iç alımıyla geçinen Atina da bizimle dost kalmaya zorunlu olacak. Kaldı ki Karadeniz'e kıyısı olan tüm Pers kasabalarını da bertaraf edeceğiz. Bu zekice bir tasarı."

"Doğru."

Gökyüzünde yükselmeye başlayan güneşin altında yürüyüşlerini sürdürdüler. Sonra Leonnatos yeniden konuşmaya başladı: "Anlamadığım bir şey var."

"Yaşamda her şeyi anlayamayız," diye alay etti Lysimakhos.

"Olabilir, ama bütün bu dinginliğin nedenini açıklar mısın bana? Gün ortasında kırk bin adamla karaya çıktık,

İskender İlion Tapınağı'nı ziyaret etti, Akhilleus'un gömütünün çevresinde dansını etti ve bizi bekleyen kimse yok. Yani hiçbir Pers demek istiyorum. Sence bunda bir tuhaflık yok mu?"

"Hiç de yok."

"Neden?"

Lysimakhos arkasına döndü. "Şu tepedeki iki kişiyi görüyor musun?" derken Troia tepelerinde ilerleyerek onları izlemekte olan iki süvarinin silüetini gösterdi. "Gündoğumundan bu yana peşimizdeler; elbette dün de bizi gözden kaçırmamışlardır; üstelik onlar gibi çevremizde başkaları da vardır."

"O halde İskender'i uyaralım ve..."

"Rahat ol. İskender bunu çok iyi biliyor; Perslerin bir yerlerde bize iyi bir karşılama töreni hazırlamakta olduklarının da bilincinde."

Öğle molasına dek, yürüyüş tüm sabah boyunca aksaksız sürdü. Tarlalarını işleyen köylülerden, yol boyunca koşuşan, bağırarak dikkatlerini çekmeye çalışan çocuklardan başkasını görmemişlerdi.

Akşama doğru Abydos yakınlarında kamp kurdular. Parmenion, belli noktalara nöbetçiler dizdirip beklenmedik saldırılardan korunmak için çevreye hafif süvariler çıkarttırdı.

İskender'in çadırı kurulur kurulmaz, borazan konsey toplantısı için çaldı ve tüm generaller akşam yemeği sunulurken bir masanın çevresinde toplandılar. Kallisthenes onlarlaydı, ama kendisi gelmeden toplantıya başlamaları için haber gönderen Eumenes ortalıkta yoktu.

Ephestione, "Çocuklar, burası Trakya'dan çok daha iyi!" dedi neşeyle. "İklim harika, insanları konuksever, yolda şirin genç kızlar gördüm ve ayak altında hiç Pers yok. Mieza'da, Aristoteles'in böcek toplamak için bizi kırlara çıkarttığı günleri anımsadım."

"Hayal kurma," diye atıldı Leonnatos. "Lysimakhos ile ben gün boyunca peşimizden gelen iki atlı gördük; hâlâ burarlarda bir yerlerde olduklarına eminim."

General Parmenion, deneyimli tavrıyla, saygıyla söz istedi.

İskender, "Söze karışmak için izin istemene gerek yok Parmenion," dedi. "Sen aramızdaki en deneyimli kişisin; hepimizin senden öğrenecekleri var."

"Sağ ol," dedi yaşlı General. "Yalnızca yarın ve yakın gelecek için tasarıların nelerdir, onları öğrenmek istiyordum."

"İç bölgelere, Perslerin doğrudan denetim altında tuttukları topraklara girmek istiyorum. O zaman başka seçenekleri olmayacak: Açık alanda bizimle karşı karşıya kalacaklar; biz de onları yeneceğiz."

Parmenion sessiz kaldı.

"Sen buna katılmıyor musun?"

"Bir noktaya dek katılıyorum. Ben ilk sefer sırasında Perslerle çarpıştım; onların korku verici düşmanlar olduklarını bilmelisin. Kaldı ki şimdi harika bir komutanları var: Rhodoslu Memnones."

"Dönek bir Yunan!" diye söylendi Ephestione.

"Hayır. Mesleği askerlik olan biri. Bir paralı asker."

"Aynı şey değil mi?"

"Hayır, değil Ephestione. Bazı insanlar vardır, pek çok savaşa katılır, sonunda kendilerini inançsız ve ülküsüz, ama deneyimli ve becerikli hissederler. O zaman kılıçlarını en iyi parayı verene satarlar; ama onurlu insanlarsa, ki Memnones öyledir, her ne pahasına olursa olsun, anlaşmalarına sadık kalırlar. Onların ülkesi verdikleri sözdür; bunu da son derece ciddiye alırlar."

"Biz Thebaililerin Kutsal Taburlarını yendik," diye bir saptamada bulundu Seleukos.

"Önemi yok," dedi Parmenion. "Bunlar meslekten askerdirler. Savaşmaktan başka işleri yoktur; savaşa katılmadıkları zaman da buna hazırlanmak için kendilerini eğitirler."

"Parmenion haklı," diye onayladı İskender. "Memnones de, paralı askerleri de, özellikle Perslerin süvarileriyle bir olduklarında son derece tehlikelidirler."

O anda Eumenes içeriye girdi.

"Zırh sana pek yakışmış," diye kıkırdadı Krateros. "Bir generale benzemişsin. Ne yazık ki bacakların çarpık, sıska ve..."

Herkes gülmeye başladı, ama Eumenes onu şöyle yanıtladı:

"Benim hoşuma giden iyi giyimli, yakışıklı bir general değildir,

Bacakları ister sıska ister çarpık olsun, aslolan aslan yüreğidir."

"Bravo!" diye bağırды Kallisthenes. "Arkhilokhos benim en sevdiğim ozanlardan biridir."

"Bırakın da konuşsun," diyerek İskender arkadaşlarını susturdu. "Eumenes'in getirdiği haberler, umarım iyidir."

"Hem iyi, hem kötü dostum. Hangisinden başlamamı istersin?"

İskender hayal kırıklığını gizlemeye çalıştı. "Kötü haberlerden başla bakalım. İyi haberlere alışmak kolaydır. Ona bir iskemle verin."

Eumenes oturdu, ama katlanmayan zırhı yüzünden pek rahat olduğu söylenemezdi. "Lampsakos halkı kendilerini yeterince özgür hissettiklerini ve bizim yardımımıza ihtiyaç duymadıklarını söylediler. Anlayacağın, onlardan uzak durmamızı istiyorlar."

İskender'in yüzü karardı; bir öfke krizine tutulmak üzere olduğu belliydi. Eumenes, yeniden söze başladı: "İyi haber ise Kyzikos'tan geliyor. Kent bizimle birleşmeyi kabul ediyor. Ve bu gerçekten iyi bir haber, çünkü Perslerin hizmetindeki paralı askerlerin maaşları Kyzikos parasıyla ödeniyor. Tam olarak söylemek gerekirse, gümüş stater, şunun gibi." Masanın üzerine bir para attı. Para sıçradı, bir topaç gibi dönüp Kara Klitos'un kılı eline yakalandı.

"Bunun anlamı ne?" diye sordu parmaklarının arasında parayı evirip çeviren General.

"Kyzikos Pers kasabalarına para yaymayı durdurursa," diye açıkladı Eumenes, "yöneticiler kısa sürede zor durumda kalırlar. Aynı şey, yiyecek, araç sağlamakta, donanmanın maaşını ödemekte, buna benzer tüm konularda sorun yaratacaktır."

"İyi ama bunu nasıl başardın?" diye sordu Krateros.

"Elbette harekete geçmek için Asya'ya varmamızı beklemedim. Bu kentle pazarlığım uzun zamandır sürüyordu.

Hatta başta..." diyerek başını öne eğerek, "Kral Philippos zamanından beri..." dedi.

Bu sözler üzerine çadıra bir sessizlik yayıldı; şanınin doruğundayken bir katilin hançeriyle ölen ulu hükümdarın ruhu, çadırda bulunanları ürpertti.

"İyi," dedi İskender. "Gene de bu bizim planlarımızı de-
ğiştirmez. Yarın iç bölgelere giriyoruz; aslanı gizlendiği
ininden çıkartacağız."

Bilinen dünyada, hiç kimse Rhodoslu Memnones'in elindekiler kadar kesin ve iyi çizilmiş haritalara sahip de-
ğildi. Adasında yaşayan denizcilerin binlerce yıllık deneyi-
minin ve kimliği belirsiz bir haritacının yapıtıydı bu hari-
talar.

Yunan paralı asker, haritasını masaya açtı, dört şam-
danı dört köşesine yerleştirdi, oyun kutusundan bir piyade
alıp Dardanos ve Phrygia arasına yerleştirdi. "İskender şu
anda aşağı yukarı burada," dedi.

Pers ordusunun yüksek komutanları, savaş *khiton* ve
khlamys'lerini, pantolon ve çizmelerini giymiş olarak masa-
nın çevresinde toplanmışlardı. Pamphylia Satrapı Arsame-
nes, Phrygia Satrapı Arsites, Baktriana Süvarileri Komu-
tanı Rheomitres, Lydia Satrapı Mitrides ve Başkomutan
Rosakes'ten oluşan bu konseye, esmer tenli, kara ve çukur
gözlü dev gibi bir Pers olan Ionya Satrapı Spithridates baş-
kanlık ediyordu.

Ionya Satrapı Yunanca olarak, "Ne öneriyorsun?" diye
sordu.

Memnones gözlerini haritadan kaldırdı. Kırk yaşların-
daki askerin şakaklarına kır düşmüştü; güçlü kaslı kolları,
usturasıyla biçimlendirdiği belli olan düzgün bir sakalı var-
dı; görüntüsüyle çömleklerin üstünde ya da duvar kabart-
malarında Yunan sanatçılarınca resmedilen kişileri andırı-
yordu.

"Susa'dan ne haberler var?" diye sordu.

"Şimdilik bir haber yok, ama iki aydan önce büyük or-
duların buraya varmaları olanaksız. Hem arada çok yol
var, hem de asker toplamaları zaman alır."

"Bu demektir ki şimdilik kendi güçlerimiz bize yeter."

"Öyle denebilir," diye onayladı Spithridates.

"Sayıca pek fazla değiliz."

"Çok da az sayılmayız."

"Bu, sayımız çok anlamına gelir. Makedonyalıların olağanüstü bir savaş yapıları var, en iyi ordu, kesinlikle onlarınki. Her tür ve ulustan orduyla meydan savaşları yaptılar."

"Ne demek istiyorsun?"

"İskender bizi kışkırtmak istiyor, ama ben cephe çarışmalarından kaçınalım derim. Benim planım şu: Çok sayıda süvariye yola çıkarmalı, attıkları her adımdan bizi haberdar etmelerini sağlamalıyız; niyetlerini öğrenebilmek için aralarına casus sokmalıyız; karşı karşıya geldiğimizde ise, toprağı yakmalı, tek bir buğday tanesi, tek yudum su bırakmadan geri çekilmeliyiz.

"Hızlı süvarilerimiz, atlarına saman, askerlerine yiyecek aramak için ordudan uzaklaşan ekiplerine de beklenmedik saldırılarda bulunabilirler. Düşmanlarımız açlıktan kıvranıp güçsüz düştüklerinde, bütün gücümüzle onlara saldırırız, bu arada bir donanmamız da Makedon topraklarına çıkar."

Spithridates, Memnones'in haritasını sessizce inceledi, bir elini gür, kıvrıkcık sakalında gezdirdi, sonra dönüp kırlara bakan balkona çıktı.

Zealeia Vadisi olağanüstüydü: Sarayını çevreleyen bahçede, çiçeğe duran akdikenlerin acımsı kokusu, yaseminlerin ve zambakların tatlı kokusuna karışıyordu; kiraz ve şeftali ağaçlarının beyaz çiçekleri, yalnızca onun *pairida-eza*'sında yetişen tanrılara layık bitkiler ilkbahar güneşi altında parıldıyorlardı.

Dağları kaplayan ormanlara, toplantı masasında yanında duran öteki Pers soylularının saraylarına ve bahçelerine baktı; bütün bunların Memnones'in tutuşturacağı ateşle yanacağını, zümrüt renkli denizin bir kül ve kömür yatağına dönüşeceğini hayal edince ansızın dönüp şöyle dedi: "Hayır!"

"Ama efendim..." diyen Memnones ona yaklaştı. "Planının değerini iyice gözden geçirdin mi? Bence..."

"Bu olamaz Komutan," diyen Vali kestirip attı. "Kendi bahçelerimizi, tarlalarımızı, saraylarımızı yakıp yıkıp kaçamayız. Bu bize yakışmaz. Kendi toprağımıza, belki de düşmanın işine yarayacak büyük zararlar vermemiz gerçek bir suç sayılır. Hayır. Onlara meydan okuyacak, onları kovacağız. Bu İskender şımarık çocuğun teki ve iyi bir ders istiyor."

"Düşünmeni istiyorum," diye ayak diredi Memnones, "bu topraklarda benim de evim ve bahçelerim var; ama zafer için her şeyi kurban etmeye hazırım."

"Senin dürüstlüğünü tartışmıyoruz," diye karşı çıktı Spithridates. "Tek söylediğim, senin tasarının uygulanamaz olduğu. Yineliyorum, savaşacağız ve Makedonları kovacağız." Sonra öteki generallere dönüp, "Şu andan itibaren tüm birlikler hazır tutulacaklar ve bayrağımız altında dövüşebilecek son adama dek herkes askere alınacak. Fazla zamanımız kalmadı."

Memnones başını salladı. "Yanlış yapıyorsunuz; bunu anlayacaksınız. Ama korkarım ki çok geç olmuş olacak."

"Bu kadar kötümser olma," dedi Pers Vali. "Onları elverişli bir noktada karşılayacağız."

"Yani?"

Spithridates, sol koluna dayanarak masaya eğilip sağ elinin işaret parmağını haritanın üzerinde gezdirmeye başladı. Sonra mavi bir yılanın üstünde durdu; gösterdiği ırmak, kuzeye doğru akıyor, Propontides iç denizine dökülüyordu.

"Ben şurasını derim."

"Granikos'ta mı?"

Spithridates onayladı.

"Bölgeyi tanıyor musun komutan?"

"Yeterince tanıyorum."

"Ben oraları iyi tanırım, çünkü pek çok kez ava gittiğim bir bölgedir. Bu noktada ırmağın dik ve killi kıyıları vardır. Atlar için, olanaksız demeyelim ama zor bir alandır; en çok da ağır piyadelerin zorlanacağı topraklardır. Onları oradan kovacağız; akşamleyin de hepiniz burada, Zeleia'daki sarayımda şölende konuğum olarak zaferi kutlayacaksınız."

Memnones gecenin ilerleyen saatlerinde sarayına döndü; Doğu tarzında yapılmış gösterişli evi bir tepenin en yüksek noktasındaydı; çevresini saran, av hayvanlarının dolaştığı geniş topraklarda, kulübeler, buğday tarlaları, bağlar, zeytinlikler ve meyve ağaçları vardı.

Yıllardan beri Perslerle birlikte bir Pers gibi yaşıyordu; Atabazos Valisi'nin kızı olan soylu Barsine ile evlenmişti; karısı esmer tenli, uzun siyah saçlı, narin yapılı, ceylan yürüyüşlü harika bir kadındı.

On beş ve on iki yaşlarındaki iki oğlu, hem annelerinin, hem babalarının dillerini su gibi konuşuyor, her iki kültürde de eğitim alıyorlardı. Pers çocuklar gibi asla, ne olursa olsun yalan söylememek üzere terbiye edilmişlerdi; ayrıca okçuluk ve binicilik dersleri alıyorlardı. Öte yandan ikisi de Yunan çocuklar gibi cesaret ve savaşma onuru kazanmışlardı; Homeros'un destanlarını, Sophokles'in ve Euripides'in tragedyalarını okuyor, Ion filozoflarının kuramlarını öğreniyorlardı. Annelerinin zeytuni teniyle kara saçlarını, babalarının yeşil gözleriyle kaslı bedenini almışlardı. Büyük oğul Heteokles bir Yunan adı taşıyordu; ikincisine ise Phraates diye bir Pers adı verilmişti.

Villaları Pers bahçıvanlarının çalıştığı bakımlı ve özenli bir İran bahçesindeydi; içindeki bitkilerle hayvanlar, nadir türlerdendiler; Ganj Irmağı üzerinde bulunan neredeyse efsanevi Palimbotra kentinden getirtilmiş harika tavuskuşları da bahçede dolaşıyorlardı. İçeride ise Pers ve Babil yontuları, Memnones'nin bir yayladaki terk edilmiş

kentten toplattığı antik Heteos kabartmaları, Attika tarzı seramikten şölen kapları, Korinthos'tan ve uzak Etruria'dan gelmiş bronzlar, canlı renklerle boyanmış Paros mermerinden yontular vardı.

Duvarlarda ise zamanın büyük ressamlarının yapıtları asılıydı: Apelles, Zeusi, Parrasius hem av sahnelerini, hem de geleneksel ünlü kahramanların serüvenlerinin mitolojik temsillerini resmetmişlerdi.

Bu evin içindeki her şey değişik kültürlerin bir karışımıydı; gene de her konuk, her şeyin tek ve neredeyse anlaşılamaz bir uyum sergilediği izlenimine kapılırdı.

İki hizmetkâr efendilerini karşıladılar; silahlarını çıkartmasına yardım edip yemekten önce ferahlasın diye banyo odasına götürdüler. Barsine elinde bir kadeh soğuk şarapla, yarenlik etmek için yanına oturdu.

"İşgalden ne haber?"

"İskender içerilere doğru ilerliyor, büyük olasılıkla bizi bir meydan savaşına kışkırtmak istiyor."

"Bize kulak vermediler, şimdi de düşman evimizin kapısına dayandı."

"Kimse bu çocuğun bu kadarına cesaret edebileceğini düşünmüyordu. Yunanistan'daki savaşların uzun yıllar onun gücünü tüketmeye yeteceği düşünülüyordu. Bütünyle yanlış bir öngörüydü bu."

"Nasıl bir erkek?"

"Sanırım kişiliğini tanımlamak oldukça zor: Çok genç, çok güzel, coşkulu ve tutkulu bir erkek; ama anladığım kadarıyla bir tehlike ânında buz gibi soğuk olabiliyor, en hassas ve karmaşık durumları bile inanılmaz bir uzaklıktan değerlendirebiliyor."

"Hiç zayıf noktası yok mu?"

"Şaraptan, kadınlardan hoşlanıyor; ama anladığım kadarıyla en düşkün olduğu kişi, belki onun için bir arkadaş-tan daha öte bir anlamı olan Ephestione. Sevgili oldukları söyleniyor."

"Evli mi?"

"Hayır. Makedon tahtına bir vâris bırakmadan yola çıktı. Ama saraydan ayrılmadan önce tüm varlığını yakın-ları arasında paylaştırmış."

Barsine, hizmetçi kızlara çekilmelerini işaret edip banyodan çıkan kocası ile kendi ilgilendi. İon keteninden yumuşak bir havluyu kocasının omuzlarına sardı. Memnones düşmanından söz etmeyi sürdürüyordu: "Yakınlarından biri ona: 'Kendine ne ayırdın peki?' diye sorunca, İskender onu 'Umut!' diye yanıtlamış. Buna inanmak güç, ama genç Hükümdar'ın bir efsaneye dönüşmüş olduğu da gerçek. Bu da bizim için bir felaket sayılır: Bir efsaneyle savaşmak zordur."

"Gerçekten bir kadını yok muymuş?" diye sordu Barsine.

Hizmetçi kızlardan biri ıslak havluyu aldı, bir başkası da Memnones'nin akşam yemeği için *khiton*'unu giymesine yardım etti; ayaklarına kadar inen, kenarları sim işlemeli mavi bir giysiydi bu.

"Bu seni neden bu kadar ilgilendiriyor?"

"Çünkü kadınlar bir erkeğin en zayıf noktalarıdır."

Memnones, karısına sarılıp yemek odasına doğru yürüdü. Burada da yemek, Yunan tarzında, sedirlere uzanılarak yeniliyordu.

Yerine geçtiğinde hizmetçi kızlardan biri ona ilk içtiğinden biraz daha hafif ve soğuk bir şarap verdi, sonra da içi şarap dolu iki yüz yıllık Korinthos sürahisini masaya bıraktı.

Memnones karşısındaki duvarda asılı olan Apelles resmindeki Ares ve Aphrodite'in açık saçık hallerini işaret ederek şöyle dedi: "Apelles'in buraya gelip bu resmi yapışını anımsıyor musun?"

"Evet, çok iyi anımsıyorum," dedi sırtını resme dayamış olan Barsine. Yunanların çıplaklığı böylesine açıkça betimleyip seyretmelerine bir türlü alışamamıştı.

"Peki, Aphrodite için ona modellik eden kızı anımsıyor musun?"

"Elbette. Gördüğüm en güzel kadınlardan biriydi; aşkı ve güzelliği en iyi o canlandırabilirdi."

"O İskender'in Yunan sevgilisiydi işte."

"Ciddi olamazsın!"

"Öyleydi. Adı Kampaspe idi; İskender'in karşısında ilk soyunduğunda, Prens öylesine etkilenmişti ki, onun çıplak

resmini yapması için Apelles'i çağırtmıştı. Ama sonra sanatçının sevgilisine deli gibi âşık olduğunu anlamıştı: Bu, ressamlar ve modelleri arasında sık sık olan bir şeydir. Sonra ne yapmıştı biliyor musun? Kızı Apelles'e armağan etmiş, karşılığında da onun bir resmini istemişti. İskender, hiçbir şeyin boyunduruğu altına girmiyor, korkarım aşkın bile. Sana söylediğim gibi tehlikeli biri o."

Barsine onun gözlerinin içine baktı: "Ya sen? Sen aşka yenik düşüyor musun?"

Memnones'in bakışları değişti. "Yenilmeye razı olduğum tek hasmım odur."

Çocukları yatmadan önce gelip anne babalarını öptüler.

"Baba, bizi ne zaman yanında savaşa götüreceksin?" diye sordu büyük oğlu.

"Daha zaman var," dedi Memnones. "Büyümeniz gerekiyor." Çocukları uzaklaştıktan sonra, başını önüne eğerek, "Ve hangi ordunun tarafını tutacağınıza karar vermeniz," diye mırıldandı.

Barsine bir süre sessiz kaldı.

"Ne düşünüyorsun?" diye sordu kocası.

"Önümüzdeki savaş, göğüslemek zorunda kalacağın tehlikeleri, kuleden ölü mü, diri mi olduğun haberini bekleyeceğim günleri," dedi.

"Benim yaşantım bu Barsine. Benim mesleğim askerlik."

"Biliyorum, ama bilmek bana yetmiyor. Ne zaman olacak?"

"İskender'le savaş mı? Yakında, her ne kadar ben böyle istemiyorsam da, pek yakında."

Yemeklerini tatlı bir Kypros şarabı ile bitirdiler; sonra Memnones gözlerini yeniden Apelles'in duvardaki resmine çevirdi. Tanrı Ares silahlarını çıkartmış, yerdeki otların üstüne bırakmıştı; Tanrıça Aphrodite de, çıırılçiplak onun yanında oturmuş, karnına doğru eğdiği başını, bacaklarına dayadığı ellerini tutmuştu.

Sonra Barsine'ye dönüp karısının elini tuttu. "Gel, yatağa gidelim," dedi.

Ptolemaios, siper çitleri boyunca yaptığı keşiften dönüşte, nöbet değişimlerini denetlemek için ana muhafız birliklerine doğru yürüdü.

İskender'in çadırında hâlâ ışık olduğunu görünce yaklaştı. Peritas yatağında uyukluyordu; kafasını kaldırıp ona bakmadı bile. Korumaların arasından geçip başını içeriye uzattı. "Yorgun ve susamış yaşlı bir asker için bir bardak şarabın var mı?" diye sordu.

"Burnunu uzattığını görünce sen olduğunu hemen anladım," diyerek güldü İskender. "Gel, al şarabını. Leptine'yi yatağına yolladım."

Ptolemaios, sürahidenden bir bardak şarap alıp birkaç yudum içti. "Ne okuyorsun?" diye sordu kralının arkasından eğilerek.

"Ksenepphones'in 'Onbinlerin Dönüşü'nü."

"Ah, o Ksenepphones! Bir geri çekilişi bile Troia Savaşı'ndan daha şanlı bir dille anlatmış..."

İskender, bir kâğıda notlar aldı, hançerini kâğıt rulosunu tutmak için üzerine koyup başını kaldırdı. "Oysa çok ilginç bir kitap bu. Şurasını dinle:

Akşamın yaklaştığı saatler; barbarlar bu saatlerde genellikle çekilmeye başlıyorlar: Yunanların karanlıkta kendilerine saldıracağından korkarak en az altmış stadyon uzaklıktaki yerlere kamp kuruyorlar. Gerçekte, Pers orduları geceleri beş para etmiyorlar. Genellikle atlarını bağlıyor, ipleri çözülse bile kaçamamışlar diye ayaklarına bukağı takıyorlar. Bu nedenle gece bir saldırı olması du-

rumunda Pers, atını çözmek, gemini, dizginlerini takmak, zırhını giyinmek ve eyere atlamak zorunda kalır ki, tüm bunlar gece karanlığında, hele bir saldırı ânında yapılması pek güç işlerdir..."

Ptolemaios başını salladı. "Sence bunlar doğru mudur?"

"Neden olmasın? Her ordunun kendi alışkanlıkları vardır ve bunları korumakta diretir."

"Ne düşünüyorsun?"

"Keşfe çıkan askerler Perslerin Zeleia'dan batıya kaymakta olduklarını söyledi. Bunun anlamı geçitte bizi durdurmaya çalışacaklarıdır."

"Her şey onu gösteriyor."

"Evet... Şimdi beni dinle... Sen onların komutanı olsaydın, ilerlememizi durdurmak için nereyi seçerdin?"

Ptolemaios, Anadolu haritasının yayılı olduğu masaya yaklaştı, elindeki kandili kıyı şeridinden içeri doğru yürütmeye başladı. Sonra durdu. "Şu ırmak olabilirdi. Adı ne bunun?"

"Adı Granikos," dedi İskender. "Bizi orada bekliyor olmaları büyük bir olasılık."

"Ve sen ırmağı karanlıkta geçip gün doğmadan karşı kıyıda onlara saldırmayı düşünüyorsun. Doğru bildim mi?"

İskender yeniden Ksenephones'i gözden geçirmeye koyuldu. "Sana söylemiştim, bu çok ilginç bir yapıt. Sen de bir kopya edinmelisin."

Ptolemaios, başını salladı.

"Yolunda gitmeyen bir şeyler mi var?"

"Ah, hayır, harika bir plan bu. Yalnız..."

"Ne var?"

"Pek bilmiyorum. Senin Akhilleus gömütü çevresindeki dansın; Ilion'daki Athena Tapınağı'ndan aldığın Akhilleus'un silahları ile ben açık alanda, güneş ışığında, yüz yüze savaşacağımızı sanıyordum. Yanlış olmazsa, bir... Homeros savaşı yapacaktık..."

"Öyle olacak," diye yanıtladı İskender. "Kallisthenes'i neden yanımızda getirdim sanıyorsun? Ama şimdilik, zorunlu kalmazsak, tek bir adamın bile canını tehlikeye atmak istemiyorum. Siz de aynı şeyi yapmalısınız."

"İçin rahat olsun."

Ptolemaios oturdu; önündeki papirüs rulosundan notlar almakta olan kralına baktı.

"Memnones, dişli bir asker," dedi az sonra.

"Biliyorum. Parmenion onu anlattı bana."

"Ya Pers süvarileri?"

"Bizim mızraklarımız daha uzun ve daha sağlam."

"Umarım yeterli olurlar."

"Gerisi sürprizlere ve bizim kazanma isteğimize kalmış: Bulduğumuz noktada her ne olursa olsun onları yenmeliyiz. Şimdi, bir öğüt istiyorsan, git dinlen. Borazanlar sabah gün doğmadan çalacaklar ve bütün gün yürüyeceğiz."

"Yarın akşam yerimizi almış olmamızı istiyorsun, değil mi?"

"Öyle. Savaş konseyini, Granikos kıyılarında toplayacağız."

"Ya sen? Sen uyumuyor musun?"

"Uyumak için de zaman olacak. Tanrılar sana iyi bir gece versinler, Ptolemaios."

"Sana da İskender."

Ptolemaios kampın doğu kenarındaki tümseğin üstüne kurulmuş olan çadırına gitti; elini yüzünü yıkadı, üzerini değiştirip gece için hazırlandı. Yatmadan önce dışarıya son kez baktığında yalnızca iki çadırda hâlâ ışık yandığını gördü. İskender'in ve çok uzaktaki Parmenion'un çadırlarıydı bunlar.

Borazanlar, İskender'in buyruğuna uyarak gün doğmadan çaldılar, ama aşçılar çoktan uyanıp kahvaltıyı hazırlamışlardı bile; kahvaltıda peynirle zenginleştirilmiş arpa irmiğinden yapılmış, dumanı tüten *maza* vardı, subaylar içinse buğday ekmeği, koyun sütünden peynir ve inek sütü.

İkinci borazanda Hükümdar atına binip kampın doğu kapısında, yanında özel korumaları ve Perdikkas, Krateros ile Lysimakhos olmak üzere ordusunun başına geçti. Arkasında *pezhetairoi* zırhlı piyadeleri yürüyor, onları hafif süvarilerle yardımcı Trakyalılar, Triballiler, Agrianlar izliyordu; hepsinin iki yanında ağır süvariler vardı.

Gökyüzü doğuya doğru kızıla boyanıyor, hava serçelerle kargaların ısıklarıyla canlanıyordu. Yakınlardaki ormanlarda yaban güvercinleri, yaklaşan ordunun ve mızrakların sesiyle uyanıp havalanmaya başlıyorlardı.

Phrygia, çamlarla örtülü tepelerden oluşan manzara-sıyla, ıslıl ıslıl derelerin aktığı vadilerle, gümüşü kavaklarıyla, parıltılı söğütleriyle İskender'in önünde uzanıyordu. Koyun ve inek sürüleri, önlerinde çobanları, yanlarında köpekleriyle otlamaya çıkıyordu; yaşam, yürüyüşünü sürdüren ordunun tehditkâr sesleri, kuzularla danaların sesleriyle uyum sağlayabilirmiş gibi dinginlik içinde akıp gidiyordu.

Ordunun iki yanında, yürüyüş yönüne paralel vadilerde, işareti ve sancağı olmayan, zırhsız, kılık değiştirmiş bazı askerler, olası Pers casuslarını yaklaştırmamak için açıktan ilerliyorlardı. Ama bu boş bir önlemdi: Her çoban ya da çiftçi düşman casusu olabilirdi. .

Ordunun arkasından altı Thessalialı süvari eşliğinde Kallisthenes ile Philotas geliyorlardı, yanlarındaki katır papirüs dolu iki heybe taşıyordu. Arada sırada mola verdiklerinde tarihçi yere bir tabure koyuyor, heybelerden tahta bir tabla ve bir rulo alıp askerlerin meraklı gözleri önünde bir şeyler yazıyordu.

Bu büyük seferi anlatacak kişinin o sıska ve bilgiç genç olduğu orduya hemen yayılmıştı; tüm askerler er ya da geç o sayfalarda ölümsüzleşmeye can atar olmuşlardı. Oysa hiç kimse Eumenes'in yürüyüş güncesiyle, geçilen etapların izleğini yazan öteki subayların günlük raporlarıyla ilgilenmiyordu.

Öğleye doğru yemek molası verdiler; sonra da artık Granikos'a yaklaştıkları için, İskender'in buyruğu ile yeniden durup bir tepenin yamacı ardında karanlığın inmesini beklemeye koyuldular.

Günbatımından az önce Kral savaş konseyini çadırında toplayıp planını açıkladı. Ağır süvarinin komutasını yürüten Krateros, *pezhetairoi* piyadelerinden sorumlu olan Parmenion ve Kara Klitos yanındaydı. Bunun yanı sıra onun yakın korumasını yapan ve süvari olarak çarpışan dostları Ptolemaios, Lysimakhos, Seleukos, Ephestione, Leonnatos,

Perdikkas, hatta toplantılara asker giysileriyle katılmayı sürdüren zırhlı, dizlikli ve kemerli Eumenes oradaydılar. Eumenes giysilerini pek sevmişe benziyordu.

"Karanlık basar basmaz," söze başladı Kral, "hafif piyadelerden ve yardımcı güçlerden bir birlik ırmağı geçecek, Persleri denetim altında tutmak için Pers kampına olabildiğince yaklaşacaklar. İçlerinden bazıları geri gelip bize ırmaktan ne kadar uzakta olduklarını bildirecek; gece boyunca barbarlar herhangi bir nedenle yerlerinden kımıldarlarsa öteki haberciler gönderilecek.

Biz ateş yakmayacağız; yarın sabah dördüncü nöbet değişiminden önce, tabur komutanları ve manga şefleri askerlerini borazansız uyandıracaklar. Yol açıksa, ırmağı önce süvariler geçip öteki kıyıya çıkacaklar; piyadeler de yanlarına vardıklarında yürüyüşe geçecekler.

"Günün en önemli ânı o olacak," dedi Kral arkadaşlarına bakarak. "Hesaplarım doğruysa, Persler hâlâ çadırlarında ya da en azından zırhlarını takmamış olacaklar. O noktada, düşman cephesinden uzaklığımızı değerlendirip barbar saflarını altüst edecek süvarileri en önden göndereceğiz. Yardımcı güçler ve saldırı birlikleri de geri kalanı tamamlayacaklar."

O âna dek sessizliğini koruyan Parmenion, "Süvarilere kim önderlik edecek?" diye sordu.

"Ben," dedi İskender.

"Bunu tavsiye etmem efendim. Bu çok tehlikelidir. Bırak bunu Krateros yapsın; ilk Asya seferimizde benimleydi, deneyimlidir."

"General Parmenion haklı," diye söze karıştı Seleukos. "Bu bizim Perslerle ilk karşılaşmamız, neden tehlikeye girerim?"

Hükümdar tartışmayı kesmek için elini kaldırdı. "Beni Khaironeia'da Kutsal Tabur'a, Istros Irmağı'nda Trakyalılara ve Triballilere karşı savaşırken gördünüz. Şimdi başka türlü davranmamı nasıl beklersiniz? Uç Birliği'ne ben komuta edeceğim, düşmanla karşılaşacak ilk Makedon ben olacağım. Adamlarım, onlarla aynı tehlikeleri göğüslediğimi ve bu savaşta, her şeyi, canımızı bile tehlikeye atmaya hazır olduğumuzu bilmeliler. Şimdilik size söyleyecek başka sözüm yok. Akşam hepinizi yemeğe bekliyorum."

Kimse ona yanıt vermeye cesaret edemedi, ama Parmenion'un yanında oturan Eumenes, onun kulağına şöyle fısıldadı: "Ben olsam onun yanına Perslerle savaşmış, onların tekniğini bilen deneyimli birini koyardım."

"Bunu düşündüm," diye rahatlattı onu General. "Kara, Kral'ın yanında olacak, göreceksin her şey yolunda gidecek."

Toplantı dağıldı. Herkes çıkıp son denetimler için kendi birliğinin yanına gitti. Eumenes geride kaldı ve İskender'e yaklaştı: "Planının harika olduğunu söyleyebilirim, ama burada bilinmeyen, üstelik çok önemli bir nokta var."

"Memnones'in paralı askerleri."

"Evet. Kare biçiminde kapanırlarsa, süvarilerin de işi zor olur."

"Biliyorum. Bizim piyadeler de zor duruma düşüp belki kılıç ve balta gibi kısa silahlar kullanmak zorunda kalabilirler. Ama bir şey daha var..."

Eumenes oturup pelerinini dizlerine çekti; bu davranışı İskender'e babası Philippos'un bir öfke nöbetinden sonra oturuşunu anımsattı. Ama Eumenes için bu tür bir anlamı yoktu: Geceleri serin oluyordu, o da kısa asker *khiton*'u ile dolaşmaya alışık değildi; bacakları üşüyordu besbelli.

Hükümdar, Aristoteles'in armağanı Homeros destanının da durduğu ünlü çekmecesinden bir papirüs rulosu alıp masanın üzerine yaydı. "Onbinlerin Dönüşü'nü bilirsin değil mi?"

"Bilmez miyim, artık bütün okullarda okutuluyor bu. Kolay akan bir metin; çocuklar da okumakta güçlük çekmiyorlar."

"İyi, o zaman dinle. Yetmiş yıl önce, Kunassa çarpışmasındayız ve Genç Kiros Komutan Klearkos ile konuşuyor:

Ona birliklerini düşmanın merkezine doğru ilerletmesini buyurdu, çünkü Kral oradaydı. 'Eğer onu öldürürsek,' dedi, 'iş bitmiş sayılır.'

"Anladığım kadarıyla sen düşman komutanını kendi ellerinle öldürmek istiyorsun," diyen Eumenes'in ses tonundan bunu onaylamadığı besbelliydi.

"İşte bu nedenle Uç Birliği'ne ben kumanda edeceğim. Sonra da Memnones'in paralı askerleriyle ilgileneceğiz."

"Anladım ve gidiyorum; senin benim öğütlerime kulak asmayacağın belli oldu."

"Hayır, Genel Sekreter Bey," diyerek güldü İskender. "Ama bu, seni sevmediğim anlamına gelmez."

"Ben de seni seviyorum lanet olası inatçı. Tanrılar seni korusun."

"Seni de korusunlar dostum."

Eumenes çıkıp çadırına gitti, zırhını çıkarttı, sıcak tutacak bir şeyler giydi; yemek saatinin gelmesini beklerken askeri taktiklerden söz eden bir kitapçığı okumaya koyuldu.

Irmak, Pontos'un dağlarında eriyen karların suları ile kabara kabara akıyor, batıdan gelen bir esinti kıyı boyunca büyüyen kavakların yapraklarını dalgalandırıyor. Killi ve dik kıyılar, son yağmurlarla iyice çamura batmıştı.

"Bu pek kolay bir durum değil," dedi Lakonialı Perdikas.

"Kaygılanmak için erken. Keşfe çıkanların dönmelerini bekleyelim."

Bir süre sessizce akan suların sesini bastıran kurbağaların vraklamalarıyla, serin gecede yükselmeye başlayan ağustosböceklerinin sesini dinlemeye koyuldular. Ansızın, baykuş çığlığına benzer bir çağrı duydular.

"Onlar," dedi Ephestione.

Sonra sığ noktasından ırmağı geçen birilerinin killi toprakları çığnediğini işittiler: Kalkanlılar taburundan iki haberci dönmüştü.

"Ne var ne yok?" diye sordu İskender sabırsızlıkla. İki asker de korkunç görünüyorlardı, çünkü tepeden tırnağa çamura batmışlardı.

"Kralım," dedi ilk asker, "barbarlar Granikos'tan üç-dört stadyon uzaktalar, ırmağa bakan bir tepenin üzerine konuşlanmışlar. İki sıra nöbetçi dikmişler, alanla ırmak arasına da dört sıra okçu yerleştirmişler. Görünmeden yaklaşmak çok zor. Bunun dışında muhafızlar her yerde ateşler yakmışlar, nöbetçiler de parlak kalkanlarıyla ışığı yansıtarak haber veriyorlar."

"İyi," dedi İskender. "Geri dönün ve öteki kıyıda kalın. Düşmanın en küçük bir hareketinde ya da işaretinde bu ya-

na koşup şu kavakların arkasındaki süvarilere alarm verin. Ben birkaç saniye içinde bunu öğrenip en elverişli biçimde harekete geçeceğim. Şimdi gidin; yakalanmamaya da dikkat edin."

İki asker yeniden ırmak yatağına inip bellerine dek çıkan suyu geçtiler. İskender'le arkadaşları da kampa dönmek üzere atlarına atladılar.

"Ya yarın onları Granikos kıyısında buluverirsek?" dedi atının dizginlerini yakalayan Perdikkas.

İskender, kafası pek çok düşünceyle dolu olduğunda yaptığı gibi ellerini saçlarının arasında gezdirdi; "O durumda piyadelerini ırmak boyunca dizmeleri gerekir. Sabit bir pozisyonda tutacaksan süvari kullanmanın yararı ne?"

"Doğru," dedi cümleleri giderek kısalan Perdikkas.

"Demek ki onlar piyadelerini dizecekler, biz de hafif piyadenin mızraklarının ve sıkı bir ok yağmurunun koruyacağı Trakyalı, Triballi ve Agrianlı öncülerle 'kalkanlı' askerleri göndereceğiz. Bizimkiler barbarları kıyıda oynatmayı başarırlarsa, ağır Yunan piyademizle zırhlı piyademi zi ilerleteceğiz; onları da yanlardan süvariler koruyacak. Her neyse; buna karar vermek için şimdilik erken. Geri dönelim, akşam yemeği az sonra hazır olur."

Kampa döndüler; İskender, komutanlarını davetten pek onur duyan yabancı yardımcı güçlerin komutanlarıyla birlikte yemeğe çağırdı.

Yemeklerini durumun gerektirdiği üzere, zırhlı olarak yediler. Şarap, konuşmaların sağlam kafayla yapılabilmesi için Yunan tarzında, üçte bir suyla karıştırılarak sunuldu; Agrianlar ve Triballiler de sarhoş olduklarında tehlikeli olurlardı.

Hükümdar onları da son durumdan haberdar etti, böylece herkes düşmanın en azından şu an ırmağın karşı kıyısında olduğunu öğrenerek derin bir soluk aldı.

"Efendim," diye söze başladı Parmenion, "Kara, yarın sabah senin sağ yanını koruma onurunu istiyor: O Perslerle bir önceki savaşta da en ön saflarda savaşmıştı."

"Baban Kral Philippos'un da sağını korumuştum birkaç kez," diye ekledi Kara Klitos.

"O halde, benim yanımda olacaksın," diye onayladı İskender.

"Başka bir buyruğunuz var mı?" diye sordu Parmenion.

"Evet. İçimizde kadınlar ve tüccarlar olduğunu gördüm. Bunların hepsinin kamp dışına çıkartılmasını, saldırı bitene dek göz hapsinde tutulmasını istiyorum. Bir de, Granikos kıyısında hafif piyadelerden bir bölüğün ayrılarak geride kalmasını ve gece olası bir çarpışmaya hazır beklemesini. Elbette bu adamlar yarın savaşa katılmayacaklar: Fazla yorgun olacaklardır. "

Yemek zamanında bitti, komutanlar çekildi, İskender de gece için hazırlandı. Leptine zırhını çıkartmasına yardım etti; onu kraliyet çadırından ayrı özel bir bölümde yıkadı, giydirdi.

"Savaşacağın doğru mu efendim?" dedi süngeri sırtında dolaştırırken.

"Bu seni ilgilendiren bir konu değil Leptine. Ayrıca perdenin arkasından bizi dinlemeyi sürdürürsen, seni uzaklaştırmak zorunda kalırım."

Kız gözlerini yere indirip bir süre sessiz kaldı. Sonra İskender'in çok öfkelenmediğini anlayarak, "Neden beni ilgilendirmez, efendim?" dedi.

"Çünkü benim savaşta öldüğüm gün, sana hiçbir şey olmayacak. Özgürlüğüne kavuşacaksın, yaşamını sürdürmeye yetecek kadar paran da olacak."

Leptine, yoğun bir kederle dolan gözleriyle ona baktı. Çenesi titriyor, gözleri yaşıyordu; İskender'in durumu görmemesi için başını çevirdi.

Ama İskender kızın yanakları boyunca inen gözyaşlarını gördü. "Neden böyle yapıyorsun? Sevineceğini düşünüyordum," dedi.

Kız yutkundu; titrek bir sesle, "Ben seni görebildiğim sürece mutluyum, efendim. Seni göremezsem, benim için bu yaşamda ne ışık, ne soluk kalır," dedi.

Kampta sesler azalmaya başladı. Yalnızca karanlıkta birbirlerine seslenen nöbetçilerin sesleriyle yiyecek arayan başıboş köpeklerin havlaması duyulur olmuştı. İskender bir an gürültülere kulak kabarttı; sonra ayağa kalktı; Leptine onu kurulamaya girişti.

"Giyimli yatacağım," dedi Hükümdar. Üzerine temiz bir *khiton* geçirdi, ertesi gün giyeceği zırhı seçti: iki uzun

beyaz balıkçıl tüyüyle süslü, açık kanatlı bir aslan başı biçiminde gümüş kaplama bir miğfer, koyu renk ketenden, bronz göğüslüklü Atina tarzı zırh, altın gibi parlayan bronz dizlikler, ortasında Tanrıça Athena'nın yüzü resmedilmiş kırmızı deriden kemer hazırды.

Leptine, titreyen bir sesle, "Uzaktan göze çarpacak-sın," dedi.

"Adamlarım beni görmeli, canımı onlardan önce tehlikeye attığımı bilmeliler. Şimdi git uyu, artık sana ihtiyacım yok."

Kız hafif ve çabuk adımlarla çıktı; İskender silahlarını yatağının yanına dayayıp kandili söndürdü. Karanlıkta, zırhı hâlâ parlıyordu: Canlanmak için kımıltısızca şafağın ilk ışıklarını bekleyen bir savaşçı hayaletine benziyordu.

P eritas yüzünü yalayarak sahibini uyandırdı; İskender ayağa fırladığında, zırhını giydirmek için yardımına gelmiş iki askerini gördü. Leptine, gümüş bir tepside ona 'Nestor Lokması' getirmişti; kahvaltısı peynir, un, bal ve şarapla çırpılmış çiğ yumurtaydı.

Hükümdar zırhı ve dizlikleri bağlanır, kemeri beline geçirilir, kılıcı takılırken, ayaküstü kahvaltı etti.

"Bukefalos'u istemiyorum," dedi çıkarken. "İrmağın kıyıları fazlasıyla kaygan ve o çamura gömülebilir. Bana doğru Sarmaçya atımı getirin."

Yardımcıları onun seçtiği atı almaya gittiler. İskender tolgasını sol kolunun altına sıkıştırıp kamp alanının ortasına doğru yürüdü. Adamları sıra sıra dizilmişlerdi; her an yeni askerler gelip arkadaşlarının yanındaki yerlerini alıyorlardı. İskender getirilen atına bindi, önce Makedon ve Thessalialı süvari birliklerini, sonra Yunan piyadelerini denetledi.

Uç birliklerinin süvarileri kampın ötesinde, doğu kapısına yakın bir noktada, mükemmel düzende beş sıra olmuş bekliyorlardı. Kralları geçerken, sessizce mızraklarını havaya kaldırdılar.

İskender hareket buyruğunu verdiği anda, Kara onun yanındaki yerini aldı. Yürümeye başlayan binlerce atın ve savaşçıların mızraklarının sesi karanlıkta yankılanmaya başladı.

Granikos'un birkaç stadyon ötesinden gelen nal seslerinin ardından dört haberci karanlıktan sıyrılıp İskender'in önünde durdular.

"Kralım," dedi en öndeki, "barbarlar henüz yerlerinden kımıldamadılar; ırmaktan üç stadyon ötede alçak bir tepenin üzerine yerleştiler. Kıyıda Med ve İskit gözcüler var; onlar bizim kıyıyı da gözlem altında tutuyorlar. Onları bütünüyle habersiz yakalayamayacağız."

"Elbette hayır," dedi İskender, "ama onların orduları, doğu kıyısıyla aralarındaki üç stadyonu kapatana dek bizler ırmağın sığ yerinden karşıya geçmiş olacağız. O noktada olan olacak zaten." Sonra özel korumalarına yaklaşımları için işaret etti. "Elverişli bir yer bulur bulmaz karşıya geçeceğimizi tüm birlik komutanlarına bildirin. Borazanlar çalar çalmaz kendimizi ırmağa atacağız ve olanca hızımızla karşıya geçeceğiz. Önden süvariler gidecek."

Korumalar uzaklaştılar; az sonra piyadeler durarak yanlarındaki süvarilere, Granikos'a doğru ilerlemeleri için yol verdiler. Gökyüzü, doğudan hafifçe aydınlanmaya başlamıştı.

"Güneşin gözümüzü yakacağını sanıyorlardı, ama ayı bile göremedik," derken, İskender Phrygia tepelerin ardından, güneyden batan hilali gösteriyordu.

Elini kaldırarak yanında Kara ile birlikte atını ırmağa sürükledi; tüm Uç Birliği onunlaydı. Aynı anda karşı kıyıda bir nara işitildi, sonra bağırışlar giderek çoğalıp kalabalıklaştı; sonunda bir kornonun sesini uzaktan gelen sesler yanıtlamaya başladılar. Med ve İskit gözcüler alarm veriyorlardı.

Irmağın ortasında olan İskender, "Borazanlar!" diye haykırdı. Ve borazanlar boğuk, iç paralayıcı tek bir nota ile çalmaya başladılar. Sanki karşı kıyıya yanıt verir gibiydiler; çevredeki tepelerde hem kornoların, hem borazanların sesleri yankılanıyordu.

Hükümdar ve askerleri olabildiğince çabuk karşı kıyıya geçmeye çalışırken Granikos köpürüyordu. Bir bağırış işitildi ve bir Makedon asker yaralanarak suya devrildi. Med ve İskit keşif kolları kıyıya yığılmış, hedef bile almadan ok yağdırmaya başlamışlardı. Başka askerler de boynlarından, karınlarından, göğüslerinden yaralandılar. İskender kalkanını kaldırdı, doru atını mahmuzlayıp asker kalabalığından sıyrıldı. Şimdi dışarıdaydı!

"İleri!" diye haykırdı. "İleri! Borazanlar!"

Borazan seslerinin daha tiz ve etkileyici olarak yükselmesiyle, atlarını kamçılayarak suyun girdabından kurtarmaya çalışan binicilerin bağırışlarına, karmaşadan dolayı heyecana kapılan atların kişnemesi de katıldı.

Şimdi üçüncü ve dördüncü sıra sudan çıkmıştı; dördüncü, beşinci ve altıncı sıra süvariler ırmağa giriyorlardı. İskender bu arada kendi birliği ile kaygan kıyıyı tırmanmaya başlamıştı. Arkasından savaş düzeninde yürümekte olan piyadelerin haykırışları ona eşlik ediyordu.

Düşman öncüler, okları tükenince atlarına atlayarak, son hızla kamplarına doğru kaçmaya başladılar; kamptan da gürültüler, silah sesleri geliyordu. Savaşçı gölgeleri ellerinde meşalelerle, karanlığın her yanında koşuyor, havayı değişik dillerde naralar dolduruyordu.

İskender, Uç Birliği'ni savaş düzenine sokup başına geçti. Bu arada iki *hetairoi* birliğiyle iki Thessialı süvari birliği onu arkadan ve yanlardan komutanlarının buyruklarına göre korumaya aldılar. Makedonlara Krateros ile Perdikkas, Thessialılara Prens Amyntas ve subayları Enomaos ile Ekekratides komuta ediyordu. Borazancılar, hareketi başlatmak için Hükümdar'ın buyruğunu bekliyorlardı.

"Kara!" diye seslendi İskender. "Bizim piyadeler neredeler?"

Klitos, safları sonuna dek gözden geçirdikten sonra ırmağa doğru baktı ve, "Tırmanmaktalar, Kralım," dedi.

"Tamam o zaman, haydi borazanlar! Dörtnala ileri!"

Borazanların yeniden çalmasıyla on iki bin süvari aynı anda ileri atıldılar; atlar kişniyor, İskender'in gösterişli ve ağır Sarmaçyalı dorusunun adımlarına uyarak ilerliyorlardı.

Öte yanda, Pers süvarileri telaşla toplanırlarken belli bir karmaşa yaşamıyor değillerdi: Düzene girmiş olanlar Komutan Spithridates'in buyruğunu bekliyorlardı.

İki öncü heyecan içinde onların yanına varıp, "Saldırıyorlar efendim!" diye bağırırdı.

"Haydi, beni izleyin!" diye buyurdu Spithridates, daha fazla oyalanacak zamanı olmadığını anlamıştı. "Şu ya-

una'ları kovalım, onları yeniden sulara döküp balıklara yem edelim! Haydi! İleri!"

Kornolar çaldığında toprak, ateşli atların yeri çekiç gibi döven nalları altında titriyordu. İlk sırada Medler ve çift kıvrımlı büyük yaylarıyla Horazmiler vardı, arkadan kıvrık palalarıyla Oksian ve Kaduslar, en arkadan da Sakalar ve ellerinde devasa kılıçlarıyla Drancanlar gelmekteydiler.

Süvariler yola çıkınca, çoktan düzene girmiş olan Yunan paralı askerleri de onları sıkı saflar halinde izlemeye başladılar.

"Anadolu'nun askerleri!" diye bağırان Memnones, onları yüreklendirmek için mızrağını havaya kaldırdı. "Satılık kılıçlar! Sizin geri dönecek bir eviniz ve vatanınız yok! Siz yalnızca kazanabilir ya da ölebilirsiniz. Bunu unutmayın, bizlere kimse acımaz, çünkü Yunan da olsak, Büyük Kral'ın yanında savaşmaktayız. Erkekler, bizim ülkemiz onurumuzdur, mızrağımız ekmeğimizdir. Canınız için savaşın: Elinizde kalan bir tek budur!"

Alalalái!"

Sonra öne atıldı; önce hızlı adımlarla, sonra koşarak ilerlemeye başlayınca adamları da ona yanıt verdiler:

Alalalái!"

Cephe düzenini bozmadan komutanlarının arkasından giden askerlerin ayakları toprağa değdikçe, müthiş bir demir ve bronz gürültüsü duyuluyordu.

İskender bir stadyon uzaklıktan beyaz toz bulutunu gördü ve borazancılara bağırdı: "Savaş adımları!" Borazan öyle bir çaldı ki, Uç Birliği iyice coştı.

Süvariler mızraklarını indirip öne atıldılar. Sol elleriyle atlarının dizginlerini ve yelelerini tutuyor, böylece çarpışma ânında, insanlarla hayvanlar birbirlerine dehşet verici seslerle bağırır, dişbudak ve kızılıcdan yapılmış mızraklar birbirine çarpar, Pers ciritleri havada uçarken hayvanlarına destek oluyorlardı.

İskender, kılıcı al kana boyanmış Spithridates'in öfkeyle sağ yanında savaştığını gördü, dev Rheomithres onun solunu korumaya almıştı; bunun üzerine atını o yana sürdü. "Dövüş barbar! Cesaretin varsa Makedon Kralı'yla dövüş!"

Bunun üzerine Spithridates de atını Kral'a doğru sürüp kılıcını sallamaya başladı. Kılıcın ucu İskender'in zırhının omuzluğunu sıyrıp boynu ile kaval kemiği arasına battı, ama kılıcını kınından çeken Hükümdar ötekine öyle şiddetle saldırdı ki, atının üzerindeki dengesini bozdu. Vali, yere düşmemek için atına tutunmak zorunda kalınca yanı açıkta kaldı: O anda İskender kılıcını onun kolunun altına sapladı, ama artık tüm Persler ona doğru gelmeye başlamışlardı. Bir ok doru atını yaralayınca, hayvan dizleri üstüne çöktü; o da Rheomithres'in baltasından kurtulamadı.

Kalkanı, darbeyi bir noktaya kadar engelleyebildi; balta metali yardı, keçesini kesip kafa derisine çarptı; bunun üzerine artık atıyla yere düşmüş olan Kral'ın başından fışkıran kanlar yüzüne akmaya başladı.

Rheomithres baltasını yeniden havaya kaldırdı, ama Kara o anda deli gibi bağırarak onun üzerine atıldı ve ağır Illyria kılıcıyla kolunu kökünden kesiverdi.

Barbar, çığlıklar atarak atından yuvarlandı; kesik koldan fışkıran kan onu henüz öldürmemişti; o anda yeniden ayağa dikilen İskender, kılıcını göğsüne sokarak ona öldürücü darbeyi vurdu.

Sonra Kral, alanda başıboş koşan bir ata atlayıp tekrar kalabalığın içine daldı.

Komutanlarının ölümüyle korkuya kapılan Pers askerleri gerilemeye başladılar; bu arada Uç Birliği'ne desteğe gelen *hetairoi*'ler ve Amyntas'ın komutasındaki Thessialı süvariler de çarpışmaya katıldılar.

Perslerin süvarileri cesurca savaşılsa da, giderek içeri dalan Uç Birliği yüzünden dağılmaya başladılar; Makedonların hafif süvarileri de yanlara doğru dalga dalga yayılmaya başlamışlardı. Bunlar hayvan gibi yabanıl Trakyalı ve Triballi savaşçılardı; ok ve mızrak yağmuruna aldırmadan ilerliyorlardı; düşmanla yüz yüze gelip onu kan revan içinde bırakmak için atılıyorlardı.

İskender'in arkadaşları Krateros, Philotas, Ephestione, Leonnatos, Perdikkas, Ptolemaios, Seleukos, Lysimakhos, krallarını örnek alarak ön safta savaşıyor, büyük kayıplar veren düşman komutanlarla yüz yüze gelmeye çalışıyorlardı. Bunların aralarında Büyük Kral'ın yakın akrabaları da vardı.

Sonra Pers süvarileri kaçmaya başlayınca *hetairoi*'ler, Thessalialılar, Trakyalılarla Triballilerin hafif süvarileri onların peşine düştüler.

Şimdi önde *pezhetairoi* zırhlı piyadeleri, bir de Memnones'in saflarını bozmadan, omuz omuza, gövdelerini büyük dışbükey kalkanlarla yüzlerini Korinthos tarzı maskeyle koruyan paralı askerleri vardı. Her iki ordu avaz avaz:

Alalalái!

diye bağırıp mızraklarını uzatarak öne atıldılar.

Memnones'in bir buyruğuyla Yunan paralı askerleri, mızraklarını hep birlikte kaldırıp düşmanın üzerine fırlattıktan sonra, ellerini bellerindeki kılıçlara attılar. Piyadelerin toparlanmasına fırsat vermeden aralarına daldılar. Düşman cephesini yarmak için Makedonların kendilerine özgü o uzun mızraklarını kırmaya uğraşıyorlardı.

Parmenion, tehlikeyi sezerek vahşi Agrianları işin içine soktu; Agrianlar saldırınca, Memnones'in paralı askerleri savunmaya geçtiler.

Böyle olunca Makedon piyadeler de toparlanıp ön cepheden mızraklar fırlatmaya başladılar. Yunan paralı askerleri ise Persleri kovalamış geri gelen süvariler tarafından da kuşatıldılar ama son soluklarına dek savaştılar.

Güneş ovayı ışınlarıyla aydınlattığı zaman cesetler yerde üst üste yığılmıştı. Veterinerler yaralı dorusuyla ilgilenmeye başlayınca, İskender Bukefalos'unu istedi ve atıyla muzaffer ordusunun önünde bir geçit yaptı. Başındaki yara-dan ötürü yüzü kan kırmızısıydı; zırhlı *Spithridates*'in kılıcıyla yırtılmıştı; bedeni de ter ve toz içindeydi ama o anda askerlerinin gözünde o bir ilahtı. Hepsi birden, Philippos'un onun doğuşunu müjdelediği gün yaptıkları gibi mızraklarını kalkanlarına vuruyor,

İskender! İskender! İskender!

diye coşkuyla bağırıyorlardı.

Kral gözlerini *pezhetairoi* saflarının en arkasına çevirip yetmiş yaşındaki General Parmenion'un, bedeninde eski savaşların izleri, elinde kılıcıyla yirmilik bir asker gibi duruşunu seyretti.

Onun yanına gidip atından indi, generalini kucaklar-ken askerlerinin haykırırları gökyüzüne ulaşıyordu.

Agrianlı iki asker bir öbek cesedin üzerine eğilerek, tunç tolğaları, demir kılıçları, tozlukları toplayıp bir arabaya attılar.

Akşamın cılız ve kararsız ışığında askerlerden biri cesetlerin birinin kolunda yılan biçiminde altın bir bilezik olduğunu fark etti; arkadaşının arkası dönükken onu alıp kendi cebine atmaya niyetlendi. Ama bileziği çıkartmak için eğildiğinde yerdeki bedenlerden biri ansızın doğrulup bir kulağından ötekine, boğazını kesiverdi.

Asker inlemeye bile fırsat bulamadan yere yığıldı. Silahları arabaya yüklemeye dalmış olan arkadaşı, onun düşüş sesini bile işitmedi. Arkasına baktığı zaman karanlıkta yapayalnız olduğunu anladı ve şaka olsun diye saklandığını sandığı arkadaşına seslenmeye başladı:

"Haydi, çık ortaya, aptallık edeceğine yardım et de, şunları taşıyalım..." Ne var ki sözlerini bitiremeden, arkadaşının boğazını kesen hançer, sapına dek köprücük kemiklerinin arasına saplandı.

Agrianlı asker, elini hançere uzatarak dizlerinin üzerine çöktü ama onu oradan çıkartamadan, yüzüstü devrildi.

İşte o zaman Memnones o âna dek aralarına gizlendiği cesetlerden sıyrılıp titreyen bacaklarının üzerinde doğrulmaya çalıştı. Son derece güçsüzdü: Ateşten yanıyor, sol baldırından aldığı bir yara yüzünden çok kan kaybediyordu.

Agrianlı askerlerden birinin kemerini çıkartıp kasığının biraz altına bağlayıp sıktı, sonra giysisinden yırttığı bir parçayla kan kaybını azaltmak için yarasını sardı. Bu üs-

tünkörü tedaviyi bitirdikten sonra, zorlukla sürünerek bir ağrıcın dibine gitti ve ortalığın iyice kararmasını beklemeye başladı.

Uzaktan gelen sevinç çığlıkları, Makedon kampındaki coşkuyu tahmin etmesini sağlıyordu; solunda iki stadyon uzaklıkta ise, düşmanın soyup soğana çevirdiği Pers kampının alevleri tütüyordu.

Kılıcıyla bir değnek kesti; topallamasını engellememesine karşın buna dayanarak yürümeye başladı. Karanlığın içinden çıkan başıboş köpekler Büyük Kral'ın ölüme yenik düşmüş askerlerinin kaskatı kesilmiş bedenlerine saldırıyordu. Büyük acısına katlanabilmek ve yorgunluğuna yenik düşmemek için dişlerini sıkarak ilerledi. Attığı her adımda, yaralı bacağının, neredeyse ölü bir yük gibi ağırlık verdiğini hissediyordu.

Ansızın karşısında bir karaltı belirdi: Sahibini aramak için kampa doğru koşan, ama sonra karanlıktan korkarak ne yapacağını bilemeyen bir attı bu. Memnones yavaşça ona yaklaştı, yatıştırıcı bir sesle seslendi; sonra boynundan sarkan dizginlerini yakalamak için elini uzattı.

Ata biraz daha yaklaştı, sırtını okşadı ve sonra büyük çaba harcayarak sağrısına atlayıp hayvanı topukladı. At yürümeye başlayınca Memnones, onu evine, Zeleia'ya yöneltti. Gece boyunca bitkinlik ve acı nedeniyle pek çok kez attan düşme noktasına geldiyse de, Barsine'yi ve oğullarını düşünmek ona destek oldu, son enerji kıvılcımına dek dayanma gücü verdi.

Seherin ilk ışıklarıyla, artık yere yuvarlanmak üzereyken, karanlığın içinde ormandan sıyrılan bir öbek silahlı adam gördü. İçlerinden biri ona sesleniyordu: "Komutanım, biziz!" Özel korumalarından olan son derece sadık dört paralı asker, Memnones'i aramaya çıkmışlardı. Yaklaşırlarken onların yüzlerini tanıdı, artık dayanamayarak bayıldı.

Gözlerini yeniden açtığında düşmanın nereye dek ilerlediğini görmek için keşfe çıkmış olan öncü Pers süvarileriyle çevrili olduğunu gördü.

"Ben Komutan Memnonesim," dedi onların dilinde, "ve Granikos Savaşı'ndan bu değerli arkadaşlarımla birlikte kurtuldum. Bizi eve götürün."

Birliğin sorumlusu yere atlayıp ona yaklaştı, sonra yardım etmeleri için adamlarına işaret etti. Onu bir ağacın gölgesine yatırıp su içirdiler; Komutan'ın dudakları ateşten çatlamıştı; yüzü ve bedeni kan, ter, toz içindeydi. Saçları ise yüzüne yapışmıştı.

Arkadaşlarının en yaşlı olanı, "Çok kan kaybetmişsin," dedi.

Pers subayı askerlerinden birine, "Derhal bir araba gelmesini sağla!" dedi ve ekledi: "Hâlâ soylu Arsites'in evindeyse, o Mısırlı hekimi de getirtin. Ayrıca Komutan'ın evine onu bulduğumuzu ve sağ olduğunu bildiren bir haber gönderin," dedi.

Asker ayağa fırlayıp bir anda gözden yitti.

Subay paralı askerlere dönerek, "Neler oldu?" diye sordu. "Aldığımız haberlerin hepsi ayrı telden çalıyor."

Adamlar içecek su istediler, susuzluklarını giderdikten sonra anlatmaya koyuldular: "Hava karanlıkken ırmağı geçtiler ve süvarileri üzerimize saldılar. Spithridates'in yeterince askeri yoktu; çünkü bütün birlikleri hazır değildi. Biz son askerimize dek savaştık ama perişan olduk: Öyle bir an geldi ki, önümüzde Makedon piyadeleri, arkamızda Makedon süvarileri vardı."

Memnones, "Adamlarımın büyük bölümünü yitirdim," diyerek gerçekleri kabullenirken bakışlarını yere indirdi. "Her türlü güçlüğü ve tehlikeye alışık deneyimli askerlerim, çok bağlı olduğum erlerim yok oldu... Şu gördükleriniz elimde kalan birkaç asker işte. İskender bize teslim olma fırsatı bile tanımadı: Belli ki askerleri yalnızca öldürme emri almışlardı. Bizim kıyımımız, ona karşı çıkmaya niyetlenen tüm Yunanlara bir ders olmalıydı anlaşılan."

"Peki onun başka ne gibi tasarıları olduğunu düşünüyorsun?" dedi Pers subayı.

"Söylenenlere bakılırsa, Asya'da bulunan Yunan kentlerinin kurtuluşunu sağlayacakmış, ama ben buna inanmıyorum. Ordusu uzun zamandan beri daha büyük bir savaşa hazırlanan, harika bir örgüt."

"Hangi savaşa?"

Memnones başını salladı. "Bilmiyorum." Gözlerinde ölümcül bir yorgunluk vardı; yüzü yüksek ateşe karşın top-
rak rengiydi. Titriyordu; dişleri birbirine vuruyordu.

"Şimdi dinlen," diyen Pers subayı, pelerinini onun üzerine örttü. "Hekim çok geçmeden gelecek ve seni evine götüreceğiz." Memnones, gözlerini yumup bitkin bir halde uyuyakaldı. Ama huzursuz, acı ve karabasan dolu bir uykuydu bu. Sonunda Mısırlı hekim geldiğinde aklını yitirmek üzereydi; anlamsız sözler haykırıyor, korku dolu sanrılar görüyordu.

Hekim onu arabaya yatırttı, yarasını sirke ve saf şarapla yıkayıp yeniden dikti ve bacağına temiz bezlerle sardı. Sonra ona acısını hafifletip dinlendirici bir uyku verecek acı bir içecek içirdi. Memnones rahatlayınca, subay hareket buyruğu verdi ve iki katırın çektiği araba dingildeye gıcırdaya yola koyuldu.

Gecenin ilerleyen bir saatinde Zeleia Sarayı'na vardılar. Onları yolun sonunda gören Barsine ağlayarak koşmaya başladı; oğulları, askerlerinin kucığında yatağına taşıyan babalarından aldıkları eğitime uyarak kapının yanında sessizce durdular.

Tüm ev aydınlıktı; üç Yunan hekim, komutanlarıyla ilgilenmek için ön odada bekletiliyorlardı. Öğretmenleri gibi duran hekim, aralarında en yaşlısıydı. Adramyttion'dan geliyordu, adı Aristones idi.

Mısırlı hekim yalnızca Pers dilinde konuşuyordu; Barsine, kocasının başucunda yapılan konsültasyon için çevirmenlik yapmak zorunda kaldı.

"Ben yanına vardığımda, gece boyunca yürümüş ve kan kaybetmişti. Kırık kemiği yok, idrar düzeni normal, nabızı yavaş ama düzenli; bu da bir şeydir. Nasıl bir tedavi düşünüyorsunuz?"

"İrin oluşursa, yaraya diren koyup ebegümeci kompresi yaparız," dedi Aristones.

Mısırlı meslektaşı bunu onayladı. "Katılıyorum, ama içebildiği kadar su içirmeye çalışın. Ben olsam et suyu da verirdim; kan yapar."

Barsine hekimin sözlerini çevirmeyi bitirince onu kapıya kadar geçirip eline bir para kesesi sıkıştırdı. "Kocam için yaptıklarına minnettarım; sen olmasaydın, ölürdü."

Mısırlı, bakımının karşılığını saygıyla eğilerek aldı. "Ben pek bir şey yapmadım. Bir boğa gibi güçlü olan, o;

inan bana. Bütün bir gün yarasından kan kaybederek cesetlerin arasında yatmış; sonra dehşetli bir acıya katlanarak neredeyse bütün gece yürümüş; pek az kişi böylesine dayanıklıdır."

Barsine kaygıyla, "Yaşayacak mı?" diye sorarken, sessizce onları izleyen askerlerin gözlerinde de aynı soru okunuyordu.

"Bilmiyorum. İnsan böylesine ağır bir yara aldığı zaman yaşamsal salgılar bedeninden akıp gider, bu arada ruhun bir bölümünü de birlikte götürürler; bu nedenle canı gerçek bir tehlike altında. Şimdi, kimse Memnones'in ne kadar kan kaybettiğini, kalbinde ne kadar kan kaldığını bilmiyor. Senin yapman gereken, ona olabildiğince çok su içirmek: Sulu da olsa kan kandır."

Hekim uzaklaşınca Barsine, Yunan hekimlerin hasta için şifalı otlar ve bitki çayları kaydattıkları, yaraya diren açmak gerekirse kullanacakları cerrahi aletleri hazırladıkları odaya döndü. Bu arada hizmetçi kızlar yaralıyı soymuş, nane özüyle kokulandırdıkları sıcak suda ıslattıkları bezlerle temizliyorlardı.

O âna dek sessizliklerini koruyan oğulları, yaklaşarak babalarının hatırını sordular.

"Gelebilirsiniz," dedi hekimlerden biri, "ama onu rahatsız etmeyin; dinlenmeye ihtiyacı var."

Oğulların büyüğü Heteokles birkaç adım ilerleyip gözlerini açması umuduyla babasına baktı. Sonra onun hiç kılmıdamadığını görünce, kardeşine bakıp başını salladı.

Barsine, "Gidip uyuyun," diyerek oğullarını rahatlatmak istedi. "Babanız yarın daha iyi olacak, o zaman onunla konuşabilirsiniz."

Oğlanlar, babalarının yataktan sarkan elini öpüp eğitmenleriyle odadan çıktılar.

Odasına çekilmeden önce Heteokles Phraates'e döndü ve, "Babam ölürse, nereye saklanırsa saklansın İskender'i bulup öldüreceğim," dedi.

"Ben de buna yemin ediyorum," dedi kardeşi.

Barsine gece boyunca kocasının yanında kaldı; hekimler de nöbetleşe ona eşlik ettiler. Arada sırada alnındaki soğuk suyla ıslatılmış bezi değiştiriyorlardı. Gündoğumuna

doğru, Aristones hastanın bacağına açtı; çok şiş ve kızarmış olduğunu gördü. Yardımcılarından birini uyandırdı.

"İçteki sıvıların basıncını hafifletmek için sülük koymak gerekiyor. Odama git ve gerekenleri alıp gel."

Barsine söze karıştı ve, "Beni bağışla, ama öteki hekimle görüştüğünüz zaman hiç kimse sülük koymaktan söz etmedi. Ancak yangı olursa, diren koyarız dediniz."

"Hanımım, bana güvenin. Hekim olan benim."

"Mısırlı olan, Spithridates'in özel hekimiydi ve bizzat Büyük Kral Dareios'u tedavi etmişti. Ben ona güveniyorum; bu nedenle ben onu çağirtana dek sülük koymayacaksınız."

Aristones, "İyi ama herhalde o barbarın sözünü dinlemeyeceksiniz," sözlerini ağzından geçiriverdi.

"Ben de bir barbarım," diye anımsattı Barsine, "ve sana, Mısırlı hekim onay vermezse, o pis hayvanları kocamın tenine koymayacağını söylüyorum."

"Senin..." diyen sesin sanki öteki dünyadan gelir gibi bir hali vardı, "cehenneme dek yolun var..."

"Memnones!" diye haykırdı Barsine yatağa dönerek. Sonra da Aristones'e bakarak, "Kocam daha iyi, çekilebilirsiniz. Yarın sizin ücretinizi vereceğim."

Aristones bunu ikiletmedi; hemen yardımcılarını çağırdı. "Ama ben seni uyardım. Sülükler olmadan, basınç dayanılmaz olacak ve..."

"Tüm sorumluluğu üstüme alıyorum," dedi Barsine. "Sen kaygılanma."

Yunanlar uzaklaştıkları zaman, Barsine bir hizmetkârını Mısırlı hekimi çağirtmaya yolladı. Vali Spithridates'in sarayında kalan hekim derhal arabayla geldi.

"Neler oluyor, hanımım?" dedi adımını içeri atar atmaz.

"Yauna hekimler ona sülük koymak istediler, ama ben karşı çıktım; önce senin görüşünü almak istedim. Onlar da alındılar ve çekip gittiler."

"İyi yaptın hanımım: Sülük durumu daha beter edebildi. Şimdi nasıl?"

"Ateşi hâlâ yüksek, ama uyandı ve konuşuyor."

"Beni ona götür."

Memnones'in odasına girdiklerinde onun uyanık olduğunu gördüler. Hizmetçi kızların ve bütün gece kapının dışında nöbet tutmuş adamlarının yalvarmalarına karşın yataktan inmeye çalışıyordu.

"O bacağına yere indir, ben de kesmek zorunda kalayım," dedi hekim. Memnones bir an kararsız kaldıktan sonra homurdanarak sırtüstü uzandı. Barsine onun yaralı bacağına açtı, Mısırlı hekim de durumu gözden geçirdi. Bacak şişti, kızarmıştı ve acılıydı, ama henüz yangı belirtisi yoktu. Bunun üzerine çantasını açıp içindekini masaya döktü.

"Bu nedir?" diye sordu Barsine.

"Yosun karışımı. Oksianlı savaşçıların yaralarını bunlarla iyileştirdiklerini gördüm; gerçekten de yaralar hızla kapanıyor. Nasıl oluyor bilmiyorum, ama bir hekim için önemli olan iyileşmeyi sağlamaktır, inançların doyurulması değil. Korkarım, yalnızca ebegümeçi yeterli gelmeyecek."

Memnones'in yanına gidip bir beze sardığı yosunları yaranın üstüne koydu. "Yarına kadar dayanılmaz bir yanma hissederse, bu iyileştiğini gösterir. Ama ellerini bağlamak zorunda kalsanız bile onun kaşınmasını engelleyin. Ama acı duymaz ve bacağı daha da şişerse beni gene çağırın, çünkü o zaman bacağı kesmek zorunda kalırız. Şimdi gitmeliyim; Zeleia'da ilgilenmem gereken pek çok yaralı var."

Hekim, iki katırın çektiği arabasıyla uzaklaştı. Barsine kocasının askerlerin bir an için kocasını görmelerine izin verdi, sonra sarayın en yüksek kulesine çıktı. Burada kendisine küçük bir ateş tapınağı yaptırmıştı. Bir rahip gözlerini kutsal ateşe dikmiş, dua ederek onu bekliyordu.

Barsine sessizce yere diz çöktü, tepelerden esen rüzgârla dans eden alevleri inceledi ve yanıtı bekledi. Sonunda rahip konuştu: "Onu öldüren bu yara olmayacak."

"Bana daha fazlasını söyleyemez misin?" diye sordu kaygılı kadın.

Rahip gözlerini rüzgârla daha da coşan alevlere dikti; "Memnones için büyük bir onur görüyorum, ama bu, büyük bir tehlikeyi de beraberinde getiriyor. Onun yanında ol, hanımım; oğullarının da babalarına yakın olmalarını sağla. Daha ondan öğrenecekleri çok şey var," dedi.

Pers kampından toplanan ganimet ve ölülerden toplanan silahlar kampın ortasına yığılmıştı. Eumenes'in adamları bunları sayarak düzene sokuyorlardı.

İskender, yanında Ephestione ile geldi. Seleukos da bir tabure çekip Genel Sekreter'in yanına oturdu.

Seleukos, kralının başındaki Hekim Philippos'un yapıtı gösterişli sargıyı işaret ederek, "Başın nasıl?" diye sordu.

"Oldukça iyi," dedi İskender, "ama az daha gidiyordum. Kara yanımda olmasaydı, bugün bu güneşin tadını çıkartamayacaktım. Gördüğün gibi," diye bol ganimeti göstererek Eumenes'e seslendi, "para için kaygılanmana gerek yok. Burada adamlarımızı bir ay besleyecek, paralı askerlerin de ücretini ödeyecek kadar para var."

"Kendine ayırmak istediğin bir şey yok mu?" diye sordu Eumenes.

"Hayır. Ama mor renkli kumaşları, halıları, perdeleri anneme göndermek istiyorum. Kız kardeşime de sözgelimi şu Pers işi giysilerden yollayabiliriz. Kleopatra, az bulunan şeylerden hoşlanır."

"Baş üstüne!" dedi Eumenes ve hizmetkârlarına söylenen malları bir kenara ayırmalarını buyurdu. "Başka bir şey var mı?"

"Evet. Bulabildiğin en güzel üç yüz zırhı ayırıp Atina'ya gönder. Parthenon'daki Tanrıça Athena'ya sunulmalarını istiyorum. Bir de şöyle bir ithaf yazmalısın:

Spartalılar değil, İskender ve Yunanlar, bu zırhları Asya'nın barbarlarından elde ettiler."

"Spartahlara iyi bir tokat," diye yorumda bulundu Seleukos.

"Benim seferime katılmayı reddederek attıkları toka-tın aynısı," dedi Kral. "Bir süre sonra, artık hiç önem taşı-mayan bir köyden başka bir şey olmadıklarını anlayacak-lar. Dünya İskender ile birlikte yürüyüşe geçti."

"Senin at üzerinde bir resmini yapmaları için Apelles ile Lysippos'u çağırttım. Sanıyorum birkaç gün sonra As-sos'ta ya da Abydos'ta gemiden inerler. Hem resim, hem heykel için poz vermeye zaman bulabilmen için, bizi haberdar edecekler."

"Beni ilgilendiren bu değil," dedi İskender. "Savaşta yitirdiğimiz şehitlerimiz için bir anıt istiyorum. Bu şimdiye dek görülmemiş bir şey ve bunu ancak Lysippos gerçekleştirebilir."

"Zaferinin dostlar ve düşmanlar üzerindeki etkisini de pek yakında göreceğiz," diye söze karıştı Seleukos. "Özgürlüklerine kavuşmak istemeyen Lampsakosluların şimdi ne dediklerini pek merak ediyorum."

"Onları özgürlüklerine kavuşturduğun için sana minnettar olduklarını söyleyeceklerdir," diye kıkırdadı Ephes-tione. "Kazanan hep haklıdır, yitirense haksız."

İskender, Eumenes'e, "Anneme yazdığım mektup yola çıktı mı?" diye sordu.

"Bana verir vermez gönderdim. Şimdi kıyıya varmıştır. Rüzgâr ondan yana eserse en çok üç gün sonra Makedon-ya'da olur."

"Perslerden görüşme isteği gelmedi mi?"

"Hayır."

"Tuhaf. Yaralılarını kendi hekimlerime tedavi ettirdim ve ölülerini şanla gömdürdüm."

Eumenes kaşlarını şöyle bir kaldırdı.

"Dilinin altında bir şey varsa, Zeus aşkına konuş!"

"Sorun da bu işte."

"Anlamıyorum."

"Persler ölülerini gömmezlermiş."

"Ne?"

"Ben de bilmiyordum; dün tutsaklardan biri söyledi bana. Persler toprağı ve ateşi kutsal, cesedi murdar sayıyor,

bu nedenle ölüyü gömmekle toprağı zehirlediklerini, bizim yaptığımız gibi yakmakla da onlar için bir tanrı olan ateşi kirlettiklerini düşünüyorlar."

"Peki, o zaman?.."

"Cesetlerini tepelerde, dağlarda inşa ettikleri yüksek kulelere koyup zamanla çürümelerini, yırtıcı kuşlara yem olmalarını sağlıyorlar. Bu yapılara da 'sessizlik kuleleri' adını veriyorlar."

İskender tek bir söz bile etmedi. Kalkıp kendi çadırına yürüdü.

Eumenes, onun ruh halini anlıyordu; engel olmamaları için arkadaşlarına işaret etti. "Değer verdiği bir ulusun geleneklerini anlamayıp istemeden de olsa ters davrandığı için utanıyor," dedi.

Sonra gün batarken haber göndererek Hükümdar'ın çadırına uğradı. İskender onu içeriye aldı.

"İstiyorsan, General Parmenion, seni ve bizleri çadırına yemeğe çağırıyor," dedi.

"Olur, az sonra geleceğimi söyle."

"Üzülmemelisin... Bunu bilemezdin..." dedi onun hâlâ hüznünlü olduğunu gören Eumenes.

"Onun için değil. Düşünüyordum da..."

"Neyi?"

"Perslerin şu geleneklerini..."

"Bence, hâlâ göçebe oldukları döneme ilişkin bir töreyi koruyorlar."

"Törenin büyüklüğü burada zaten; atalarını unutmadıklarını gösteriyor bu. Dostum, savaşta ölürsem, ben de sonsuzluğa dek o sessizlik kulesinde uyumak isterim."

Ertesi gün İskender, Parmenion'u Phrygia'nın Hellepontos üzerindeki başkenti Daskyleion ile ilgilenmek üzere görevlendirdi. Deniz üzerine kurulmuş, büyük surlarla çevrili bir sarayı olan bu kentin yanı sıra Zeleia da sahiplenilmeliydi.

Pers soyluları yalnızca en değerli nesneleri yanlarına alarak kaçmışlardı; General, onların nereye gitmiş olabileceklerini öğrenmek için hizmetkârları sorguya çekti. Özellikle öğrenmek istediği, savaş alanında cesedi bulunmayan Memnones'in nerede olduğuydu.

"Biz onu, o zamandan beri görmedik, güçlü efendimiz," dedi sarayın yöneticilerinden biri. "Belki çarpışma alanından uzağa sürüklenmiştir ve bir yerlerde gizlenerek ölmüştür. Belki de askerleri ya da hizmetkârları onu bulup köpeklerle akbabalara yem olmaması için gömmüşlerdir. Ama buraya hiç gelmedi."

Parmenion oğlu Philotas ile görüştü.

"Ben bu barbarların anlattıklarına hiç inanmıyorum, ama Memnones gerçekten de yaralanmış olabilir. Buralarda, bir Pers valisi gibi yaşadığı bir villası olduğunu biliyoruz. Hafif süvarilerden birkaçını görevlendirip çevreyi aratalım: Düşmanlarımızın en tehlikelisi, o Yunan. Yaşıyorsa, bizim başımıza daha pek çok dert açacaktır. Bu gece dağlarda ışıklı işaretlerin yanıp söndüğünü gördüm. Büyük bir olasılıkla zaferimize ilişkin haberleri büyük bir hızla çok uzaklara iletiyorlar. Pek yakında bir yanıt alacağız; emnim bize hoş geldin demeyeceklerdir."

"Elimden geleni yapacağım baba, onu senin ayaklarının dibine atacağım."

Parmenion başını salladı. "Asla böyle bir şey yapmayacaksın. Onu bulursan saygılı davranmalısın. Memnones Boğazlar'ın doğusundaki en değerli askerdir."

"Ama o bir paralı asker."

"Ne olmuş? Yaşamından her türlü hayali çıkartıp atmış, yalnızca kendi kılıcına inanan bir adam. Benim için bu bile ona saygı duymak için yeterli bir neden."

Philotas, köyleri karış karış aradı; villaları ve sarayları elden geçirdi; kimi zaman işkenceye başvurarak köleleri sorguladı, ama hiçbir bilgi elde edemedi.

"Yok," dedi ertesi gün babasına. "Hiçbir şey öğrenemedim. Sanki hiç var olmamış."

"Belki de onu gizlendiği yerden çıkartmanın bir yolu vardır. Hekimleri, özellikle de usta hekimleri gözle, onların nereleri ziyaret ettiklerini öğren; şöhretli hastanın başucuna varabilirsin."

"Bu iyi bir düşünce baba. Tuhaf ama seni her zaman bir asker, yalnızca dâhice savaş planları yapan biri olarak düşündüm."

"Savaş kazanmak yeterli değildir. İşin güç kısmı, sonrasındır."

"Bana öğütlediğin gibi yapacağım."

O günden sonra Philotas, özellikle ezilmiş insanları seçip para dağıtmaya, onlarla arkadaşlıklar kurmaya başladı. Çok geçmeden en iyi hekimlerin kim olduklarını, hatta içlerinden en şöhretlisinin adını öğrendi: Bu, Snefru-en-Kaptah adında bir Mısırlı'ydı. Susa'da Kral Dareios'u iyileştirmiş, sonra Phrygia Satrapı Spithridates'in özel hekimi olmuştu.

Bir süre hekimin evini gözetledikten sonra, bir akşam onun arka kapıdan çıkıp, bir katırın çektiği arabasına binip kıra doğru gittiğini gördü. Philotas, bir manga hafif süvari ile uzaktan ve yolun dışında durmaya özen göstererek onu izledi. Karanlıkta uzun süre yol aldıktan sonra, uzakta gösterişli bir evin ışıklarını gördü: Bu, dış duvarları mazgallı, revakları ve kemerleri siperlerin arkasına inşa edilmiş bir yapıydı.

"Bulduk," diye bildirdi adamlarına. "Hazır olun."

Atlarından inip hayvanlarını gemlerinden tutarak yürümeye başladılar. Yolun onları saraydan ayıran son bölümünde öfkeli köpek havlamaları duydular; vahşi Kappadokia köpekleri dört bir yandan üzerlerine saldırdı.

Kendilerini korumak için kılıçlarını kullanmak zorunda kaldılar, ama karanlıkta nişan alamadıkları için ok ve yayları da bir işe yaramadı. Çok korkan atlardan bazıları kişneyerek kaçtılar, süvariler de üzerlerine saldıran köpeklerden canlarını zor kurtardılar.

"Gene de gideceğiz," dedi Philotas öfkeyle.

Ellerinde kalan atlara atlayıp sarayın aydınlatılmış girişine vardılar. Karşılarına, işlemeli, uzun sırma püsküllü bir Pers giysisi giymiş, güzeller güzeli bir kadın çıktı.

"Siz kimsiniz?" diye sordu Yunanca. "Ne istiyorsunuz?"

"Üzgünüm hanımefendi, ama bizler barbarların hesabına çalışan birini arıyoruz; onun yaralı olarak bu evde bulunduğuna inanmak için geçerli nedenlerimiz var. Hekimini izledik."

Kadın bu sözler üzerine bir şeyler mırıldandı; öfkeden bembeyaz kesildi, ama gene de onları içeri almak için yana çekildi. "İçeriye girin ve istediğiniz yere bakın, ama kadınlar bölümünde saygılı olmanızı rica edeceğim, yoksa kralınızı durumdan haberdar etmek durumunda kalırım. Bana onun zorbalıktan nefret eden bir erkek olduğunu anlatmışlardı."

"Duydunuz mu?" dedi Philotas üstü başı yırtık askerlerine.

Barsine de onların kılıklarına bakarak, "Üzgünüm," dedi. "Haber verseydiniz, köpekleri tutardık. Ne yazık ki bu bölge haydutlarla dolu ve kendimizi korumak zorundayız. Hekime gelince, istiyorsanız, sizi onun yanına götürürüm."

Philotas ile avluya, ardından uzun bir koridora girdiler; bir hizmetçi kız elinde kandiliyle onlara yol gösteriyordu.

Snefru-en-Kaptah'ın yataktaki bir çocuğu muayene etmekte olduğu bir odaya girdiler.

"Nasıl?" diye sordu Barsine.

"Yalnızca sindirim zorluğu. Bu çayı günde üç kez içsin ve yarına dek bir şey yemesin. Pek yakında ayağa kalkar."

Philotas, "Hekimle yalnız konuşmak zorundayım," dedi.

"Nasıl istersen," diyen Barsine onları yandaki odaya aldı.

"Burasının Memnones'in evi olduğunu biliyoruz," dedi Philotas içeriye girer girmez.

"Gerçekten de öyle," dedi Mısırlı.

"Biz, onu arıyoruz."

"O halde başka yerde aramalısınız. Burada değil."

"Ya nerede?"

"Bilmiyorum."

"Onu tedavi ettin mi?"

"Evet. Bana gereksinmesi olan herkese bakarım."

"İstersem seni konuşmak zorunda bırakabilirim, bunu biliyorsun."

"Elbette, ama sana söyleyecek başka bir şeyim yok. Memnones gibi bir adamın nereye gideceğini hekimine anlatacağını sanmıyorsun herhalde?"

"Yaralı mıydı?"

"Evet."

"Ağır mıydı?"

"Her yara ağırdır. Nasıl bakıldığı önemlidir."

"Ben tıp dersi istemiyorum. Onu son gördüğünde Memnones nasıldı, bilmek istediğim bu."

"İyileşme aşamasında."

"Senin bakımın sayesinde."

"Ve aralarında Adramyttionlu Aristones denen bir hekimin de bulunduğu birtakım Yunan hekimlerin sayesinde."

"Ata binmeye gücü var mıydı?"

"Bunu bilemiyorum. Ben atlardan anlamam. Ve şimdi, bağışlarsan, beni bekleyen başka hastalarım var."

Philotas soracak başka bir soru bulamadığından onun gitmesine izin verdi. Avluda evi aramış olan adamlarıyla buluştu.

"Ne haber?"

"Hiç. Tek bir iz bile bulamadık. Burada bulundaysa bile, bir süre önce ayrılmış ya da bilemediğimiz bir yerde gizlenmiş olmalı, ama..."

"Ama ne?"

"Ama şu samanlığı ateşe verebilir, gizlenmiş olan fare varsa, çıkmasını sağlayabiliriz. Ne dersin?"

Barsine dudaklarını ısırды, ama tek söz etmedi. Düşmanlarının bakışlarıyla karşılaşmamak için gözlerini yere indirdi.

Başını sallayan Philotas'ın canının sıkkın olduğu beliydi. "Boş ver, gidelim; burada bizi ilgilendiren bir şey yok." Çıktılar; az sonra atlarının nal sesleri köpek havlamalarına karıştı. Üç stadyon uzaklaşmışlardı ki, Philotas atını durdurdu.

"Lanet olsun! Şu anda yerin altında gizlendiği delikten çıkmış, rahatça karısıyla konuşmaktadır. Güzel kadındı... Güzel kadındı Zeus aşkına..."

"Ben anlamadım, neden kadını..." Salmidessoslu bir Trakyalı olan adamlarından biri söze başlamıştı.

"Çünkü o senin dişine göre lokma değildi ve İskender bunu duysa senin taşaklarını kesip köpeklerine yedirirdi. Yapacak iş bulamıyorsan, alandaki orospularla oyalan. Şimdi gidelim, ortalıkta fazla dolaştık."

Aynı anda vadinin öteki yanında Memnones, biri önde, öteki arkada, yularlarından çekilerek yürütölen iki eşeğin semerlerine bağılı bir sedye üzerinde, başka bir sığınağı taşıınıyordu.

Memnones, Hesepos Vadisi ve Azira kenti yönüne doğru ilerlerken, dağlar arasındaki geçide girmeden önce kaptırcıdan durmasını istedi ve arkasını dönerek evinin ışıklarına son bir kez baktı. Onu kucaklayan Barsine'nin üzerine sinmiş kokusu hâlâ burnundaydı.

Ordu, silahları taşıyan büyük arabalar ve beraberlerindeki hayvanlarla birlikte güneye, İda Dağı ve Adramyttion Körfezi'ne doğru yola koyuldu. Phrygia'nın başkenti işgal edildiği ve Makedon garnizonunun yönetimi altına geçtiği için kuzeyde kalmanın bir anlamı yoktu.

Parmenion yeniden ordunun ikinci komutanı olmuştu; stratejik kararları İskender alıyordu.

İskender bir akşam savaş konseyini toplayıp, "Kıyı boyunca güneye gideceğiz," dedi. "Phrygia'nın başkentini ele geçirdik, şimdi sıra Lydia'nın başkentinde."

"Sardes," diye altını çizdi Kallisthenes. "Midas'ın ve Kresus'un efsanevi başkenti."

"İnanamıyorum," dedi Leonnatos. "Yaşlı Leonidas'ın bize anlattığı masalları anımsıyor musunuz? Şimdi o yerleri gözlerimizle göreceğiz."

"Gerçekten de öyle," diye onayladı Kallisthenes. "Kresus'un iki yüz yıl önce kıyısında Persleri yendiği Hermos'u göreceğiz. Sonra da Midas efsanesinin doğmasına neden olan, altın kumlu Paktolos kıyısına gideceğiz. Ve ayrıca Lydia krallarının dinlendikleri gömütleri ziyaret edeceğiz."

"Bu kentte para bulabileceğimizi düşünüyor musun?" diye sordu Eumenes.

"Sen de sürekli para düşünüyorsun!" diye bağırdı Seleukos. "Ama haklısın elbette."

"Elbette haklıyım. Yunan müttefiklerimizin donanmaları bize kaç mal oluyor, biliyor musunuz? Bunu biliyor musunuz?"

"Hayır," dedi Lysimakhos, "bilmiyoruz, Bay Genel Sekreter: Sen bu iş için varsın."

"Bize günde yüz altmış talente mal oluyor. Yüz altmış diyorum. Bunun anlamı da her şey yolunda giderse Granikos'ta ve Daskyleion'da topladıklarımızın bize ancak on beş gün yeteceği'dir."

"Dinleyin," dedi İskender. "Şimdi hedefimiz Sardes ve orada büyük bir direnişle karşılaşmayacağımızı sanıyorum. Sonra da Likya sınırına, Ksanthos Irmağı'na dek tüm kıyıyı istila edeceğiz. O noktaya vardığımızda Asya'daki tüm Yunan kentlerini özgürlüklerine kavuşturmuş olacağız. Bu da yaz gelmeden gerçekleşecek."

"Harika!" diye onayladı Ptolemaios. "Ya sonra?"

"Herhalde eve dönecek değiliz," dedi Ephestione. "Ben eğlenmeye daha yeni başladım."

"Bu denli kolay olacağını söylemedim," diye söze karıştı İskender. "Şimdiye dek yaptığımız Pers güçlerine şöyle bir çentik atmak oldu; Memnones de hâlâ yaşıyor. Ayrıca, tüm Yunan kentlerinin bize kapılarını açıp açmayacaklarını bilmiyoruz."

Yüksek burunlarda, olağanüstü güzellikte vadilerde, ulu çamların gölgelediği kumsallarda yürürlerken, kıyının karşısına dizilmiş olan ve sanki onlara eşlik eden adaları seyrediyorlardı. Sonunda duru suları tertemiz çakıl taşlarının üzerinden akan büyük ırmağa, Hermos'a vardılar.

Lydia Satrapı'nın adı Mitrides idi ve mantıklı bir adamdı; başka bir çıkar yolunun olmadığını anlayarak İskender'e bir elçi yolladı. Kentin teslim olmaya hazır olduğunu bildirdi; sonra da kendisi İskender'e kentini gezdirdi. Üç sıra surla çevrili kalesini, payandaları, burçların ardında nöbetçilerin yürüdüğü seyirdim yollarını gururla gösterdi.

"'Onbinlerin Dönüşü' buradan başlamıştı," dedi İskender. Rüzgâr söğütlerin ve dişbudakların dallarını eğerken, vadiye bakan İskender'in de saçlarını uçuşturuyordu.

Onu belli bir mesafeden izleyen Kallisthenes, minik tahtasına notlar alıyordu. "Doğru," dedi. "Ve o zaman Lydia Satrapı olan Prens Genç Kiros burada oturuyordu."

"Bir bakıma bizim seferimiz de buradan başlıyor. Ne var ki biz aynı yolu izlemeyeceğiz. Yarın Ephesos'a gidiyoruz."

Ephesos da çarpışmasız teslim oldu. Yunan paralı askerler garnizonu zaten çekip gitmişti. İskender kente yerleştiğinde, kovulmuş olan ve şimdi geri gelen demokrasi yanlıları gerçek bir insan avı başlatmışlardı; varlıklıların ve o zamana dek Pers valisinin dostu olan beylerin evlerini yağmalamaları için halkı kışkırtıyorlardı.

Tapınaklara sığınmış olan bazı varlıklı kişiler zorla dışarı çıkartılıp taşla tutuluyordu; Ephesos büyük bir kargaşaya sahne oluyordu. İskender düzeni sağlamakla görevlendirdiği 'kalkanlı' piyadelerini yollara dizdirdi; demokrasi-nin yeniden işlerliğe konacağı güvencesini verdi; varlıklı-lara tazminat olarak özel bir vergi koydu; bununla yıllar önce bir yangın sonucunda harap olmuş olan görkemli Artemis Tapınağı'nı yeniden yaptırmayı tasarlıyordu.

Kallisthenes, büyük tapınağın yıkıntıları arasında dolaşırken, "Bu konuda neler anlatıldığını biliyor musun?" diye sordu. "Tanrıça yangını söndürememiş, çünkü o anda senin doğumunla uğraşmaktaymış. Gerçekten de tapınak, yıllar önce, senin doğduğun gün yanmış."

"Tapınağın yeniden kurulmasını istiyorum," dedi İskender. "Tavanı taşıyacak çok büyük sütunlar istiyorum; en iyi yontucular burayı süslemeli, en iyi ressam-lar iç mekânları boyamalı."

"Güzel bir tasarı. İşe Lysippos'la konuşmakla başlayabilirsin."

"Geldi mi?" dedi yüzü sevinçle ışıldayan Kral.

"Evet. Dün akşam tek-neden indi ve dört gözle seninle buluşmayı bekliyor."

"Lysippos, göklerin tanrıları! O eller, o bakış... Bir erkeğin gözlerinde böylesine yaratıcı bir gücün tutuştuğunu hiç görmemiştim. Sana baktığı zaman, ruhunla bağlantıya geçtiğini, bir başka insan yaratmak üzere olduğunu hissediyorsun... Kilden, tunçtan, balmumundan olmasının hiç önemi yok: O tanrı olsaydı nasıl bir insan yaratırdı, onu sergiliyor."

"Tanrı mı?"

"Evet."

"Hangi tanrı?"

"Tüm tanrıların ve tüm insanların içinde bulunan, ama pek az kişinin görüp işitme fırsatını bulduğu tanrı."

Bir zamanlar babası tarafından buraya yerleştirilmiş, sonra Persler tarafından kovulmuş, İskender'in gelişiyile yeniden geri gelmiş olan demokrat soylular, Ephesos'un harikalarını göstermek için onu bekliyorlardı.

Yerleşim merkezi tatlı bir eğimle denize ve Kaystros Irmağı'nın döküldüğü koya doğru uzanan minik bir tepeye kurulmuştu. Liman her türlü mal boşaltan, Asya'nın içlerinden gelip Adriyatik Körfezi'nin derinliklerinde, Tiren Denizi'nin adalarında, Etrüsk ve Iber topraklarında satılacak olan kumaşları, baharatı, kokuları yüklemekte olan gemilerle doluydu. Bu coşkulu çalışmaların uğultusu onlara dek geliyor, köle satıcılarının bağırıışları, hüzünlü bir yazgıya sahip güçlü adamların ve güzel kızların açık artırmayla satıldığını ilan ediyordu.

Anayollara açılan sokaklarda en varlıklı ve gösterişli villalar yer alıyordu; tanrılar için yapılmış tapınakların önü, gelip geçene iyi talih ve nazar muskaları, Apollon'la bakire kız kardeşi Artemis'in resimlerini satan satıcıların tezgâhları ile doluydu.

Yaşanan kargaşa yüzünden sokağa yayılan kanlar yıkanmış, öldürülenlerin ana babaları taziyeleri evlerinde kabul etmişlerdi. Kentte yalnızca şenlik ve sevinç vardı; halk İskender'i görmek için dizilmiş, ellerindeki zeytin dallarını sallıyordu. Küçük kızlar ve balkonlarda bekleyenler, o geçerken gül yaprakları döküyor, bir renk ve koku cümbüşü yaratıyorlardı.

Sonunda avlusu Ion başlı mermer sütunlarla çevrelenmiş harika bir sarayın önüne geldiler. Mavi ve yaldızlı boylarla boyanmış sarayda Pers yöneticilerle olan dostluklarını kanlarıyla ödemiş soylular yaşamıştı. Şimdi burası Olympos Dağı'nın yamaçlarından geniş Asya'nın kıyılarına inmiş olan genç tanrının konutu olacaktı.

Lysippos, İskender'i girişte bekliyordu. Onu görür görmez koşup yetenekli elleriyle ona sarıldı.

"Benim sevgili dostum!" dedi İskender de onu kucaklarken.

"Kralım!" dedi Lysippos parlayan gözlerle.

"Yıkandın mı? Yemek yedin mi? Sana temiz giysiler verdiler mi?"

"İyiym, merak etme. Tek arzum seni yeniden görebilmektir: Resimlerine bakmak aynı şey değil! Bana yeniden modellik edeceğin doğru mu?"

"Evet, ama aklımda başka tasarılar var: Görülmemiş bir anıt istiyorum. Otur."

"Seni dinliyorum," dedi Lysippos. Bu arada hizmetkârlar İskender'in dostları ve üst düzey kişiler için iskemleler hazırlıyorlardı.

"Aç mısın? Bizimle yemek yer misin?"

"Zevkle," dedi büyük yontucu.

Hizmetkârlar, yemekte konuklara kentin özel yiyeceklerinden sundular: biberiye ve tuzlu zeytinle kokulandırılmış ızgara balık, sebze, salata, fırından taze çıkmış ekmek.

"Ben," dedi Kral herkes yemeğe koyulunca, "öyle bir anıt istiyorum ki, Pers süvarilerine karşı ilk saldırımızda Granikos Irmağı kıyısında şehit düşen, Uç Birliğime bağlı yirmi beş *hetairoi* askerimi temsil etsin. Sen heykelinde gerçeğine benzetebilesin diye, naaşlarını yakmadan önce resimlerini yaptırdım. Saldırı sırasındaki öfkelerini, savaş sırasındaki coşkularını yansıtmalısın. Dörtmala gidişlerinin, atlarının solumalarının sesi bile kulağa gelir gibi olmalı. Heykellerin canlıdan tek farkı soluk almamaları olmalı, zaten tanrılar sana henüz bu yeteneği vermediler."

Sonra başını eğdi; bütün o neşenin, şarap kupalarının, mis gibi kokan yiyecek tepsilerinin ortasında gözlerine bir hüznün perdesi indi.

"Lysippos, dostum... o çocuklar, şimdi kül oldular ve kemikleri toprağın altında uzanıyor; ama sen, sen onların ruhlarını yakala, tümünden rüzgâra kapılıp yitip gitmeden yakala onları; tuncunda erit, onları ölümsüz kıl!"

İskender ayağa kalktı; öğle güneşinin altında parlayan koyun denizini seyretmeye daldı. Herkes yiyor, içiyor, şarabın etkisiyle şakalaşıyordu. Lysippos da kralının yanına gitti.

"At üstünde yirmi altı yontu... İskender'in birliği Granikos'ta. Güçlü ayaklar, sağrılar, savaş narası atan açık ağızlar, mızrak ve kılıç tutan kollar; hepsi birbirine geçecek, bir bütün olacak. Beni anlıyor musun, Lysippos? Ne demek istediğimi anlıyor musun?"

"Anıt Makedonya'da yükselecek; karanlık ve şerefsiz bir hayatı hor görerek ülkemiz için canlarını veren o gençleri, sonsuza dek yaşatacak.

"Erimiş tunca tüm yaşamsal enerjini dökmeni, sanatının yeryüzünde yaşanmış bu en büyük mucizeyi yansıtmasını istiyorum. Anıtın önünden geçen insanlar hayranlık ve korkuyla ürpermeli; sanki o süvariler her an saldırıya geçecekmiş, ağızlarından, ölümün, kimsenin geri gelmediği Hades'in sislerinin ötesinden gelen haykırırlar çıkacakmış gibi hissetmeli."

Lysippos şaşkınlık içinde, sessizce kralını dinliyordu; nasırlı büyük elleri kımıltısız bedeninin yanında sarkıyordu.

İskender onun ellerini tuttu; "Bu eller mucize yaratabilir, biliyorum. Üstesinden gelemeyeceğin hiçbir şey yoktur, yeter ki iste. Sen benim gibisin Lysippos; bu nedenle senden başka hiçbir heykeltıraş benim heykelimi yapamaz. Biliyor musun, Mieza'daki evimizde benim ilk portremini yaptığın gün, Aristoteles ne demişti? 'Tanrı varsa, Lysippos'un ellerine sahiptir.' Şimdi şehit arkadaşlarımı tunçta canlandıracaksın. Bunu yapacak mısın?"

"Yapacağım *İskender* ve bu dünyayı hayrete boğacak bir yapıt olacak. Sana yemin ediyorum."

İskender onu onaylarken, gözleri sevgi ve hayranlık doluydu.

"Haydi şimdi gel," dedi onun koluna girerek. "Bir şeyler ye."

Apelles ertesi gün öğleden sonra yanında pek çok güzel köle, kadın ve çocukla geldi. Son derece şık giyinmişti; boyunda son derece değişik bir havası olan amberli ve lapislazulili bir kolye vardı; giysileri ise müthiş canlı renklerle donatılmıştı. Theophratos'un *Karakterler* adlı taşlama kitabına ilham veren, kitapta da anlatılan teşhirci kişinin Apelles olduğu söylentisi ortalıkta dolaşıyordu.

İskender onu özel dairesinde kabul etti; Apelles'in yanında gene güzeller güzeli Kampaspe vardı; o da omuzlarını ve iri göğüslerini kapatmak için gençlere özgü bir tünik giymişti.

"Seni çok sağlıklı gördüm Apelles ve Kampaspe'nin ışıltısının sana hâlâ esin kaynağı olmasına sevindim. Böyle bir esin perisi ile yaşamak çok az kişiye nasip olur."

Kampaspe yaklaştı; Kral'ın elini öpmek üzere eğildi ama İskender kollarını açıp onu kucakladı.

"Kolların her zamanki gibi çok güçlü, efendim." Kampaspe'nin kulağına bu sözleri fısıldayışındaki eda üç gün önce ölmüş bir insanın bile kösnüllüğünü uyandırırıldı.

"Belki unutmuş olabilirsin, ama kollarım kadar güçlü başka şeylerim de var," dedi İskender gene fısıldayarak.

Apelles utançla öksürerek: "Efendim bu tablo yüzyıllar boyunca yaşayacak bir yapıt olmalı. Hatta bu tablolar demeliyim, çünkü iki resmini yapmak istiyorum."

"İki mi?" diye sordu İskender.

"Sen kabul edersen elbette."

"Söyle bakalım."

"İlk resim Zeus gibi şimşek fırlatmak üzereymişsin gibi ayakta dururken çizilecek. Ve yanında Argos hanedanının simgelerinden biri olan kartal bulunacak."

Kral başını kuşkuyla salladı.

"Efendim, Parmenion'la Eumenes'in de bu poz için olumlu görüşlerini aldığımı belirtmek isterim; bu özellikle Asya'daki uyruğun için etkili olacaktır."

"Onlar öyle diyorsa... Ya öteki?"

"Ötekinde ise Bukefalos'un üstünde, elindeki mızrağı fırlatmak üzere olacaksın. Olağanüstü bir yapıt olacak, seni temin ederim."

Kampaspe hafifçe kıkırdadı.

"Ne var?" diye sordu Apelles hoşnutsuzlukla.

"Ben bir üçüncü tablo daha düşünmüştüm," dedi kız.

"Nasıl?" dedi İskender. "İki resim yetmez mi? Ömrümün geri kalanını Apelles'e poz vererek geçiremem."

"Tek başına değil," dedi Kampaspe daha hınzır bir gülümseme ile. "Ben içinde iki figürün olduğu bir resim düşünmüştüm; Kral İskender savaş sonrasında silahlarını çiçekli kırlara bırakmış dinlenen Tanrı Ares gibi görünecek; ben de ona haz veren Aphrodite için poz verebilirim. Biliyorsun, hani şu Yunan generalin evindeki gibi bir resim... Neydi onun adı?"

Apelles'in yüzü birdenbire bembeyaz kesildi; gizlice kızı dirsek attı. "Gidelim, Kral'ın bu kadar zamanı yok. İki tane yeter de artar, değil mi efendim?"

"Gerçekten öyle, dostum, gerçekten öyle. Şimdi beni bağışlayın, Eumenes bu gün benim için pek çok iş ayarladı. Akşam yemeğinden önce sana poz veririm. Hangi konudan başlamak istediğine karar ver. Atlı olanı yapmak istersen, tahta atı hazırlat: Bukefalos'un sana poz verecek sabrı göstereceğini sanmıyorum; ressamı usta Apelles bile olsa!"

Ressam saygıyla eğilerek geriledi ve sevgilisiyle odadan çıktı; İskender koridorda uzaklaşırken tartışıklarını işitiyordu.

Hemen sonra Eumenes yeni konukları içeriye aldı; bunlar yeni bir efendilerinin olduğunu öğrenerek bağlılıklarını sunmaya gelmiş olan on kadar kabile reisiydi.

İskender ayağa kalktı, gidip tek tek ellerini sıkarak onları buyur etti.

"Ne istiyorlar?" diye sordu çevirmene.

"Senin onların ne yapmasını istediğini öğrenmek istiyorlar."

"Hiçbir şey."

"Hiçbir şey mi?"

"Evlerine dönüp eskisi gibi huzur içinde yaşayabilirler."

Temsilcilerin başı gibi görünen biri çevirmenin kulağına bir şeyler fısıldadı.

"Ne diyor?"

"Vergiler ne olacak, diye soruyor."

"Ah, vergilere gelince," diye Eumenes söze karıştı, "onlar olduğu gibi kalacak. Bizim de harcamalarımız var ve..."

"Eumenes rica ederim," diyerek Kral onun sözünü kesti. "Ayrıntılara girmene gerek yok."

Kabile reisleri aralarında konuştular ve sonra çok sevinçli olduklarını bildirdiler; karşılarında duran yeni efendilerine her türlü iyi dileklerini sunduklarını, iyi niyetine de teşekkür ettiklerini bildirdiler.

"Akşam yemeğine kalmak isterler mi diye sor bakalım," dedi İskender.

Çevirmen onlara dönüp sordu.

"Ne diyorlar?"

"Davetin için minnettarlar, ama yollarının uzun olduğunu ve hayvanlarını sağlamak, doğurmaya hazırlanan çiftçi kadınlarla ilgilenmek üzere eve dönmeleri gerektiğini bildiriyorlar."

"Anladım," diye kestirip attı Eumenes. "Önemli devlet işleri!"

"Ziyaretleri için teşekkür et," dedi İskender, "onlara konukluk armağanları vermeyi de unutma," diye sözlerini bitirdi.

"Ne gibi armağanlar?"

"Bilmiyorum. *Khiton*, silah, canın ne istiyorsa ver, ama elleri boş dönmessinler. Onlar eski tarz insanlar, geleneklerin değerini bilirler. Üstelik hepsi kendi kabilelerinin kralarıdır, bunu unutma."

Akşam yemeği, önce zor resimden başlamak isteyen Apelles için İskender'in tahta atın üzerinde poz vermesinden sonra, güneşin batımını izleyen saatlerde yendi.

"Yarın ahırlara gidip Bukefalos'u çıkartacağım: O da bana poz vermek zorunda." Apelles bu sözleri söylerken, Lumenes'in tiyatro dekorları yapan bir ustaya ısmarladığı kumaşla doldurulmuş tahta ata alaycı bir bakış fırlattı.

"O halde atımla dost olmak için aşçıma uğra da onun sevdiği ballı bisküvilerden al," dedi İskender, "onlara bayılır."

Sofracı gelerek yemeğin az sonra hazır olacağını bildirdi. Apelles de çizdiği figürün genel eskizini tamamlamak üzereydi. İskender tahtta attan inip ressamın yanına gitti: "Ben de bakabilir miyim?"

"Sana hayır diyemem efendim, ama bir sanatçı bitmeden yapıtını göstermek istemez."

Hükümdar büyük tuvale şöyle bir baktı ve hemen keyfi kaçtı. Ressam kömür kalemiyle kaba çizgiler çiziktirmişti; bu çabuk ve karışık çizgilerde pek az ayrıntı belliydi: gözler, birkaç saç lülesi, eller, Bukefalos'un geniş sağırları, toprağa basan ayakları...

Apelles belli etmeden Kral'ın tepkisini inceliyordu.

"Henüz tamamlanmadı efendim, bu yalnızca bir eskiz. Renkler ve hacimle her şey değişecek ve..."

İskender onu susturmak için elini kaldırdı: "Bu bile bir başyapıt Apelles. Burada harikalar yaratmışsın; geri kalanını hayal edebiliyorum şimdiden..."

Birlikte girdikleri yemek salonunda kentin ileri gelenleri, dinsel okulların başkanları ve Kral'ın arkadaşları sofradaki yerlerini almışlardı. İskender Ephesosluların kendisi hakkında yanlış düşüncelere kapılmamaları için yemeğin çok sade olmasını istemişti. Konukların getirtmiş oldukları 'kız arkadaşlar' yalnızca çalgı çalmak, dans etmek ve birkaç masum oyun sergilemekle yetinmişler, şarap ise Yunan tarzında üçte bir suyla karıştırılarak sunulmuştu.

Apelles ve Lysippos yemek boyunca tüm konuşmaların merkezi olmuşlardı, çünkü şöhretleri son derece büyüktü.

Kallisthenes, Apelles'e dönerek, "Müthiş ilginç bir şey duydum!" dedi. "Kral Philippos'a yaptığın portreyle ilgili."

"Ah, öyle mi?" dedi Apelles. "Eh, anlat bakalım neymiş, ben şu anda bir şey anımsamıyorum."

Herkes gülüşmeye başladı.

"Bak," dedi Kallisthenes, "ben bana anlatılanları aktarıyorum. Şimdi, Kral Philippos seni çağırtmış ve Delphoi Tapınağı'na koydurtmak için bir portresini yapmanı istemiş; ama şöyle demiş: Beni biraz güzelleştir... Sözelimi, gözümün yaralı olduğu taraftan alma, boyumu uzun tut, saçlarımı daha kara yap, ama abartmadan, anlıyorsun değil mi?.."

Eumenes kıkırdarak, "Onun sesini duyar gibi oluyorum," dedi ve Philippos'un konuşmasını yansıladı: "Hadi bakalım, bu denli başarılı bir ressam getirtip sonra da her şeyi ben mi söyleyeceğim?"

"Ah, şimdi anımsadım," diye güldü Apelles, "aynen böyle demişti."

Kallisthenes, "O halde gerisini sen anlat," diye arkadaşını yüreklendirdi.

"Hayır, hayır," dedi ressam, "ben dinlerken çok eğleniyorum."

"Peki öyleyse... Her neyse; usta sonunda tabloyu bitirmiş ve portrenin yüce sahibi, yapıtı iyi bir ışıktaki seyredebilsin diye gün ortasında avluya çıkartmış. Delphoi Tapınağı'na gitmiş olanınız varsa, görmüştür: Müthiş bir güzellik, olağanüstü parlak bir yapıttır! Kral resimde altın tacı, kızıl pelerini, asası ile sanki Tanrı Zeus'u yansıtır. 'Beğendin mi efendim?' diye sormuş Apelles. Philippos resme bir şu yandan, bir bu yandan bakmış ama pek ikna olmuş gibi görünmüyormuş. 'Gerçekten düşündüğümü mü söylemek zorundayım?' diye sormuş. 'Elbette efendim,' demiş ressam. 'Ama bence bu bana hiç benzememiş.'

"Doğru, doğru!" diyen Apelles şimdi iyice keyiflenmiş, kahkahalarla gülüyordu. "Çünkü saçlarını daha kara, sakalını daha düzgün, rengini daha pembe çizince sonunda kendi kendisini tanıyamamıştı."

"Sonra ne oldu?" dedi Eumenes.

"İşin hoş tarafı bundan sonrası," diyerek Kallisthenes yeniden söze girdi. "Resim gün ışığında görülebilsin diye avluya çıkartılmıştı ya, tam o sırada bir seyis, Kral'ın atını yularından çekerek oradan geçmekteymiş. Hayvan, tam resmin önünden geçerken, oradakilerin şaşkın bakışları arasında durmuş, kuyruğunu sallamaya, başını sağa sola oynatmaya ve kişnemeye başlamış. Apelles, bunun üzerine

Önce Kral'a, sonra ata, en son da tabloya bakmış ve, 'Ben de ne düşündüğümü söyleyebilir miyim?' diye sormuş. 'Zeus aşkına, elbette söylersin,' demiş Kral. 'Bunu söylemek hoşuma gitmiyor ama korkarım, atın resimden senden daha iyi anlıyor.'

Apelles, "Tüm bunlar gerçektir!" diyerek güldü. "Yemin ederim aynen böyle olmuştu."

"Ya o?" diye sordu Ephestiones.

"O mu? Omuzlarını silkip şöyle dedi: 'Ah, hep siz haklısınız. Haydi, git de paranı al. Mademki resim yapıldı, ben de kendime saklarım.'"

Herkes alkışlarken, Eumenes görmeyenlerin bile müthiş bir başyapıt olduğunu kabul ettikleri bu resim için ödediği parayı anımsadı.

Apelles, tüm dikkatlerin üzerine çevrildiğini hissediyor ve kendini bir tiyatro aktörü gibi görüyordu.

İskender, ertesi sabah deniz kenarında yapılan istihkâm çalışmalarını denetlemek için çok erken uyanması gerektiğini ileri sürerek odasına çekildi; gece daha açık saçık öyküler ve daha cüre'li 'kız arkadaşlarla' geç saatlere dek sürdü.

İskender dairesine girdiğinde Leptine'nin kandil ışığında kendisini beklediğini gördü; ne var ki kızın sinirli olduğu her halinden belliydi. İskender, odasına dek ışıkla yolu göstermek için önüne geçen kızın niye homurdanıp durduğunu merak etti, ama hiçbir soru sormadı.

Ne var ki odasının kapısını açar açmaz bunun nedenini anladı. Kampaspe, efsanevi bir kahraman pozuyla yatağa çırilçiplak uzanmış, onu bekliyordu: Bu efsane kahramanı altın yağmuru bekleyen Danae ya da kuğuyu bekleyen Leda olabilirdi, ama İskender şimdi bunu bilecek durumda değildi.

Kız kalkıp erkeğe yaklaştı, onu soydu, sonra yerdeki halıya diz çöküp Kral'ın karnını ve bacaklarını öpmeye başladı.

"Atan Akhilleus'un zayıf noktası topuğuydu," diye fısıldadı kısık gözlerini kaldırarak, "bakalım, ben senin zayıf noktayı anımsayabiliyor muyum?"

İskender, Kampaspe'nin saçlarını okşadı ve gülümsedi: Apelles'in yanında kala kala, kız mitolojik konulardan başka sohbet konusu bulamaz olmuştı.

İskender, ilkbaharın ortalarına doğru Ephesos'tan ayrılarak Myletos'a doğru yola çıktı. Hükümdarın kendisinden ne istediğini anlayan Lysippos, elinde kral naibi Antipatros'a yazılmış bir mektupla Makedonya'ya doğru yola koyuldu. İskender, naibinden yapıtını gerçekleştirmesinde sanatçıya yardımcı olunmasını istemişti.

Heykeltıraş önce deniz yoluyla Atina'ya geçti. Burada akademisinde derslerini sürdürmekte olan Aristoteles ile buluştu. Filozof, dayalı döşeli bir salonda karşıladığı konuğuna taze şarap sundu.

"Kralımız selamlarıyla armağanlarını gönderdi ve sana pek yakında uzun bir mektup yazacağını bildirmemi istedi."

"Sana teşekkür ederim. Başarılarının yankıları, buraya, Atina'ya dek vardı. Akropolis'e gönderdiği üç yüz zırh binlerce meraklı topladı ve Spartalıların dışlandığı ithaf yazısı Herakles sütunlarına dek uçtu gitti. İskender kendisinden söz ettirmenin yollarını biliyor."

"Atinalıların keyfi nasıl?"

"Demosthenes'in halk üzerindeki etkileri sürüyor, ama Hükümdar'ın başarıları da insanların hayal gücünde derin yankılar uyandırdı. Zaten pek çoğunun akrabası Asya ordusunda ya da donanmada; bu da onları temkinli bir politika izlemeye zorluyor. Ama fazla da hayal kurmamalıyız: Kral savaşta ölürse, beklenmedik bir ayaklanma olabilir; bu durumda başta ben olmak üzere, onun dostu olanların

peşine düşer, evlerini talan etmeye başlarlar. Peki, sen söylemene, İskender şu âna dek nasıl davrandı?"

"Bildiğim kadarıyla çok dengeli: Yenik düşen düşmanlarına karşı son derece merhametliydi ve kentlerde yalnızca demokrasiyi yeniden canlandırmakla yetindi; örgütlenmede bir değişiklik yapmadı."

Aristoteles başını sallayıp sakalını sıvazlayarak onu onayladığını, öğrencisinin öğretmeninin öğrettiklerine uygun davrandığını belirtti. Sonra ayağa kalktı. "Akademiye ziyaret etmek ister misin?" diye sordu.

"Çok sevinirim," dedi onu izleyen Lysippos.

İç avluya çıkıp İon başlıklı sütunların gölgesinde dolaşırlar. Ortada, toprak düzeyinde, ağzı tuğlayla çevrili bir kuyu vardı. Bir hizmetçi kız, derin kazılmış kuyunun içine sarkıtılan kovayla su çekmekteydi.

"Dört kölemiz var; ikisi temizlik, ikisi de sofraya hizmeti için. Başka okullardan sık sık konuklarımız oluyor; öğrencilerimizin bazıları uzun süre burada kalıyorlar."

Sonra kemerli bir kapıya geldiler. "Burası siyasal bilgiler bölümü; Yunanistan'dan, Asya'dan, Afrika'dan, İtalya'dan ve buradan yüz yetmiş kentin anayasasını derledik." Aristoteles koridor boyunca yürüyordu; kapıları göstererek, "Mineraller, bitkiler, böcekler topladığımız bir doğa bölümümüz de var," dedikten sonra konuğunu büyük bir salona aldı. "Bu bölümde ender bulunan hayvanlar var. Mısır'dan ünlü bir sınıflandırma uzmanı getirdim; aynı zamanda kutsal kedi ve timsah mumyalamakta son derece usta ve burada hiç durmadan çalışıyor."

Lysippos büyülenmiş gibi çevresine bakındı; mumyalanmış hayvanlardan -devekuşları, timsahlar, akbabalar- çok onu, büyük bir deneyime sahip olduğu hemen anlaşılan sanatçının ustalığı etkilemişti.

"Elbette düzmeceye ve sahtekârlığa da dikkat etmemiz gerekiyor," diye sözlerini sürdürdü Aristoteles. "Bizim bu toplama etkinliğimiz çevrede duyuldukça, pek zirzop ihbarlar da alıyoruz: Firavun sıçanları, sürüngenler, hatta yarı at yarı insan kentauros ve deniz kızı ihbarları."

"Kentauros ve deniz kızları mı?" diye yineledi şaşkınlığa kapılan Lysippos.

"Öyle. Ve satın almadan önce bu mucizevi yaratıkları görmeye de davet ediyoruz."

"Bu nasıl olabilir ki?"

"Basit bir sınıflandırma işi. Önerilerin çoğunun Mısır'dan geldiğine şaşmamalı, çünkü o ülkede mumyalama işlemi binlerce yıldır yapılmakta. Bir adam başını bir at boynuna dikmek, o ülkenin ustaları için çocuk oyuncağı sayılır; dikiş yerlerini yelelerle, saçlarla kapatırlar, olur biter. Bu usta işi çalışmaların sonuçları, inan ki hiç de azımsanmayacak ürünler oluyor."

"İnanırım."

Aristoteles'in yaklaştığı pencereden çamlarla kaplı Likabettos, arkasında Akropol ve görkemli Parthenon görünüyordu. "Sence şimdi ne yapacak?" diye sordu.

Lysippos, Aristoteles'in bir an bile İskender'in düşüncesini aklından silmediğini hissetti.

"Tüm bildiğim şimdi güneye yöneleceği, ama onun gerçek niyetini kimse bilmiyor."

"İlerleyecektir," dedi öğretmeni, büyük heykeltıraşa dönerek. "Soluk aldığı sürece ilerleyecektir ve onu kimse durduramayacaktır."

Bu arada Ephesos'ta kalmış olan Apelles, Makedonya Kralı'nı at üstünde gösteren büyük tablosu üzerinde çalışıyordu; Kral ise Myletos'a doğru yürüyüşe geçmişti bile.

Sanatçı özellikle Bukefalos'un başı için titizleniyordu; müthiş bir gerçeklikle çizdiği atın başı, tablodan fırlayıp gidecekmiş duygusu uyandırıyor. Apelles kralını şaşırtmak, kendi ayarladığı bir arabayla bitmiş çalışmalarını götürüp İskender'e göstermek istiyordu.

Saatlerden beri, hafif fırça darbeleriyle atın ağzını çevreleyen kanlı salyayı boyuyor, ama renklere istediği yoğunluğu veremiyordu. Ve Kampaspe hiç ara vermeden konuşarak onu deli ediyordu: Cicim ayları artık geride kalmıştı.

"O çeneni kapatmazsan," diye bağırdı sabrı tükenen ressam, "hiç başaramayacağım."

"Ama sevgilim..." diyerek Kampaspe yeniden söze başladı.

"Yeter!" diye haykırdı öfkeden kendini yitiren Apelles ve elindeki ıslak süngerini tabloya fırlattı. Olağanüstü bir rastlantıyla sünger tam Bukefalos'un ağzının kenarına çarpıp yere düştü.

"İşte," diye sızlandı genç kız, "onu mahvettin. Şimdi hoşnut musun? Belki de bunun benim suçum olduğunu söylersin, değil mi?"

Ama sanatçı onu hiç dinlemiyordu. Kollarını hayretle havaya kaldırmış, gözlerinde inanmaz bakışlarla tabloya yaklaşıyordu. "Olamaz!" diye mırıldandı. "Tanrılarım, bu olamaz!"

Sünger, Bukefalos'un ağzında öyle güzel bir kanlı salya çizmişti ki, hiçbir sanatçı bunun aynısını yapamazdı.

"Aah, ama..." Şimdi mucizenin farkına varan Kampaspe de cıvılamaya başlamıştı.

Apelles ona baktı; parmağını kızın burnuna dayadı ve "Bu ayrıntının nasıl meydana geldiğini ağzından geçirirsen," diyerek mucizevi renk lekesini gösterdi, "güzel burnunu ısırp kopartırım. Bilmem anlatabildim mi?"

"Çok iyi anlattın sevgilim," dedi Kampaspe gerileyerek.

O anda bunu söylerken pek içtendi; ama ağzı sıkılık onun erdemlerinden biri sayılmazdı; birkaç gün sonra tüm Ephesoslular büyük Apelles'in Bukefalos'un ağzının çevresindeki kanlı salyayı nasıl yaptığını öğrenmişlerdi.

Myletos garnizonunun komutanı olan Eggesikratos adındaki Yunan, İskender'e bir ulak göndererek kenti teslim etmeye hazır olduğunu bildirdi; böylece Kral ordusunu kenti teslim almak üzere ilerletmeye başladı. Gene de bir önlem olarak, Maiandros Irmağı ötesine bir keşif kolu gönderdi; Krateros'la Perdikkas'ı bu süvarilerin komutasıyla görevlendirdi.

Askerler suyu aşır Latmos tepelerinin yamaçlarına tırmanmaya başladılar; doruğa vardıkları zaman inanılmaz bir görüntüyle karşı karşıya kaldılar: Tam o anda birkaç savaş gemisi Myletos burnunun önünde toplanıyor, körfezi kapatma hazırlığı yapıyordu.

Birinci grupta gelen gemileri başkaları izledi; sonra tüm körfez karınca gibi tekne kaynamaya başladı; yüzlerce kürek körfezin suyunu köpüğe boğmuştu. Uzaklık yüzünden azalmasına karşın, denizcilerin kürek çekmesi için ritim vuran davulların sesi onlara dek geliyordu.

"Oh, tanrılar!" diye mırıldandı Perdikkas. "Pers donanması!"

"Sence kaç gemi vardır?" dedi Krateros.

"Yüzlerce... En az iki yüz ya da üç yüz. Ve bizim donanmamız da yolda: Körfezde habersiz yakalanırlarsa yok olurlar. Hemen geri dönüp Nearkhos'a durmasını söylemeliyiz. Sayıları bizimkinin en az iki katı!"

Atlarını çevirdiler, güneye doğru ilerlemekte olan orduya yetişmek için yamaçtan aşağı dörtnala inmeye başladılar.

Birkaç saat sonra Maiandros Irmağı'nın sol kıyısında dinlenmekte olan orduya yetişip hemen Kral'ın yanına seğirtiler. İskender, yanında Ptolemaios ve Ephestione ile süvarilerin sandallardan oluşacak bir köprü'nün üstünden karşıya nasıl geçeceğini hesaplıyordu.

"İskender!" diye bağırdı Krateros. "Myletos Körfezi'nde üç yüz savaş gemisi var! Nearkhos'u durdurmalıyız, yoksa donanmamız denizin dibini boylayacak!"

Kaşlarını çatan Kral, "Onları ne zaman gördünüz?" diye sordu.

"Birkaç saat önce; Latmos Tepesi'nin en yüksek noktasına vardığımızda gemiler körfeze henüz giriyorlardı; sonra sayamayacağımız kadar çok gemi daha geldi; sonu gelmek bilmiyordu. Dört-beş sıra kürekli gemilerdiler."

Perdikkas, "Ben 'katmerli sekizli' bile gördüm," dedi.

"Emin misin?"

"Elbette! Ayrıca beş bin librelik tunç gemi mahmuzları vardı."

"Donanmamızı durdurmalısın, İskender! Nearkhos'un bir şeyden haberi yok ve hâlâ Mikales Tepesi'nin ardında; onu uyarmazsak Perslerle burun buruna gelecek."

"Sakin olun," dedi Kral. "Daha zamanımız var." Sonra az ötede taburede oturmakta olan Kallisthenes'e dönerek: "Bana bir yazı tahtasıyla kalem ver lütfen," dedi.

Kallisthenes istediklerini kralına uzattı; İskender birkaç satır yazarak özel korumalarından bir süvariye işaret etti. "Bunu hemen Mikales Tepesi'nde duran işaretçiye götür ve hemen donanmamıza göndermesini bildir; umarım mesaj zamanında yetişir."

"Bencé yetişir," dedi Ephestione. "Rüzgâr Notos'tan esiyor; bu durumda güneyden gelmekte olan Perslerden yana, ama bizimkiler kuzeyden geldikleri için rüzgâr onları yavaşlatıyor."

Süvari, sandallardan oluşan köprüden ırmağın karşısına geçti ve yolu açmaları için sağa sola bağırarak Mikales Tepesi'ne tırmanmaya başladı. Tepenin bir noktasında güzergâh belirlemede usta olan topograflar Nearkhos'un donanmasını gözlüyorlardı. Ayna gibi parlatılmış bir kalkanı işaretleşme amacıyla kullanıyorlardı.

Süvari, "Kralımız bu mesajı hiç zaman yitirmeden göndermeniz gerektiğini bildirdi," diyerek yazı tahtasını uzattı. "Pers donanması Myletos Körfezi'ndeymiş ve üç yüz gemileri varmış."

Topograf gökyüzünü inceledi; rüzgârın güneyden sürüklediği bir bulut gördü. "Gönderemem, bu bulutun öteye geçmesini beklemeliyiz. Bak şimdi güneşin önünü kapatmaya başladı."

"Lanet olsun!" diye söylendi süvari. "Neden bayrakları denemiyorsun?"

"Çok uzaktalar," diye açıkladı topograf. "Bizi görmezler. Sabırlı olmalıyız, daha çok sürecek bu."

Bulutun gölgesi tepeyi kapatırken, donanma en önde Amiral Nearkhos'un gemisi olmak üzere dizilmiş, pırıl pırıl güneş altında ilerlemekteydi.

Zaman geçmek bilmiyordu; donanma tepenin batı ucuna doğru yaklaşılmaya başlayınca, gemiler çift sıra olmak için sancaktan açılmaya başladılar.

Sonunda güneş son bulut parçasının arkasından çıktı; topograflar hemen işaret göndermeye başladılar. 'Bir an sonra mesaj gönderilmişti, ama donanma hâlâ ilerliyordu.

"Bizi gördüler mi?" diye sordu süvari.

"Umarım görmüşlerdir," diye yanıtladı topograf.

"Peki o halde neden durmuyorlar?"

"Bilmiyorum."

"Haydi, bir daha deneyin ne olur."

Topograflar mesajı bir kez daha ilettiler.

"Zeus aşkına, neden yanıt vermiyorlar?"

"Veremezler; şimdi de onlar bulutun gölgesine girdiler."

Süvari dudaklarını ısııyor, ileri geri yürüyordu. Arada sırada yamacın altındaki orduya bir göz atıyor, kralının ruh halini gözünün önüne getirebiliyordu.

"Aldılar!" Topograf heyecanla haykırdı. "Amiral yelkenleri mayna ediyor ve küreklere asılıyorlar. Az sonra bize yanıt verecekler."

Amiral şimdi hızı kesmişti; tepenin ucuna doğru çektikleri kürekler suyu köpürtüyordu; gözden uzak bir koya sığınacaklardı.

Pruvadan bir ışık yansıdı; topograf da mesajı çözmeye başladı: "İrmağa... kadar... kıyıda... duracağız."

"Harika, anladılar! Şimdi git bunu hemen Kral'a bildir: Işık buradan mesaj göndermeye uygun değil."

Süvari yamaç aşağı atlayıp tüm üst düzey kurmaylarını kumsala toplamış olan Kral'ın yanına indi. "Kralım! Nearkhos mesajı aldı, yönünü değiştiriyor," diye haber verdi yere atlarken. "Az sonra tepenin arkasına geçtiklerini göreceksin!"

"Çok iyi," dedi İskender. "Bu pozisyonda Pers donanmasının hareketlerini de denetleyebiliriz."

O anda Büyük Kral'ın karınca gibi kaynayan askerleri Myletos Körfezi ile Latmos Tepesi arasındaki tüm su yüzeyini kaplamışlardı. Karşı yanda da Amiral Nearkhos, Mikales Burnu'nun ağzından dönerek Maiandros Irmağı'nın ağzına doğru kıyı boyunca ilerliyordu; müttefik donanmalar da onu izliyorlardı.

"Belki de tehlikeyi atlatmışızdır," dedi Kral. "En azından şimdilik."

"Evet," dedi Krateros. "Tehlikeyi haber vermeseydik, Nearkhos doğrudan Perslerin kucağına düşecek, son derece elverişsiz koşullarda savaşmak zorunda kalacaktı."

"Şimdi ne yapmayı düşünüyorsun?" diye sordu Parmenion.

Komutan sözlerini bitirdiği anda 'kalkanlılar'dan biri elinde bir mesaj kutusuyla geldi. "Myletos'tan haberler var efendim."

İskender mesajı açıp okudu.

Parmenion'un oğlu Philotas'tan İskender'e: Selam olsun!

Myletos garnizonu komutanı Eghesikratos düşüncesini değiştirdi ve artık kentin kapılarını açmaktan vazgeçti.

Şimdi Büyük Kral'ın donanmasının yardımına gveniıyor.

Canını sıkma ve kendine iyi bak.

"Bunu tahmin etmeliydik," dedi İskender. "Pers donanmasının gemileri koyun dibine geldiler ya, Egheşikratos kendini yenilmez oldum sanıyor."

"Kralım," dedi 'kalkanlılar'dan biri, "Amiralimiz şu anda kıyıya yaklaşmakta olan bir filika indirdi."

"İyi, böylece denizcilerimiz de savaş konseyimizde hazır bulunmuş olurlar."

Çok geçmeden Nearkhos, yanında müttefik Atina donanması Komutanı Karilaos ile karaya indi.

Hükümdar onları saygıyla karşıladı, durumu anlattı ve yaş sırasıyla, Parmenion'dan başlayarak toplantıda hazır bulunanların görüşlerini almaya başladı.

"Ben bir deniz uzmanı değilim," diyerek yaşlı General söze başladı. "Ama düşünüyorum da Kral Philippos burada olsaydı gemilerimizin manevra ve hız üstünlüğüne güvenerek, düşman gemisine beklenmedik bir saldırıda bulunurdu."

İskender'in yüz ifadesi ansızın değişti; ne zaman başkalarının önünde ölmüş babasıyla karşılaştırılsa keyfi kaçıyor.

"Babam yalnızca kazanma olasılığı çok yüksek olduğu zaman savaşırdı, yoksa kurnazca oyunlar oynardı," dedi canı sıkkın bir biçimde.

Nearkhos söze karışarak, "Bence savaşa atılmak büyük bir yanlış olur," dedi. "Üç karşı bir durumdayız ve sırtımız karaya dönük, yani manevra yeteneğimiz pek yok."

Hazır bulunanların pek çoğu görüşlerini bildirdiler, ama az sonra İskender'in onları dinlemediğini fark ettiler. Kral, kumsalın üzerinde büyük halkalar çizen avcı bir kartal izliyordu. Kartal ansızın büyük bir hızla yere indi, büyük bir balığı pençeleri arasına aldı, sonra kanatlarını hızla çırparak tekrar yükselip avıyla uzaklaştı.

"Şu balığı gördünüz mü? Çevikliğine, denizlere egemenliğine güvenerek kumsala fazla yaklaştı, ama kartal o an kendi yararına olan durumdan yararlanarak iyi bir kumar oynadı. Biz de aynen bunu yapacağız."

"Ne söylemek istiyorsun?" diye sordu Ptolemaios. "Bizim kanatlarımız yok ki."

İskender gülümsedi: "Bana bunu bir kez daha anımsatmıştın. Thessalia'ya girmek üzereydik; karşımızda da aşılmaz sanılan Ossa Tepesi duvarları yükseliyordu."

"Doğru," dedi Ptolemaios.

"Çok iyi," diyerek sözlerini sürdürdü Kral. "Şimdi benim görüşüm, bu koşullarda bir deniz savaşına girişmenin bizim yararımıza olmayacağı yönündedir. Düşmanın ezici gücü gemilerinin hem sayıca fazla, hem de daha güçlü ve sağlam olmasından kaynaklanıyor. Filomuz yenilirse, benim saygınlığım yok olur. Yunanlar ayaklanabilirler ve zorlukla kurduğum birlik yeniden dağılabilir; bunun da çok acı sonuçları olur. Anlayacağınız benim buyruğum budur: Tüm gemileri kıyıya çekin. En önce, içinde parçalara ayrılmış saldırı aygıtlarını taşıyanları yaklaştırın. Bu aygıtları yeniden kurup Myletos surları altına götüreceğiz."

"Tüm donanmayı kıyıya mı çekeceğiz?" diye sordu kulaklarına inanamayan Nearkhos.

"Aynen öyle."

"Ama efendim..."

"Dinle Nearkhos, Perslerin donanmaya yükledikleri piyadelerin benim kıyıya dizilmiş piyadelerime meydan okuyabileceklerini mi sanıyorsun?"

"Sanırım hayır."

"Emin olabilirsin," dedi Leonnatos. "Bunu hayal bile edemezler. Denemeye kalksalar bile, karaya ayak basar basmaz onları yok ederiz."

"Doğru," dedi İskender. "Ve bu nedenle bunu denemeyecekler."

"Gene de," dedi artık kralının niyetini anlamış olan Nearkhos, "sonsuz dek denizde kalamazlar... Gemilerini güçlendirmek için kürekçilerin sayısını artırdılar, ama böyle yaptıkları için gemide başka hiçbir şeye yer kalmamıştır. Ne yemek yapabilirler, ne de yeterince suları vardır; bütünüyle karadan gelecek olan malzeme yardımına bağımlıdır."

"Biz de süvarilerimizle bu yardımı engelleyeceğiz," diye sözlerini sona erdirdi İskender. "Kıyının her noktasında devriye gezeceğiz, özellikle de her ırmak ve dere ağzında, her pınarda biz olacağız. Onlar orada, denizin ortasında,

kızgın güneşin altında kısa bir süre sonra susuz ve yiyeceksiz kalacaklar; açlıktan ve susuzluktan kavrulurlarken, bizim hiçbir eksiğimiz olmayacak.

"Eumenes saldırı aygıtlarının kurulmasını denetleyecek, Perdikkas ve Ptolemaios, aygıtlar bir gedik açar açmaz Myletos surlarının doğu kısmına yapılacak saldırıyı yönetecek. Krateros, Philotas'nın yardımıyla süvariye kıyı boyunca tutarak saldırıları engelleyecek; Parmenion başka işler için yardımcı ağır piyadeleri harekete geçirecek, Kara da ona yardımcı olacak. Ne dersin Kara?"

"Çok iyi, Kralım," diye yanıtladı Klitos.

"Harika! Nearkhos ve Karilaos içine piyadeleri bindirdikleri gemileriyle kıyıda bekleyecek, bu arada tayfaları da silahlandıracaklar. Myletos arsızlık yaptığına pek çabuk pişman olmalı."

İlkbahar ilerliyordu; güneş tepedeydi. Havalar ısınmış, deniz çarşaf gibi olmuştu.

Latmos Tepesi'nin en yüksek noktasına çıkan İskender, Ephestione ve Kallisthenes gözlerinin önündeki olağanüstü güzel manzarayı seyrediyorlardı. İki yüz yıl önce yönetime karşı ayaklanma cesaretini gösteren halk yüzünden Perslerce yakılıp yıkılan kent, en yetenekli evladı Mimar Hippodamos tarafından yeniden yapılmıştı; şimdi mükemmel bir planla, dik açılı bir ızgara gibi biçimlenmişti; 'genişler' denen ana caddeleri ve 'darlar' denilen, mahalle içinde gidiş geliş sağlayan ikincil yolları vardı.

En yüksek noktada akropolis tapınaklarının parlak renklere boyanmış mermerleri, bronz, gümüş ve altın süslemeleri parlıyor; yontular geniş körfezi seyredencesine yükseliyorlardı. Bütün sokakların bağlandığı büyük alan kentin ekonomik ve siyasal yüreğinin attığı buluşma noktasıydı.

Kıydan az ötede Lade adacığı vardı; sanki büyük körfezin girişindeki bir nöbetçi gibiydi.

Kuzeydoğu taraftaki uçta, Maiandros Irmağı'nın ağzına yakın bir yerde Nearkhos'un donanması karaya çekilmiş ve düşman piyadesinin olası saldırısına karşı hem hendek, hem de kazıklı çitle korumaya alınmıştı.

Koyun tam ortasında bekleyen Büyük Kral'ın üç yüz gemisi bu uzaklıktan çocuk oyuncağına benziyordu.

"İnanılmaz!" dedi Kallisthenes. "Şu deniz parçasında, gözlerimizle kucaklayabildiğimiz bir yerde Pers savaşları-

nın kaderleri belli oldu: Kentin yakınındaki şu ada Lade'dir ve ayaklanan Yunan donanması orada Perslere yem olmuştur."

"Şimdi Kallisthenes bize tarih dersi verecek, sanki amcasının Mieza'da anlattıkları yetmezmiş gibi..." dedi Ephestione.

İskender, "Sus!" diyerek onu susturdu. "Geçmiş bilmezsen, şimdiki zamanı bilemezsin."

"Ve aşağıda, Mikales Burnu'nda bizimkiler yirmi beş yıl sonra bunun intikamını aldılar. Donanmanın komutanlığını Spartalı Leotikides yapıyordu. Pers komutanı ise kıyıya çekilmişti."

"İlginç," dedi Ephestione. "Bugün roller değişti."

"Evet," dedi İskender, "ve bizim adamlarımız şimdi gölgede taze ekmek yerlerken ötekiler üç günden beri güneşin altında pişiyor, hâlâ kaldıysa galetayla besleniyorlar. Sularını tutumlu kullanıyor, günde bir ya da iki kepçe içiyorlardır. Artık bir karar almak zorundalar: Ya saldıracaklar ya çekip gidecekler."

"Bak!" dedi Ephestione. "Bizim saldırı aygıtlarımız yola çıkıyor. Akşam olmadan kent surlarının altında olurlar; yarın da kaleleri dövmeye başlarlar."

O anda Uç Birliği'nden bir süvari ulak elinde bir mesaj kutusuyla tepeye tırmanıyordu.

"Kralım! Parmenion ve Klitos generallerden bir mesaj var!" diyerek yazı tahtasını teslim etti.

Kral mesajı okudu:

Parmenion ve Klitos'tan Kral İskender'e, selam olsun!

Barbarlar su aramak için kumsalın üç noktasından inmeye yeltendiler ama geri püskürtüldüler.

İçin rahat olsun.

"Harika!" diyen İskender çok sevinmişti. "Her şey öngördüğümüz gibi oluyor. Şimdi artık inebiliriz."

Bukefalos'u mahmuzlayıp Myletos yönünde ilerlemekte olan saldırı aygıtları dizisine bakmak üzere koya doğru inmeye başladı.

Eumenes tam o sırada karşısına çıktı: "Ne haber? Yükarıda manzara nasıl?" diye sordu.

"Harika!" dedi Ephestione Kral'ın yerine. "Perslerin ağır ateşte pişmelerini seyrediyorsun. Az sonra tam kıvamında pişmiş olacaklar."

"Kim geldi biliyor musunuz?"

"Hayır."

"Apelles. At üstündeki resmini bitirmiş, sana göstermek istiyor İskender."

"Ah tanrılar! Şimdi resimlere bakacak zamanım yok. Savaştayım. Ona teşekkür et, parasını öde ve ancak zamanım olduğunda onunla görüşebileceğimi söyle."

"Nasıl istersen, ama tepesi atacaktır," dedi Eumenes. "Ah, unuttuyordum; Memnones'ten hiçbir haber yok. Yok, yok. Sanki yer yarıldı, içine girdi."

"Bana inanmıyorum," dedi Kral. "O son derece kurnaz bir adam, üstelik çok tehlikeli."

"Şu var ki hiçbirimiz onu görmedik. Yüzünü tanımıyoruz. Savaşta da onu belli eden özel bir işareti yok. Gözleri dışında tüm yüzünü kapatan, tepeliği olmayan bir miğferle savaşıyor. Savaş sırasında yalnızca bakışlarından bir adamı tanımak olanaksızdır."

"Elbette. Her neyse; bu ortadan yok oluş bana hiç inandırıcı gelmiyor. Onu tedavi eden Yunan hekimi buldunuz mu? Parmenion onun Abydoslu olduğunu söylüyor. Aristonnes diye bir adammış."

"O da ortadan yok oldu."

"Zelea'daki evini gözlüyor musunuz?"

"Artık orada hiç kimse kalmadı. Yalnızca hizmetkârlar var."

"Onu aramaktan vazgeçmeyin. Herkesten çok korkmamız gereken biri varsa o da Memnones. Düşmanlarımızın en tehlikelisi o."

"Elimizden geleni yapacağız," diyen Eumenes savaş aygıtlarının peşinden yürümeyi sürdürdü.

"Dur!" diye seslendi İskender.

"Geldim, ne var?"

"Apelles geldi dedin, değil mi?"

"Evet, ama..."

"Düşüncemi değiştirdim. Nerede?"

"Aşağıda, gemilerin olduğu yerde. Ona bir çadırıla banyo hazırlattım."

"İyi yapmışsın. Seni daha sonra görürüm."

"Ama ne..." Eumenes sözlerini tamamlamaya fırsat bulamadan, İskender hızla deniz kıyısına doğru ilerlemeye başlamıştı.

Apelles, hiç kimse onunla ilgilenmediği için gücenmişti; o kaba saba adamlar, onun dönemin en ünlü ressamı olduğunu anlayamamışlardı bile. Herkes denizde çıplak yüzdükten sonra, bedenini zar zor örten kısıcak asker *kh-lamys*'i ile kıyıda dolaşan Kampaspe ile ilgilenmekteydi.

İskender atından inip kollarını açarak ona doğru yürüyünce yüzü aydınlanıverdi. "Büyük usta! Yoksul kampıma hoş geldin... Ben sana gelecektim. Dehanın ürününü görmek için sabırsızlanıyordum."

Apelles, başını hafifçe öne eğdi. "Ben de seni böylesine önemli uğraşlarının ortasında rahatsız etmek istemezdim, ama aynı zamanda yapıtımı göstermeyi de çok istiyordum."

"Nerede?" diye sordu İskender; o anda gerçekten resmi ni görme hevesindeydi.

"Burada, çadırda. Gel."

Hükümdar Apelles'in gün ışığından yararlanabilmek için kendine beyaz bir çadır kurdurttuğunu gördü; içeride de ışık eşit dağılıyor, resmin renkleri olduğu gibi görünüyordu.

Sanatçı öne düştü ve Kral'ın gözleri içerinin ışığına uyum sağlayana dek bekledi. Resim bir perdenin arkasına gizlenmişti; bir hizmetkâr perdenin ipini çekerek açmak için efendisinin buyruğunu bekliyordu. Kampaspe de bu arada çadıra gelmiş, İskender'in yanında yerini almıştı.

Apelles'in belli belirsiz işaretiyle hizmetkâr perdeyi açarak resmi ortaya çıkarttı.

Resmin heyecan verici ve büyüleyici gücü karşısında İskender'in sanki dili tutuldu. Eskizde gördüğü karmaşanın olduğu gibi kalacağını sanan Kral, yapıtın can ve beden kazanışından, yaşamın parıltısını yansıtışından, yoğun bir atmosferle donatılmasından ve yüzeyin mucizevi bir biçimde adeta titreşmesinden müthiş etkilenmişti.

Özellikle Bukefalos'un resmine bakan, hayvanın gerçekten canlı olduğunu düşünebilirdi; hele burun deliklerinden çıkan öfkeli duman müthişti! Ayakları resmin alt kenarında, sanki tuvalin dışına çıkmış ve seyirciye çarpacakmış gibi duruyordu. Süvarisi de son derece yetkin biçimde resmedilmişti, ama Lysippos'un heykellerinde yansıttığı süvariden çok değişik görünüyordu. Renklerin sonsuz tonları, resmin insanı kararsızlığa sürükleyecek bir gerçekçilik kazanmasını sağlıyordu; çünkü tunçtan daha etkileyiciydi; ama İskender figürünün o efsanevi havasını da ortadan kaldırmıştı.

Kral'ın yüzü, bir fatihin kaygısını ve coşkusunu, büyük bir hükümdarın soylu çizgilerini yansıtırken, dağınık buklelerini şakaklarına yapıştıran ter ve yorgunluk, duruma egemen olmak için harcanan çabayla açılmış gözler, neredeyse acıyla kırışmış bir alın, boynun çarpışmanın öfkesiyle gerilmiş kasları, şişmiş damarları tabloya tartışılmaz bir gerçeklik katıyordu. O atın üstünde bütün yüceliği, ama bütün çabası ve yorgunluğuyla bir insan vardı. Oysa Lysippos'un yontularındaki İskender bir tanrı idi.

Apelles Kral'ın tepkilerini kaygıyla gözlüyor, artık ünü yayılmış olan o öfke nöbetlerinden birine tutulacak diye korkuyordu. İskender ise onu kucakladı: "Harika! Kendimi savaş ânında görür gibiyim. Ama bunu nasıl yapabildin? Ben tahta bir atın üstünde oturuyordum, Bukefalos'u ise ancak ahırın önünde görebildin. Bunu nasıl başardın?"

"Adamlarınla konuştum efendim, savaş ânında senin yanında olan, seni derinlemesine tanıyan yoldaşlarınla... Ve bir kişiyle daha konuştum..." Bunu söylerken başını öne eğdi: "Kampaspe ile..."

İskender gözlerini anlamlı bir biçimde ona gülümseyen kıza çevirdi. "Bizi bir an yalnız bırakabilir misin lütfen?" diye sordu.

Kampaspe bu isteğe şaşırdı ve alındı; ama hiç tartışmasız çekildi. Çıkar çıkmaz İskender söze başladı: "Ephesos'ta sana poz verdiğim günü anımsıyor musun?"

"Evet," dedi Apelles sözün nereye varacağını merak ederek.

"Kampaspe senin bir başkası için yaptığın, kendisinin de Aphrodite gibi poz verdiği bir resimden söz etmişti..."

"Senden de bir şey kaçmıyor."

"Bir hükümdar bir sanatçı gibidir: Sahneye egemen olmalı, dalgınlıkla bir şey kaçırmamalıdır. Dikkati dağılırsa öldü demektir."

"Doğru," dedi Apelles ve zor âna kendisini hazırlayarak, başını kaldırdı.

"O tabloyu kim ısmarlamıştı?"

"Bak efendim, ben bilemezdim..."

"Özür dilemene gerek yok. Bir sanatçı kim çağırırsa oraya gider. Böyle olması doğrudur. Rahatça konuş, korkacak bir şey yok; sana yemin ederim."

"Memnones. O Memnones idi."

"Neden bilmem, ama bunu tahmin etmiştim. Bu yörede başka kim bu tarzda, bu boyutta ve büyük Apelles'in imzasını taşıyan bir tablo yaptırabilir ki?"

"Ama seni temin ederim ki..."

İskender onun sözünü kesti. "Sana söyledim, hiçbir şey açıklamak zorunda değilsin. Ben senden yalnızca bir ricada bulunacağım."

"Emret Kralım."

"Sen onun yüzünü gördün, değil mi?"

"Memnones'in mi? Elbette."

"O halde, bana onun bir portresini çiz! İçimizden onun nasıl biri olduğunu bilen yok; karşı karşıya gelirsek, onu tanımak zorundayız; anlıyorsun değil mi?"

"Anlıyorum, efendim."

"O zaman bu resmi yap!"

"Şimdi mi?"

"Şimdi!"

Apelles beyaz bir tahtayla bir kömür parçası alıp çalışmaya koyuldu.

Barsine ve oğulları atlarından inip kemerin altında yanan bir kandille şöyle böyle aydınlatılmış olan eve doğru yürümeye başladılar. Barsine avluya girdiğinde kocasını bir değneğe dayanmış, ayakta onu beklerken buldu.

"Sevgilim!" diye bağırarak koşup sarıldığı kocasını dudaklarından öptü. "Sen olmayınca, yaşamımın bir anlamı yok."

"Baba!" diye bağırıştı oğulları. Memnones hepsini bağrına basarken, duygulanarak gözlerini kapattı.

"Gelin, gelin! Akşam yemeği hazırlattım. Bunu kutlamalıyız."

Myletos ile Halikarnassos arasında yer alan geniş bir çiftliğin içindeki güzel bir evdeydiler; burası Karia'daki Pers valisi tarafından Memnones'in emrine verilmişti.

Sofralar, yanlarında sedirlerle Yunan tarzında hazırlanmıştı, sürahi de Kypros şarabı ile doluydu. Memnones karısını ve oğullarını sedirlere uzanmaya davet etti, kendisi de yanlarına uzandı.

"Nasılsın?" diye sordu Barsine.

"Çok iyiyim, iyileştim sayılır. Koltuk değneği kullanıyorum çünkü hekimim bacağıma bir süre daha zorlamam gerektiğini söyledi, ama iyiyim, ağır ağır yürüyebiliyorum."

"Ya yaran, canın hâlâ yanıyor mu?"

"Hayır, Mısırlı hekimin yöntemi gerçekten şifa verdi; yaram birkaç günde kapanıp kurudu. Ama lütfen, yesenize."

Yunan aşçı taze ekmek, peynir, haşlanmış ördek yurmurtası dağıtıyor, yardımcısı ise taslara bakla, nohut ve bezelyeden yapılmış çorbadan koyuyordu.

"Şimdi ne olacak?" diye sordu Barsine.

"Sizi buraya çağırttım, çünkü çok önemli haberlerim var. Büyük Kral özel bir buyrukla beni Anadolu bölgesi komutanı ilan etti: Bunun anlamı ben artık valilere de buyruklar verebilir, orduma adam alabilir, her türlü araç gerece sahip olabilirim."

Oğulları babalarını büyülenmiş gibi seyrediyorlardı; gözleri gururla parılıyordu.

"Demek ki yeniden savaş işlerine girişiyorsun," diyen Barsine bu duruma pek sevinmiş görünmüyordu.

"Evet, çok yakında. Ve bu nedenle..." diye sözlerini sürdürürken, gözlerini sanki rengini incelemiş gibi şarabına dikmişti.

"Ne var Memnones?"

"Burası size uygun bir yer değil. Bu savaş çok geniş bir alanda olacak; hiç kimse için güvenli bir yer kalmayacak..." Karısı başını inançsızca sallıyordu. "Anlamalısın, bu aynı zamanda Büyük Kral'ın da isteği. Sen ve çocuklar Susa'ya gidecek, sarayda koruma altında yaşayacaksınız."

"Büyük Kral bizi rehin mi tutacak?"

"Hayır, bunu sanmıyorum, ama benim bir Pers olmadığım gerçeği her zaman ortada. Ben bir paralı askerim, satılık bir kılıcım."

"Seni bırakmayacağım."

"Biz de," diyerek çocuklar da annelerine katıldılar.

Memnones içini çekti. "Başka bir çıkar yol ya da yöntem yok. Yarın yola çıkıyorsunuz. Bir araba sizi Kelainai'ye dek götürecektir, orada güvende olacaksınız. Sonra, Kral'ın her tür tehlikeden uzak topraklarında ilerleyeceksiniz; önümüzdeki ayın sonlarına doğru da Susa'ya varmış olacaksınız."

Kocası konuşurken, Barsine bakışlarını yere indirdi; iki büyük gözyaşı damlası yanaklarından süzüldü.

"Sana yazacağım," dedi Memnones. "Benden daha sık haber alacaksın çünkü kraliyet ulaklarını kullanabileceğim; sen de aynı yolla bana yazacaksın. Her şey bittiği za-

man, Susa'ya senin yanına geleceğim. Büyük Kral bana en büyük şeref madalyasını takacak ve ona verdiğim büyük hizmetin karşılığını alacağım. Ondan sonra nerede istersen bir tanem, orada huzur içinde yaşayacağız. İster burada Karia'da, ister Zeleia'daki sarayımızda ya da Pamphylia'da deniz kenarında oturup evlatlarımızın büyümesini seyredeceğiz. Şimdi rahat ol; bu ayrılığı benim için daha da güçleştirme."

Barsine oğullarının yemeklerini bitirmelerini bekledi; sonra onları yatağa gönderdi.

Oğulları birer birer babalarının yanına gidip yaşlı gözlerle onu kucakladılar.

"Benim genç savaşçılarımdan kirpiklerinde gözyaşı istemiyorum," dedi Memnones. Oğulları kendilerini tutup onları odalarına yolcu eden babalarına baktılar. "İyi geceler oğullarım. İyi uyuyun çünkü sizi uzun bir yolculuk bekliyor. Harika şeyler göreceksiniz: bin bir renkle parlayan saraylar, göller, masal bahçeleri. Ender bulunan meyvelerin ve yemeklerin tadına bakacaksınız. Tanrılar gibi yaşayacaksınız. Şimdi yatın, haydi."

Oğulları İran Persleri gibi, babalarının elini öpüp çekildiler.

Barsine hizmetkârları da gönderdikten sonra, yatak odasına doğru kocasına eşlik etti. Onu bir koltuğa oturtup çocukluğundan beri ona öğretilmiş olan utanç nedeniyle daha önce asla yapmadığı bir şeyi yaptı: Kocasının gözlerinin önünde soyunarak kandillerin sıcak ve kırmızı ışığında çıplak kaldı.

Memnones, güzelliği en yüce haliyle seyretmeyi en iyi bilen Yunanlara özgü o bakışlarla karısını seyretti. Gözlerini, karısının amber renkli oval yüzünde, ince boynunda, yuvarlak omuzlarında, sert ve dik göğüslerinde, kara ve kalık göğüs başlarında, karnında, yumuşak tüylerinde gezdirdi.

Kollarını ona uzattı, ama karısı onu geriye iterek yatağa uzandı. Memnones ateşli bakışlarıyla onu izlerken, Barsine uzun bir ayrılıktan önce elinden gelen tüm hazzı ve heyecanı kocasına tattırabilmek için son utanç zerresinden de sıyrılarak çekici bir edayla bacaklarını açtı.

"Bana bak," dedi. "Beni unutma. Yatağına başka kadınlar getirtsen de, sana yuvarlak kalçalı hadımlar sunsalar da beni anımsa; unutma ki kimse sana kendini benim yüreğimde ve tenimde yanan aşkla veremez."

Barsine bunları söylerken alçak sesiyle sözlerinin vurgusu, bronz gibi esmer teninin üzerinde oynatarak bedeninin üzerinde büyüleyici manzaralar yaratan kandilin ışığı gibi titreyordu.

Ayağa kalkıp soyunarak tüm çıplaklığı ve gücüyle karısının karşısına dikilen Memnones, "Barsine..." diye mırıldandı.

Yüzlerce savaşta bilenmiş sert bedeni yara izleriyle doluydu; son aldığı yara baldırında boylamasına uzanıyordu; ama etkileyici kasları, delici bakışlarından yayılan korku verici ve üstün enerji, erkeğe müthiş bir yücelik kazandırıyordu.

Kadının bakışları da yavaş yavaş ona yaklaşan kocasının bedeninde uzun uzun, ısrarla dolaştı. Sonra yanına uzandığında yumuşak ellerini güçlü bacaklarında, kasığında dolaştırdı; ağzı bedeninin her yanını hazla uyandırdı. Erkeğinin canı yanmasın diye onun üstüne çıktı ve aşkın verdiği ateşle kocasının üzerinde kalçalarını yumuşak hareketlerle oynatırken, erkeğin onu babasının evinde ilk görüşünde yaptığı dansın figürlerini yineler gibiydi.

Sonunda, bitkin bir biçimde yan yana uzandıklarında, hafif bir aydınlık Karia tepelerinin üzerinden yayılmaya başlıyordu.

Myletos surlarını aralıksız döven koçbaşlarının güm-bürtüsü, Latmos Dağı'nın yamaçlarına dek yankılanıyor, mancınıkların fırlattığı büyük taşlar denizden bile görülebiliyordu.

Pers amirali yapılabilecekleri görüşmek için komutanlarını gemisinin kıçında topladı; ama subaylarının verdiği raporlar cesaret kırıcıydı. Açlıktan bitkin düşmüş, susuzluktan kurumuş askerlerle karaya çıkıp savaşmak intiharla eşanlamlıydı.

"Samos Adası'na gidelim," dedi Arados'tan gelen bir Phoinikesli, "oradan su ve yiyecek alalım, sonra geri gelip karaya çektikleri gemilerine saldıralım. Gemileri yakabilir, Myletos surları altında savaşmakta olan orduya arkadan saldırabilir, kent halkına bir çıkış hakkı tanıyabiliriz: Makedonlar böylece iki cephede kendilerini savunmak zorunda kalırlar; bundan biz kazançlı çıkarız."

"Evet, buna ben de katılıyorum," dedi Kyproslu bir gemici. "Gemilerin önüne bir siper kazmadan önce saldırabilseydik başarı şansımız daha fazla olurdu, ama böyle de başarabiliriz."

"Tamam," dedi Pers amirali; anlaşılan herkes aynı fikirdeydi. "Su ve yiyecek bulmak üzere Samos'a gidiyoruz. Benim planım şu: Malzeme ve karnı doymuş savaşçılarla denize açılınca denizin esintisini arkamıza alıp gece yol alacak, onların gemilerine baskın düzenleyeceğiz. Bu beklenmedik saldırımız başarılı olursa, gemileri yakıp Myletos surları altında orduyu arkadan vururuz."

Az sonra amiral gemisine çekilen bir sancak donanmaya kürekleri denize daldırıp harekete hazır olma emrini veriyordu.

Onluk sıralar halinde dizilen gemiler, davullar sefer ritminde çalmaya başlayınca kuzeye, Samos'a doğru yola çıktılar.

İskender surların kuzey yanındayken adamlarından birinin, "Gidiyorlar! Pers donanması gidiyor!" diye bağırdığını duydu.

"Harika!" dedi o sırada Kral'ın açık alanda korunması görevini yüklenmiş olan Seleukos. "Kent teslim olmak zorunda. Artık bu noktada başka şansları yok."

"Hayır, bekle!" dedi Ptolemaios. "Amiral, kente doğru bir işaret gönderiyor."

Gerçekten de açılmakta olan büyük teknenin pupasından bazı ışık yansımaları görünüyordu; az sonra bir yanıt geldi: Myletos'un en yüksek kulesinden önce kırmızı, sonra mavi, en son yeşil bir bayrak sallandı.

"Mesajı aldıklarını onaylıyorlar," dedi Ptolemaios, "ama güneş onlardan yana olmadığı için ışıklı mesaj göndermiyorlar."

"Peki sence bunun anlamı ne?"

"Dönecekler," dedi Seleukos. "Bence su ve yiyecek almak üzere Samos'a gidiyorlar."

"İyi ama Samos'ta bizim dostumuz olan Atinalı bir komutan var," dedi Leonnatos.

Seleukos omuzlarını silkti: "Göreceksin istediklerini alacaklardır. Atinalılar bizden korkuyor, ama bizi sevmiyorlar. Şuraya, elimizdeki birliklere bir bak. Onların bizimle bir şenliğe ya da kutlamaya katıldıklarını hiç gördün mü? Ya subayları? Sana cüzamlıymışsın gibi tepeden bakmıyorlar mı? Çağrılara yalnızca İskender'in imzası varsa katılmıyorlar mı? Ben derim ki Pers donanması Samos'tan her istediğini alacaktır."

"Her nereye giderlerse gitsinler, bizim için değişmez," dedi İskender. "Susuzluklarını giderseler, karınlarını doyursalar bile Persler karaya çıkıp çıkmamaya karar vermek zorundalar; çünkü benim donanmamı denize indirmeye niyetim yok. Nearkhos bile benimle aynı düşüncede. Ya-

pılacak tek şey, hızlı filikalarla koyun ağzını denetim altında tutup geceleyin ya da gündeğumunda beklenmedik bir saldırıya uğramamak. Amiral'i uyarın."

Pers donanmasının Samos'a yöneldiğı artık iyice belli olmuştu; Hükümdar saldırıyı yoğunlaştırmak için kent surlarının altına döndü.

Saldırı aygıtlarının başında Lysimakhos vardı ve büyük bir koç başını bir gece önce gömülen patlayıcının, kemeri zayıflatıp bir bölümünü de yıktığı noktaya doğru yöneltmekteydi.

"Surların şu andan başlayarak, gece gündüz, aralıksız dövölmesini istiyorum. Khaironeia davulunu da getirtin: Sesi kentin ta içlerinden duyulmalı ve insanlarda korku yaratmalı. Surlar koçbaşlarının darbeleri altında bütünyle yıkılana dek davullar çalmalı."

İki süvari kampa gidip Nearkhos'a Kral'ın buyruğunu bildirdiler.

Amiral denize on kadar filika indirdi; yanlarına da, gerekirse geceleri yakmaları için iki küp zeytinyağı verdi. Sonra da büyük davulun Myletos surları altına götürölmesini sağladı.

Çok geçmeden filikalar denize açılmış, Pers donanmasının dönüşünü beklemeye başlamışlardı. Askerlerin ona taktığı adla, 'Khaironeia gümbürtüsü' de sesini duyurmaya başlamıştı. Bu, çevredeki dağları da döven tehditkâr, boğuk ve ritmik bir sestti. Gümbürtüyü yüzlerce kolun ittiğı koç başının darbeleri izledi; bu arada mancınıklar kenti savunan askerleri uzak tutmak için surların içindeki merdivenleri taşa tutuyordu.

Bir birlik bitkin düştüğünde, devreye bir başkası giriyordu; bir aygıt bozulduğunda, yerini hemen sağlam biri alıyordu: Kuşatma altındaki kentte yaşayanlar ne soluk alabiliyor, ne dinlenebiliyorlardı.

Karanlık çökerken Pers donanmasının gemileri esintinin de yardımıyla koya girip açık yelkenleriyle Nearkhos'un donanmasının durduğu yere yöneldiler. Ama filikaların içindeki nöbetçiler, karanlığın içinde beklemekteydiler. Pers gemilerinin büyük siluetlerinin yaklaştığını görür görmez zeytinyağ küplerini birbiri ardına açıp sırayla deni-

ze döktüler, böylece uzun bir yağ yolu yaratmış oldular. Sonra da yolu ateşe verdiler.

Alevlerden oluşan bir yılan karanlık suların yüzeyinde geniş bir alanı aydınlatarak süzölmeye başlayınca karada bekleyen nöbetçiler alarm verdiler. Kısa sürede kıyı ısıllı oldu ve sesle doldu. Meşalelerin aydınlattığı askerler düşmanı karşılamaya hazır dılar.

Bu durum karşısında, Pers donanması ateş hattını aşmayı düşünmedi bile; kürekçiler derhal gerisin geriye kürek çekme buyruğu aldılar.

Güneş yükseldiğinde, koy bomboştu.

İskender'e haberi ilk veren Nearkhos oldu:

"Kralım, gittiler! Pers donanması koyu terk etti."

"Ne yöne gittiler?" Hükümdar bunu sorarken yardımcıları ona zırhını giydireyorlardı; Leptine her zamanki 'Nestor Lokması' ile peşinde geziyordu.

"Bilinmiyor ama Mikales Burnu'nun tepesinde duran bir gözcü, donanmanın kuyruğunun güneye doğru kıvrıldığını gördüğünü bildirdi. Bence geri dönmek üzere uzaklaştılar."

"Tanrılar söylediğini duysunlar, Amiral."

O anda tepeden tırnağa silahlanmış Atinalı Komutan Karilaos da içeriye girdi.

"Ne düşünüyorsun?" diye sordu İskender.

"Şanslı olduğumuzu düşünüyorum," dedi Karilaos.

"Gene de ben onlarla açık denizde karşılaşmakta bir sorun olmayacağı kanısındaydım."

"Böyle sonuçlanmış olması daha iyi oldu," dedi İskender. "Adamlarımızı ve gemilerimizi kurtardık."

"Ya şimdi?" diye sordu Nearkhos.

"Öğleden sonraya kadar bekleyin; artık görünmezlerse gemileri suya indirin; demir almaya hazır bekleyin."

İki subay birliklerinin başına gitmek üzere çıktılar. İskender atına bindi, Seleukos, Ptolemaios, Perdikkas ile buluşup saldırıya katılmak üzere ilerledi. Koçbaşlarının ve Khaironeia davulunun gümbürtüsü onu Parmenion'dan önce karşıladı.

Hükümdar gözlerini surlara çevirince her darbede iyice büyüyen kocaman bir gedik gördü; saldırı kulelerinin biri oraya yaklaşıyordu.

Parmenion, gürültüde sesini duyurabilmek için, "Bizi sonuca götürecektir saldırıya başlamak üzereyiz Kralım!" diye bağırdı.

"Askerlere buyruğumu ilettin mi?"

"Evet. Kırım yok, tecavüz yok, yağmalama yok! Kuralları bozanlar, yakalandıkları yerde cezalandırılacaklar!"

"Yardımcı barbarlara da çevrildi mi sözlerim?"

"Onlara da bildirildi."

"Çok iyi. Başlayabilirsin."

Parmenion emri aldıktan sonra adamlarından birine işaret etti; bu adam da sarı bir bayrağı üç kez salladı.

Saldırı kulesi harekete geçip surlara iyice yaklaştı. O anda müthiş bir gürültü duyuldu ve kent duvarlarının büyük bir bölümü koç başının darbesiyle yıkıldı. Ortalığa öylesine müthiş bir toz bulutu yayıldı ki, dostu düşmandan ayırt etmek olanaksızlaştı.

Bu arada duvarların en yüksek noktasına bir köprü dayandı ve Makedon askerleri, koç başının açmış olduğu gedikte kentlerini savunmaya çalışan askerleri püskürtmek için saldırıya geçtiler. O anda ortalık iyice karıştı: Pek çok Makedon askeri kente girmeye çalışırken surların üstünden düştüler; ama az sonra sağlam bir köprü kuruldu, böylece içeridekileri ok ve mızrak yağmuruna tutacak olan askerler surların içindeki yerlerini aldılar.

Toz bulutu dağılınca, bir 'kalkanlı' birlik, gedikten içeriye daldı; onları Trakyalı ve Triballi piyadeler izledi.

O âna dek insanüstü bir çabayla kentlerini savunmaya çalışmaktan bitkin düşmüş ve cesareti kırılmış olan Myletoslu savaşçılar gerilemeye başladılar; bunun üzerine Parmenion'un birlikleri surların içine girdiler.

Soylu sınıftan olmadığı anlaşılan bir grup asker teslim olarak canlarını kurtardılar, ama Yunan paralı askerleriyle soylu sınıflardan seçilerek askere alınmış birtakım gençler, yazgılarının ne olacağını anlayarak kentin öteki ucuna dek koştu, zırhlarını çıkartarak kulelerden denize atladılar ve umutsuzca Lade adacığına yüzmeye başladılar. Orada son bir savunma hattı kurabilecekleri bir kalecik vardı.

İskender at üstünde ele geçirilmiş kente girer girmez, surların batı bölümüne gitti. Uzaktan koyun ortasındaki kuşaklar görünüyordu: Kimi bitkinlikten denize yenik düşüyor, kimi hedefe doğru yüzmeye devam ediyorlardı.

Kral, Ephestione ile dönüp atını dörtnala sürerek Latmos eteklerinde, donanmasının beklediği yere gitti. Gemi-lerin neredeyse tümü suya indirilmişti. Amiral gemisine bindi ve Lade'ye doğru gitmelerini buyurdu.

Adaya yaklaştıklarında kaçakların küçük kaleye kapandıklarını gördüler; ellerinde yalnızca kılıçları vardı. Savaşmak, hemen ardından da yüzmek onları birer hayalete çevirmişti. İskender, Ephestione'ye olduğu yerde kalmasını söyledi ve ilerledi.

"Neden buraya kaçtınız?" diye bağırdı.

"Çünkü burası az sayıda insanla korunabilecek kadar küçük."

"Kaç kişisiniz?" diye bağırdı artık surların altına varmış olan İskender. Ephestione ve askerleri kalkanlarıyla korumak için krallarını çevrelediler ama o onları geri gönderdi.

"Sizin burayı fethetmenizi yeterince zor kılacak kadar kalabalığız."

"Kapıyı açın, size kötülük yapılmayacaktır. Ben değere ve cesarete saygı duyarım."

"Sen kimsin çocuk?" dedi onunla konuşan adam.

"Ben Makedonya Kralıyım."

Ephestione askerlerine yeniden ilerlemelerini söyledi, ama İskender onlara yerlerinden kımıldamamalarını işaret etti. Savunmaya geçenler aralarında biraz konuşular, sonra aynı adam seslendi: "Kral sözü veriyor musun?"

"Kral sözümü veriyorum."

"Bekle; aşağıya geliyorum."

Anahtar seslerinden sonra minik kalenin kapısının açılmasıyla, az önce konuşan adam içerideki boşlukta belirdi. Elli yaşlarındaki adamın, uzun ve bakımsız bir sakalı, tuzla kaplanmış saçları, sıska elleri ve kırıksık bir teni vardı. İskender, karşısında tek başına duruyordu.

"Girebilir miyim?" diye sordu İskender.

Yüzerek Lade Adası'na sığınmış olan Myletoslu savaşçılar İskender'i tanıdıktan ve onunla konuştuktan sonra, ona bağlılık yemini ettiler. İçlerinden üç yüz kişilik bir çoğunluk, seferde ona eşlik etmek için İskender'in ordusuna katılmaya karar verdi.

Kente saygı gösterildi, yağmalanmasına izin verilmedi ve İskender, ertesi gün surların onarılmasını emretti. Eumenes, Kral'ın isteği üzerine kent meclisini topladı, demokratik kurumların işlerliğini yeniden kazanmasını sağladı, o âna dek Büyük Kral'a ödenmekte olan vergilerin bundan böyle İskender'e ödeneceğini bildirdi. Sonra da hazine Kral buradayken bir ön ödeme yapılmasını istedi; ama savaşın getirdiği büyük harcamalardan sonra bu bile sıkışan ekonomiyi düzeltmeye yetmeyecekti.

Ertesi gün, üst düzey yöneticilerin toplantısında yazman, kasa raporlarını inatçı bir tavırla açıkladığında, büyük zaferler kazanmış ordunun biraz tadı kaçtı.

"Anlamıyorum," diyordu Leonnatos. "İşimize yarayanı almak için elimizi uzatmamız yetecek. Bu son derece varlıklı bir kent ve bize son derece önemsiz bir meblağ veriyorlar."

"Ben sana açıklayayım," dedi duruma razı olan Ptolemaios. "Bak şimdi; Myletos bizim krallığımızın bir parçası oldu: Onu soymak, Aigai ya da Drabesos gibi bir Makedon kentini soymak anlamına gelir."

"Ama Kral Philippos Olmthos'la Potidaia'yı ele geçirdiği zaman böyle düşünmüyordu," diye söze karıştı Kara.

İskender şöyle bir irkildi ama sesini çıkartmadı. Ötekiler de bir şey söylemediler. Sessizliği bozan Seleukos oldu: "O günler geçti, Kara: Kral Philippos bir ders vermek zorundaydı, biz ise tüm Yunan dünyasını tek bir vatanda topluyoruz."

Parmenion söze karıştı: "Arkadaşlar, artık böyle sorunlar bizi kaygılandırmamalı; geriye bir tek Halikarnassos'u kurtarmak kaldı. Son bir çaba daha göstereceğiz, sonra görevimiz tamamlanmış olacak."

"Sen buna inanıyor musun?" İskender bunu sorarken gücenmiş gibiydi. "Ben böyle bir şey belirtmedim, girişimize ne zaman, ne de sınır tanıdım. Ama General, sen yorulduysan her zaman geri dönebilirsin."

Parmenion başını öne eğip dudağını ısırды.

"Babamın söylemek istediği..." diyerek Philotas söze başladı.

"Babanın ne söylemek istediğini çok iyi biliyorum," diye onu susturdu İskender, "büyük bir askeri küçük düşürmek niyetinde de değildim. Ama General Parmenion'un geçmişinde pek çok savaş, bir o kadar kuşatma, pek çok uykusuz gece var; artık yaşı da çok genç sayılmaz. Gerçek anlamda hak ettiği bir dinlenme için yurduna dönmek isterse hiç kimse onu kınamaz."

Parmenion başını kaldırıp çevresini saran yavrularının küstahlığını kınayan yaşlı bir aslan edasıyla onlara şöyle bir baktı.

"Benim dinlenmeye gereksinmem yok," dedi "ve Kral dışında burada bulunan herkese kılıcın elde nasıl tutulacağını öğretebileceğime inanıyorum." Ama bunu söylerken aslında kral dahil demek istediğini herkes anlamıştı. "Bu konuda bir karar vermek bana düşerse, hedef neresi olursa olsun, sefer tamamlanmadan beni vatanıma bir tek biçimde gönderebilirsiniz: küllerimi bir kutuya koyarak."

Bu sözlerden sonra gene uzun bir sessizlik oldu; bunu da İskender bozdu: "Benim işitmek istediğim işte buydu. General Parmenion deneyimini ve değerini bizlerle paylaşmak üzere yanımızda kalıyor; bizler de ona yürekten minnet duyuyoruz. Ama şimdi," diye sözlerini sürdürdü, "uzun uzun düşündükten sonra son saatlerde almış olduğum bir

kararı size bildirmek istiyorum. Söz konusu olan, donanma-
dan vazgeçmek."

Kral'ın sözleri kraliyet çadırının içinde mırıldanmalara
yol açtı.

"Donanmayı bırakmaya mı karar verdin?" Nearkhos
kulaklarına inanamıyordu.

"Evet," dedi duygularını belli etmeyen Kral. "Bu gün-
lerde yaşadığımız olaylar, ona gereksinmemiz olmadığını
gösterdi. Kuşatma aygıtlarının çözülmüş parçalarını taşı-
mak için bize yirmi gemi yeter. Bizler karadan ilerleyerek
kıyıları ve limanları ele geçireceğiz. Bu yöntemle Pers do-
nanması yaşayabileceği ya da güvenebileceği bir liman bu-
lamayacak."

"Ama gidip Makedonya kıyılarına çıkabilirler," dedi
Nearkhos.

"Antipatros'a bir mektup gönderip tetikte beklemesini
bildirdim. Gene de bunu yapacaklarını sanmıyorum."

"Bu kararla, günde beş yüz elli talentten fazla para ta-
sarruf edebiliriz, bu da bizde olmayan bir paradır," dedi
Eumenes, "ama gene de sorunu paraya indirgemeye çalış-
mıyorum."

"Ayrıca," dedi Kral, "artık denizi bir kaçış yolu olarak
görmeyen askerlerimiz daha canla başla savaşıacaklardır...
Yarın bu kararımı Karilaos'a bildireceğim. Nearkhos, sen
de bize kalan küçük donanmanın yönetimini üstleneceksin.
Büyük değil, ama önemli bir donanma."

"Nasıl istersen efendim," dedi duruma razı olan Ami-
ral, "umarım, sen haklı çıkarsın."

Ephestione, "Kral, kesinlikle haklı," diye yanıtladı.
"Onu tanıdığımdan beri daha hiç yanılmadı. Ben İsken-
der'den yanayım."

"Ben de," dedi Ptolemaios. "Bizim Atinalılara gereksin-
memiz yok. Zaten pek yakında işbirliklerinin hesabını biz-
den isteyeceklerdi; bu da bize tuzluya patlayacaktı."

"O halde hepiniz bana katılıyor musunuz?"

Parmenion ve Kara dışında herkes durumu onayladı.

"Klitos ve ben sana katılmıyoruz," dedi Parmenion,
"ama bunun bir anlamı yok. Kral şimdiye dek bizim öğütle-
rimize gereksinme duyduğunu hiç belirtmedi. Gene de bi-
zim ona bağlılığımızdan ve desteğimizden emin olacaktır."

"Kesinlikle gerekli bir destek," dedi İskender. "Karı olmasa benim Asya seferim çoktan bitmişti. Granikos'ta benim başımı uçurmak üzere olan kolu o kesti; bunu asla unutmayacağım. Haydi, şimdi yemek yiyelim, çok acıktım. Yarın ordu konseyini toplayıp haberi vereceğim."

Eumenes toplantının dağıldığını bildirip Atinalı subaylara, Kallisthenes'e, Apelles'e ve Kampaspe'ye yemeğe beklediklerini haber verdi; onlar da hevesle çağrıya uydular. Sonra da gençleri neşelendirmeyi bilen pek sevimli 'kız arkadaşlar' getirtti. Kızların hepsi Myletosluydular; şık ve soylu kızlardı, Doğu'ya özgü esmer ve esrarlı bir güzellikleri vardı. Dedeleri uzak denizlerden gelmiş, büyükanneleri Anadolu'nun yüksek yaylalarından, ırmak boylarından inmişti.

"Kızlardan birini General Parmenion'a verin!" diye bağırdı Leonnatos. "Bakalım bize kılıcıyla verdiklerinden daha başka birtakım dersler de verebilecek mi?"

Bu şaka herkesi güldürerek zor bir ânın gerilimini hafifletti. Her ne kadar hiçbiri korkmasa da, donanmanın yakında ayrılarak yola çıkacak olması kesin bir koparıp atma anlamına geliyor, sanki bir kehaneti andırıyordu: Artık vatanları belki de sonsuza dek geride kalmıştı.

Eğlenceler daha yeni başlamışken İskender çıkmak üzere ayağa kalktı. Kypros şarabı başını döndürmüştü ve solak olmamasına karşın sol eliyle yemek yerken sağ elini başka yerde tutan Kampaspe'nin cüreti onu utandırmıştı.

Dışarı çıkar çıkmaz Bukefalos'u getirtip iç bölgelere doğru hızla ilerlemeye başladı. İlkbaharın mis gibi kokan havasının tadını çıkartmak, o anda doğan ayın ışıklarını seyretmek istiyordu.

Korumalarından on asker hemen onu izlemeye başladılar, ama atları Latmos Tepesi'ni tırmanırken bile yavaşlamayan Bukefalos'a yetişmekte güçlük çekiyordu.

İskender ter içinde kaldığını hissedene dek atını koşturdu. Sonra onu yavaşlatıp önünde uzanan dalgalı ovada, oraya buraya dağılmış çoban ya da çiftçi evlerinin arasında süzölmeye başladı. Krallarını çok iyi tanıyan korumaları ondan uzakta duruyor, ama gözlerini ondan ayırmıyorlardı.

Arada sırada çiftlikteki köpeklerin havlamasına, çalıklardaki kuşların uçmasına yol açan Makedon süvariler

gelip geçiyordu. Ordusu yavaş yavaş Anadolu'nun iç bölgelerini sahiplenmeye başlamıştı; bu topraklar her zaman antik kabile topluluklarının mekânı olmuştu.

Ansızın minik Alinda kentine doğru uzanan yolun bir noktasında bir karışıklık gördü. Bir öbek süvari ellerinde meşalelerle birileriyle itişiyorlardı.

Heybesinden geniş Makedon şapkasını alıp başına geçirdikten sonra pelerinine sarınarak yanlarına yaklaştı.

Süvariler iki silahlı adamın eşlik ettiği bir arabayı durdurmuşlardı, ama adamlar ellerindeki mızraklarla karşı koyarak arabadaki kişilerin indirilmesini engellemek istiyorlardı.

İskender elinde sancak taşıyan Makedon subaya yaklaşıp ona işaret yaptı; subay önce baştan savma bir hareket yaptıysa da ay ışığında Bukefalos'un alnındaki öküz başı biçimindeki beyaz yıldızı görünce kralını tanıdı.

"Efendim, ama ne..."

İskender yüksek sesle konuşmaması için işaret etti; sonra, "Ne oluyor?" diye sordu.

"Askerlerim bu arabayı durdurdular; içinde kim olduğunu, gecenin bu saatinde, üstelik korumalı olarak nereye gittiklerini öğrenmek istiyoruz, ama bize karşı koyuyorlar."

"Süvarilerini geri çek ve arabanın korumalarına korkmaları için bir neden olmadığını, yüzlerini göstermeleri halinde arabadaki insanlara bir kötülük yapılmayacağını söyle."

Subay söylenenleri yaptı, ama arabayı koruyan adamlar yerlerinden bile kımıldamadılar. Sonra perdenin arkasından bir kadın sesi duyuldu: "Onlar Yunanca anlamazlar, bekleyin..."

Az sonra arabanın içinden yüzü ve başı örtülü bir kadının son derece zarif bir edayla arabadan indi. İskender subayına meşaleyle ışık tutmasını söyleyip kadına yaklaştı.

"Kimsin? Neden gecenin bu saatinde silahlı adamlarla yolculuk ediyorsun? Yanında kimler var?" diye sordu.

Kadının yüzünün etkileyici bir güzelliği vardı; uzun kirpikleri, iri kara gözlerini gölgeliyordu; dudakları etli ve biçimliydi; kendinden emin ve gururlu tavrı belli belirsiz bir çekingenlikle sarsılmış gibiydi.

"Adım... Mitrianes," dedi adeta kararsızlıkla. "Askerleriniz Latmos Dağı'nın eteklerindeki topraklarıma ve evime el koydular, bu nedenle ben de Bithynia Prusa'daki kocamın yanına gitmeye karar verdim."

İskender subaya şöyle bir bakıp, "Arabada başka kim var?" diye sordu.

"Oğullarım," dedi kadın ve onlara seslendi. Son derece güzel iki delikanlı indi arabadan. Biri daha çok anneye benziyordu, öteki ise yeşil-mavi gözlü, sarı saçlıydı.

Kral onları dikkatle inceledi: "Yunanca anlarlar mı?"

"Hayır," dedi anneleri, ama kadının oğullarına sanki 'bırakın ben konuşayım' dercesine bir bakış fırlatması İskender'in gözünden kaçmadı.

"Kocan Pers değil herhalde: bu oğlun mavi gözlü ve sarıdır." Kral bu sözlerinin kadını zor duruma soktuğunu hissetti. Sonra şapkasını çıkartarak yüzünü ortaya koydu; güzelliğinden ve bakışlarının soylu yoğunluğundan etkilendiği kadına iyice sokuldu.

"Kocam Phrygia satrapının Yunan hekimiydi. Uzun zamandır ondan haber alamıyorum; başına bir şey gelmiş olmasından korkuyorum. Ona ulaşmaya çalışıyoruz."

"Ama şimdi olmaz: Yol bir kadın ve iki çocuk için son derece tehlikeli. Bu gece benim konuğum olacak, yarın daha uygun korumalarla yola çıkacaksın."

"Yalvarırım güçlü efendim, benim için kaygılanma. Gitmemize izin verirsen, ben başımıza bir şeye gelmeyeceğinden eminim. Önümüzde daha çok uzun bir yol var."

"Sakin ol. Ne kendin, ne de çocukların için korkma. Kimse sana saygıda kusur etmeyecektir." Sonra da adamlarına dönüp, "Kampa dek onlara eşlik edin," dedi.

Sonra atına atlayıp onu bir an bile gözden yitirmeyen korumalarıyla uzaklaştı gitti. Yolda onun ortalıktan yok olmasından kaygılanan Perdikkas ile karşılaştılar.

"Senin yaşamından ben sorumluyum ve canın çekip gitmek istediğinde bana bir haber versen, ben..."

İskender onu susturdu. "Bir şey olmadı dostum, ben kendime bakarım. Yemek nasıl gidiyor?"

"Her zamanki gibi ama şarap çok sert, adamlar buna alışık değiller..."

"Alışmak zorundalar. Gel dönelim."

İki yabancı tarafından korunan arabanın gelişi, kamp-
ta heyecan yarattı. Peritas havlamaya başladı; hatta Lepti-
ne bile, "Bu arabada kim var? Nerede buldunuz onları?" di-
ye sordu.

"Şu çadırda bir banyo hazırla," diye buyurdu Kral, "ay-
rıca iki çocuk ve bir kadın için yatak aç."

"Bir kadın mı? Bu kadın da kim efendim?"

İskender ona susmasını söyleyen bir bakış fırlatınca,
Leptine soluk bile almadan yanından ayrıldı.

Sonra Kral, "Kendine çekidüzen verince onu çadırımda
beklediğimi söyle."

Savaş konseyinin az ötede bulunan büyük çadırından
şaraba yenik düşenlerin açık saçık bağırışmaları, flütlerle
kavalların düzensiz sesleri, kadın çığlıkları, Leonnatos'un
tüm sesleri bastıran haykırışları geliyordu.

İskender, yiyecek, yeni olgunlaşmış incir, bal, süt ge-
tirtti; sonra Apelles'in masasına bırakmış olduğu Memno-
nes'in resmini eline alıp bakmaya başladı. Sanatçının,
Memnones'in yüzündeki adlandırılmaz hüznü yansıtmay-
sından çok etkilendi.

Resmi yeniden masaya bırakıp son günlerde gelmiş
olan mektupları okumaya başladı: Vekili Antipatros, Krallı-
çe'nin burnunu işlere sokma çabasının dışında her şeyin
son derece huzurlu ve yolunda gittiğini yazıyordu. Olympi-
as ise her türlü özgürlüğünün kısıtlandığından, makamının
ve yaşının gerektirdiği olanaklardan yararlanamadığından
yakınıyordu.

Annesi, Granikos Savaşı'ndan sonra oğlunun gönder-
miş olduğu armağanlardan hiç söz etmiyordu. Belki de he-
nüz eline geçmemişlerdi.

Gözlerini mektuplardan kaldırdığında kadın karşısındaydı. Başını açmış, gözlerine belli belirsiz Mısır tarzı sürme çekmiş, üzerine Doğu nakışlarıyla işli yeşil bir keten giysi geçirmiş, kuzgun karası saçları başının üstünde gümüş bir kurdeleyle Yunan tarzında toplanmış olan yabancı konuk, az önce birbirlerini görmelerini sağlayan ay ışığının parıltısını yansıtır gibiydi.

Kadın, Kral'ın kendisine yaklaşmasıyla onun önünde eğilip öpmek için eline uzandı.

"Güçlü efendim, ben bilemezdim... Beni bağışla."

İskender kadının elinden tuttu, onu kaldırdı; gözlerine öylesine yakından bakarken saçlarından yayılan menekşe kokusunu duydu.

Bu onu altüst etti. Şimdiye dek, hiçbir kadın onda böylesine şiddetli bir kucaklama arzusu doğurmamıştı. Kadın bunu hissetti, ama aynı anda Kral'ın bakışlarında bir candil ışığının kelebekleri kendine çekmesine benzer karşı konulamaz bir güç olduğunu anlayınca geriledi.

Sonra gözlerini yere indirip şöyle dedi: "Sana saygılarını sunmaları için oğullarımı getirdim." Sonra çadırın kapısına dek gerileyip oğullarını içeriye aldı.

İskender yiyeceklerle meyvelerin durduğu tepsinin yanına gitti ve, "Lütfen yiyecek bir şeyler alın, çekinmeyin..." dedi. Ama tam çocuklara bakmak üzereyken bakışları arkada, bir şimşek hızında, göz açıp kapayana dek olup bitenleri yakaladı.

Çocuklardan biri Memnones'in masada dayalı duran resmini görmüş, müthiş bir şaşkınlık belirtisi göstermiş, annesi bakışlarıyla ve omzuna koyduğu eliyle onu durdurmuştu.

Kral fark ettiğini belli etmedi. Yalnızca, "Bir şeyler yemez misiniz? Aç değil misiniz?" diye sordu.

"Sağ ol kralım," dedi kadın, "ama yolculuk bizi öyle yordu ki izin verirsen, dinlenmeye çekilmek istiyoruz."

"Elbette, gidin. Leptine bu yiyecekleri sizin çadırınıza getirecek: Gece acıkırsanız ya da susarsanız, istediğiniz gibi yiyin."

Sonra kızı yanına çağırıp konukları çadırlarına götürmelerini söyledi ve masanın yanına döndü. Taburesine oturup hasmının portresini elleri arasına aldı; bakışlarında gizemli enerjisinin gizini yakalamaya çalışırcasına uzun uzun resme baktı.

Kamp bütünyle sessizliğe gömülmüştü, gecenin ilerleyen saatleriydi. Bir nöbetçi ekip, koruma turunu tamamladı; kumandadaki subay girişteki nöbetçilerin uyanık olup olmadıklarını denetledi. Nöbetçilerin haberleşme seslerinin yankıları da kesilince konukların çadırından sessizce çıkan bir karaltı Kral'ın çadırına yöneldi.

Peritas kendi yerinde uyuyordu; rüzgâr burnuna tuz kokusu taşıırken, tüm öteki kokuları kırlara doğru uzaklaştırıyordu. Kraliyet çadırının kapısının sağında ve solunda bekleyen nöbetçiler mızraklarına dayanmış duruyorlardı.

Sarıp sarmalanmış karaltı durup onları inceledi, sonra çekinmeden onlara doğru yürümeye başladı; elinde bir tepsi vardı.

"Leptine bu," dedi nöbetçilerin biri ötekine.

"Selam Leptine. Neden sonra gelip bizimle de yarenlik etmiyorsun? Yorgunuz; üstelik kendimizi dehşetli yalnız hissediyoruz."

Kadın bu tip şakalara alışıkmişçasına başını öne eğdi, onlara tepsideki meyvelerden sunup içeriye girdi.

İki meşalenin ışığında başını açtı; güzel yabancının yüzü ortaya çıktı. Bakışlarını hâlâ masada duran Memnones'in portresinde gezdirdi; parmaklarının ucuyla ona dokundu. Sonra amber rengi saçlarının arasındaki büyük iğ-

neyi çıkarttı ve hafif adımlarla çadırın içindeki ikinci bölüm, Kral'ın uyuduğu yana yaklaştı. Öteki tarafta üçüncü bir meşaleden belli belirsiz bir ışık yayılıyordu.

Aradaki perdeyi açıp içeri girdi. İskender sırtüstü uzanmıştı, üzerinde yalnızca asker battaniyesi vardı; yanındaki askıda bir zamanlar Troia'daki Athena Tapınağı'ndan aldığı zırh duruyordu.

O anda uzakta Pella'daki sarayında Kraliçe Olympias uykusunda bir karabasanla sarsıldı; sonra ansızın yatağının içinde sıçrayıp sarayın sessiz duvarlarında yankılanan, uzun, tiz, yürek paralayıcı bir çığlık attı.

Kadın sol elinde tuttuğu uzun iğneyi İskender'in kalbinin tam üzerine koyup sağ elini iğnenin amber başına vurmak üzere havaya kaldırmıştı ki, Kral ansızın uyanıp kadına yıldırıma benzeyen bir bakışla baktı. Belki yalnızca kandilin eğik ışığının gölgesiydi, ama Kral'ın gece gibi kara sol gözündeki bakış ona tanrısal ama aynı zamanda canavarca bir görüntü veriyordu; o şimdi adeta efsanevi bir yaratıktı. Eli havada asılı kalan kadın, ölümcül iğnesini saplayamamıştı.

İskender yatağında yavaşça doğrulurken göğsüne dayalı bronz iğnenin başı onun bir damla kanıyla lekелendi. Kral gözlerini kadına dikmişti.

"Kimsin?" diye sordu onun karşısında ayağa dikildiğinde. "Beni neden öldürmek istiyorsun?"

Kadın elindeki iğneyi yere atıp yüzünü elleriyle kapatarak gözyaşlarına boğuldu.

"Bana kim olduğunu söyle!" diye ayak diredi İskender. "Sana kötülük yapmayacağım. Memnones'in portresini gördüğü zaman oğlunun gösterdiği tepki gözümden kaçmadı. O senin kocan değil mi? Doğru değil mi?" derken kadının bileklerinden sıkı sıkı tutuyordu.

"Adım Barsine," dedi ölgün sesli kadın gözlerini yerden kaldırmadan. "Ve Memnones'in karısıyım. Sana yalvarırım oğullarıma kötülük yapma; tanrılardan korkuyorsan, benim onurumu kırma. Kocam, ailesini geri alabilmek için en büyük karşılığı ödeyecektir."

İskender kadının çenesini tutup kaldırdı; gözlerine bakınca bir kez daha ürperdiğini hissetti. Yanında tutarsa, bu kadının ona her türlü kötülüğü yapabileceğini anladı. Gözlerinde de annelik kaygısından ya da yalnız ve tutsak bir kadının korkusundan değişik bir titreşme; gizemli, güçlü bir heyecanın, kırılma da hâlâ sağlam kalmış bir istencin kıvılcımları yanıp sönüyordu. Kral ona, "Leptine nerede?" diye sordu.

"Benim çadırımda, oğullarımın gözetiminde..."

"Sen onun pelerinini aldın?"

"Evet."

"Canını yaktınız mı?"

"Hayır."

"Seni bırakacağım; bu olanlar da aramızda gizli kalacak. Bir karşılık istemem çünkü benim savaşım kadınlar

ve çocuklarla değildir: Kocanla karşı karşıya geldiğimde, ona ben saldıracağım ve ödülün senin yanında yatabilmek olacağını bilirsem, onu yeneceğim. Şimdi git ve bana Leptine'yi gönder. Yarın seni istediğin yere göndereceğim."

Barsine kendi anadilinde anlaşılmasın bir şeyler mırılda-narak Kral'ın elini öpüp çıkışa yöneldi, ama İskender ona seslendi:

"Bekle!"

Ona yaşlı ve ürpertili gözlerle bakan kadına yaklaştı, yüzünü ellerinin arasına alıp dudaklarından öptü.

"Elveda. Beni unutma."

Sonra çadırın dışına dek ona eşlik etti; krallarını görünce ellerindeki mızraklar gibi dimdik olan iki *pezhetairoi* askerine baktı.

Leptine az sonra iki delikanlı tarafından gözetim altında tutulmanın telaşı ve korkusuyla altüst olmuş bir halde geri geldi ama İskender onu yatıştırdı: "Korkacak bir şey yok Leptine. Kadın yalnızca şiddete uğrayacağından korkuyordu. Ona güvence verdim. Şimdi git dinlen, yorgun olmalısın."

Sonra ona da bir öpücük verip uyumaya gitti.

Ertesi gün Barsine'nin korumalarıyla birlikte Maian-dros Irmağı kıyısına dek götürülmesini buyurdu; kendi de on stadyon kadar yolcuların peşinden gitti.

Onun durduğunu görünce Barsine arkasını dönüp eliyle onu selamladı.

"O adam kim?" diye sordu küçük oğlu Phraates, "Neden babamızın resmi masasının üstündeydi?"

"O büyük bir savaşçı ve adil bir insan," diye yanıtladı Barsine oğlunu. "Babanızın resmi neden odasındaydı, bunu ben de bilmiyorum. Belki de Memnones bu dünyada onunla karşılaştırılabilir tek erkek olduğu içindir."

Sonra yeniden arkasını döndüğünde İskender'in hâlâ orada, rüzgârın dövdüğü bir tepede, Bukefalos'un üstünde kımıltısız durduğunu gördü. Onu hep böyle anımsayacaktı.

Memnones Halikarnassos'u çevreleyen tepelerde on gün kaldı ve Granikos Savaşı'ndan kurtulan bin kadar askerinin yanına dönüp birliklerini oluşturmalarını bekledi.

Sonra bir gece yalnız başına pelerinine sarınıp başında ne-redeyse yüzünü tümüyle saklayan bir Pers örtüsüyle kente girdi; meclis binasına yöneldi.

Toplantıların yapıldığı büyük salon, bu kenti krallığı-nın başkenti yapan Karia Kralı Mausolos'un kabri olan de-vasa Mausoleum'un yakınlarındaydı.

Göklerde yükselmiş olan ay görkemli yapıyı aydınlatı-yordu: Tepede lon sütunlu bir revakla taçlanan taş küp, bu-rada yatan kralın imgesinin olduğu büyük at arabasını ta-şıyan basamaklı bir piramitin tepesinde duruyordu.

Bir önceki kuşağın en büyük yontucuları olan Skopas, Briaksis, Leokares'in yonttuğu kabartma yüzeyler, Yunan mitolojisinin destanlarını dile getiriyordu; bu efsanelerin mirası, özellikle de Yunanlarla Amazonlar arasındaki sa-vaş gibi geleneksel olarak Asya'da geçen öyküler, uzun sü-redir yerli kültürün parçası haline gelmişti.

Memnones, bir an durup bir Yunan'ı Amazon'u saçın-dan yakalayıp ayağıyla sırtına basarken temsil eden ka-bartmaya baktı. Böylesine yüce bir konumda olan Yunan sanatının neden kadınlara karşı dehşet gösterilen sahneleri konu aldığını her zaman merak etmişti. Sonunda bunun korkudan kaynaklandığına karar verdi; çünkü Yunanlar kadınlarını özel bir harem dairesinde tutan, toplumsal olaylar için de 'kız arkadaşlar'ın varlığına gereksinme du-yan bir halktı.

Aklı, Büyük Kral'a doğru giden altın parmaklıklı yol-da güvende olacağını düşündüğü Barsine'ye kaydı ve içini bir özlem sardı. Onun ceylan bacaklarını, esmer tenini, saç-larının menekşe kokusunu, sesindeki tınıyı, soylu gururu-nu anımsıyordu.

Atını topuklayıp hüznünü kovabilmek için hızla ilerle-meye başladı; şu anda Büyük Kral'ın kendisine vermiş ol-duğu üstün yetkiler ona hiç de doyum sağlamıyordu.

Halikarnassos'un en ünlü kişisi olan Herodotos'un bronz heykeli şimdi karşısındaydı; anıtsal *Tarih*'in yazarı olan Herodotos, belki Yunan bir babayla Asyalı bir anne-den doğduğu için Pers savaşları sırasında Yunanlarla bar-barlar arasında yaşanan büyük savaşları dile getirirken bunun nedenlerini derinlemesine anlayabilen tek insandı.

Meclis binasının önüne gelince Memnones atından indi, üç ayaklı sehpa­ların üzerinde yanan dev meşalelerin aydınlattığı basamakları tırmandı, birkaç kez vurduktan sonra büyük kapı açıldı:

"Ben Memnonesim," dedi başını açarak. "Az önce geldim."

Onu kentin tüm askeri ve sivil yetkililerin toplanmış olduğu büyük salona götürdüler: Garnizonun Pers komutanı, paralı askerleri yöneten Atinalı generaller Ephialtes ve Trasibulos, Karia Satrapı Orontobates, gösterişli giysileriyle, küpeleri, değerli yüzüğü, belinden sarkan som altın parlak *akinake*'siyle ötekilerden hemen ayrılan iri cüsseli bir Pers oradaydılar.

Kırk yaşlarında, kapkara sakallı, şakakları kırışmış kara saçlı bir adam olan Karia Kralı Piksodaros da salondaydı. İki yıl önce kızlarından birini Makedon prenslerinden birine gelin olarak vermek istemiş, ama bu evlilik gerçekleşmeyince kızını Karia'nın yeni Pers Satrapı Orontobates ile evlendirmişti.

Toplantı başkanlığı için üç koltuk hazırlanmıştı: İkisine Piksodaros ve Orontobates oturmuştu; Memnones de üçüncü koltuğa, Pers valisinin sağına buyur edildi. Herkesin onun gelmesini beklemekte olduğu belliydi.

"Halikarnassos'un ve Karia'nın erkekleri," diyerek söze başladı Memnones, "Büyük Kral bana büyük bir sorumluluk vererek beni Makedon hükümdarının işgalini durdurmakla görevlendirdi; ben de bu görevi her ne pahasına olursa olsun yerine getireceğim.

"Burada, İskender'in yüzünü gören, onun ordusuna karşı mızrağı ve kılıcıyla sava­şan benim; sizleri temin ederim ki o gerçekten çok korkunç bir düşmandır. Savaş alanında büyük bir beceriye sahip olmakla kalmayıp adımları önceden kestirilemeyen türden bir askerdir. Deniz savaşında bizimle asla boy ölçüşemeyecek düzeyde olmasına karşın Myletos'u ele geçirişinden neleri başarmaya gücü olduğunu anlayabiliriz.

"Ama ben hazırlıksız yakalanma niyetinde değilim: Halikarnassos düşmeyecektir. Ordusunu surlarımız dibinde çökertecek, kana boğacağız. Biz, donanmamızın egemen ol-

duğu denizlerden yardım alarak, güçlü bir biçimde karşı koyacağız. Zamanı gelince büyük bir çıkış yaparak onun bitkin savaşçılarını ayaklarımız altında ezeceğiz.

"İşte planım şudur: İlk olarak onun Kral Philippos tarafından tasarlanıp Yunanistan mühendislerince gerçekleştirilmiş olan son derece güçlü ve etkili savaş aygıtlarıyla yaklaşmasına engel olacağız. Ona, kendi silahlarıyla karşılık vereceğiz: Makedonlar donanmamızın kıyıya çıkma noktalarını tutarak, su ve yiyecek edinmelerini güçleştirdiler. Biz de aynı şeyi yapacağız; o savaş aygıtlarını kentimize yakın bir yerde gemiden indirmelerini önleyeceğiz. Halikarnassos'tan otuz stadyon yakın olan her koya süvarileri-mizle piyadelerimizi yollayacağız.

"Hepsi bu değil. Bize saldırmayı umabileceği tek nokta surlarımızın kuzey yüzüdür. Oraya kırk ayak uzunluğunda, on sekiz ayak genişliğinde bir siper kazacağız ki aygıtlarıyla gelse bile surlarımıza yaklaşmasın.

"Şimdilik söyleyeceklerim bu kadardır. Çalışmaların yarın gündoğumuyla başlayıp gece gündüz aralıksız sürmesini sağlayın."

Salonda bulunan herkes bu planı onayladı ve yavaş yavaş salondan çıkarak ay ışığının altında bembeyaz gözüken kente dağıldılar. Toplantıdan ayrılmayan yalnızca iki Atinalıydı: Trasibulos ve Ephialtes.

"Bana söyleyeceğiniz bir şey mi var?" diye sordu Memnones.

"Evet," dedi Trasibulos. "Ephialtes ile ben, sana ve adamlarına nereye kadar güvenebileceğimizi bilmek istiyoruz."

"Ben de aynı soruyu size sorabilmek isterdim."

"Söylemeye çalıştığımız şu ki," dedi neredeyse altı ayak boyunda ve Herakles yapısında bir adam olan Ephialtes, "bizler ülkemizi küçük düşürüp bizi utanç verici barış maddelerini kabul etmek zorunda bırakan Makedonlardan nefret ediyoruz: Bizler paralı asker olduk çünkü kentimize zarar vermeden düşmanla savaşmanın tek yolu buydu. Ama sen? Senin bu yolu seçmenin gerekçesi nedir? İşine gelmeyen bir anda davana sadık kalmayı sürdürebileceğin konusunda kim güvence verebilir? Eninde sonunda sen..."

"Mesleğim paralı askerlik..." diyerek Memnones onun sözünü kesti.

"Evet, doğru. Birincisinden sonuncusuna dek tüm askerlerinin olduğu gibi. Bugün pazarlarda paralı askerden bol bir şey yok. Sizler nefretinizin bir güvence olduğunu söylüyorsunuz. Ben size inanabilir miyim? Pek çok durumda korkunun nefrete baskın geldiğini gördüm, bu sizin de başınıza gelebilir."

"Benim onurumdan ve sözümünden başka bir vatanım yoktur; siz de buna güvenmelisiniz. Benim için ailemin yanında bundan daha önemli bir şey yoktur."

"Büyük Kral'ın karını ve oğlunu Susa'ya çağırdığı doğru mu? Doğruysa bu, onun bile sana güvenmediğini, onları rehin tutmak için istediğini göstermez mi?"

Memnones karşısındaki adamı buz gibi gözlerle süzdü. "İskender'i yenmek için sizlerin buyruklarına körü körüne uyup bana karşı dürüst olmanıza gereksinmem var. Sözlerimden kuşku duyacaksanız, o zaman sizi yanımda istemiyorum. Çekin gidin, işinize son vereyim. Hâlâ zamanınız varken çekip gidin."

İki Atinalı general şöyle bir bakiştılar; sonra Ephialtes konuştu: "Yalnızca senin için söylenenlerin doğru olup olmadığını anlamak istemiştik. Şimdi bunu biliyoruz. Bize son âna kadar güvenebilirsin."

Onlar çıkınca Memnones büyük boş salonda yalnız kaldı.

İskender subaylarına danıştıktan sonra kampını Myletos surlarının dışında bıraktı; Nearkhos'un adamları sonradan kumsalın az ötesinde demir atmış bekleyen gemilere ve mavnalara yükleyecekleri kuşatma aygıtlarını sökmeye uğraşıyorlardı. Anlaşıldığı kadarıyla, görevi bittikten sonra Amiral gemilerini Myletos burnunun açığına alacak ve sonra Halikarnassos'a olabildiğince yakın bir koy arayacaktı. Onunla birlikte iki Atinalı komutan kalmıştı; onlar da üç kürekli savaş teknelerinden oluşan iki küçük donanmanın başındaydılar.

Kumsal asker kaynıyor, gürültü ve bağırışlarla çınılıyordu: Şahmerdan vuruşları, birbirine seslenen askerler, büyük girişleri teknelere taşınmaya çalışan işçilerin ritmik bağırışları duyuluyordu.

Kral müttefik donanmadan elinde kalan gemilere, artık minik tepenin üstünde huzurla uzanan kente baktı; sonunda hareket işaretini verdi. Önünde uzanan vadi, kuzeyde zeytin ağaçlarıyla kaplı Latmos Tepesi'nin, güneyde ise Grios Tepesi'nin yamaçlarıyla sınırlıydı. Karşılarındaki tozlu yol, Mylasa kentine uzanıyordu.

Hava sıcaktı ama boğucu değildi; zeytin ağaçlarının gümüşü yansımaları tepelerde ışıldıyordu; gelincikli kırlarda akan dereciklerin kenarlarında gagalarıyla yem arayan turna kuşları, içlerinde gece gündüz şarkı söyleyen kurbağalar vardı.

Leonnatos yanında atıyla ilerleyen Kallisthenes'e, "Sen turnalar ve pigmelere ilişkin öyküye inanır mısın?" diye sordu.

"Eh, bunu Homeros anlatır; Homeros da pek çoğuna göre sözüne güvenilir bir adamdır," dedi Kallisthenes pek fazla inanmaz görünerek.

"Olabilir... Yaşlı Leonidas'ın derslerini anımsıyorum... Gagalarıyla pigmelerin bebeklerini kaçırmaya çalışan turnalarla, turnaların yumurtalarını kırmaya çalışan pigmeleri anlatırdı. Bu bana bir çocuk masalı gibi görünüyor, ama İskender Pers İmparatorluğu'nun uç noktalarına dek varmak istiyorsa, belki biz de pigmelerin topraklarını görebiliriz."

"Olabilir," dedi Kallisthenes omuzlarını silkerek. "Ama senin yerinde olsam pek güvenmezdim buna. Bilirsin, bunlar halk masallarıdır. Söylenenlere göre, Nil'in akıntısı boyunca ilerledikçe kara derili cücelere rastlanıyormuş; ama onların sözcüğün tam anlamıyla bir yumruk büyüklüğünde olduklarına ve buğday başaklarını baltalarla kırdıklarına inanamıyorum. Masallar ağızdan ağıza dolaşırken değişirler. Sözgelimi ben şimdi turnaların çocukları kaçırpı çocuğu olmayan ailelere verdiklerini söylemeye başlasam zaten fantastik olan bir masala daha fantastik bir boyut eklemiş olurum; ama bu doğru olmaz. Anlatabiliyorum mu?"

Leonnatos'un kafası karışmıştı. Ağır çuvallar taşıyan katırlarını denetlemek için arkasına baktı.

"O çuvallarda ne var?" diye sordu Kallisthenes.

"Kum."

"Kum mu?"

"Evet."

"İyi ama neden?"

"Dövüş çalışmama yarıyor. İleride karşımıza kayalık araziler çıkınca idman yapamam. Bu nedenle kumumu yanımda taşıyorum."

Kallisthenes başını sallayıp atını mahmuzladı. Az sonra birliğin başına doğru dörtnala ilerlemekte olan Seleukos hızla yanlarından geçti. Sonra İskender'in yanında durup Latmos'un doruk noktasındaki bir şeyi işaret etti.

"Yukarıyı gördün mü?"

Kral gözlerini o yöne çevirdi.

"Ne var?"

"Birkaç adamımı keşfe yolladım. Yaşlı bir hanım, yanında birkaç kişiyle sabahtan beri peşimizden geliyor."

"Zeus aşkına! Bu topraklarda yaşlı bir hanım tarafından izleneceğimden başka her şey aklıma gelirdi."

"Belki bir av peşindedir?" diye kıkırdayan Lysimakhos birkaç adım ötelerinden ilerliyordu.

"Aptal aptal konuşma!" dedi Seleukos. "Ne yapmamızı istersin İskender?"

"Elbette o bir tehlike sayılmaz. Bize gereksinmesi olursa, yanımıza gelir. Kaygılanacak bir durum olduğunu düşünmüyorum."

Öndeki keşif kolunun ardından acele etmeden ilerledikten sonra geniş bir düzlüğe geldiler. Burası ovanın bir huni gibi kent yönüne doğru genişlemeye başladığı noktaydı.

Orada mola verme işareti verildi ve 'kalkancılar' kralar ve komutanlar için gölge sağlayacak tenteler açtılar.

İskender bir karaağaca yaslandı, matarasından birkaç yudum su içti. Şimdi gerçekten sıcak bastırmıştı.

Seleukos, "Konuklarımız var," diye bildirdi.

Kral tepeye doğru döndüğünde karşısında gördüğü adam beyaz bir katırın yularından tutuyordu; katırın üstünde giyimiyle oldukça varlıklı duran, ama yaşlı mı yaşlı bir kadın oturuyordu. Arkada, bir hizmetkâr ona gölgelik tutuyor, üçüncü hizmetkâr ise at yelesinden yapılma bir sacakla sinekleri kovalıyordu.

Peşlerinden gelen küçük ekipteki adamlar silahlıydılar, ama hiç korku verici bir halleri yoktu; en arkada da yük hayvanlarıyla değişik boylarda at arabaları vardı.

Kafîle yarım stadyon uzaklıkta durdu. Adamlardan biri İskender'in karaağaç altında dinlendiği yere doğru yürümeye başladı ve Kral'ın huzuruna kabul edilmek istediğini bildirdi.

"Yüce Kralım, hanımım Karia Kraliçesi Ada, seninle görüşmek istiyor."

İskender Leptine'yi çağırarak pelerinini, tacını takıp saçlarına çekidüzen vermesini istedi; sonra da adamı yanıtladı: "Hanımın istediği an buyurabilir."

"Hemen şimdi olur mu?" diye sordu Doğu şivesiyle Yunanca konuşan adam.

"Şimdi de olabilir. Pek fazla sunacak bir şeyimiz yok, ama soframıza buyurursa onur duyarız."

Eumenes, durumu anlayarak konukların gölgede oturmaları için hemen kraliyet çadırının kurulmasını buyurdu ve son derece kısa bir sürede sofrayla oturulacak yerleri hazırlattı; öyle ki Kraliçe geldiğinde her şey hazırды.

Adamlardan biri atın önünde dört ayak üzerinde durdu ve Kraliçe adamın sırtını tabure gibi kullanarak yere indi. Sonra onu derin bir saygıyla bekleyen İskender'e doğru yürümeye başladı.

"Hoş geldin saygıdeğer Kraliçe," dedi Yunanca olarak. "Benim dilimi konuşuyor musun?"

"Elbette konuşuyorum," diyen Kraliçe, adamların getirdiği tahtı göstererek, "Oturabilir miyim?" diye sordu.

"Buyur," diyen Kral da kendi koltuğuna oturdu, arkadaşları da çevresindeki yerlerini aldılar. "Bu gördüklerin bana kardeş kadar yakın olan arkadaşlarımla yakın korumalarımdır: Ephestiones, Seleukos, Ptolemaios, Perdikkas, Krateros, Leonnatos, Lysimakhos, Philotas. Yanımda oturan şu en savaşçı görünümlü kişi de -bunu söylerken gülümsedi- genel sekreterim Kardialı Eumenes'tir."

"Selam Genel Sekreter," diyen Kraliçe başıyla onu hafifçe selamladı.

İskender kadına baktı: Yaşı elli ile altmış arasında olmalıydı; ama herhalde altmışa daha yakındı. Saçlarını boyamamıştı, şakaklarında aklar vardı ama gençliğinde büyüleyici bir kadın olduğu belliydi. Karia tarzı, yün örgü *peplos*'una kare motifler işlenmiş, her motifle mitolojik bir sahne resmedilmişti. *Peplos*'un sardığı bedenin birkaç yıl öncesine dek son derece albenili olduğu belliydi.

Kraliçe'nin amber rengi, ışıltılı ve huzurlu gözleri hafif bir makyajla çevrelenmişti; düz burnu, yüksek alnı ona soyulmuş bir hava veriyordu. Saçlarını topuz yapmış, lapislazuliler ve turkuvazlarla süslü hafif bir taç takmıştı; ne var ki hem giysilerinde, hem tavırlarında hüznün ve demodelik vardı. Sanki artık yaşamında hiçbir anlam kalmamış gibiydi.

Tanıştırmalar ve nezaket sözcükleri bittikten sonra İskender Eumenes'in bir şeyler çiziktirdiği yazı tahtasını, masasına bıraktığını gördü. Gözucuyla yazılanları okudu:

Karşında duran Karia Kraliçesi Ada'dır. Biri kendisinden yirmi yaş genç olan iki kardeşiyle evlenmiştir. Son kardeşi Piksodaros'un, senin kız kardeşinle evlenmesi söz konusu olmuştu; Kraliçe'nin gücünü elinden alan da odur. Bu karşılaşma ilginç sonuçlar doğurabilir. Fırsatı kaırma.

Bu birkaç satırı okumayı henüz bitirmişti ki karşısındaki hanım konuşmaya başladı: "Ben Ada'yım, Karia Kraliçesiyim ve artık Alinda Kalesi'nde her şeyden uzakta yaşamaktayım. Kardeşimin gücü yetse beni oradan da kovaçağından eminim. Yaşam ve yazgı bana evlat vermedi; şimdi yüreğimde belli bir hüznle yaşlılığa doğru ilerlemekteyim, ama beni asıl kederlendiren uğursuz küçük kardeşim Piksodaros'un bana uygun gördüğü davranıştır."

İskender, "Nasıl bilebildin?" diye fısıldadı yanındaki Eumenes'e.

"Bu da benim işim," diye fısıldadı sekreteri de. "Bir keresinde başının bu insanlarla derde girmesini engellemiştim, unuttun mu?"

İskender, üvey kardeşi Arrhidaios ile Piksodaros'un kızı arasındaki düğünün gerçekleşmesine engel olduğu için babasının öfkeden küplere bindiği günü anımsayıp içten içe gülerek yazgının tuhaflığını düşündü: Böylesine özel bir görüntüsü ve tavrı olan hanım şu anda ona tamamıyla yabancıydı ama akrabası da olabilirdi.

"Seni fakir soframa konuk edebilir miyim?" diye sordu.

Kraliçe başını hafifçe eğerek, "Sana çok teşekkür ederim ve zevkle kabul ederim," dedi. "Ordu mutfağını iyi tanıdığım için sana evimden seveceğini umduğum bir şeyler getirmeye cüret ettim."

Sonra ellerini çırpı; hizmetkârları arabadan sıcaklığını koruyan ekmekler, kuruüzümlü simitler, çörekler, ballı börekler, çırpılmış yumurtalı pideler, un, şıra ve ağız sulandıran başka yiyecekler indirdiler.

Ephestione'nin ağız bir karış açılıp salyaları zırhına ıkmaya başladı; Leonnatos, Eumenes ayağına vurmaya eli ni uzatıverecekti.

"Rica ederim," dedi hanım, "istediğiniz gibi buyurun, bol bol var hepsinden."

Hepsi anneleriyle sütinelerinin onlara pişirdiklerine benzeyen ve çocukluklarını anımsatan bu yiyeceklere saldırdılar. İskender yalnızca bir çöreğin tadına baktı, sonra Kraliçe'nin yanına giderek bir tabureye oturdu.

"Beni görmeyi neden istediğini sorabilir miyim, güzel hanımım?"

"Sana açıkladığım gibi ben Karia Kraliçesiyim, Halikarnassos'taki büyük Mausoleum'da gömülü bulunan Mausolos'un kızıyım. Erkek kardeşim Piksodaros zorla tahta el koydu; şimdi de kızını ona gelin veren Pers Valisi Orontobates ile akrabalığına güvenerek bu kenti elinde tutuyor. Elimden alınan yalnızca gücüm değil, aynı zamanda aylığım, gelirlerim ve konutlarımın büyük bölümüdür.

"Bütün bunlar adil değildir, cezasını görmelidir. Bu nedenle sana geldim, Makedonların genç kralı; ülkenin tüm iç kısmını denetim altında tutmanı kolaylaştıracak olan Alinda kentiyle kalesini sana sunuyorum. Bu kent olmadan Halikarnassos'un yaşaması olanaksızdır."

Bu sözleri söylerken öylesine içten ve doğaldı ki sanki bir oyundan söz ediyordu. İskender onu şaşkınlıkla seyretti, kulaklarına inanamıyordu.

Kraliçe Ada tatlı tepsisini taşıyan hizmetkârlarından birini Kral'ın yanına çağırıp, "Bir çörek daha almaz mısın oğlum?" diye sordu.

İskender Eumenes'e konuğuyla baş başa kalmak istediğini bildirdi; az sonra arkadaşları birer birer Kraliçe'nin yanına gelerek saygıyla özür dileyip ayrıldılar. Mis gibi kokan yiyeceklerin izini bulan Peritas ise o sırada ortaya çıktı; her zamanki gibi iştahı yerindeydi.

"Hanımım benim," diye söze başladı İskender, "iyi anlayabildiğimi sanmıyorum. Karşılığında hiçbir şey istemeden Alinda Kalesi'yle kentini bana mı veriyorsun?"

"Tam olarak öyle sayılmaz," dedi Kraliçe. "Karşılığında istediğim bir şey var."

"Lütfen söyle ve elimden gelen bir şeyse sana sağlayayım. Arzun nedir?"

"Bir evlat," dedi Ada son derece doğal bir biçimde.

İskender'in beti benzi attı ve elinde çörek, ağzı açık kalakaldı. Peritas, efendisine havada tuttuğu çöreği istediğini belirterek havlamaya başladı.

"Ben, hanımım... sanmıyorum..."

Ada gülümsedi. "Sanırım iyi anlamadın, oğlum." Ona ilk tanıştıklarında da 'oğlum' demesi azımsanacak bir şey değildi. "Görüyorsun, ne yazık ki bir evlat tesellisi bulamadım ama belki böylesi daha iyi oldu. Hanedan gereksinimleri ve gelenekleri nedeniyle kendi erkek kardeşlerimle, önce biriyle, sonra ötekiyle evlenmem gerekti. Dul kaldığım zaman acım bu nedenle daha da büyük oldu.

"Ama alın yazısı bana sıradan bir kocayla bir oğul verseydi senin gibi bir oğlum olmasını isterdim. Güzel, nazik, soylu görünüşlü, seçkin ve kararlı, cesur ve atak, ama aynı

zamanda nazik ve merhametli. Bana seni anlatan herkes bu nitelikleri taşıdığıında birleşti."

İskender söyleyecek söz bulamadı, oysa Kraliçe Ada amber rengi hüzünlü gözleriyle onu süzüyordu.

"O halde, bana ne yanıt verirsin oğlum?"

"Ben... ben bunun nasıl olabileceğini anlamadım..."

"Son derece kolay... bir evlat edinme işlemi..."

"Peki bu nasıl oluyor?"

"Ben Kraliçeyim: Kabul edersen, benim sözlerimle sen her açıdan benim oğlum olacaksın."

İskender'in bakışlarındaki kararsızlık gitgide büyüyordu:

"Çok fazla şey mi istiyorum?" dedi Ada kaygılı bir edayla.

"Hayır, yalnız..."

"Ne var?"

"Böyle bir isteğe hazır değildim. Öte yandan bu beni fazlasıyla şımartır..." Ada hafifçe öne eğilerek beklediği sözleri duymak istercesine kulağını tuttu: "Senin önerini kabul etmekten onur ve mutluluk duyarım."

Kraliçe gözyaşlarına boğulacak kadar sevindi. "Gerçekten kabul ediyor musun?" diye sordu.

"Evet."

"Seni uyarıyorum, bana anne demeni de isterim."

"Bunu yapacağım... anne."

Ada gözlerini işlemeli bir mendille kuruladı, sonra başını kaldırdı, omuzlarını dikleştirdi, boğazını temizledi ve şöyle dedi: "Ben Ada, Mausolos'un kızı, Karia Kraliçesi, sen Makedonya Kralı İskender'i oğlum olarak evlat ediniyor, tüm varlığımın mirasçısı olarak ilan ediyorum." Sonra ona elini uzattı; İskender de bu eli öptü.

"Oğlum, yarın seni Alinda'ya bekliyorum. Şimdi tatlım, bana bir öpücük ver."

İskender ayağa kalktı, onu iki yanağından öpüp hoşuna giden sandal ağacı ve yabani gül kokusunu içine çekti. Peritas kuyruğunu sallayıp guruldayarak yanlarına geldi, en azından şu iyi yürekli hanımın kendisine bir çörek vermesini beklemeye koyuldu.

Kraliçe onu okşadı. "Köpeğin... çok sevimli... biraz fazla ayak altında dolaşsa da..." Ardından, tüm yiyecekleri oğluna ve besbelli pek iştahlı olan arkadaşlarına bırakarak maiyetindekilerle oradan ayrıldı. İskender onun işlemeli güneşliğini taşıyan, sinekleri kovan hizmetkârlarıyla beyaz katırının üstünde uzaklaşmasını seyretti. Arkasını döndüğünde gülsün mü, ciddi mi dursun bilemeyen Eumenes ile burun buruna geldi.

"Bunu anneme anlatırsan canına okurum," diyerek ona gözdağı verdi... "O beni zehirletmeyi bile becerir." Sonra arkasını dönüp umutsuzca bekleyerek havlayıp duran köpeğine, "Sen de doğru yerine!" diye bağırdı.

Ertesi gün İskender erkenden Parmenion'u çağırdı; orduyu Mylasa'ya doğru ilerletmesini ve yolda görecekları küçüklü büyüklü kentlerin bağlılıklarını onun adına kabul etmesini söyledi. Kendi de Ephestione ve korumalarıyla birlikte Alinda'ya doğru yola koyuldu.

Gözle görünmeyen çiçeklerinden yoğun kokular salan geniş bağların arasından geçtiler; göz alabildiğine uzanan buğday tarlaları gördüler; sonra bin bir renk çiçeğin açtığı otlakları aştılar. Gelinciklerin göz alıcı kırmızılarına hayran kalmışlardı.

Öğle güneşinin sıcağında bir tepenin üstündeki, büyük, boz taşlardan örülmüş bir surun arkasında Alinda Kalesi'ni ve Karia kraliyetinin mavi sancağını gördüler.

Surun mazgalları arasında uzun mızraklı, oklu ve yaylı askerler görülüyordu; çift sıra dizilmiş, parlak silahlı askerler ise konukları kalenin kapısında bekliyorlardı.

Yaklaştıklarında kentin kapısı açıldı ve Kraliçe Ada bir tahtirevanla onları karşılamaya çıktı. Tahtirevan on altı yarı çıplak köle tarafından taşınıyordu; onların önünde de Yunan tarzı tunikler giymiş Kariyalı genç kızlar yerlere gül yaprakları serpmekteydi.

İskender atından inip Ephestione ile birlikte Kraliçe'ye doğru yürüdü. Ada yere indirilmesi için işaret etti; sonra evlat edindiği oğluna doğru yürüyerek onu yüzünden ve başından öptü.

"Nasılsın anne?"

"Seni gördüğüm zaman iyiyim," diye yanıtladı Kraliçe. Sonra tahtırevanını uzaklaştırttı ve İskender'in koluna girip kente doğru onunla yürümeye başladı. Ada'nın oğlunu görmek isteyen heyecanlı ve neşeli insanlar yolun kenarına dizilmişlerdi.

Evlerin pencerelerinden gül ve gelincik yaprakları yağıyordu; taze biçilmiş otların kokusunu taşıyan ilkbaharın esintisiyle havada uçuşurken mis gibi kokular yayıyorlardı.

Yürüyüşlerine eşlik eden flütlerle arplardan son derece tatlı ve neredeyse çocuksu bir ezgi yayılıyordu; bu, İskender'e küçüklüğünde sütninesinin ona söylediği bir şarkıyı anımsatmıştı.

Onuruna şenlik düzenleyen bu insanların, bu renklerle kokuların ortasında, sevgi dolu, tatlı, ama yabancı annesinin kolunda İskender müthiş duygulandığını hissetti. Her tepenin ardında yeni bir sürprizle onu bekleyen bu topraklar, kanlı suikastlar ya da büyümlü ortamlar sunarak gidecek onun kalbini daha çok çalıyordu. Bu nedenle aralıksız ilerlemek ve yeni mucizeler keşfetmek istiyordu. Alında kulelerinin tacı gibi duran şu tepelerin ötesinde acaba neler vardı?

Sonunda kalenin, bu kadim toprakların tanrılarıyla kahramanlarının resimleriyle bezeli giriş kapısına geldiler; onları kapıda bekleyen saygın kişilerin giysileri gümüş ve altınlarla işlenmişti. İçeriye uzanan basamakların en tepesinde iki taht hazırlanmıştı; ortada daha yüksek, onun sağında ise daha basit ve alçak bir taht duruyordu.

Ada gösterişli tahtı ona gösterdi, kendisi de gidip küçüğüne oturdu. Kalenin önünde uzanan alan tıka basa insan doluydu; mekân her sosyal sınıf ve kökenden insanla dolunca bir görevli herkesi susturdu. Sonra etkileyici bir sesle İskender'in Kraliçe'nin oğlu oluşunu Karia ve Yunan dillerinde açıkladı.

Sonra sonu gelmeyen bir alkış başladı, Kraliçe eliyle halkını selamlayarak buna karşılık verdi. İskender ise kendi ordularını selamlarken yaptığı gibi iki kolunu birden havaya kaldırmıştı.

Sonra arkalarındaki kapı açıldı ve iki hükümdar, aneyle oğlu içeride gözden yittiler.

İskender ile Ephestione gündüz gözüyle yola çıkmak istediler ama bunu başaramadılar. Ada, akşam için görkemli bir şölen hazırlatmış, kentin tüm ileri gelenlerini çağırmıştı. Katılımcıların pek çoğu şölende bulunabilmek için yüksek paraları gözden çıkarıp sanki ilk oğlunu dünyaya getirmiş bir annemişçesine Kraliçe'ye alabildiğine değerli armağanlar getirmişlerdi.

Ertesi gün konukların kaleyi ve kenti ziyaret etmeleri öngörülmüştü; bu nedenle, tüm çabalarına karşın İskender ile Ephestione ancak öğleden sonra yola çıkabildiler. İskender yeni annesini ayrılmaya ikna etmek için de ayrıca dil dökmek zorunda kaldı: Sabırla ona savaşta olduklarını ve ordusunun onu Halikarnassos yolunda beklediğini söyledi.

"Ne yazık ki," diye içini çekti oğlunu geçiren Ada, "sana asker veremiyorum. Elimdeki askerler ancak kaleyi korumaya yetiyorlar. Ama sana askerden daha önemli adamlar vereceğim..."

Ellerini çırpınca bir düzine adam, peşlerinde torbalar ve sepetler dolu arabaları çeken yük hayvanlarıyla ortaya çıktı.

"Kim... kim bunlar?" diye sordu İskender telaşla.

"Aşçılar, oğlum. Aşçılar, fırıncılar ve pastacılar; bunlar Boğazlar'ın doğusundaki aşçıların en iyileridirler. Göğüslemek zorunda olduğun savaşları, çarpışmaları düşünecek olursak iyi yemen gerekiyor bir tanem. Senin beslenme düzeyinle niteliğini hayal etmek benim için zor değil: Makedon aşçıların yemeklerinin lezzeti ve seçkinliğiyle ün sal-

madıklarını biliyorum. Sana tuzlu et, mayalanmamış ekmek yedirdiklerini sanıyorum ve düşündüm de..." diye sözlerini sürdürmeye çalıştı Kraliçe.

İskender, terbiyeli bir edayla annesinin sözünü kesti: "Çok düşüncelisin anne, ama doğrusunu söylemek gerekirse, gereksinme duyduğum şey bu değil. İştahla kahvaltı etmek için iyi bir gece yürüyüşü, en iyi akşam yemeği için at sırtında geçirilmiş bir gün yeterli oluyor, sofrada ne bulduğumun hiç önemi kalmıyor o zaman. Çok susadığım zaman serin bir su en seçkin şaraptan daha iyi geliyor. Gerçekten anne, bu kişiler bana ayak bağı olurlar. Sana gene de teşekkür ederim, onları kabul ettiğimi varsay."

Ada başını öne eğdi: "Ben seni sevindireceğimi, sana ne kadar ilgi duyduğumu gösterebileceğimi düşünmüş-tüm..."

"Biliyorum," dedi İskender Ada'nın elini tutarak. "Biliyorum ve sana minnettarım. Ama bırak alıştığım yaşamı sürdürüyüm. Seni sevgiyle anımsayacağımı unutma."

Ada arkadaşıyla birlikte tepenin ardında gözden yiten oğlunun ardından bakakaldı. Sonra mutfak personeline dönüp, "Siz ne öyle el el üstünde duruyorsunuz? Haydi gidip çalışsanıza. Yarın, şafaktan önce pişirmeyi bildiğiniz en güzel yemeği hazır edecek, o çocukla arkadaşları neredeyse oraya götüreceksiniz. Yoksa benim anneliğim nerede kalır?" dedi.

Aşçılar işlerinin başına dönüp hamurlar yoğurdular, fırınları yaktılar ve kraliçelerinin oğlu için leziz yiyecekler hazırlamaya koyuldular.

Ertesi gün ve bir sonraki gün İskender uyandığında çadırının önünde mis gibi kokan taze ekmekler, çıtır çıtır çörekler, yumuşacık pastalar taşıyan süvarilerle burun buruna geldi.

Durum giderek gülünçleşmeye başlamıştı; hem arkadaşları, hem askerleri bunu alay konusu haline getirmişlerdi. İskender, yüreği burkulsa da sorunu kökten çözümlemeye karar verdi. Üçüncü gün, artık Halikarnassos'a iyice yaklaştıklarında adamları elini sürmediği yiyeceklerle birlikte geri gönderirken, annesine de bir mektup yazdı.

İskender'den Ada'ya, sevgili anneciğim selam!

Her sabah çadırıma ulaştırdığın leziz yiyecekler için yürekten minnettirim, ama istemedim de olsa, yüreğim sızlayarak bu armağanlara ara vermeni istiyorum. Böyle-sine seçkin yiyeceklerle alışık değilim, ben köy tarzı yalın besinlerle büyüdüm. Özellikle de askerlerimle paylaşa-madığım ayrıcalıkların tadını çıkartmak istemiyorum. Krallarının kendileriyle aynı yiyecekleri yediğini ve aynı tehlikeyi göğüslediğini bilmelerini istiyorum.

Kendine iyi bak.

O andan sonra Ada'nın boğucu ilgisi kesildi ve askeri operasyonlar doludizgin başladı. Mylasa'dan ayrılınca İskender güneye doğru inerek, irili ufaklı sayısız koyla, yarımada ve tepelerle bezenmiş kıyılara ulaştı. Kimi zaman askerler, denizin derinliği nedeniyle kıyıya çok yakın seyreten donanmadaki arkadaşlarıyla birbirlerine seslenerek ilerliyorlardı.

Mylasa'dan yola çıktıktan sonra, yürüyüşün üçüncü gününde ordu deniz kenarında kamp kurmak üzereyken adamın biri nöbetçilere yaklaşıp Kral'la görüşmek istediğini söyledi. İskender, Ephestione ve öbür arkadaşlarıyla birlikte kumsaldaki büyük bir kayanın üstünde oturuyordu.

"Ne istiyorsun?" diye sordu Kral.

"Adım Eufraiores ve Myndos'tan geliyorum. Hemşehrilerim kentin seni karşılamaya hazır olduğunu, donanmanın da bizim korunaklı limanımızda demirleyebileceğini söylemem için beni görevlendirdiler."

"Şans bizden yana," dedi Ptolemaios. "Gemileri boşaltıp saldırı aygıtlarını kurabilmek için iyi bir liman en büyük ihtiyacımız."

İskender Perdikkas'a döndü: "Adamlarınla Myndos'a git ve donanmanın yanaşmasını sağla. Sonra da bana bilgi gönder ki, ben de gerekli adamları göndereyim."

"Ama Kralım..." diyerek karşı çıktı ulak, "kent bizzat seni görmek istiyordu, seni onuruna yakışacak biçimde karşılamak ve..."

"Şimdi değil dostum: Ordumu Halikarnassos surlarına en yakın noktaya götürmeliyim; operasyonu ben yönetmek

istiyorum. Şimdilik, hemşehrilerine bana verdikleri onur için teşekkür et."

Adam veda etti; İskender savaş toplantısını sürdürdü.

"Bence Kraliçe Ada'nın leziz lokmalarını geri göndermekle yanlış yaptın," diyen Lysimakhos içini çekti. "Şöyle bir çarpışmadan önce iyi giderdi doğrusu."

Ptolemaios, "Kes sesini!" diyerek onu susturdu. "İskender'in aklından geçenleri doğru tahmin ettiysem, az sonra şaka yapacak hevesin kalmayacak."

"Bana da öyle geliyor," dedi İskender. Sonra kılıcını kınından çekip kumda birtakım çizgiler çizmeye başladı. "Bakın, işte Halikarnassos. Olduğu gibi körfezin çevresine yayılmış ve iki kalesi var. Biri limanın sağında, öteki solunda. Deniz tarafından ele geçirilmesi tamamen olanaksız. Bu kadar da değil: Sürekli yardım alabilir. Bu nedenle onu kuşatma altına alamayız, yolunu da kesemeyiz."

"Öyle," dedi Ptolemaios.

"Sen ne önerirsin General Parmenion?" diye sordu Kral.

"Böyle bir durumda, seçeneğimiz yok: Ancak karadan saldırabilir, bir gedik açabilir, limanı ele geçirene dek kentin içinde savaşarak ilerleyebiliriz. Bu noktada Pers donanması Ege Denizi'nden silinmiş olacaktır."

"Aynen öyle. Yapmamız gereken tam olarak bu. Sen Perdikkas, yarın sabah Myndos'a girip durumu ele alacaksın. Donanmayı limana soktukten sonra savaş aygıtlarının parçalarını indirecek, kuracak, batıdan Halikarnassos'a doğru yürümeye başlayacaksın. Biz de seni bekleyecek, saldırı aygıtlarını ve koçbaşlarını yerleştirecek alanları açacağız."

"Anlaşıldı," dedi Perdikkas. "O halde başka bir buyruğun yoksa, bunu adamlarıma bildirmeye gidiyorum."

"Git ama yatmadan önce bana uğra. Size gelince," dedi Kral arkadaşlarına dönerek, "yarın surlara vardığımızda herkes kendi pozisyonunu belirlemiş olacak. Şimdi yerlerinize dönüp mümkünse erken uyuyun: Bizi çok zor günler bekliyor."

Toplantı dağıldı. İskender dalgaları tutuşturarak batan güneşi seyrederek kumsalda gezinmeye başladı; irili ufaklı adalara tatlı bir gölge iniyordu.

Akşamın bu saatinde, onu bekleyen güç günlerin öncesinde, İskender derin bir hüzne kapıldığını hissederek çocukluk yıllarını anımsadı. O zamanlar her şey bir düş ve masaldı; geleceğini kanatlı bir atın sırtında hızla koşacağı günler olarak hayal ediyordu.

Kız kardeşi Kleopatra'yı düşündü; belki o da denizin üzerindeki Butrotos Sarayı'nda yalnızdı. Her gün, gece olmadan ona bir düşünce göndereceği vaadinde bulunmuştu; şimdi bu ılık esintinin onun yanaklarına bir öpücük gibi konmasını hayal ediyordu. Kleopatra...

Çadırına döndüğü zaman Leptine kandilleri yakıp yemeğini hazırlamıştı.

"Yemeğe kimseyi çağırıp çağırmadığını bilemediğim için yalnız sana yemek hazırladım."

"İyi yaptın. Canım pek yemek çekmiyor."

Sonra oturdu, yemeği sunuldu. Peritas masanın altına yatıp artıkları beklemeye başladı. Dışarıda, kampa yemek saatinin uğultusu, gecenin sessizliği, ilk nöbet değişiminden önceki dinginlik egemen olmuştu.

Derken Eumenes elinde bir mektupla çıkageldi.

"Bir mesaj geldi," diyerek bunu uzattı. "Kız kardeşinden, Epir Kraliçesi Kleopatra'dan," dedi.

"Ne tuhaf. Az önce, kumsalda gezinirken onu düşünüyordum."

"Onu özlüyor musun?" diye sordu Eumenes.

"Çok. Gülümsemesini, gözlerinin ışığını, sesinin tınısını, sevgisinin sıcaklığını özlüyorum."

"Perdikkas daha çok özlüyor. Ona tek koluyla sarılabileceğini bilse, öteki kolunu kesmeye razı... Haydi ben gideyim."

"Hayır, kal. Bir yudum şarap al."

Eumenes bardağına şarap koyup tabureye oturdu; bu arada İskender mektubu açmış, okumaya başlamıştı.

Kleopatra'dan, derinden sevdiği İskender'e, selam!

Mektubum sana nerede ulaşacak bilmiyorum. Bir savaş alanında mısın, yoksa dinlenme rehabetinde misin; yoksa bir kaleyi mi kuşatmaktasın? Sana yalvarırım, benim sevgili ağabeyim, kendini boş yere tehlikeye atma!

Hepimiz başarılarını duyduk ve seninle gurur duyuyoruz. Hatta kocamın seni neredeyse kıskandığını bile söyleyebilirim. Şimdi, seninkine denk bir şeref elde etmek üzere yola çıkmak için sabırsızlanıyor. Bense onun gitmesini hiç istemiyorum; çünkü yalnızlıktan korkuyorum ve denize bakan bu kalede onunla birlikte olmak çok güzel. Güneş batarken en yüksek kuleye çıkıp her yer kararana dek güneşin alçalışını seyrediyoruz. Sonra gökyüzünde gecenin yıldızları beliriyor...

Sana şiirler yazabilmeyi çok isterdim, ama annemin bana yol armağanı olarak verdiği Sappho ve Nossides'in şiirlerini okuyunca böyle bir girişimde bulunmak için kendimi son derece yetersiz buluyorum.

Ama müzik ve şarkı becerimi geliştiriyorum. İskender bana çok iyi flütle lir çalan bir hizmetçi armağan etti; o büyük bir sabır ve iyi niyetle bana dersler veriyor. Seni korumaları için tanrılara her gün kurbanlar veriyorum.

Seni bir daha ne zaman görebileceğim? Esenlikler üzerine olsun.

İskender mektubu kapatıp başını göğsüne eğdi.

"Haberler kötü mü?" diye sordu Eumenes.

"Hayır. Yalnızca, kardeşim yuvadan çok erken uçan kuşlara benziyor. Arada sırada hâlâ küçük bir kız çocuğu olduğunu anımsıyor, evini ve artık sahip olmadığı ana babasını özlüyor."

Peritas kesik kesik havlayarak efendisine yaklaştı; okşaması için başını bacağına sürmeye başladı.

"Perdikkas çoktan yola çıktı," dedi Sekreter. "Yarın Myndos'ta olacak ve donanma için limana el koyacak. Öteki arkadaşların da birliklerinin başına geçtiler; yalnızca Leonnatos yatağına iki kızla birlikte gitti. Kallisthenes yazma niyetiyle çadırına kapandı, ama bu işi yapan bir tek o değil."

"Değil mi?"

"Hayır. Ptolemaios da bir günlük, bir tür anı defteri tutmaya başladı. Nearkhos'un da yazdığını duydum. Sürekli sallanan, yerinde hiç durmayan teknede bunu nasıl başardığını bilmiyorum. Boğazlar'ı geçerken ben iki kez kustum."

"Alışmış olmalı."

"Evet. Ya Kallisthenes? O sana bir şeyler okuttu mu?"

"Hayır, hiçbir şey. İşinde pek kıskanç. Yapıt son halini alana dek hiçbir şey göremezmişim."

"Bu da yıllar alacak."

"Korkarım öyle."

"Zor olacak..."

"Ne?"

"Halikarnassos'u almak."

İskender bunu onayladı. Peritas'ın tüylerini karıştırdı, kulaklarının arkasını kaşıdı.

"Korkarım öyle."

Peritas'ın alçak sesle hırlaması İskender'i ansızın uyardı; Kral köpeğini telaşlandıran şeyin ne olduğunu anladı: Kalabalık bir süvari birliğinin nal sesleri ve çadırının önünde alçak sesle konuşan insanlar. Omzuna bir pelerin atan Kral dışarıya çıktı. Hâlâ karanlıktı; alçak bulutların puslandığı gökyüzünde ay tepelerin üzerinde asılıydı.

Birlikteki adamlardan biri, soluk soluğa ona yaklaştı. "Kralım, bir pusu, bir tuzak kurulmuş!"

"Ne diyorsun?" diye sordu adamı tuniğinden yakalayan İskender.

"Bu bir tuzakmış. Myndos'un kapılarına yaklaştığımız zaman dört bir yandan kuşatıldık: Oklar ve mızraklar gökten yağan dolular gibi inmeye başladılar; tepelerden hafif süvariler iniyor, mızraklar atıyor, onlar gözden yitiyor, başkaları belirliyordu... Kendimizi savunduk Kralım, bütün gücümüzle savaştık. Donanma limana girmiş olsaydı, onları da yok edeceklerdi: Her yanda alevli oklar atacak mancınıklar vardı."

"Perdikkas nerede?"

"Hâlâ orada. Korunaklı bir bölge bulup adamlarını topladı. Hemen yardım istiyor."

İskender adamın yakasını bıraktığında kendi ellerinin kan içinde kaldığını gördü. "Bu adam yaralı! Hemen bir cerrah çağırın!" dedi.

Çadırı az ötede olan Hekim Philippos hemen yardıma koşup askeri aldı ve uzaklaştı.

"Arkadaşlarını durumdan haberdar et!" dedi Kral.
"Masaları, sıcak suları, sargıları, sirkeleri hazır bulundur!"

Bu arada Ephestione, Eumenes, Ptolemaios, Krateros, Klitos, Lysimakhos ve ötekiler de giyinip silahlanmış olarak Kral'ın yanına geldiler.

"Krateros!" diye bağırdı Kral onu görür görmez.

"Buyur Kralım!"

"Hemen iki süvari birliği kur ve Perdikkas'ın yanına git: başı dertte. Çarpışmayın. Yalnızca ölümlerle yaralıları toplayıp geri gelin."

Sonra arkasına dönen Kral, "Ptolemaios!" diye bağırdı.

"Buyur Kralım!"

"Bir keşif birliği, bir de Trakyalılarla Triballilardan hafif süvari birliği kur. Kıyı boyunca giderek savaş aygıtlarımızı indirebileceğimiz bir koy bulun. Bulur bulmaz da yaklaşması için donanmaya işaret verin ve aygıtların boşaltılmasına yardım edin."

"Baş üstüne!"

"Kara!"

"Buyur Kralım!"

"Sahip olduğumuz tüm hafif, tekerlekli mancınıkları Myndos Limanı'nın ağzına götür: Hiç kimse, balıkçılar bile limana ne girmeli, ne çıkmalı. Uygun bir yer bulursan, ateşli oklarını kente fırlat! Yapabilirsen, tüm evleri yak!"

İskender müthiş öfkelenmişti; artık onu kimse tutamazdı.

"Memnones!" diye mırıldandı.

"Ne dedin?" diye sordu Eumenes.

"Memnones! Bu Memnones'in işi. Benim darbelerime darbeyle karşılık veriyor. Ben Pers donanmasını körfezden uzaklaştırdım ya, o da aynısını yapıp donanmamı açıkta bırakmaya uğraşıyor. Bu onun işi, bundan eminim. Ephestione!"

"Buyur Kralım!"

"Thessalialı süvarileri ve *hetairoi* birliğini alıp Halikarnassos'a doğru ilerle! Surların güneyinde ya da doğusunda konuşlanabileceğimiz bir yer seç! Sonra da savaş aygıtlarını kurabileceğimiz bir nokta bulup yeri düzletmek için kürekçileri çağır!"

Bu arada tepeden tırnağa silahlanıp iki askerini yanına almış olan Parmenion geldi.

"Buyur Kralım!"

"İhanete uğradık General. Perdikkas Myndos'ta tuzağa düştü; başına neler geldiğini de hâlâ bilmiyoruz.

"Ama ben ne yapacağımızı biliyorum. Kahvaltının dağıtılmasını emret, sonra da piyadelerle süvarileri yürüyüş düzenine sok! Güneş doğarken, yürümeye başlamış olsunlar. Halikarnassos'a saldırıyoruz!"

Parmenion bunu onaylayarak yanındaki askerlere döndü ve, "Kral'ı duydunuz, haydi çabuk olun!" dedi.

"General..."

"Başka bir şey mi var, Kralım?"

"Philotas'ı bir grup süvari ile Myndos'a gönder: Durumu bir an önce öğrenmem gerekiyor."

"İşte orada!" diyen Parmenion, onlara doğru koşan oğlunu gösterdi. "Onu hemen göndereyim."

Ephestione bu arada büyük toz bulutları kaldırarak süvarileriyle alandan ayrılıyor, Halikarnassos yönünde uzaklaşıyordu.

Günün ilk ışıklarıyla kenti gördüler: Surların altına dek her yan ıssızdı. Ephestione çevresine bakındı; sonra atını kampı kurmak için uygun görünen büyük bir düzlüğe doğru sürdü.

Onlar ve Halikarnassos arasındaki toprak hafifçe dalgalıydı; surun yakınlarında neler olduğunu görmek olanaklı değildi, bu nedenle hepsi son derece temkinli ilerliyorlardı.

Her şey bu gündeğümü saatinde pek sessiz görünüyordu, ama Ephestione ansızın tuhaf bir ses işitti; bu kuru ve tekdüze ses sanki toprağa ya da kayalara vuran bir metalden geliyordu. Alçak bir tepenin en üst noktasına tırmandığında, gözlerinin önünde uzanan sahne onu son derece şaşırttı.

Neredeyse otuz beş ayak genişliğinde, on sekiz ayak derinliğinde çok büyük bir hendek kazılmıştı; yüzlerce adam kazdıkları yerden çıkardıkları toprağı dışarıda oluşan bir tepeye yığıyorlardı.

"Lanet olsun!" diye haykırdı Ephestione. "Çok fazla oyalandık. Sen!" dedi askerlerinden birine dönerek, "Hemen geri dönüp İskender'i uyar."

"Gidiyorum," dedi adam ve atını döndürerek şimşek gibi uzaklaştı. Ama tam o anda Halikarnassos'un kapılarının biri açıldı; bir süvari birliği dörtmala dışarıya çıkarak hendekle sur arasında kalan tek toprak parçasında durdu.

Thessalialıların başı, "Üzerimize geliyorlar!" diye bağırdı. "Şu yandan, şu yandan!"

Ephestione birliğine dönmelerini buyurdu; sonra açık toprağı bir an önce ele geçirebilmek için daracık geçitte ilerleyen düşmanın üzerine atıldı.

Askerlerini iki yüz ayaklık bir alanda dört sıraya yayarak saldırıyı düşman dizisinin başına yöneltti. Düşman askerler de kendilerini koruyabilmek için geniş bir alana yayılma çabasındaydı. Düşmanın hız kazanmasına zaman kalmadan hendeğin yanı başında yüz yüze geldiler ve Ephestione onları gerisin geri kovalamaya başladı.

Bu arada hendeğin dibinde çalışan işçiler, çarpışmanın korkusuna kapılarak ellerindeki kazmaları bırakıp var güçleriyle surun kapısına koşmaya başladılar; ama savunmadaki askerler kentin kapısını çoktan kapatmışlardı.

Bir bölük Thessalialı kemerle hendek arasındaki dar toprak parçasına atlayıp kürekçilere mızrak yağdırmaya başladılar; tek bir işçi kalmamacasına tümünü yok ettiler. Ama az sonra gizli bir kapıdan bir başka süvari birliği çıkıp onlara yandan saldırdı; böyle olunca yeniden çatışma başladı.

Saldırıları ve karşı saldırıları sürerken Ephestione henüz yorulmamış olan *hetairoi*'leri öne kaydırdı; bitkin düşmüş Thessalialıların yerini onlar aldı. Böylelikle düşmanı kapıya dek geri püskürttü ve kapı, yenik askerleri içeriye almak üzere bir an için açıldı.

Makedon Komutan, surun okçularla, mızrakçılarla dolu iki kunt duvarı arasında açılan kapı kanadından onları izlemeye yeltenmedi. Bu alanı ele geçirmiş olmakla yetindi ve kürekçileri beklerken, geçit tarafından bir başka siper kazdırmaya başladı. Süvarilerin bir bölümü ordunun geri

kalanı gelince ihtiyaç duyulacağı için askerlerle atların susuzluğunu giderecek bir pınar aramaya yollandı.

Ansızın *hetairoi*'lerden biri surların üstünde bir şey gösterdi: "Komutanım, bak!" derken eliyle en yüksek kuleyi işaret ediyordu. Ephestione dönüp daha iyi görebilmek için elinden geldiğince yanaştı. Parlak demir bir zırha бүrүнmüş bir savaşçının yüzü Korinthos tarzı kapalı ve kafesli bir miğferle örtölüydü; elinde de uzun bir mızrak tutuyordu.

Arkasında bir çığlık koptu: "Komutanım, Kral!"

İskender, Uç Birliği'nin başında, Bukefalos'un sırtında rüzgâr gibi yaklaşmaktaydı. Kısa bir süre sonra arkadaşının yanına geldi; o da gözlerini yukarıya kaldırarak güneşin altında parlayan zırhlı savaşçıya baktı.

Sessizlik içinde onu süzerken, kendinin de izlenmekte olduğunun bilincindeydi.

Sonra şöyle dedi: "Bu o! O, bunu hissediyorum."

O anda, çok uzak bir yerde, Kelainai kentinin ötesinde, Büyük Kral'a giden yolda Barsine karnını doyurmak için oğullarıyla bir handa mola vermişti. Bir mendil alıp terini silmek için elini yolculuk çantasına soktuğunda varlığından haberdar olmadığı bir nesne geldi eline. Bunu çıkarttı: Bu, Apelles'in papirüs üzerine çiziktirdiği, kocası Memnos'e ait portreydi. Gözyaşları arasında alelacele, düzensiz bir yazıyla kâğıdın en altına çiziktirilmiş sözleri okudu:

Yüzün, aynı canlılıkla İskender'in zihnine kazındı.

Tepeye tırmanıldığında kent ayaklar altında uzanıyordu. İskender atından inince, askerleri de onu izlediler. Gözlerinin önündeki manzara gerçekten olağanüstüydü. Geniş, doğal bir çanak, zeytin ağaçlarının yeşili ve oraya buraya serpiştirilmiş selvilerin kara uçlarıyla uzanıyor, kuzeye ve yerleşim merkezinin bulunduğu doğu tarafa açılan güçlü duvarlar bir tiyatro gibi yayılıyordu. Arada Memnones'in kazdırmış olduğu hendeğin kızılımsı yarası, surun ayağından iki yüz ayak uzaklıkta başlıyordu.

Solda tapınaklarıyla, heykelleriyle akropol vardı; tam o anda bir düşmanı yenmek için adanan kurbanın dumanı sunaktan aydınlık gökyüzüne doğru yükseliyordu.

"Bizim rahiplerimiz de bir kurban sundular," dedi Krateros. "Tanrıların kime kulak vereceğini pek merak ediyorum."

İskender ona bakıp, "Daha güçlü olana," dedi.

"Savaş aygıtlarımız bu hendeğe asla yaklaşamayacaklar," dedi Ptolemaios, "o uzaklıktan surları dövemeyeceğiz."

"Elbette," diye onayladı İskender. "Önce hendeği doldurmalıyız."

"Hendeği doldurmak mı?" diye sordu Ephestione. "Düşünebiliyor musun bu ne?.."

"Hemen başlayacaksın," dedi İskender gözünü bile kırpmadan. "İşine yarayan tüm adamları alıp hendeği doldur! Biz yamaçlarda ok ve mızraklarla sizi koruyacağız. Bu Krateros'un işi. Bizim savaş aygıtlarından ne haber?"

"Kampımızdan on beş stadyon uzaklıktaki küçük bir koyda karaya indirildiler. Kurulmaları da neredeyse tamamlandı. Perdikkas onları buraya getirmeye başladı."

Güneş, limanın girişini gözleyen iki kulenin arasından deniz yönünde ufukta alçalmaya başlamıştı; ışınları kentin merkezinde yükselen dev Mausoleum'u altına boğmuştu. Büyük piramidin doruk noktasında bronzdan yapılmış, dört yanında dört at olan büyük araba boşluğa atlamaya ve dörtnala uzaklaşmaya hazır gibi duruyordu. O anda koya giren balıkçı tekneleri, karanlık inmeden ağlarına dönen koyun sürülerine benziyorlardı. Biraz sonra tutulmuş balıklar sepetlere boşaltılacak, akşam yemeği için sofraya oturan ailelerin karnını doyuracaktı.

Denizin esintisi yüzyıllık zeytin ağaçlarıyla, tepelerde düğümlenen patikalar arasında geziniyordu; çobanlar ve çiftçiler kaygısızca evlerine, kuşlar yuvalarına dönüyorlardı. Dünya akşamın dinginliğine gömülmeye hazırlanıyordu.

"Ephestione!" dedi Kral.

"Buradayım!"

"Kürekçiler için gece nöbeti de koy! Ossa Dağı'nda merdiven oyduğumuz günkü gibi hiç durmayacağız. Yağmur da yağsa, dolu da ara vermeden çalışacaksınız. Kürekçileri korumak için hareketli çatılar hazırlat. Sonra gerek olursa demirci aletleri de yaptır: Savaş aygıtlarımız en fazla dört gün dört gecede hazır olmalılar."

"Yarın başlamak daha iyi olmaz mı?"

"Hayır. Şimdi! Ve karanlık çökünce meşalelerin ya da yakacağınız ateşlerin ışığından yararlanacaksınız. Bu ince bir iş değil: Yalnızca toprağı kürekle hendeğin içine atacaksınız. Mancınıkları yerleştirip işe koyulmadan yemek yemeyeceğiz."

Ephestione kralını onayladıktan sonra dörtnala kampa döndü. Az sonra ellerinde kazmalar, kürekler, bellerle bir dizi adam arkalarında öküz arabalarıyla hendeğe yaklaşmaya başlamıştı. Yanlarında katır sürülerinin çektiği mancınıklar ilerliyordu. Bunlar meşe ya da akçaağaçtan yapılmış, beş yüz ayak uzaklığa demir zıpkınlar fırlatabilen devasa oklardı. Krateros bunları yerleştirdi; bir öbek düşman

okçusu oklarını atmaya başlayınca o da karşılık verilmesini emretti. Böylesine hızlı bir zıpkın atışı, surların üstünü boşaltıverdi.

Ephestione, "Çalışmaya başlayabilirsiniz!" diye bağırırken adamları da mancınıkları yeniden dolduruyorlardı.

Kürekçiler hendeğe atladılar, toprağın yığılmış olduğu öte taraftan tırmandılar ve toprağı kürek kürek arkalarında açılmış olan hendeğe boşaltmaya başladılar. Aslında toprak yığını da onları ok yağmurundan koruyordu, bu nedenle en azından işin bu aşamasında onları çatılarla korumaya gerek yoktu. Krateros artık güvende olduklarını anladığı zaman mancınıkları Mylasa kapısı diye anılan kapıyla doğu kapısının karşısına koydurdu. Kuşatma altındaki askerlerin kürekçilere saldırmak için kapıdan çıkmaları böylece engellenmiş oldu.

Ephestione başka birliklere de testere ve el baltalarıyla tepelere tırmanmalarını buyurdu: Gece boyunca hendekte çalışabilmek için yakacak oduna gereksinimleri olacaktı. Büyük çalışma başlamıştı.

O sırada İskender kampa yönelip arkadaşlarını yemeğe çağırdı, ama her saat başı çalışmaların gidişinden ve gelişmelerden haberdar edilmesini istedi.

Gece olaysız geçti; işler Kral'ın istediği biçimde ilerledi; düşmanlar işçileri engelleyecek hiçbir şey yapmadılar.

Dördüncü güne varıldığında hendeğin çok büyük bir bölümü doldurulup düzletilmişti; aygıtlar artık surların dibine yanaşabilecekti.

Bunlar Philippos'un Perintos'ta kullandığı aygıtların aynısıydı: seksen ayak yüksekliğindeki kulelerden değişik düzeylerde koç başları çıkıyordu; bu koçbaşları kulenin içinde gizlenmiş yüzlerce adam tarafından itiliyordu. Çok geçmeden vadinin geniş çanağı koçbaşlarının aralıksız dövdüğü duvarların sesiyle yankılanmaya başladı; bu arada kürekçiler hâlâ hendek doldurmayı sürdürüyorlardı.

Savunmadaki askerler böylesine geniş bir hendeğin, böylesine kısa sürede doldurulabileceğini düşünemediklerinden, koçbaşlarının darbelerine karşı hazırlıklı değillerdi. Yedinci gün bir gedik açıldı ve Mylasa kapısının yanındaki duvarların büyük bölümü yıkıldı. İskender saldırı bir-

liklerini yıkıntıların üzerinden kente soktu, ama Memnones fazla sayıda savunma askerini saf saf dizdiğinden bu girişimi kolaylıkla püskürttü.

İlerleyen günlerde koçbaşları duvarları döverek gedikleri büyüttüler; mancınıklar da Halikarnassos'u savunan askerleri ok ve mızrak yağmuruna tutmak için iyice yaklaştırıldılar. Zafer artık iyice yakındı; İskender yüksek rütbeli askerlerini çadırında toplayarak son aşamayı tartıştı.

Surların altında yalnızca savaş aygıtlarını yöneten adamlarla bir bölük nöbetçi bırakılmıştı; bunlar da mancınıklara belli uzaklıkta dizilmişlerdi.

Bir hilal gecesi idi; nöbetçiler, karanlıkta haberleşebilmek için birbirlerine seslenmek zorundaydılar ama Memnones de onları dinleyenler arasındaydı. Pelerinine sarınmış, kulenin tepesinde kımıltısız duruyor, karanlıkta aşağıya bakarak seslere kulak veriyordu.

Birkaç gün önce Attalos'un ve merhume Kraliçe Euridises'in arkadaşları olan soylu Makedonlar gemiden inip İskender'e karşı Halikarnassoslulara yardım eli uzatmaya gelmişlerdi.

Memnones bir an için onları anımsayarak karanlıkta bekleyen yaverine hemen onları çağırmasını buyurdu. Dinkin bir akşamdı; denizden esen hafif bir esinti ilkyazın ilerleyen günlerinin sıcakını serinletiyordu; Komutan gözlerini doğu ufkunun en uzak noktalarında kemerlenen yıldızlardan alamıyordu. Barsine'yi ve onun yatakta, ateşli bakışlarla kollarını açıp çırılçıplak uzandığı son geceyi düşünüyordu. O anda yüreğinin ta derinlerinde bir özlem, keskin ve acı bir sızı hissetti.

İskender'le bir düelloda karşı karşıya gelebilmek isterdi; bu arzusunun vuracağı darbelere ezici ve yıkıcı bir güç kazandıracağından emindi. Yaverinin sesiyle gerçeğe döndü.

"Komutanım, çağırttığın adamlar buradalar."

Memnones arkasını döndüğünde, konuk Makedonların silahlarını kuşanmış, savaş *khiton* ve *khlamys*'lerini giymiş olarak geldiklerini gördü. Komutan yaklaşımları için işaret etti.

"Emrindeyiz Memnones," dedi içlerinden biri. "Hazırız: Sen'ın buyruğunu bekliyoruz."

"Şu çağrılarını duyuyor musunuz?"

Adamlar kulak kabarttılar. "Elbette. İskender'in nöbetçileri bunlar."

"İyi. Şimdi zırhınızı çıkartın ve elinizde yalnızca kılıcınızla hançerinizi tutun. Karanlıkta zorlanmadan, gürültü çıkarmadan çevik bir biçimde hareket edebilmelisiniz. Sizden istediğim şu: Arka kapıdan çıkın ve her biriniz bir nöbetçinin yerini saptayın. Arkasından sürünerek yaklaşın; onları yok edin, ama sonra hemen onun yerine geçerek çağrılarını yanıtlayın. Aynı dil ve aynı aksanla konuştuğunuz için kimse anlamayacaktır."

"Belli bir alanın denetimini ele geçirince, baykuş sesiyle bir işaret verin; bizler meşaleler ve yanan oklarla saldırı birliğini indirip saldırı aygıtlarını yakacağız. İyice anladınız mı?"

"Elbette. Bize güvenebilirsiniz."

Makedonlar ayrıldılar; az sonra zırhlarını çıkartıp arka kapıya uzanan merdivenlerden indiler. Dışarıya çıktıklarında birbirlerinden ayrılıp nöbetçilere doğru dağıldılar.

Memnones kulede sessizce beklerken karanlıkta devler gibi yükselen saldırı kulelerine bakıyordu. Bir an nöbetçilerden birinin sesini tanır gibi oldu: Belki de görevin bir bölümü başarıya ulaşmıştı. Bir süre daha geçti; derken iki kulenin arasından önce kısık başlayan, sonra daha gür devam eden baykuş sesleri yükseldi.

Memnones hızla merdivenlerden inip baskına hazırlanan birliğinin yanına gitti.

"Dikkatli olun! Böyle meşalelerle çıkarsanız, hemen göze çarparsınız ve attığımız adımların bir anlamı kalmaz. Benim planım şu: Aşağıda iki kulenin arasında, Makedon nöbetçilerin yerini alan adamlarımızın bulunduğu noktalara sessizce yaklaşacaksınız, ikinci bir grup üzeri örtülü mangallarla zift dolu amforalar getirene dek bekleyeceksiniz. Sonra var gücünüzle borazanlarınızı öttürerek Makedon savunma birliğine saldıracaksınız; bu arada ötekiler de kuleleri ateşe verecek."

"Makedonlar neredeyse kazandıklarını düşünüyorlar ve böyle bir saldırı beklemiyorlar. Bu çıkışımız başarılı olacaktır. Haydi şimdi gidin."

Adamlar arka kapıya yaklaşp birer birer dışarı çıktılar; arkalarından da kor dolu mangallarla zift dolu amforalar taşıyan arkadaşları geliyordu. Memnones en son adamı da görünmez olana ve demir kapı üstlerine kapanana dek onları seyretti, sonra yürüyerek kenti geçip evine gitti. Bunu hemen her akşam yapardı; böylece halkın arasından geçer, konuşmaları dinler, insanların ruh durumlarını anlamaya çalışırdı. Yaşadığı ev akropolün altındaydı; önce bir merdiven, daha sonra da dar ve dik bir yokuş tırmanılarak varılıyordu eve.

Bir hizmetkâr yanık kandiliyle onu beklemekteydi; bahçeye açılan kapıda efendisini karşıladı. Sonra onu avluya aldı. Memnones hemen üst kattaki yatak odasına yöneldi. Hizmetçi kızlar ona sıcak banyo suyu hazırlamışlardı. Pencereyi açıp dışarıya kulak kabarttı: Surların kuzeydoğusundan bir borazan sesi ansızın gecenin sessizliğini yırttı. Saldırı başlamıştı.

Hizmetçi kızlardan biri ona yaklaştı: "Yıkanmak istiyor musun efendim?" dedi.

Memnones onu yanıtlamadı; önce kızıl bir parıltı, sonra da bir duman sütunu gökyüzüne yükselene dek pencereden ayrılmadı.

O zaman dönüp zırhını çıkararak, "Evet," dedi.

Asker telaşla çadıra girdi. "Efendim!" diye bağırdı. "Beklenmedik bir baskına uğradık. Saldırı kulelerini ateşe verdiler."

İskender ayağa fırlayıp adamı omuzlarından yakaladı: "Ne diyorsun sen? Delirdin mi?"

"Bizi şaşırttılar efendim, nöbetçileri öldürüp yerlerini almayı başardılar. Elllerinde zift dolu amforalar vardı ve hâlâ söndürmeyi başaramadık."

İskender onu bir kenara itip dışarı koştu. "Çabuk! Alarm verin, tüm adamları çıkartın! Krateros, süvariler! Ephestione, Perdikkas, Leonnatos, Trakyalıları ve Agrianları gönderin, çabuk!"

Sonra önüne çıkan ilk ata atlayıp tüm hızıyla surlara doğru ilerledi. Yangın artık uzaktan görülebiliyordu; gökyüzüne uzanan iki alev ve duman sütunu net olarak seçilebiliyordu. Hendeğin yanına geldiğinde, beş saldırı kulesinin her birinin önünde süren çarpışmaların sesini işitti.

Az sonra Krateros'un ağır süvarileri, Trakyalıların ve Agrianların hafif süvarileri de ona yetişip hemen çarpışmaya başladılar. Bunun üzerine Memnones'in askerleri gerileyip surların içine kaçmak zorunda kaldılar. Ama iki kule yok olmuştu: Tamamen ateşe bürünen kuleler art arda yıkıldılar; öyle büyük bir gürültü ve kıvılcım yağmuru yaratılar ki, kısa sürede savaş aygıtlarını da tutuşturdular.

İskender atından inip yürüyerek devasa ateşe gitti; askerlerinden pek çoğu ölmüştü; uykuda yakalandıkları, üzerlerinde zırh olmamasından anlaşıyordu.

Ephestione az sonra yanına geldi. "Onları püskürttük. Şimdi ne yapıyoruz?" dedi.

"Şehitleri toplayın," dedi yüzü allak bullak olan Kral. "Ve yanmış aygıtların yenilerini yapın. Yarın elimizde kalkanlarla saldırıya geçeceğiz."

Sonra aygıtlardan sorumlu komutan da geldi; o da perişan görünüyordu. "Benim suçum. İstiyorsan beni cezalandır, ama adamlarımı cezalandırma; ellerinden geleni yaptılar."

"Verdiğin şehitler zaten bir komutan için yeterli cezadır," dedi İskender. "Şimdi nerede yanıldığımızı anlamamız gerekiyor. Nöbetçilerin tetikte bulunup bulunmadıklarını denetleyen kimse yok muydu?"

"Bu olanaksız gibi görünüyor efendim; ama saldırı başlamadan hemen önce ben denetleme turumu yaptım ve nöbetçilerin birbirlerine seslenişlerini duydum. Şaşırtılmamak için en koyu Makedon aksanıyla konuşmalarını buyurmuştum."

"O zaman ne oldu?"

"Kulaklarımın duyduğu en koyu Makedon aksanıydı, ama biliyorum şimdi bana inanmıyorsunuz."

İskender elini alnında gezdirdi. "Sana inanıyorum, ama bundan sonra unutmamalıyız ki, karşımızdaki düşman şimdiye dek karşılaştıklarımızın en korkuncu ve kurnazı. Yarından sonra nöbetçilerin sayısını iki katına çıkart ve her nöbet değişiminde parolayı değiştir! Şimdi şehitlerini toplayıp yaralıları kampa taşıt! Philippos'la cerrahları onlarla ilgilenecektir."

"Aynen buyurduğun gibi yapacağım; sana yemin ederim, bizzat benim nöbet tutmam gerekse bile, bunlar bir daha asla yinelenmeyecek."

"Önemi yok," dedi İskender. "Şimdi git denizcilerden geceleri ışığın parlak bir kalkanla nasıl yansıtıldığını öğren."

Komutan İskender'in söylediklerini kabul etti; ama o sırada gözleri yanmış aygıtların çevresinde dolaşan, arada sırada eğilip bir şey ararmışçasına toprağı inceleyen bir adama takılmıştı.

"Bu da kim?" diye sordu.

İskender de dönüp o yana bakınca, alevlerin kalıntıları arasında dolaşan adamı tanıdı.

"Merak etme, o Kallisthenes'tir." Atına atlarken komutana seslendi: "Dikkatli ol! Bir kez daha olursa, bedelini ödersin!"

Sonra şehitler arasındaki zırhlı bir nöbetçinin ölüsüne eğilmiş olan Kallisthenes'in yanına gitti.

"Neye bakıyorsun?" diye sordu yere inen Kral.

"Hançer," dedi Kallisthenes. "Bu bir hançer yarası. En-selerine vurulmuş. Aşağıda, aynı yarayı taşıyan bir başka nöbetçi var."

"Demek ki saldırganlar da Makedon'du."

"Hançerle bunun ne ilgisi var?"

"Bu gece denetleme yapan komutan nöbetçilerin son ana dek Makedon aksanıyla konuştuklarını söylüyor."

"Bu seni şaşırtıyor mu? Yurdunda da pek çok düşmanın olduğu kesin; seni ezilmiş, yenilmiş görmekten sevinç duyacak insanlar var. Bunlardan bazıları Halikarnassos'a da gelmiştir. Therme'den buraya yol pek fazla sayılmaz."

"Bu saatte neden buradasın?"

"Ben bir tarihçiyim. Olayların iyi bir tanığı olmak isteyen için otopsi gereklidir."

"Anlaşılan Thukydides'i kendine örnek alıyorsun. Bunu düşünemezdim. Böylesine acımasız bir çalışma sana yakışmıyor. Senin tatlı hayattan hoşlandığını sanırdım."

"İşime yarayanı nerede bulursam oradan alırım; her durumda bilinmesi gerekeni bilmeliyim: Hangi konuda susmam, neyi nasıl anlatmam gerektiğini iyi bilirim. Bir tarihçinin ayrıcalığı budur."

"Gene de şu anda yaşanan, ama senin ruhunun bile duymadığı pek çok şey var. Oysa ben onları da biliyorum."

"İznin olursa, bunların ne olduğunu sorabilir miyim?"

"Memnones'in planları. Benim, hatta babamın bile atığı her adımı incelediğini anlıyorum. Bu da bizden bir adım önde olmasını sağlıyor."

"Peki, sence şu anda ne düşünmekte?"

"Perinthos kuşatmasını."

Kallisthenes başka sorular sormak da istiyordu, ama İskender onu ayaklarının dibinde yatan cesetle baş başa bır-

rakarak, atına atlayıp uzaklaştı; bu arada iki kulenin¹ kalıntılarından hâlâ kıvılcım ve dumanlar yayılıyordu.

Zeytin ağaçlarının düğümlü ve güçlü gövdeleri kullanılarak savaş aygıtları yeniden kuruldu, savaş hazırlıkları da ağırdan alınmaya başlandı. Kentin ve askerlerinin gereksinmelerini denizden karşılayan Memnones'in baskın yapma konusunda acelesi yoktu. İskender ise önce tek tek denetlemeden savaş aygıtlarını kullanıma sokmaya niyetli değildi. Çünkü bunlar da az çok yanmışlardı.

Onu en çok kaygılandıran, kent surlarının içinden gelen seslerdi. Bu sesleri çok iyi tanıyordu, çünkü kendi marangozlarının savaş aygıtlarını yaparken çıkardıkları seslerin aynısıydı.

Sonunda yeni savaş kuleleri ayağa dikilip yerlerine yerleştirilince, koçbaşları gedikleri büyüttü ve İskender korktuğu şeyi gözleriyle gördü: Surların henüz kırılmamış bölümlerinin arkasında, yeni ve yarımay biçiminde bir iç sur daha yükselmişti.

Koçbaşlarının açtığı gediğin arkasında alay edercesine yükselen bu duvarları gören Parmenion, "Aynı şey Perinthos'ta da olmuştu," dedi.

"Üstelik daha bitmedi," diye araya girdi Krateros. "Beni izlemek isterseniz..."

Kulelerin en doğuda duranına tırmanıp oradan kuşatma altındakilerin hazırlıklarını seyrettiler: Kare biçiminde yontulmuş, düz ve çapraz bağlanmış kirişlerden yapılmış kare planlı, devasa bir yapı gördüler.

"Bunun tekerlekleri yok," dedi Krateros. "Yere mihlanmış."

"Tekerleklerle gereksinmeleri yok," diye açıkladı İskender. "Gediğin açıldığı geçitten gelenlere saldıracaklar. Biz girmeye yeltendiğimiz zaman, bizleri kargı ve ok yağmuru-na tutup paramparça edecekler."

"Memnones zor bir lokma," dedi Parmenion. "Seni uyarmıştım, efendim."

İskender sıkıldığını saklamayarak döndü. "Memnones istese de istemese de, surlarını, duvarlarını ve o ahşap kulelerini başlarına yıkacağım General." Sonra Krateros'a döndü: "Kuleyi sıkı sıkı gözle ve attıkları her adımdan beni

haberdar et." Sonra merdivenleri aceleyle indi, atına binip kampa döndü.

Gedik daha da genişletilmişti, ama Makedonların her saldırısına Memnones bir karşı saldırıyla yanıt veriyordu; yeni surun üzerine de dizi dizi okçular sıralanmıştı; bunlar içeri giren askerleri ok yağmuruna tutuyorlardı. Durum içinden çıkılmaz bir hal almıştı. Yaz güneşinin sıcaklığı ise her geçen gün artıyor ve İskender'in besin kaynakları azalıyordu.

Bir gece Perdikkas ve subayları surun karşısında savunmadaydılar. O akşam Ephesos kentinin yöneticileri, İskender'e armağan olarak şarap yollamışlardı; Kral da bunu subaylarına dağıtmıştı.

Çok uzun zamandan beri böyle leziz şarap içmemişlerdi: Perdikkas ve askerleri şarabı fazla kaçırdılar; gece yarısına doğru hemen hepsi çakırkeyif olmuştu. İçlerinden biri kampa gelen bir satıcıdan duyduklarına dayanarak, Halikarnassos kadınlarının güzelliğini övüyordu. Ötekiler de heyecanlanmaya, atıp tutmaya başladılar ve şu kuşatmayı bir el darbesiyle çözümleyebilecekleri konusunda birbirlerine meydan okumaya koyuldular.

Perdikkas çadırından çıkıp pek çok cesur Makedon askerinin uğruna canını feda ettiği lanet olası geçide baktı. O anda denizin esintisi, zihnini biraz açtı: Thebai duvarlarını öfkeyle aşıp kentin kapısından arkadaşlarıyla girdiği, hep birlikte kuşatmayı çözdükleri günü anımsadı.

Kleopatra'yı, onu yatağına aldığı sıcak ve çiçek kokulu geceyi düşündü. Bu gece gibi bir geceydi o da.

Sonra, azmin talihsizliklerden üstün olduğunu, bu zafeirin de pek yakın olduğunu düşündü; o anda bütün sarhoşlar gibi kendinin yenilmez, tüm hayallerinin de gerçekleşebilecek türden olduğuna inanıyordu. İskender'in ordusunu onun onuruna dizdiğini, Halikarnassos fatihine övgü dolu sözler söyleyerek gösterişli bir tören yaptığını hayal etti.

Sonra sallanarak çadırına girdi; yalnızca yakınındakilerin duyabileceği kadar alçak bir sesle: "Adamları toplayın. Kaleye saldıracağız," dedi.

"Doğru mu duydum? Surlara saldıracağımızı mı söylüyorsun?" diye sordu subaylardan biri.

"Çok iyi duydun," diye yanıtladı Perdikkas onu. "Ve bu gece herkes senin her zaman övündüğün cesaretini kendi gözleriyle görecek."

Perdikkas sarhoşluğuna karşın müthiş ciddiydi.

"Hemen birliklerinize yetişin, pek az zamanınız var. Benim çadırıma takılı olan bir fener sinyal verecek. Merdivenleri ilerletin, zıpkınları ve ipleri hazır edin! Sessizce eski yöntemlerle saldıracağız; saldırı kulesi ya da mancınık kullanmayacağız. Haydi hareket edin!"

Arkadaşları Perdikkas'a şaşkın ve kararsız gözlerle bakıyorlardı; ama komutanlarının ses tonunun ciddiyetini göz önüne alarak, onun tartışmaya bile girmeye niyeti olmadığını düşünüyorlardı. Az sonra fener çadırın direğine çıkarıldı; herkes birbirine sokularak sessizce surda açılmış olan gediğe yaklaştı; içeride yükseltilmiş olan duvar yay biçimliydi.

"Son âna dek arkadaki duvardan kendinizi sakının," diye bu urdu Perdikkas, "ve sonra benim işaretimle saldırıya geçin. Askerler yetişene dek, nöbetçileri etkisiz hale getirmeliyiz. Sonra burçların arkasındaki seyirdim yollarını ele geçirince Kral'ı ve öteki komutanları harekete geçirmek için borazanlarla alarm vereceğiz. Haydi şimdi ileri!"

Subaylar buyruğu tekrar ettiler; birlikler, ilerleyerek gediğin iki yanında buluştular. Sonra karanlıkta, yüz adım ötede bulunan iç duvarın tabanına doğru koşuya geçtiler.

Ama merdivenleri dayayarak çıkmaya çalışırken, bir yandan da zıpkın atan gergileri ilerletirken gecenin sessizliği, tiz borazan sesleri, bağırışlar ve silah sesleriyle bozuldu.

Sahanlık bir anda askerle doldu; savaş düzenine girmiş başka askerler de arka kapıdan ve Mylasa kapısından çıkarak Perdikkas'ın birliğini arkadan sarıverdiler; yüksekte yağmur gibi ok yağmaya başladı.

"Tanrılar!" diye haykırdı subaylardan biri. "Tuzağa düştük! Perdikkas, çabuk alarm borazanı çaldır! Kral'ı yarıma çağır!"

"Hayır!" diye bağırdı Perdikkas. "Hâlâ başarabiliriz. Siz saldıranları o tarafa itin, biz de merdivenleri surlara dayayacağız."

"Sen delirmişsin!" diye daha sert bir sesle bağırdı subayı. "Zaten bizi sardılar. Borazanı ya sen çaldırırsın ya ben, lanet olası!"

Perdikkas şaşkınlıkla çevresine bakındığında korunma içgüdüleriyle yüzünü ateş bastı. Zihni bir anda sarhoşluktan sıyrılınca içinde bulunduğu güç koşulun bilincine vardı.

"Herkes benim arkama geçsin!" diye buyurdu. "Herkes arkama geçsin. Kampa kadar yolu açacağız. Borazan! Alarm! Alarm!"

Borazanın sesi yaz gecesinde havayı yırttı, geniş körfez çanağında yankılanarak uzun bir çığlık gibi İskender'in kampına ulaştı.

"Alarm borazanı, Kralım!" diye bağırdı Kral çadırındaki askerlerden biri. "Surların oradan geliyor."

İskender yatağından atlayıp kılıcını kaptı. "Perdikkas... O piç kurusu başını derde soktu. Bunu tahmin etmeliydim..."

Bağrarak dışarıya koştu: "Atlara! Atlara! Perdikkas tehlikede!" Sonra gece gündüz savaş düzeninde olan yakın korumalarının önüne düşerek atıyla surlara doğru koşturmaya başladı.

Bu arada Perdikkas adamlarının başına geçmiş, açık alana doğru kendine yol açmaya çalışarak savaşa savaşa ilerliyordu, ama düşman birlikler onu arkadan da sararak avantajlı bir konuma geçmişlerdi. Bu arada Makedonlar büyük yıkıntının arasından geçerken kayalara, taşlara tırmanmak zorunda kalıyorlardı.

Borazan tiz ve kaygılı ıglıklar atmayı sürdürürken, Perdikkas kanayan elleri, dizleriyle, umutsuzluğın verdiği cesaretle geçide doğru ilerliyordu.

İskender'in süvarilerinin nal sesleri duyulmaya başladığında Perdikkas önünde yol açıp askerlerini yıkıntının öte yanına, aşağıya, kamp tarafına çekmeyi başarabilmifiti.

Sıkı sıkıya birbirlerine sokulan Memnones'in birlikleri, arkalarını duvarlara vererek dövüşmeye başladılar. Toprak, komutanlarının intiharı andıran cretinin kurbanı olmuş Makedon askerlerinin cesetleriyle kaplıydı.

İskender, gecenin karanlığından doğmuşçasına ansızın karşısında belirdi: Meşalelerin ışığı alev alev yanan yüzünü, bir aslan yelesi gibi uçuşan saçlarını aydınlatıyordu.

"Ne yaptın Perdikkas? Ne yaptın? Askerlerini kıyıma srkledin."

Perdikkas, bitkinlik ve utançtan yere yığıldı. İskender'in süvarileri olası bir akını karşılamaya hazırlandı. Ama Memnones'in deneyimli askerleri gediğin ağzında, safları sıklaştırarak sırt sırta durup hasımlarının bir hareketini beklemeye başladılar.

İskender, "şafağı bekleyeceğiz," diyerek kararını açıkladı. "şu anda harekete geçmek çok tehlikeli olabilir."

Aklını hâlâ başına toplayamayan Perdikkas, "Bana başka birlikler ver ve bırak onların hakkından geleyim, İskender!" diye bağırdı.

İskender son derece kararlı bir sesle, "Hayır!" diyerek onu susturdu. "Yanlışlara yanış eklemeyelim. Onların hakkından daha sonra gelirsin."

Böylece sessizlik içinde gecenin sona ermesini beklediler. Arada sırada düşmanlar havaya alevli bir ok fırlatarak surların dışında olup biteni görmeye çalışıyorlardı. Alev bir göktaşı gibi gökyüzünü yarıyor, sonra yere akılıyordu.

Gün doğarken Kral, Perdikkas'a askerlerinin kaçının l ya da yitik olduğunu anlamak için yoklama yapmasını söyledi. Perdikkas'ın beraberinde saldırıya götürdüğü iki bin adamından yalnızca bin yedi yüzü yanıt verdi. Ötekiler şehit düşmüşlerdi; cesetleri surlarla ordunun arasındaki toprakta yatıyordu.

Kral bir ulak göndererek cesetlerin iadesi konusunda Memnones ile görüşmek istediğini bildirdi.

Ulak Kral'ın koşullarını dinledikten sonra beyaz bir bayrak alarak atına atlayıp düşman sahasına doğru ilerledi; bu sırada borazanlar ateşkes çalıyorlardı.

Surun öte yanından da borazanın aynı ritimdeki sesi işitilince, adam yavaş yavaş yıkıntıların dibine doğru ilerledi.

Bir süre sonra ikinci ulak yürüyerek surların dibine indi. Bu da kuvvetli Dor aksanıyla konuşan, kolonilerden birinden, olasılıkla Rhodos'tan gelen bir Yunan'dı.

"Kral İskender şehitlerin bedenlerinin iadesini konuşmak," dedi Makedon ulak, "ve sizin komutanınızın koyduğu koşulları öğrenmek istiyor."

"Sana bir koşul bildirme hakkım yok," dedi karşı taraf, "gene de Komutan Memnones, günbatımından sonra kralınla yüz yüze görüşmeyi kabul ediyor."

"Nerede?"

"Aşağıda." Yunan, kent kapısında Mylasa yönüne uzanan yolda bulunan anıtsal mezarın yanındaki yabanıl incir ağacını gösterdi. "Ama önce ordunuzu bir stadyon geri çekmelisiniz: Karşılaşma iki ordunun tam ortasında gerçekleşmeli. Komutan Memnones yanında koruması olmadan gelecek, Kral İskender'in de aynı şeyi yapması gerekli."

"Sözlerini ileteceğim," diyen Makedon ulak, "hemen dönmezsem bu, kralımın koşulları kabul ettiğini gösterir," diye ekledi.

Atına binip uzaklaştı. Yunan bir süre daha bekledikten sonra yıkıntılara tırmandı ve askerlerin arasından kente girdi.

İskender ordusunu istenen biçimde geri çekti; sonra kampa dönüp günbatımını beklemek üzere çadırına kapandı. Günün geri kalan kısmında ne yiyeceklere, ne de içeceklerle el sürmedi. Bu yenilgiyi kendi yaşamış gibi kıvranıyordu; ayrıca Memnones'in darbe üstüne darbe vuruşu, korkutucu gücü, yaşamında ilk kez derin bir yalnızlık ve güçsüzlük duymasına neden oluyordu.

Şu âna dek ona eşlik etmiş olan büyük başarılar artık uzak, hatta neredeyse unutulmuş gibi görünüyordu. Rhodoslu Memnones onun ilerlemesini durduran bir kayaydı,

bir engeldi; zaman geçtikçe bu engelin aşılması zorlaşıyor gibiydi.

Çadırına kimsenin girmemesi konusunda korumalarına kesin buyruk vermişti, Leptine de bu saatler boyunca yanına yaklaşmamıştı. Kız, artık kralının bakışlarını okumayı, onun gözlerinin derinliklerinde yansıyan fırtınanın ışığını ve karanlığını görmeyi öğrenmişti.

Günbatımı yaklaşp İskender düşmanıya buluşmak üzere hazırlanmaya başladığında işittiği ağız dalaşı, Perdikkas'ın korumaların bütün çabasına karşın içeriye dalmasıyla son buldu.

İskender'in bir işaretiyle korumalar onu rahat bıraktılar.

"Ölmeyi hak ediyorum!" diye bağırdı kendini yitirmiş gibi görünen Perdikkas. "Bunca başarılı askerin ölümüne neden oldum, ordunun onurunu ayaklar altına serdim, seni böylesine küçük düşürücü bir konuşmaya zorunlu kıldım. Beni öldür!" diye bağırarak kılıcını uzattı.

Kan çanağına dönmüş bakışlarında çılgınlık okunuyordu. İskender, Thebai kuşatmasından beri onu bu durumda görmemişti. Göz kırpmadan arkadaşını süzdü; ona bir iskemle gösterip, "Otur!" dedi.

Perdikkas titremesini engelleyemediği elinde kılıcını tutuyordu.

"Sana oturmanı söyledim!" dedi İskender daha sert bir sesle.

Arkadaşı kendisini iskemleye bırakınca, kılıcı elinden düştü.

"Neden başlattın bu saldırıyı?" diye sordu İskender.

"İçmiştim, hepimiz içmiştik... Bu girişim bana pek kolay görünmüştü, hatta kazanacağımdan emindim."

"Çünkü sarhoştun. Akli başında olan herkes o toprakta ve o saatte bunun bir intihar olduğunu anlayabilirdi."

"Çevrede kimse yoktu. Ortalığa derin bir sessizlik egemendi. Nöbetçiler de yoktular."

"Ve sen de buna kandın. Memnones karşımıza çıkabilecek en mükemmel düşman. Anladın mı? Anladın mı?" diye bağırdı.

Perdikkas başını salladı.

"Memnones yalnızca değerli bir savaşçı değil, son derece kurnaz ve zeki bir adam; gece gündüz bizim her türlü dikkatsizliğimizi, yanlış bir adımımızı, temkinsiz davranışımızı gözlüyor. Sonra da müthiş bir güçle üstümüze geliyor.

"Burada süvarimizin üstünlüğüne ya da piyadelerimizin gücüne güvenebileceğimiz bir savaş alanında değiliz. Karşımızda varlıklı ve güçlü bir kent, konum bakımından şanslı, iyi eğitilmiş, kuşatılma nedeniyle zor durumda kalmamış bir ordu var. Tek çıkar yol, surlarda yeterince geniş bir geçit açıp Memnones'in kıdemli askerlerini bozguna uğratabilmek. Bu da yalnızca gün ışığında olabilecek bir şey.

"Ve gücümüz onların gücüne, zekamız onların zekâsına, temkinliliğimiz onların temkinliliğine karşı savaşıyor. Başka da bir şey yok. Şimdi ne yapacağımızı biliyor musun? Surların yıkıntısını taşıyacağız, toprağı iyice açacağız ve sonra aygıtları yuvarlak kuleye itip onu yıkacağız. Bir kule daha dikerlerse onu da yıkacağız. Denize ulaşana dek bunu sürdüreceğiz. Anladın mı Perdikkas?

"O âna dek benim buyruklarıma, yalnızca benimkilere uyacaksın. Askerlerinin ölümü sana yeterli bir ceza olmuştur. Şimdi sana onların bedenlerini getireceğim. Sen, kendi birliğinle, kurbanlar vererek onlara layık bir tören düzenleyeceksin. Onların borcunu ödeyeceğin gün de gelecek. Şimdi sana yaşamayı emrediyorum."

Sonra kılıcı yerden alıp arkadaşına verdi.

Perdikkas silahını kınına sokup gitmek üzere ayağa kalktı. Gözleri yaş doluydu.

Karşısındaki adamın yüzü Korinthos tarzı bir miğferle örtülüydü; üzerinde ise gümüş süslemeli bronz bir zırh vardı. Kılıcını, örgü bir kemerle beline asmıştı. Sırtından sarkan mavi keten pelerin, günbatımının esintisiyle bir yelken gibi kabarıyordu.

İskender'in ise başı açıktı ve Bukefalos'u yularından tutup yürüyerek gelmişti. Şöyle dedi: "Ben Makedonya Kralı İskenderim; şehit düşen askerlerimin bedenlerinin karşılığında ne istediğini öğrenmeye geldim."

Adamın bakışları tolğanın kafesinin ardında şimşek gibi çaktı; İskender bir an için o gözlerde Apelles'in de yansıtmış olduğu şimşegi yakalayabildi. Sesi tolğanın içinden madeni bir tınıyla geliyordu: "Ben Komutan Memnonesim."

"Savaşçılarımın bedenlerini bana iade etmek için ne istiyorsun?"

"Yalnızca bir soruma yanıt istiyorum."

İskender ona şaşkınlıkla baktı: "Ne sorusu?"

Memnones bir an duraksayınca İskender sorunun Barsine hakkında olduğunu anladı; çünkü onun gibi bir adamın her yanda casusları olmalıydı; olanları duymuş, uzun zamandır işin içyüzünü öğrenmek için kıvranıyordu mutlaka.

Ama soru bu değildi: "Neden bu topraklara savaş getirdin?"

"Önce Persler Yunanistan'ı işgal ettiler; ben tapınaklarımızın ve kentlerimizin yakılışının, Marathon'da, Thermo-

pilai'de, Platea'da ölen gençlerimizin intikamını almaya geldim."

"Yalan söylüyorsun," dedi Memnones. "Ne sen Yunanları umursuyorsun, ne de onlar seni. Bana gerçeği söyle. Bundan kimseye söz etmeyeceğim."

Rüzgârın şiddeti artıyordu; iki savaşı kızı! bir toz bulutunun içindeydiler.

"Ben yeryüzünün gelmiş geçmiş en büyük krallığını kurmaya geldim. Ve Doğu Okyanusu'nun dalgalarına varana dek de durmayacağım."

"Ben de bundan korkuyordum."

"Ya sen? Sen bir kral değilsin, hatta Pers bile değilsin. Neden bunca ayak diriyorsun?"

"Çünkü savaştan nefret ediyorum. Senin gibi şan peşine düşüp dünyayı kana bulayan çılgın ve düşüncesiz gençlerden nefret ediyorum. Sana bu tozu yedireceğim İskender! Seni Makedonya'ya dönüp baban gibi bir hançerle ölmek zorunda bırakacağım."

Kral bu kışkırtmaya tepki vermedi. "Sınırlar ve engeller, değişik diller ve gelenekler, farklı tanrılar ve inançlar olduğu sürece barış olmayacaktır. Bana katılmalısın."

"Bu olanaksız. Tek bir sözüm, tek bir inancım vardır."

"O zaman iyi olan kazanacaktır."

"Buna güvenme: Yazgının gözü kördür."

"Ölülerimi geri verecek misin?"

"Alabilirsin."

"Bana ne kadar ateşkes tanıyorsun?"

"İlk nöbet değişimine dek."

"Bu bana yeter. Sana minnettarım."

Düşman komutan başını onaylarcasına öne eğdi.

"Elveda Komutan Memnones."

"Elveda Kral İskender."

Memnones, İskender'e arkasını dönüp surların kuzey kanadına doğru yürüdü. Mavi pelerini, açılan bir kapının ardında karanlığa gömüldü. Hemen sonra ağır demir kapı arkasından büyük bir gıcirtıyla kapandı.

İskender kampa döndü ve Perdikkas'a gidip ölülerini toplamasını söyledi.

Taşıyıcılar tek tek tüm şehitleri toplayıp cenaze törenine hazırlamaları için rahiplerle yardımcılarına teslim ettirirler.

On beş büyük ateş yakıldı; her birinin üzerine yılanmış, taranmış, kokular sürülmüş, zırhları giydirilmiş yirmi asker bırakıldı.

Perdikkas'ın birliğinin onur kıtası, komutanları adları böylelikle, her bir şehidin adını yüksek sesle yinelediler. Sonunda küller, askerlerin ateşte yakılıp bükülmüş kılıçlarıyla birlikte kutulara konuldu. Kutular mühürlendi; üzerlerine askerlerin adları, aile adları ve doğum yerleri yazıldı.

Ertesi gün bir gemiye yüklenip atalarının topraklarında dinlenmek üzere Makedonya'ya doğru yola çıktılar.

Bu arada mızrak yağmurundan korunmaya çalışan inşaatçı piyadeler, gedığın yıkıntılarını kenarlara iterek aygıtlarını yeniden surların dibine götürmeye çalışıyorlardı. İskender bir tepenin üstünde çalışmaları izlerken, kentin içinde Memnones'in emriyle yapılan devasa ahşap kulenin de aynı hızla yükseldiğini görüyordu.

Eumenes Kral'a yaklaştı. O güne dek bir kez bile çarpışmaya katılmamış olmasına karşın, savaş *khiton*'u her zamanki gibi üzerindeydi.

"O kule tamamlandığında, surlara yaklaşmak güç olacak."

"Evet," dedi İskender. "Memnones bunun tepesine mancınıklar yerleştirip pek kısa bir mesafeden bizi ateş altında tutacak."

"Bir kıyım gerçekleştirmek için kalabalığı hedef alması yetecek."

"İşte bu nedenle, o kulesini tamamlamadan önce şu la-net olası surda bir gedik açmaya çalışıyorum."

"Bunu başaramayacaksın."

"Neden?"

"Çalışmaların ilerleme sürelerini hesapladım. Tepede yaptırdığım saati göreceksin."

"Gördüm zaten."

"İşte: Onlar günde üç dirsek boyu yükseliyorlar. Saatin yanına yerleştirttiğim aygıtı da görmüş olmalısın."

"Elbette," dedi sıkıntılı bir edayla İskender.

"Seni ilgilendirmiyorsa, susayım," dedi alınan Eumes-
nes.

"Aptal olma. O aygıt nedir?"

"Benim buluşum olan bir oyuncak. Dönen bir platform-
da, gözlenen nesneye odaklanarak bir direği hedef alan bir
gözleme aygıtı. Basit bir geometrik hesapla her gün yeni
yapının ne kadar yükseldiğini anlayabiliyorum."

"Devam et."

"Biz surun yaridan azını çökerttiğimiz zaman onlar ça-
lışmalarını bitirecekler ya da bizi paramparça edecekler.
Üç kat üzerine on iki mancınık yerleştirebileceklerini he-
sapladım."

İskender başını önüne eğdi; "Ne öneriyorsun?" diye sor-
du az sonra.

"Gerçekten benim görüşümü öğrenmek istiyor musun?
Bana kalsa ben bu yıkma işinden vazgeçip tüm aygıtlarımı
kuzeydoğu kanadına kaydırırım; oradaki duvarlar daha in-
ce gibi görünüyorlar. Benim aygıtıma bir göz atmak ister-
sen..."

İskender arkadaşıyla birlikte onun buluşu olan aygıtın
yanına gidip alete gözünü dayadı.

"İşte, önce dış kenarı, sonra surun sol kanadının iç ke-
narını hedef almalısın. Görüyor musun? Şimdi de böylece
sağ kanada kay."

Gözünü aygıttan ayırarak doğrulan İskender, "Doğru,"
dedi. "Duvar öte yanda daha ince."

"Aynen öyle. Tüm kuleleri oraya yerleştirip yarın ak-
şamdan önce bir gedik açmayı başarırsan yuvarlak kuleyi
sarabilir ya da yandan alabilirsin. Agrianlar harika tırma-
nıyorlar, biliyorsun; onları o yana gönderirsen öteki asker-
ler için yolu açık tutarlar; böylece kente girip savunmadaki
askerleri arkadan sarabilirsin."

İskender ellerini arkadaşının omzuna koydu: "Ben de
sana şimdiye dek sekreterlik yaptırdım. Kazanırsak, sen de
yüksek rütbeli askerlerin toplantısına katılıp görüşlerini
belirteceksin. Şimdi şu kuleleri harekete geçirip hemen du-
varları vurmaya başlayalım. Gece gündüz nöbetleşe çalışıl-

masını istiyorum. Halikarnassos halkını uyutmamaya kararlıyım."

Kral'ın kararı derhal uygulamaya konuldu: İlerleyen günlerde, kuleler yüzlerce adamın ve hayvanın gücüyle surların kuzeydoğusuna çekildi; koçbaşlarının darbeleri yeniden başladı. Aralıksız, inatçı gümbürtü tüm duvarları, hatta toprağı bile sarsıyordu. Eumenes, İskender'in buyruğuyla her bir saldırı aygıtını kendi denetledi; yanındaki mühendisler de aygıtların dengesini ayarlayarak koçbaşlarından en iyi verimi alabilmek için platformları yerleştirdiler.

Kulelerin içindeki koşullar ürkütücüydü: Sıcak ve toz, yerin darlığı, dev demir kirişlerin taş duvarlara vurulması, koçbaşlarının geri tepmesi ve bunun dayanılmaz gürültüsü bu görevi yüklenen adamları gerçekten yıpratıyordu.

Su taşıyan adamlar, hiç durmadan çalışarak bu insanlık dışı işi yüklenmiş arkadaşlarını serinletmeye çalışıyorlardı.

Ama her biri Kral'ın gözünün üzerlerinde olduğunu biliyordu; İskender düşman surlarını ilk yıkacak olana büyük bir ödül vaat etmişti. Kral bu girişimin sonucunun bütününüyle savaş aygıtlarına bağlı olmadığını sezinliyordu. Memnones'in de bir karşı atak hazırladığını hissediyordu.

Parmenion'u, Kara Klitos'u ve arkadaşları Ephestione'yi, Perdikkas'ı, Leonnatos'u, Ptolemaios'u, Lysimakhos'u, Krateros'u, Philotas'ı, Seleukos'u tepeye çağırdı. Bir de Eumenes'i.

Genel Sekreter hâlâ toz içindeydi; kulakları gürültüden öylesine sağırlaşmıştı ki, ona bir şey söylemek isteyen bağırarak zorunda kalıyordu. Arkalarında hazırolda bekleyen ordu, bütününüyle savaş düzenine girmişti: Birinci sırada baskıncı oldukları için hafif silahlanmış olan 'kalkanlılar', akıncı Trakyalılar ve Agrianlar; arkada, ortada ve sol kanttta Makedon ağır piyadeleri; sağda ise Yunan müttefiklerin ağır piyadeleri dizilmişti... Yanlarda ise her zamanki gibi süvariler duruyordu. En arkada ise yedek olarak Parmenion kumandasındaki Philippos'un kıdemli askerleri bekliyordu. Bunlar olağanüstü deneyimli, çarpışma ânında müthiş dayanıklı adamlardı.

Hepsi silahlarını hazır etmiş, ilk zeytin ağacı sırasının gölgeğinde sessizce bekliyordu.

Bu arada Perdikkas'ın buyruğu üzerine, mızrak atan bir tür mancınığı kullanan kalabalık bir birlik de Mylasa kapısını gören bir tepede konuşlanmış, gerektiğinde mızrak yağdırmak üzere hazırlanmıştı.

İskender, "Eumenes bize bir şey söyleyecek," dedi.

Sekreter güneş saatine, merkeze takılmış bir sopanın tahta kadrana yansıttığı gölgeye bir göz atıp şöyle dedi: "Bir saat içinde duvar kuzeydoğu yana yıkılacak. Üst kısımdaki taşlar zaten düşmeye başladılar; alttakiler de daha güçlü koçbaşları tarafından indirilecek. Yıkım en azından yüz elli ayaklık bir genişlikte, bir anda gerçekleşmelidir."

İskender çevresine bakındı: Generalleriyle arkadaşları uzun savaşlar, uykusuz geceler, sürekli karşı saldırılar, baskınlar, kuşatmaların sıkıntıları ve rahatsızlıkları nede niyle yorgun görünüyorlardı.

"Bugün, sahip olduğumuz her şey üzerine oynuyoruz," dedi. "Bugün yenersek, gücümüzün ünü buradan Amanos'a dek yayılacaktır. Geri püskürtülürsek şimdiye dek kazandığımız her şeyi yitiririz. Özellikle bir şeyi unutmamanızı istiyorum: Düşmanımız da en kararlı adımını atmaya hazırlanıyor ve hiçbirimiz bunun nasıl bir adım olacağını bilemeyiz. Ama şu kuleye iyi bakın," diyerek, artık üç yüz ayağı geçen bir yüksekliğe varan, hem zıpkın, hem taş atan mancınıkları olan tahta kuleyi gösterdi, "ve onların ne denli korkutucu olduğunu anlayın. Şimdi orduyu kulelerin arkasına götürün. Gedik açılır açılmaz ileri atılmaya hazır olmalıyız. Haydi gidin şimdi!"

Perdikkas söz istedi: "İskender, bana ilk saldırıyı yönetme ayrıcalığını tanımanı istiyorum. Bana 'kalkanlılar'la baskıncıları ver; sana tanrılar üstüne yemin ediyorum, yarın sabah Halikarnassos Satrapı'nın sarayında şölen yapıyor olacaksın."

"İşine yarayan adamları al Perdikkas ve görevini yerine getir."

Sonra bütün generaller birliklerinin başına geçtiler; bir borazan sesiyle ordu yedi kuleler yönünde yürüyüşe geçti. Yalnızca kıdemliler, Parmenion'un denetleyici bakışları altında zeytinlerin gölgesinde beklemeye devam ettiler.

İskender, böylesine can alıcı bir anda başkasına güvenemeyeceğini hissettiği için Bukefalos'u getirtti. Atının yüzünü ve boynunu okşayıp yanında olmalarını istediği Ephestione ve Seleukos ile surlara doğru indi.

Tiz bir ses nedeniyle arkasını dönünce surun arkasındaki büyük kulenin çalışmaya ve ordunun sağ kanadına zıpkın yağdırmaya başladığını gördü.

"Kendinizi koruyun!" diye bağırdı Kara. "Ya oradan çekilirsiniz ya da kuş gibi avlanırsınız. Kaçın, oradan kaçın dedim!"

Sağ kanat yürüyüş yönünü değiştirerek merkezdeki askerlerin arkasına geçti; Klitos da kendi askerlerine surların korunağına koşmalarını buyurdu; mancınıkların uzağa fırlattığı mızraklar surun dibine isabet edemiyordu. Bu arada tepede mancınık aygıtlarını yöneten Lysimakhos kule yönüne ok yağdırıyordu. İsabet alan askerler çığlık çığlığa surun tepesinden yere düşüyordu.

Koçbaşlarının aralıksız darbeleri altında, doğu tarafından devrilmeye başlayan büyük kesme taşların gümbürtüsü işitilmeye başlanmıştı.

Perdikkas'ın 'kalkanlılar'ı ve Agrianlar deliler gibi nalar atıyor, mızraklarını havada tutuyorlardı; tam o anda bir borazan çalmaya başladı, sonra bir ikincisinin tiz, keskin ve yürek paralayıcı sesi işitildi. Bir ulak dörtmala İskender'in yanına geldi: "Kralım!" diye bağırdı. "Kralım! Doğu kanadında alarm!"

Ephestione İskender'e bakıp, "Bu olamaz, doğu kanadında kapı yok," dedi.

"Elbette var," diye araya girdi Seleukos. "Körfeze yakın bir yerde."

"Ama onların gelişini o uzaklıktan görürdük," diye ayak diredi Ephestione.

Sonra bir başka haberci geldi. "Kralım! Duvarlardan indiler: binlerce asker. İp merdivenler ve balıkçı ağılarıyla indiler! Hepsi tepemize bindi Kralım!"

"Dört nala koşalım!" dedi İskender. "Çabuk, çabuk olalım!" Sonra Bukefalos'u koşturarak ordusuna yetiştğinde, binlerce Pers askerinin sağdan mızrak ve ok yağdırarak kendi askerlerine saldırdığını gördü. Borazanlar bu kez de sol kanatta çalmaya başladılar.

"Mylasa kapısı!" diye haykırdı Seleukos. "İskender, bak, bir başka saldırı daha var!"

"Arka kapıya dikkat!" diye bağırdı Kara. "Lanet olası, dikkat edin ne olur! Leonnatos! Leonnatos! Şu yandan! Yana bakın!"

Leonnatos *pezhetairoi*'leri ile dönünce bronz zırhlı, gözleri alev alev yanan, saçları yılanlar gibi dağılmış, Ephialtes adındaki devasa adamın kumandasındaki paralı askerlerle burun buruna geldi. Ephialtes, "İleri! İleri! Şimdi zamanıdır! Hepsini öldürelim!" diye bağıırıyordu.

Kral, kendine yol açarak Pers askerlerin Ephialtes'in paralı askerleriyle bir olup öfkeyle saldırdıkları birinci safa kadar ilerlediğinde burçlardan kargılar yağmaya başlamıştı.

Korku verici taş yağmuru altında Makedonlar dağılmaya, Yunan paralı askerler onları kalkanlarıyla geri itmeye başladılar. O anda sol kanatta bulunan İskender Bukefalos'unu karmaşanın ortasına sürükledi: Çift yüzlü baltasını sağa sola savururken, adamlarını yüreklendirmek için haykırıyordu. Büyük bir taş Kral'ın hemen yanına düşerek askerlerinden birini böcek gibi ezdi. Askerin kanı Bukefalos'a sıçrayınca hayvan kişneyip tekmeler atarak şaha kalktı.

Kral, askerlerinin düşmanın saldırısı karşısında şaşkınlığa kapıldığı orta alana ilerlemek istese de bunu başa-

ramıyordu; savaş alanının kargaşası, yağmur gibi yağın taşlar ilerlemesini engellerken, tüm gücüyle Mylasa kapısından sel gibi çıkan düşmanın üzerine atılmaya uğraşıyordu.

Kara, Ephialtes'in şimşek gibi ilerleyip gerilemeyi sürdüren Makedonların ortasına daldığını gördü. Genç *pezhetairoi*'ler paralı askerlerin korku verici saldırıları karşısında kolaycacık pes ediyorlardı. Yalnızca safların en sol ucunda bulunan Perdikkas dayanıyordu. Ama durum hızla kötüleşiyordu. Surların kulesinin tepesinden mancınıklar zift ve reçine dolu amforalar fırlatmaya başladılar. Amforalar Makedonların saldırı aygıtlarının ayaklarının dibinde kırılıyor, içindeki madde dört bir yana saçılıyordu. Hemen sonra surların üzerinde beliren Pers askerleri sürüsü alevli oklar yağdırmaya başladılar. Kükreyerek yayılan ateş, tüm saldırı aygıtlarını sararak onları devasa meşalelere dönüştürdü.

Perdikkas o zaman kumandayı yardımcısına bırakarak hemen alevler arasından ilk platforma dek tırmandı. Korku içindeki adamların bıraktığı koçbaşları cansız biçimde sallanıyordu.

"Pozisyonunuzu alın!" diye haykırdı. "Pozisyon alın! Duvar yıkılmak üzere! Haydi, son bir darbe daha!" diye bağırdı. Ve kalkanını yere atarak koç başına yapıştı. Bu arada alev dilimleri yavaş yavaş onlara doğru yaklaşıyordu.

Adamlar bu insanüstü cesareti nedeniyle ona önce inanamayan bakışlarla baktılsa da birer birer yerlerini alarak koç başını itmeye, korkularını ve alevlerin dayanılmaz sıcaklığını bastırmak için naralar atmaya başladılar. Büyük demirli baş, bin umutsuz kolun itişiyiyle yeniden güçlenerek sonunda hedefe ulaştı: Daha önce yerinden oynamış olan devasa kesme taşlar birer ikişer düşüp ortalığı toza boğdular. Bundan sonraki darbeler derin bir yarık oluşturdu ve hemen arkasından gelen yıkılış ise yangını kısmen söndürdü.

Makedon askerlerinin merkezinde ise, geri çekilen *pezhetairoi* askerleri, Ephialtes'in kudurmuşçasına saldırışı karşısında iyice dağılmak üzereydi. O anda Kara bağırdı: "Leonnatos! Onu durdur!" Leonnatos bunu duydu. Baltasını

sağa sola vurarak düşmanların arasında kendisine bir yol açtı ve Ephialtes'in iri cüssesiyle karşı karşıya geldi.

İki iriyarı adam soluk soluğa, bitkin halde birbirlerine baktılar. Her ikisinin de kanayan pek çok yarası vardı; bedenleri yağmur altındaki heykeller gibi terden parlıyordu.

İskender arkasını döndüğünde babasının kıdemli askerlerinin Parmenion ile birlikte zeytin ağacının altında dinç bir biçimde beklediklerini gördü. Borazancılara buyruk verdi: "Borazanlar, yedeği çağırsınlar!" Toprağın yanması, yerin taş ve moloz dolu olması nedeniyle süvariler savaşa katılamayacakları için bu son umuttu.

Parmenion borazanın gelmelerini buyuran, kaygılı ve ısrarcı sesini duydu. Bunun üzerine birliklerine döndü ve, "Benim kıdemli askerlerim; Kral Philippos ve Kral İskender için gidiyoruz!" dedi. O anda yeri göğü sarsan bir gümürtü duyuldu: Bu, Khaironeia davulunun sesiydi!

Zeytin ağaçlarının arasına gizlenmiş olan devasa davul sesini duyurunca, güçlü piyadeler korkmuş bir kirpi gibi ok ve mızrak yağdırarak ilerlemeye başladılar; her adımda nara atıyorlardı:

Alalalái! Alalalái!

Sonunda orta noktaya kadar ilerleyebilen İskender, Leonnatos'un *pezhetairoi*'lerine yanlara çekilip kıdemlilere yer açmalarını buyurdu; Parmenion'un taze güç askerleri Memnones'in artık perişan olmuş paralı askerlerine doğru bir çağlayan gibi akmaya başladılar.

Leonnatos bu arada irikıyım hasmıyla aslanlar gibi dövüşüyordu; zırhlarının sağır edici sesi ovada iki titanın dövüşmesini akla getirerek yankılanıyordu.

Belki dövüşme deneyimi nedeniyle Leonnatos, düzmece bir sıçrayışla dengesi bozulmuş gibi yapınca Ephialtes'in dizi toprağa değdi. Aynı anda dengesini sağlayan Makedon, arkasına dolaşarak düşmanın sırtına baltasını indirdi ve adam yere serildi.

Şiddetlenen çarpışmanın, yorgunluktan, öfkeden bitap düşen askerlerin üzerine yavaş yavaş akşam çöküyordu. Komutanları ölen, büyük kayıplar veren ve bitkin düşen

Yunan askerler Parmenion'un kıdemli askerleri karşısında gerilemeye, en sonunda da dağılıp kaçmaya koyuldular; Mylasa kapısını ve kuzeyde, denize yakın olan arka kapıyı tutabilmek için koşuyorlardı. Ama korkuya kapılan savunma askerleri kapıların kanatlarını kapatınca pek çok asker Parmenion'un askerlerince delik deşik edilerek surların dibine yayıldılar.

İskender savaşı durdurma borazanını çaldırdığında Perdikkas doğu yakasında açtığı gediği sıkı sıkı tutmuştu. Agrianların bir bölümü burçlara tırmanıp savunmadaki askerleri kovmuşlardı. Bir bölümü ise ahşap kuleye tırmanarak mancınıkları kentin içine çevirmişlerdi.

Gece yaşanabilecek olası bir karşı saldırıyı önlemek için pek çok meşale getirildi ve her yanda ateşler yakıldı.

Halikarnassos, kazanan tarafın mülkü olmuştu.

İskender o gece uyumadı: Memnones ile düellosunun sonucu son âna dek belirlenmemişti; öyle ki pek çok kez kendisini yenilginin eşiğinde, küçük düşmüş hissetmişti; şimdi de gözlerini yumamıyordu.

Adamları surun iç sahanlığında bir ateş yakmışlardı; Kral son derece gergin, güneşin doğmasını bekliyordu. Gece karanlıktı, tüm kent sessizliğe ve karanlığa gömülmüştü. Görünen ateşler askerlerinin denetiminde olan büyük gedikte, Agrianların tırmandığı surlarda ve büyük tahta kulenin dibinde yanıyordu. O ortadaydı, oysa düşman gizlenmişti.

Acaba daha kaç askerleri vardı? Kaç silahlı karanlıkta gizleniyordu? Belki pusu kuruyorlardı, belki de Memnones denizden gelen güçleri bekliyordu.

Zafer bunca yakinken Kral şansın ona bir kez daha oyun oynayacağından korkuyordu; düşman komutan son anda yeni bir strateji geliştirebilirdi. Memnones yaşça ondan daha büyük ve daha olgundu; başını her zaman dik tutabilmiş, darbelerine darbeyeyle yanıt vermişti.

İskender o akşam bir damla şarap içenin, ister er ister komutan olsun hemen cezalandırılacağını bildirdi; herkesin silahlı savaş pozisyonunda kalmasını istedi.

Gözlemci gruplar ellerinde meşalelerle bir kapıdan ötekine dolaşıyorlar, iletişim sağlamak için birbirlerine sesleniyorlardı. Komutanlar arasında en dikkatlisi Perdikkas'tı. Aralıksız süren, böylesine yıpratıcı bir savaş gününde Hali-karnassos'un düşmesinde büyük rol oynayan koç başına

alevlerin içinde el koyduktan sonra bir an bile dinlenmemişti: Bir nöbetçiden ötekine gidiyor, uykuya yenik düşen adamlarını sarsıyor, onlardan daha yaşlı olan kıdemlilerin yanında beceriksiz kalan gençlere öğütler veriyordu.

İskender ona, karanlıkta elinde mızrağıyla bir dev gibi dolaşan Leonnatos'a, dışarıdan gelecek saldırıları önlemek için birliğinin süvarileriyle, at üstünde ovayı kolaşan eden Ptolemaios'a, çalışıp çalışmadıklarını denetlemek için man-cınıkların çevresinden ayrılmayan Lysimakhos'a tekrar tekrar bakıyordu. Daha ötede ordugâhta da, Parmenion'un kır saçları gözüne çarpıyordu. Yaşlı bir aslan gibi bir kenarda beklemiş, kendisinin ve adamlarının güçlerini son anda devreye sokmuş, düşmanı yerle bir etmişti.

Kimi zaman zihnini oyalamak, yüreğini hafifletmek için düşüncelerini savaştan ve çarpışmalardan uzak konulara kaydırmaya çalışıyordu: Mieza'yı, ırmağın çiçekli kıyılarında otlayan geyikleri ya da büyük bir olasılıkla şu anda deniz kenarındaki fıçısının içinde, yemeğini ve yatağını paylaştığı köpeğiyle mutluluk içerisinde uyuyan çıplak Diogenes'i düşünüyordu. Kıyıdaki çakılları okşayan dalgaların sesi onu adeta bir beşik gibi sallıyor olmalıydı. Acaba şu anda yaşlı bilge ne düşler görüyordu? Hangi gizemli görüntülerin peşindeydi?

Annesini de düşünüyordu; onu gözlerinin önüne getirmeye çalıştığında, odasında tek başına oturmuş Sappho'nun lirik satırlarını okuduğunu görür gibi oluyordu. İçinde hâlâ bir çocuğun gizlendiğini hissediyordu; gecenin sessizliğinde boş gökyüzünde kuşun biri çılgılık attığında hâlâ ürpe-riyordu.

Ona sonsuz gibi görünen bir zaman dilimini böyle geçirdi. Omzuna konan bir el onu ansızın kendine getirdi: "Ephestione, sen misin?"

Arkadaşı ona bir tas sıcak çorba uzattı: "Bir şeyler ye. Leptine senin için pişirip bir askerle buraya kadar gönderdi."

"Nedir?"

"Bakla çorbası. Çok güzel, bir kaşık tadına baktım ben de."

İskender yemeye başladı. "Fena değil. Sana da biraz bırakayım mı?"

Ephestione kabul etti. "Eski zamanları, dağda sürgünde olduğumuz günleri anımsadım."

"Doğru. Ama o zaman böyle sıcak çorbayı nerede buluyorduk ki?"

"Öyle."

"O günleri özlüyor musun?"

"Elbette hayır. Ama keyifle anımsıyorum o günleri. Biz ikimiz tüm dünyaya kafa tutuyorduk." Bir elini arkadaşının başına uzatıp saçlarını karıştırdı. "Şimdi ise bambaşka, gene olacak mı diye merak etmiyor değilim."

"Neyi?"

"Seninle yalnız başımıza bir yolculuğa çıkacak mıyız diye."

"Kim bilebilir bunu, dostum?"

Ephestione, kılıcının ucuyla ateşin közlerini şöyle bir karıştırdığında, boynundan sarkan parlak bir nesne İskender'in dikkatini çekti. Bu bir süt dişiydi; küçük bir iğneyle altın bir mahfazaya takılmıştı. İskender sonsuza dek sürececek bir arkadaşlığın göstergesi olarak dişini arkadaşına verdiği o günü anımsadı.

"Ölüme dek mi?" diye sormuştu Ephestione.

"Ölüme dek," diye yanıtlamıştı onu.

O anda nöbetçilerden birinin arkadaşlarına seslenişini işittiler. Ephestione denetleme turunu sürdürmek için Kral'ın yanından ayrıldı. İskender onun karanlıkta uzaklaşmasını seyrederken, son derece güçlü ve belirgin bir duyguyla, gelecekte, yalnız ikisi için bir yolculuk hazırlanıyorsa, bunun yalnızca gizemli, karanlığa gömülü bir yere doğru olacağını hissediyordu.

Bir süre daha geçti ve ikinci vardiya nöbetçilerin sesi işitildi. Gece yarısı olmalıydı. İskender ayak sesleriyle irkilerek yorgun gözlerini ovuşturdu. Bu Eumenes'ti.

Kral'ın yanına oturdu; o da ateşi gözler gibiydi.

"Neye bakıyorsun?" diye sordu İskender.

"Ateşe," dedi Eumenes. "Hiç hoşuma gitmiyor."

Kral şaşırmış bir ifadeyle ona baktı. "Bu ateşin nesi hoşuna gitmiyor?"

"Alevler bize doğru dönüyor, rüzgârın yönü değişti. Denizden esmeye başladı."

"Yanılmıyorsam, her gece bu saatte olduğu gibi."

"Evet, ama bu gece değişik."

İskender gözlerini arkadaşının gözlerine diktiğinde korku verici bir düşünce beyninde şimşek gibi çaktı. Neredeyse hemen o anda, bir alarm çığı, sezgilerinin doğru olduğunu ortaya koydu: O anda büyük tahta kulenin tabanında bir yangın yayılmaya başlamıştı.

"Bir başkası da şurada!" diye bağırان Eumenes parmağını, yüz ayak uzaklıkta tam karşılarında olan bir eve çevirmişti.

Soldan Perdikkas'ın sesi geldi: "Alarm! Alarm! Yangın!"

Lysimakhos koşarak geldi: "Bizi kızartmak istiyorlar!" diye inledi. "Gediğin ve tuğla duvarın arkasındaki tüm evleri ateşe verdiler. Tahta kule bir meşale gibi yanıyor, bak!"

İskender ayağa fırladı: Memnones, kendisinden yana esen rüzgârdan güç alarak son kozunu oynuyordu. "Çabuk! Başka yerlerin tutuşmasını engellemeliyiz! Çabuk akıncıları, 'kalkanlılar'ı, Trakyalıları, Agrianları gönderin. Ateş yakan herkesi öldürün."

Bu arada arkadaşları emir almak üzere koşmuşlardı. Seleukos, Philotas, Leonnatos ve Ptolemaios da oradaydı.

"Beni dinleyin!" diye bağırان İskender, alevleri iyice yükselten rüzgârın sesini bastırmaya çalışıyordu: "Sen Seleukos ve sen Leonnatos; *pezhetairoi*'lerin yarısını alın, alevler içindeki mahalleden geçip öteki yanda dizilin: Bir karşı saldırıyı engellemeliyiz. Gediğin denetimini ele geçirmek istedikleri belli oldu.

"Ptolemaios ve Philotas, birliklerin geri kalanını gediğin arkasına dizip tüm kapıları tutun! Arkamızdan beklenmedik bir saldırı olmasını istemiyorum. Lysimakhos, sen mancınıklarla mızrakatarları geri çek, yoksa onlar da kulenin altında kalıp kırılacaklar! Haydi gidin şimdi!"

Tahta kule artık tamamen alevlerle sarılmıştı; şiddetlenen rüzgâr alev dilimlerini gediğin doğu yanına sürüklüyordu. Sıcaklık dayanılmaz olmuştu; devasa meşalenin ışı-

ğı duvarların çevresini aydınlatdığı için Agrian okçular yangın başlatan düşmanı oklarıyla bir bir vurabiliyorlardı. Ateşin içinde kalan kulenin tabanı sonunda yenik düştü; kule korkunç bir uğultu ve üç yüz ayak yüksekliğinde duman yayarak yıkıldı; bu, kentin herhangi bir kulesinden ya da yapısından daha yüksek bir duman kulesi anlamına geliyordu.

İskender sıcak yüzünden gözlem noktasından çekilmek zorunda kalınca, arka kapı yakınlarındaki bir başka kuleye çıktı ve buradan duruma tamamen egemen oldu. Oradan habercilerini dört bir yana yolluyor, her an olup bitenden haberler alıyordu.

Lysimakhos'a alevlere yakın evleri yıkmak için mancınıkları kullanarak alevlerin çevresini dolaşmasını buyurdu; hemen sonra savaş aygıtlarının yağdırdığı büyük taşlar bu cehennem gecesinin gümbürtüsünü ve karmaşasını daha da artırdı.

Kral'ın kararları son derece yerindeydi. Akıncıların ve Agrianların çalışmasıyla yeni yangınların çıkartılması engellendi. Yanmış mahallenin ötesine gönderilen ağır piyade birliği Memnones'in paralı askerleriyle Pers askerlerini herhangi bir girişimde bulunmaktan alıkoymuştu.

Eumenes kamptan yıkıcılarla kürekçiler getirip hâlâ yanan ateşlerin üzerine toz, kum, toprak atmalarını emretti. Böylelikle denetim altına alınan alevler yavaş yavaş söndüler. Büyük çabalarla yapılan tahta kule, büyük bir kül ve kıvılcım yumağına dönüşmüştü; hâlâ şurasından burasından korlar fırlıyordu.

Gün doğduğunda, güneşin ilk ışıkları Mausoleum'un tepesindeki altın atları ve arabayı aydınlatmıştı; kentin geri kalanı henüz karanlıktaydı. Sonra güneş tepelerin ardından yavaş yavaş yükselince ışıklar basamaklı büyük piramiti ve Skopas'la Briaksis'in çok renkli kabartmalarını aydınlatarak, eflatun fon üzerine altın profilli gösterişli Korinthos sütunlarını, altın kemerleri, süslü oymaları ateşe verdiler.

Bu renk cümbüşünde, billursu ışıkların bu şöleninde Halikarnassos'u saran derin sessizlik insanın tüylerini ür-

pertiyordu. Oğulları şehit düşmüş analar da mı ağlamıyor-
du?

"Bu olabilir mi?" diye sordu İskender yanına gelen
Eumenes'e.

"Olabilir," dedi sekreteri. "Paralı askerlerin ardından
kimse ağlamaz. Onların ne anası, ne babası, ne de arkadaşı
varcır. Paralı askerın tek dostu, en katı ve en acı ekmeği
kazanmak için kullandığı mızrağıdır."

Ptolemaios koşarak İskender'in yanına geldi ve, "İskender, emirlerini bekliyoruz," dedi.

"Perdikkas ve Lysimakhos'u yanına al; akıncılarla, 'kalkanlılar'ı aranızda paylaşarak tüm kenti eleyin. Yunan askerlerle bizim *pezhetairoi*'ler de size destek olacaklar. Geri kalan tüm silahlı adamları ininden çıkartmalı, özellikle Memnones'i aramalısınız. Canının yanmasını istemiyorum: Onu bulursanız bana getirin."

"Söylediğin gibi yapacağız," diye onayladı Ptolemaios. Arkadaşlarını bulmak üzere hemen oradan ayrıldı.

Kral, Eumenes ile birlikte surların arkasında yıkık bir evin çatısı altında bekliyordu; buradan hayli geniş bir Hali-karnassos manzarası görülebiliyordu. Çok geçmeden Ptolemaios ulakların biriyle ona bir mesaj gönderdi:

Satrap Orontobates, Tiran Piksodaros ve Pers garnizonu limanın iki kalesine sığınmışlar; buraları ele geçirmek olanaksız; savaş aygıtlarını yanaştıracak yer yok. Şu an için Memnones'in izine rastlamadık. Emirlerini bekliyorum.

İskender Bukefalos'u getirtti; atının üstünde kentin ıssız sokaklarından geçerken tüm kapılarla pencerelerin sınıksız kapalı olduğunu gördü. İnsanlar dehşet içerisinde evlerine kapanmışlardı. Limanın girişinde yükselen iki kaleye geldiğinde Perdikkas onu karşıladı.

"Ne yapmalıyız İskender?"

Kral surları inceledi, sonra arkasını dönüp kentin duvarlarına baktı.

"Önce buraya uzanan yolun sol yanında bulunan tüm evleri, sonra da limana bakan evleri yıkın. Bu şekilde aygıtları buraya sokup kalelerin yanına getiririz. Persler, artık bu topraklarda sığınabilecekleri bir kalenin ya da surun kalmadığını anlamak zorundalar. Bir daha geri dönmek üzere buradan gitmek zorunda olduklarını artık görmeliler."

Perdikkas bu sözleri dinledikten sonra atına atlayıp hâlâ çalışmaya gücü olan yıkıcılarla kürekçileri almak üzere yanık mahalleye doğru uzaklaştı. Tüm gece boyunca çalışmaktan bulundukları yerde uyuyakalan adamlarını bozaran sesleriyle uyandırmak zorunda kaldı.

Diades adında Thessalialı bir başmühendis, saldırı kulelerinden birinin üst iki platformunu söktürerek evleri yıkacak bir koç başı olarak kullandı. Bu arada Eumenes habercileriyle yıkılacak evlerin boşaltılması emrini gönderdi.

İnsanlar kıyım, tecavüz, yağma olmadığını görünce evlerinden çıkmaya başladılar. Kentte yaşananları merak ederek ortaya çıkan çocukları kadınlar, son olarak da erkekler izlediler.

Yıkımlar öngörülenden daha geniş oldu, çünkü evler birbirlerine dayanmışlardı; bir duvar yıkıldığında bir başkasını da çökertiyordu. Sonradan İskender'in Halikarnasos'u yerle bir ettiği söylentisi bu nedenle yayıldı.

Dört günde saldırı aygıtlarının geçebileceği genişlikte bir yol açılınca, liman kalelerine dek taşınan aygıtların koçbaşları duvarları dövmeye başladı. Ama gece karanlığından yararlanan Memnones, Orontobates ve Piksodaros belli sayıda askerle donanmanın bazı gemilerine binerek kentten ayrıldılar. Gemilerle denize açılarak, daha kuzeyde, Khios sularında beklemekte olan büyük Pers donanmasına katıldılar.

Ayakta kalan paralı Yunan askerleri akropolise tırmandılar; çünkü burası konumu bakımından ele geçirilmesi son derece zor bir yerdi.

İskender onları oradan indirmekle zaman yitirmek istemedi, birlikleri her yanı sarınca onların da başka seçene-

gi kalmayacağını düşündü. Surların çevresine bir hendek kazdırıp küçük rütbeli bazı subayların teslim olmaları için beklemeye başladı.

Aynı akşam Kral yüksek rütbeli subaylardan oluşan konseyi, kentin toplantı salonuna çağırdı. Onlara katılmak isteyen Kallisthenes de aralarındaydı. Bundan sonra neler yapılacağını görüşmeye başladıkları sırada, kentin ileri gelenlerinden bir bölümünün Kral'la görüşmek için huzura kabul edilmek istedikleri bildirildi.

İskender, "Onları görmek istemiyorum," dedi. "Onlara güvenmiyorum."

Parmenion, "Ama çok önemli bir kentin siyasi yaşamını belirlemek üzeresin," diyerek ona karşı çıktı.

"Ephesos'ta olduğu gibi burada da demokratik bir sistem oturtabilirsin," dedi Kallisthenes.

"Öyle," diyerek alay etti Ptolemaios. "Böylece Aristoteles amcan mutlu olur değil mi?"

"Ne var bunda?" dedi canı sıkılan Kallisthenes. "Demokrasi bir kenti ayakta tutmak için en doğru ve en dengeli sistemdir, en büyük güvence..."

Ptolemaios onun sözünü kesti: "Ama bunlar canımızı çıkarttılar. Bu surların altında Granikos Savaşı'ndan daha çok asker yitirdik. Bana kalsa..."

"Ptolemaios haklı!" diye bağırdı Leonnatos. "Artık onları kimin yöneteceğini anlamalarının ve zararlarımızın karşılığını ödemelerinin zamanı geldi."

Tartışma giderek kavgaya dönmek üzereydi, ama o anda Eumenes kapının dışında birtakım gürültüler duyarak bir göz atmak üzere dışarıya çıktı. Neler döndüğünü anlayınca içeriye girip İskender'in yanına geldi ve kulağına bir şeyler fısıldadı. Kral gülümseyerek ayağa kalktı.

"Canı çörek isteyen var mı?" diye sordu, sesini yükselterek. Bu sözleri duyanlar bir şey anlamayarak birbirlerine baktılar.

"Şaka mı yapıyorsun?" dedi Leonnatos beklenmedik sessizliği bozarak. "Bana kalsa çörek değil, çeyrek öküz yedim. Bu saatte kimin çörek getirdiğini pek merak ettim ve..."

O anda kapı açıldı; pek gösterişli *khiton*'uyla İskender'in yeni annesi Kraliçe Ada içeriye girdi; mis gibi kokan yiyeceklerle dolu tepsiler taşıyan aşçıları da onu izlediler. Leonnatos bu beklenmedik görüntü karşısında donup kaldı, Eumenes de kaptığı çöreğin birini ânında dişleri arasında yok etti.

"Ye ve sus!"

"Anneciğim, nasılsın?" İskender oturduğu yerden fırlayarak onu karşıladı. "Haydi çabuk, Kraliçe'yi oturtun. Bu ne sürpriz böyle! Seni bu anda burada görebileceğim hiç aklıma gelmezdi."

Ada, yarı şaka, yarı ciddi, "Bunca müthiş yorgunluktan sonra çöreklerimin hoşuna gideceğini düşündüm," dedi. "Ayrıca kentime fazla zarar verip vermediğini denetlemeye geldim."

Kral bir çörek alıp kemirmeye başladı. "Harika olmuşlar anne, son seferinde bunları geri göndermekle yanlış yapmışım. Kentine gelince, biz de şimdi ne yapacağımızı konuşuyorduk; ama sen buraya gelince, aklıma en doğru düşünce geldi."

"Bu da neymiş?" diye sordu Kraliçe Ada. Kallisthenes de aynı soruyu sormak üzere ağzını açtı ama bir şey diyemedi sustu.

"Orontobates'in yerine seni Karia Satrapı ilan ediyorum; hem Halikarnassos'tan, hem de çevresindeki topraklardan bütünüyle sen sorumlu olacaksın. Generallerim, halkın sana boyun eğmesini sağlarlar."

Kallisthenes bu sözlere 'aptallık' dercesine başını sallarken, Kraliçe son derece duygulanmıştı. "Ama oğlum, bilmem ki, ben..."

"Ben biliyorum," diyerek İskender onun sözünü kesti. "Harika bir yönetici olacağını ve sana güvenebileceğimi biliyorum."

Onu tahtına oturtup Eumenes'e dönerek: "Kent'in ileri gelenlerini şimdi içeriye alabilirsin. Yarından sonra kimin buyruğuna gireceklerini öğrenmeleri gerekiyor," dedi.

Konukların üstünün başının aranması sürerken Apelles'in geldiği haberi verildi. Büyük usta genç Kral'a bir armağan vermek istemişti; ona şöyle bir öneri getirdi:

"Efendim, sanırım artık hak ettiğin üzere tanrısal özelliklerle resmedilmenin zamanı geldi."

İskender kahkahasını zorlukla bastırarak: "Böyle mi düşünüyorsun?" dedi.

"Hiç kuşkusuz. Hatta senin bu savaşı da kazanacağından emin olduğum için sana gösterme cesaretini kendimde bulabildiğim şu eskizi de hazırlamıştım. Elbette on ayağa yirmi ayaklık bir tabloda her şey bambaşka duracaktır."

"Ona yirmi ayak mı?" Bunca tahtanın ve bunca boyanın, İskender gibi pek de uzun boylu sayılmayacak bir genç için harcanmasına Leonnatos'un gönlü razı değil gibiydi.

Apelles ona aşağılayan gözlerle baktı. Kızıl saçlı ve çilli Leonnatos'u hiç eğitim almamış bir barbar gibi görüyordu. Sonra yeniden İskender'e baktı: "Efendim, önerim boşuna değildir: Asyalı uyrukların kendilerini tanrılar gibi temsil ettiren, üstün insanlar olduklarını düşünen yöneticiler tarafından yönetilmeye alışkındırlar. Bu nedenle ben de seni Zeus'un özellikleriyle resmetmeyi düşünmüştüm: Ayaklarının dibinde bir kartal ve sağ elinde bir şimşekle."

"Apelles haklı." Leonnatos ile içeriye giren Eumenes sanatçının yaptığı eskize bakıyordu. "Asyalılar hükümdarlarını insanüstü yaratıklar olarak görmeye alışmışlardır. Seni de öyle görmeleri doğru olacaktır."

"Peki bu tanrısallaşma bana kaç mal olacaktır?" diye sordu İskender.

Ressam omuzlarını silkti: "Bir çift talent sanırım..."

"İki talent mi? Ama dostum, ben iki talent ile çocuklarımın bir aylık ekmeğini, zeytinini ve tuzlu balığını satın alıyorum."

"Efendim, büyük bir kralın böyle konularla ilgilenmeyeceğini düşünüyordum."

"Büyük bir kral ilgilenmez," diye araya girdi Eumenes. "Ama bir sekreter ilgilenir. Çünkü askerler aldıkları para yetersiz gelirse, hınçlarını benden çıkarıyorlar."

İskender önce Apelles'e, sonra Eumenes'e, sonra eskize, son olarak da yeniden Apelles'e baktı: "Elbette..."

"Yoksa güzel değil mi? Bunun kocaman, çok renkli olduğunu, elinden göz kamaştırıcı bir şimşek çıktığını dü-

şün... Böyle görünen genç bir krala kim meydan okumaya cesaret edebilir ki?"

O anda giren Kampaspe, Kral'ın yanına gelip onu dudaklarından öptü. Onu, "Efendim," diyerek selamlarken, İskender yanı başındaki kızın meme başlarının kentin surlarını yıkmak isteyen koçbaşları gibi kendi göğsüne dayandığını hissedebiliyordu. Ve kızın bakışlarındaki anlam Kral'a duyduğu arzuyu ve beklentiyi açıkça dile getiriyordu.

"Tatlı arkadaşım..." dedi İskender, pek bir şey belli etmemeye çalışarak. "Seni görmek her zaman çok büyük bir zevk..."

Kız ıslak diliyle Kral'ın kulak memesini okşayacak kadar yaklaşarak, "Her an elde edebileceğin bir zevktir bu..." diye fısıldadı.

Kral yeniden Apelles'e dönerek bu utanç verici sahneye son vermek istedi. "Bir süre daha düşünmek istiyorum. Gerçekten bu büyük bir masraf olacak. Ama seni akşam yemeğe bekliyorum."

İki konuk çıkarlarken, İskender'in düşüncelerini öğrenmek üzere gelen Ptolemaios, Perdikkas, Philotas ve Seleukos ile karşılaştılar.

Kral onları haritasını yaydığı masanın çevresine oturttu. "İşte, planım şöyle," dedi. "Savaş aygıtları sökölüp arabalarla Tralles'e götürülecek; Parmenion, Meandros ve Hermos vadileri boyundaki insanların uyruğumuz olmalarını kesinleştirmek üzere iç bölgelere doğru yürüyecek. Kentler karşı koymaya yeltenirlerse, bu aygıtlara gerek olabilir."

"Ya bizler?" diye sordu Ptolemaios.

"Sizler benimle geleceksiniz. Lykia'yı aşarak Pamphylia'ya dek kıyı boyunca yürüyeceğiz." Bunları söylerken elindeki değnekle haritadan geçecekleri yolu gösteriyordu.

Eumenes bir süre onu süzdükten sonra arkadaşlarının yüzüne baktığında, onları beklemekte olanların bilincine varamadıklarını anladı.

"Oraya gitmek istiyor musun?" diye sordu.

"Evet," dedi İskender.

"Ama oradan geçilmez. Denize uzanan o kayalıklardan şimdiye dek hiçbir ordu geçemedi; hele ki sonbaharda ya da kışın."

"Biliyorum," dedi İskender.

Eumenes'in uzun pazarlıkları sonucunda Apelles, İskender'in resmini yapma görevini üstlendi. Sanatçı, Kraliçe Ada'nın kendisine hazırlattığı, agoranın yakınlarındaki bir stüdyoda çalışmaya başladı. Kral'ın ona poz verecek zamanı olmadığı için yemek saatlerinde ve ardından gelen şölen-de kömür kalemiyle çiziktirdiği birkaç eskizle yetinmek zorunda kaldı. Şölende İskender'in en sevdiği aktör Thessalos'u seyretmişler, müzik dinlemişlerdi. Bu eskizleri stüdyosunun duvarlarına astı, bir modele Kral'ın giysilerini giydirip çalışmaya koyuldu.

İskender tamamlanan yapıtı değerlendiremedi, çünkü Apelles son fırça darbelerini vurduğunda çoktan uzaklaşmıştı; ama görenler çok güzel olduğunu, ama biraz esmer göründüğünü söylediler. Sanki sanatçı, şimşegin göz alıcı ışığını vurgulamak için özellikle böyle yapmış gibiydi.

Kral yola çıkmadan önce, baş başa bir görüşme yapmak üzere Parmenion'u Ada'nın sarayının bir odasına çağırdı.

Onu bir kadeh şarap ile karşıladı, iki yanağından öptükten sonra yerine oturdu.

Kral, "Nasılsın, General?" diye sordu.

"İyiym efendim. Sen nasılsın?"

"Halikarnassos'u aldığımız için şimdi çok daha iyiym; bunda seninle kıdemli askerlerinin de çok büyük bir payı var. Sizin katılımınız son darbeyi vurdu."

"Beni fazla şımartıyorsun. Senin buyruklarını yerine getirmekten başka bir şey yapmadım."

"Şimdi senden bir başka buyruğumu yerine getirmeni istiyorum."

"Buyurman yeterlidir."

"Amyntas ile Thessalia süvarilerini, *hetairoi*'lerin bir bölümünü, Yunan müttefiklerin ağır piyadelerini yanına alıp Sardes'e doğru geri git."

Parmenion'un yüzü ansızın aydınlandı. "Eve mi dönüyoruz efendim?"

"Hayır Parmenion, dönmüyoruz. Daha ileriye gitmeden fetihlerimizi sağlamlaştırıyoruz. Gel, şu haritayı incele: Sen Hermos Vadisi'nin yukarılarına çıkıp tüm Phrygia'yı denetimin altına alacaksın. Kentin karşı koyma olasılığına karşı, savaş aygıtlarını da yanına alacaksın."

"Ben de Telmessos'a kadar kıyı boyunca ilerleyeceğim. Böylece Pers donanmasını tüm Ege Denizi'nden dışlamış olacağım."

"Buna inanıyor musun?" General'in sesinde belli bir kaygı vardı. "Memnones'in Khios'tan ordusuna başka adamlar kattığını, Euboia Adası'nı işgal etmeye karar verdiğini, sonra Attika'ya geçerek orayı ve Orta Yunanistan'ı işgal edip bize karşı ayaklandırmaya niyetlendiğini duydum."

"Biliyorum."

"Bu tehdide karşı koyabilmek için geri gitmemiz gerektiğini düşünmüyor musun? Kaldı ki önümüz kış ve..."

"Antipatros durumla başa çıkabilir. Bilge bir yönetici, harika bir generaldir."

"Ah, elbette, bu konuda kuşku yok. Her neyse, anladım: Tüm Phrygia'yı işgal edeceğim."

"Doğru."

"Ya sonra?"

"Sana söylediğim gibi, ben bu arada kıyı boyunca inip Telmessos'a varacağım, ardından kuzeye, Ankyra'ya yöneleceğim. Seninle orada buluşacağız."

"Telmessos'a dek kıyıyı izlemeyi mi düşünüyorsun? Stadyonlar boyunca yolun son derece dar ve tehlikeli olduğunu bilmiyor musun? Hiçbir ordu oradan geçmeye cesaret edemedi."

"Biliyorum, bunu bana söylediler."

"Kaldı ki Ankyra dağda, yaylanın göbeğindedir; oraya vardığımızda kışın tam ortası olacaktır."

"Evet, kışın tam ortasında."

Parmenion içini çekti: "Böyle olduktan sonra... O halde gidip hazırlanayım: Sanırım fazla zamanım yok."

"Evet, yok," dedi İskender.

Parmenion kadehini boşaltıp ayağa kalktı, başını öne eğerek selam verdi ve çıkmaya niyetlendi.

"General."

Parmenion döndü: "Evet efendim?"

"Kendine iyi bak."

"Deneyeceğim."

"Öğütlerinin ve deneyiminin eksikliğini hissedeceğim."

"Ben de seni özleyeceğim, efendim!"

General çıkıp kapıyı ardından kapattı.

İskender, izleyeceği yolu incelemek için haritasının başına döndü, ama az sonra dışarıdan heyecanlı atışmalar duydu; nöbetçisi, "Bu saçmalıklar için Kral'ı rahatsız edemem," diyordu.

Kral dışarıya çıktı ve, "Neden söz ediyordun?" diye sordu.

Pezhetairoi'lerden gencecik bir piyade vardı karşısında, hiçbir işareti olmadığına göre basit bir er olmalıydı.

"Ne istiyorsun?" diye sordu.

"Kralım," diye nöbetçi araya girdi, "sen bununla zamanını yitirme. Bunun derdi, azmış olması ve karısına kavuşmak arzusuyla yanıp tutuşması..."

"Bence bu son derece doğal bir hak," dedi İskender gülümseyerek. "Kimsin sen?" dedi askere.

"Adım Eudemos Kralım, Drabeskoluyum."

"Evli misin?"

"Efendim, yola çıkmadan önce evlendim: Karımın yanında iki hafta kalabildim, ondan sonra bir daha görüşmedik. Şimdi Makedonya'ya dönmeyeceğimizi, hatta tam tersine Doğu'ya ilerleyeceğimizi öğrendim. Bu doğru mu?"

İskender, ordunun içinde haberlerin nasıl hızla yayıldığını şöyle bir içinden geçirdi, ama buna şaşırmadı. "Evet, doğru," dedi sonra da.

Genç asker, duruma razı olarak başını öne eğdi.

"Kralını ve arkadaşlarını izlemekten pek hoşnut olmuşa benzemiyorsun?"

"Sorun bu değil efendim, ben..."

"Karınla birlikte uyumak istiyorsun."

"Gerçeği söylemek gerekirse, evet. Üstelik benim durumumda pek çok asker var. Savaşa gideceğimiz için ailelerimiz bizi apar topar evlendirdiler; arkamızda bir vâris bırakmamız için... hani olur da..."

İskender gülümsedi: "Başka bir şey söyleme. Benim de evlenmemi istediler, ama kral olmanın pek az iyi yanından biri, insanın yalnızca istediği zaman evlenmesi... Kaç kişisiniz?"

"Altı yüz doksan üç kişiyiz."

"Tanrılar aşkına, ne kadar kesin bir sayı..." diye güldü Kral.

"İşte... Bizler, önümüz kış olduğundan ve bu kötü havalarda savaşılmayacağından, senden rica edecektik..."

"Karılarınıza dönme izni isteyecektiniz..."

"Öyle Kralım," dedi İskender'in içtenliğiyle yüreklenen genç.

"Arkadaşların da onları temsil etmen için seni mi seçtiler?"

"Evet."

"Neden?"

"Çünkü..."

"Açıkça söyle..."

"Çünkü duvar yıkıldıktan sonra gedikten ayağımı ilk olarak içeriye ben attım; yanan saldırı kulesinden de ancak koç başı duvarı yıktıktan sonra aşağıya atladım."

"Perdikkas, bunları yapan bir askerden bana söz etmişti, ama adını söylememişti. Seni tanımaktan gurur duyuyorum Eudemos, arkadaşlarınla senin bu arzunuzu öğrenmiş olmak da beni sevindiriyor. Sizlere toplam yüz Kyzikos stateri ve iki ay izin verilecek."

Askerin gözleri sevinçten parlamaya başladı. "Kralım... ben..." diye kekeledi.

"Tek bir koşulum var."

"Ne istersen iste, Kralım."

"Geri gelirken, bana başka savaşçılar getireceksiniz. Her biriniz yüz savaşçı; piyade ya da süvari fark etmez."

"Sözüme güvenebilirsin. Onları orduna katılmış bil."

"Haydi şimdi git."

Asker nasıl teşekkür edeceğini bilemiyordu; öylece dikilip kalmıştı.

"Ne oldu? Karına kavuşmak arzusuyla yanıp tutuşmuyor muydun?"

"Evet, ama söylemek istiyorum ki... sana demek istedim ki..."

İskender gülümseyerek beklemesini söyledi. Bir çekmeceyi açtı, içinden Tanrıça Artemis'in resmini taşıyan altın bir kolye çıkarıp askere verdi.

"Bu, gelinleri ve anneleri koruyan tanrıça. Bunu tarafımdan karına ver."

Asker konuşmak istiyordu, ama boğazına takılan bir düğüm onu engelliyordu. Yalnızca titreyen sesiyle, "Sana teşekkür ederim, Kralım..." diye mırıldanabildi.

Eşlerine kavuşma arzusunu dile getirmiş olan gençler, kışı geçirmek üzere evlerine, vatanları Makedonya'ya dönmek üzere sonbaharda yola çıktılar. Parmenion da bir süre sonra Thessalia süvarilerinin bir bölümüyle hareket etti. Kral, yaşlı General ile görüştüktan sonra kumandayı şimdiye dek dürüstlüğü ve başarılarıyla göz dolduran kuzeni Amyntas'a verdi. Kara, Philotas ve Krateros da onlara katıldılar.

İskender de Seleukos'u, Ptolemaios'u ve Eumenes'i yemeğe çağırarak küçük bir toplantı düzenledi.

Kıskançlığa yol açmamak için öteki arkadaşlarıyla Ephestione'nin çevredeki arazilerde meşgul olmalarını sağlamıştı. Yemeğini bölüştüğü üç kişi de rastlantı sonucu onunla kaldıklarını düşünmüşlerdi. Ama İskender onlara konuyu açtığı zaman Kral'ın onların kollarının değil zekâlarının gücüne güvendiğini anladılar.

Yemeğe hizmetkârlar da alınmadı; Mieza'da Aristoteles'in derslerini izledikleri günlerdeki gibi sofranın çevresini saran arkadaşlara yemeklerini Leptine sundu.

"Aldığım bilgilere göre Memnones, Büyük Kral'ın deniz yoluyla, tehlikeleri göze alarak büyük miktarda para göndermesini sağlamış. Bu parayla yüz binin üstünde insanı orduya alıp Yunanistan'ı işgal etmeye karar vermiş. Ama neredeyse tüm Yunan kentlerine yayılmış olan pek çok etkili insana cömert armağanlar dağıtmaya başladığını da duydum. General Parmenion bana kendi düşüncesini açıkladı bile..."

Seleukos bir tahminde bulunarak, "Eve dönmek istediğini mi söyledi?" dedi.

"Evet," dedi İskender.

Leptine, yemeği sunmaya başladı: kızarmış balık, sebze ve sulandırılmış şarap. Bu hafif yemek, herkesin ayık kalmasının amaçlandığını gösteriyordu.

"Peki, sen ne yapmayı düşünüyorsun?" diye sordu Ptolemaios

"Ben çoktan kararımı verdim, ama sizin görüşlerinizi de öğrenmek istiyorum. Seleukos, sen ne diyorsun?"

"Ben ilerleyelim derim. Memnones Yunanistan'ı ayaklandırırsa bile eline ne geçer ki? Makedonya'ya asla ayak basamayacaktır, çünkü Antipatros buna izin vermeyecektir. Asya kıyılarının her limanını ele geçirebilirsek, Büyük Kral onunla asla iletişim kuramayacak, böylece teslim olmaz zorunda kalacaktır."

"Ptolemaios, sen?"

"Ben de Seleukos gibi düşünüyorum. İlerleyelim. Ama Memnones'i öldürmenin bir yolunu bulursak, daha da iyi olur. Hem zihnimizden bir düşünceyi silmiş, hem de Büyük Kral'ın bir kolunu kesmiş oluruz."

İskender, bu şaşırtıcı öneri karşısında irkildi; ama görüşleri toplamayı sürdürdü.

"Eumenes?"

"Ptolemaios haklı. İleri gidelim, ama başarısak Memnones'i ortadan kaldırmaya çalışalım: çok tehlikeli ve zeki bir adam. Ne yapacağı belli olmuyor."

İskender sessizce balığını çiğnedi, şarabından bir yudum içti. "O halde, ilerliyoruz. Ephestione'yi, Lykia ve Pamphylia arasında bulunan, zor olduğunu söyledikleri o geçidi keşfe gönderdim bile. Birkaç gün sonra yolun gerçekten zor olup olmadığını anlayacağız. Parmenion Hermos Vadisi'ni çıkacak, biz de kıyıdan doğru kuzeye yönelip ilkbaharda, orta yaylada onunla buluşacağız."

Sonra ayağa kalkıp bir şövaleye dayadığı haritasının yanına gitti. "Buluşma noktamız: Gordion."

"Gordion mu? Sen Gordion'da ne olduğunu biliyor musun?" diye sordu Ptolemaios.

"Biliyor, biliyor," dedi Eumenes. "Kral Midas'a ait, boyunduruğu çözülmesi olanaksız bir düğümle bağlanmış olan araba var orada. Ana Tanrıça'nın eski bir kâhininin söylediğine göre bu düğümü çözen Asya'nın efendisi olacaktır."

Seleukos, kuşkulu bir ses tonuyla, "Gordion'a bunun için mi gidiyoruz?" diye sordu.

İskender, "Konuyu dağıtmayalım," diyerek onları susturdu. "Burada kâhinlerden konuşmak için değil, önümüzdeki aylar için bir eylem planı yapmak için toplandık. Herkesin ilerleme düşüncesinde birleşmesi beni sevindirdi. Gerçekten de ne sonbaharda, ne de kışın durmayacağız. Adamlarımız dağ adamıdırlar, soğuğa alıştırlar. Yardımcı güçlerimiz Trakyalılar ve Agrianlar daha da soğuk iklimlerden geliyorlar. Parmenion da hedefe ulaşana dek durmaması gerektiğini biliyor."

"Ya Memnones?" diye sordu en sıcak konuyu sofraya getiren Eumenes.

"Onu arkadan vurmamı kimse beklemesin," dedi asık bir yüzle İskender. "O değerli bir adam ve zehirlenip yatağında kıvranarak ya da karanlıkta sırtından bıçaklanarak değil, elinde kılıcıyla ölmeyi hak ediyor."

Ptolemaios, onun fikrini değiştirmek için, "Dinle, İskender," diyerek söze başladı: "Zaman, Homeros zamanı değil ve yatağının yanında tuttuğun zırh da asla Akhilleus'un olmadı. Olsa olsa iki ya da üç yüz yıllık bir zırh, bunu sen de biliyorsun. Kendi askerlerini düşün: Memnones hâlâ binlercesini öldürebilir. İstedğin yalnızca kahramanlık ülkülerine sadık kalabilmek mi?"

Hükümdar başını salladı.

"Elbette," diyerek Eumenes araya girdi, "Memnones'in senin zararına bir plan yapıp yapmadığından da emin değiliz. O da kiralık bir katil tutup seni öldürtebilir, zehirlenmesi için hekimini kandırabilir... Bunu hiç düşündün mü? Memnones'in elinde müthiş büyük miktarda para var."

Seleukos da kendi düşüncesini söylemek için atıldı: "Thessalialı süvarilerin komutanlığını verdiği kuzenin Amyntas'a da baskı yapabileceği hiç aklına geldi mi?"

Kral yeniden başını salladı. "Amyntas iyi bir çocuktur, bana karşı her zaman dürüst olmuştur. Ondan kuşkulanamam için hiçbir neden yok."

"Ben gene de pek çok riskle karşı karşıya olduğumuzu yinelemek istiyorum," dedi Seleukos.

"Ben de öyle," dedi Eumenes.

İskender bir an için durdu. Halikarnassos surlarının altında, Rhodos gülüyle bezeli, yüzünü örten bronz miğferiyle karşısında durup, "Ben Komutan Memnonesim," diyen düşmanını karşısında görür gibi oldu.

Başını üçüncü kez ve daha kararlı bir biçimde salladıktan sonra, "Hayır, böyle bir buyruğu asla vermeyeceğim," dedi. "Erkek savaşta da erkek kalır, babam bana bir aslanın oğlunun da aslan olduğunu öğretmişti." Ardından şunu ekledi: "Zehirli bir yılan değil."

"Ayak diremek boşuna olacak," diyen Seleukos teslim olduğunu belirtti. "Kral böyle karar verdiyse, böyle olacak demektir."

Ptolemaios ile Eumenes de içlerine sinmese de krallarına boyun eğdiler.

"Hepinizin benimle aynı düşüncede olduğunuza sevindim," dedi İskender. "Haydi şimdi şu haritaya yaklaşıp kıyı boyunca yapacağımız yürüyüşü tasarlayalım."

Uzun uzun, yorgun düşene dek tartıştılar. İlk çekilen Eumenes oldu, Ptolemaios ve Seleukos da onun arkasından çıktılar. Ama dışarıya çıktıklarında Sekreter'in bir işareti üzerine onun çadırına yöneldiler. Sekreter onları oturtup bu saatte kampın öte yanında uyumakta olan Kallisthenes'i çağırtmak üzere hemen bir hizmetkâr gönderdi.

"Siz ne diyorsunuz?" diyesordu Eumenes.

"Ne hakkında?" diye sordu Ptolemaios.

"Çok açık: Kral'ın Memnones'i yok etme düşüncesine karşı çıkması hakkında," dedi Seleukos.

"Ben İskender'i anlıyorum," dedi Sekreter. "Elbette siz de anlayabilirsiniz. Öte yandan düşmanımızı takdir etmemek de olanaksız. O da olağanüstü, zihniyle de, kılıcıyla olduğu kadar becerikli; ama bu nitelikleriyle de ölümcül bir tehlike. Yunanları ayaklandırdığını, Atina'nın, Sparta'nın, Korinthos'un ondan yana geçtiğini bir düşünün. Müttefik

ordular Makedonya'yı işgal etmek için kuzeye yürüyebilirler; Pers donanması bir hamlede onları denizden kopartıp atar. Antipatros'un onlarla başa çıkabileceğinden emin miyiz? Ya yenilirse? Peki, ya Memnones, Lynkestides hanedanından hayatta kalmış birilerinin içinde kalmış hırsları uyandırarak –sözelimi bizim Thessalia süvari komutanı gibi– iç savaş yaratıp bir de savaş ilan ederse? O zaman ül kemizi ve ordumuzu nasıl bir yazgı bekliyor olabilir? Kazanırsa, Memnones Boğazlar'ı kapatıp bizim geri dönüşümü zü sonsuza dek engeller. Bu da almaya değer bir risk midir?"

"Ama İskender'in arzusuna karşı da gelemeyiz," dedi Seleukos.

"Bana kalırsa, o öğrenmediği sürece bunu yapabiliriz. Ne var ki ben sorumluluğu tek başıma üstüme alamam. İşler, siz de olur dersiniz yürür, yoksa hiçbir şey yapılmaz, böylece tüm bu tehlikelerle burun buruna geliriz."

"Varsayalım ki anlaştık," dedi Ptolemaios. "Planın nedir?"

"Kallisthenes'i neden çağırttın?" diye ekledi Seleukos.

Eumenes, adı geçen arkadaşlarının yaklaşıp yaklaşmadığını anlamak için başını çadırdan dışarıya uzattı. Ama kimseleri göremedi.

"Dinleyin: Anladığımız kadarıyla Memnones şu anda Khios'ta ve olasılıkla Lesbos'a gitmek üzere kuzeye yelken açmaya hazırlanıyor. Orada uygun rüzgârları bekleyip denizi aşarak Yunanistan'a varacak. Sefer için gereksinimlerini karşılamak için orada bir süre oyalanacak. İşte tam bu noktada onu bir kerede temizlemek için biz devreye gireceğiz."

"Peki, nasıl?" dedi Ptolemaios. "Kiralık katil mi, zehir mi?"

"İkisi de değil. Ona körü körüne sadık dört adamı sürekli çevresinde; izin verilenden fazla yaklaşan herkesi göz kırpmadan öldürmeye hazırlar. Zehre gelince, yiyeceklerini ve içeceklerini önce bir başkasına tattırdığına eminim. O kadar uzun yıllardan beri Perslerle içli dışlı ki, bu tür şeyleri elbette öğrenmiştir."

"Daha geç sonuç veren zehirler de var," diye anımsattı Ptolemaios.

"Doğru, ama onlar da sonuçta zehirdir. Sonuçları ve belirtileri bellidir. Sonunda Memnones'in bir tür zehir ile öldüğü anlaşılırsa, ilk suçlanacak olan İskender'dir; biz de buna izin veremeyiz."

"Peki, o halde ne yapacağız?" diye sordu Seleukos.

"Üçüncü bir seçenek var." Sekreter bunu söylerken düşüncelerinden utanç duyarak başını öne eğdi.

"Neymiş o?"

"Bir hastalık, iyileşmesi olanaksız bir hastalık."

"Ama bu olanaksız!" dedi Seleukos. "Hastalıklar kendiliklerinden gelir, kendiliklerinden giderler."

"Görünen o ki, öyle değil," dedi Eumenes. "Öğrendiğime göre bazı hastalıkların nedeni insan gözüyle görülemeyen son derece küçük yaratıklar ve bunlar bir bedenden bir başkasına geçiyorlar. Ben Aristoteles'in Atina'ya gitmeden önce, kendiliğinden üreme konusundan yola çıkarak çok gizli deneyler yaptığını biliyorum."

"Açıklasana."

"Sanırım o, bu yaratıkların üremesinin hiç de kendiliğinden olmadığını bulmuştu: Bu, bir tür... yayılmaydı. Zaten bunu en iyi bilen Kallisthenes. O bu deneylerden haberdardır; amcasına yazıp bilgi edinebilir. Başlangıçta bir şey olmaz, bu nedenle aşçı ya da hekim suçlanmaz. Memnones her zamanki gibi davranıp yaşayabilir. İlk etkiler birkaç gün sonra ortaya çıkarlar." Arkadaşlar şaşkınlıkla birbirlerinin yüzüne baktılar.

"Bu bana gerçekleştirilmesi pek zor bir plan gibi geliyor. Hiç de hafife alınmayacak pek çok unsur bir araya getirilmeli," dedi Ptolemaios.

"Doğru, ama benim görüşüme göre de tek seçenek bu. Burada bizden yana olan bir olay var: Memnones'in hekimi Theophratos'un okulundandır ve..."

Seleukos ona alabildiğine şaşkın gözlerle bakıyordu.

"Senin böyle casuslukların olduğunu bilmiyordum."

"Bu işimi iyi yaptığımı gösterir, çünkü bunlar gizli bilgilerdir. Her neyse, Kral Philippos beni zamanında tüm Yunan ve barbar habercilerle tanıştırmıştı."

O sırada Kallisthenes çadırın kapısında belirdi: "Beni mi çağırttınız?" diye sordu uykulu gözlerle.

İskender de uyuyamıyordu: Memnones'in Yunanistan'a ya da Makedonya'ya saldırmaya hazırlanıyor olması onu kaygılandırıyordu. Yaşlı Antipatros onunla başa çıkabilecek miydi? Acaba Parmenion'u ülkeye göndermek daha mı iyi olurdu?

Leptine ortalığı toplarken İskender çadırından çıkıp deniz kıyısında yürümeye başladı.

Sessiz ve ılık bir geceydi; kıyıda çakıllara vuran dalgaların sesi adımlarına eşlik ediyordu. Dolunay deniz yüzeyine yayılmış adalara ilahi bir ışık gönderiyor, limanın çevresindeki beyaz evler de bu gümüşü ışıkla bezeniyordu.

Kumsal bir yerde kayalık bir yükseltiye dönüşüyordu; ama İskender geri gitmektense, yukarı tırmanıp gözlerinin önündeki manzarayı daha yüksekten seyretmeyi seçti.

Tırmanırken, bedensel gücün yoğunluğu, uzun zamandır ruhunu ezen zihinsel yüklerle birleşti; İskender belirli bir neden yokken kendini ansızın ölümcül yorgun hissederek yardıma ihtiyaç duydu. Gene nedensizce, babasını düşündü. Yüksek burunda onun durduğunu görür gibi olmuştu. Bunun gerçek olmasını ne çok isterdi! Mieza'da olduğu gibi ona doğru koşar, 'Baba!' diye bağırır ve yanına oturup ona akıl danışır.

Derin düşüncelere gömülmüşken birden tepeye vardığını anladı; ilerideki koyun görüntüsü gözlerinin önüne serildiğinde, gözlerine inanamadı. Burnun öte yanında oldukça büyük bir nekropol vardı: Kayalara onlarca anıtsal mezar oyulmuştu; bazıları yalnız başlarına öylece duruyor, ayın ışıkları altında kıyı boyunca ya da dalgaların yaladığı yerlerde bekliyorlardı.

Ve bir adam, yanık fenerini kumlara sapladığı değneğin ucuna asmış, sessizce duruyordu. Arkası ona dönüktü.

Babasıyla aynı boydaydı; babasının öldürüldüğü gün taktığına benzeyen altın yaldız şeritli beyaz bir pelerine bürünmüştü. İskender, dili tutulmuşçasına onu seyretti, gözlerine inanamaz gibiydi; sanki her an adamın dönüp Philippos'un gözleriyle bakmasını, sesiyle konuşmasını bekliyordu. Ama adam kımıldamadan duruyordu: Yalnızca beyaz

pelerini hafif esintiyle dalgalanıyor, kuş kanadı gibi çırpınıyordu.

Kral parmak ucunda yürüyerek yaklaşıncı, adamın baktığı yerde, kayadan bir pınarın kaynadığını gördü; bil-lur su fenerin ışığını yansıtıyordu. Su kendince bir yol tutturmuş, kumların arasından geçerek denizin tuzlu dalgalarıyla buluşuyordu. Onu duymuş olması gereken adam, dönüp bakmamıştı. Sanki kaynakta onu son derece ilgilendiren bir şey varmışçasına gözlerini o noktaya dikmişti. İskender ona daha da yaklaşıırken, kılıcının ucu bir kayaya çarptı. Bu gürültü üzerine adam ansızın döndü ve gözleri fenerin ışığında parladı. Bunlar Philippos'un gözleriydi!

İskender tepeden tırnağa ürperdi; neredeyse 'Baba!' diye bağırarakken, kendini tuttu.

Ama bu bir an sürdü: Adamın yüzünün değişik çizgilerini, koyu renkli sakalını gördü. Bu, şimdiye dek hiç rastlamadığı bir yabancıydı.

"Kimsin?" diye sordu ona. "Burada ne yapıyorsun?"

Adam ona tuhaf bir ifadeyle baktı; İskender bu bakışlarda yeniden tanıdık bir şeyler yakaladı. Alev alev yanan gözlerde ona babasını anımsatan bir şey vardı.

"Şu pınarı inceliyorum," dedi adam.

"Neden?"

"Çünkü ben bir kâhinim."

"Peki ne görüyorsun? Burası karanlık, fenerinin ışığı da pek ölgün."

"İnsanoğlu yaratıldığından bu yana, suyun yüzeyi burada bir dirsek boyu alçalarak bir mesaj verdi."

"Neden söz ediyorsun?"

Adam fenerini suyun kaynadığı kayanın duvarcığına yaklaştırarak Kral'ın bilmediği harflerle kazılmış bir yazıyı aydınlattı.

"Şundan söz ediyorum," dedi yazıyı göstererek.

"Peki sen okumayı biliyor musun?"

Kâhinin sesi tuhaflaştı, sanki boğazından bir başkasının sesi çıkmaya başlamıştı:

*Asya'nın efendisi geliyor,
Gözlerinde hem gündüzü,
Hem geceyi taşıyan adam.*

Sonra feneri kaldırarak İskender'in yüzüne tuttu. "Senin sağ gözün aydınlık gökyüzü gibi mavi, sol gözünse gece gibi karanlık. Ne kadar zamandır beni gözlüyordun?"

"Çok olmadı. Ama sen benim soruma yanıt vermedin: Kimsin?"

"Adım Aristandros. Ya sen kimsin, gözlerinde ışığı ve karanlığı taşıyan adam?"

"Beni tanımıyor musun?"

"Yeterince değil."

"Ben Makedonya Kralyım."

Adam ona yeniden, feneri yüzüne tutarak dikkatle baktı. "Sen Asya'ya hükümdar olacaksın," dedi.

"Ve bilinmezlik seni korkutmuyorsa, sen de benimle geleceksin."

Adam başını öne eğdi. "Ben tek bir şeyden korkuyorum; bu da uzun zamandır anlamını çözemediğim, peşimi bir türlü bırakmayan bir görüntü: kendi cenaze ateşi üzerinde diri diri yanan çıplak bir adam."

İskender tek söz etmedi: Dalgaların tekdüze sesini dinler gibiydi. Burnun tepesine döndüğü zaman korumalarının kendisini seyrettiklerini gördü. Adamla vedalaştı: "Beni çok güç bir gün bekliyor, dönmeliyim. Yarın seni kampta görmeyi umuyorum."

"Bunu ben de umuyorum," dedi adam. Ters yöne doğru yürümeye başladı.

Bir filika, Khios Limanı'nda demirlemiş olan amiral gemisinin yanına yavaşça yaklaştı. Gece esintisi, üzerinde Ahura Mazda'nın imgesi olan kraliyet sancağını belli belirsiz dalgalandırırken, pupa güvertesinden bir fenerin solgun ışığı yayılıyordu.

Çevrede Büyük Kral'ın donanması diziliydi: Üç yüz geminin hepsinin ucu mahmuzluydu; kimi üç, kimi beş çift kürekliydi; hepsi kalın halatlarla iskeleye bağlanmışlardı.

Filika yaklaşınca denizcilerden biri küreğiyle gemiye vurmaya başladı. "Komutan Memnones için mesaj var!"

"Bekle," dedi nöbetteki subay. "Sana bir merdiven indireyim."

Az sonra, gemiden uzatılan ip merdivene tırmanan adam, Başkomutan'ın huzuruna kabul edilmek istedi.

Nöbetçi subay onun üzerini aradı; sonra haberci, Memnones'in mektuplar yazdığı, yöneticilerinden, Büyük Kral'a sadık kalan Pers garnizonlarının komutanlarından ve tüm Yunanistan'a yayılmış olan casuslarından gelen raporları okumakla uğraştığı güverteye alındı.

"Sana bir mesajım var Komutanım," dedi adam bir papirüs rulosu uzatarak.

Memnones ruloyu alırken, mühürden mektubun karısından geldiğini anladı. Bu, ondan ayrıldığından beri aldığı ilk mektuptu.

"Başka bir şey var mı?" diye sordu.

"Hayır Komutanım. Ama benimle bir yanıt göndermek istersen, bekleyeceğim."

"Bekle o zaman. Karnın açsa, git lostromodan yiyecek
içecek bir şeyler iste. Ben bitirince seni çağırırım."

Yalnız kalınca Memnones titreyen ellerle mektubu aç-
tı.

Barsine'den Memnones'e, sevgili kocasına, selam!

*Sevgilim, uzun bir yolculuktan sonra sağ salim Su-
sa'ya vardık. Kral Dareios, beni de, oğullarını da büyük
saygıyla karşıladı. Sarayın bir kanadı, hizmetkârlar ve
köle kızlarla birlikte bize ayrıldı. Sarayın bu bölümünün
her renk çiçeğin açtığı, güllerin ve sıklamenlerin baygın
kokularının dört bir yana yayıldığı harika bir bahçesi,
kırmızı ve mavi balıkların yüzdüğü havuzları olan, dün-
yanın her yanından gelmiş kuşların, tavuskuşlarının,
Hindistan ve Kafkasya sülünlerinin, uzak Habeş ülkesi-
nin evcilleştirilmiş leoparlarının dolaştığı bir pairida-
eza'sı var.*

*Sen uzakta olmasan kıskanılası bir rahatlığa sahi-
biz. Yatağım umutsuzca boş, fazlasıyla soğuk ve büyük.*

*Geçen gece armağanın olan Euripides'in tragedyala-
rı kitabını elime alıp gözyaşları içerisinde Alsesti'sini
okudum. Ağladım sevgili kocam, şairin onca büyük yo-
ğunlukla tanımladığı destansı sevdayı düşündükçe, kadı-
nın ölüme gittiği ve kocasının ona yerini hiçbir kadının
alamayacağını söylediği satırı okuyunca ağladım. Erkek,
büyük bir sanatçıya karısının resmini yaptırıp yatağına
onu yatıracağını söylüyordu.*

*Ah, keşke ben de aynı şeyi yaptırabilseydim! Keşke
ben de büyük bir ressam, Lysippos ya da Apelles gibi bü-
yük bir Yauna usta çağırabilseydim, senin imgeni yont-
turabilseydim ya da büyük bir tabloya güzelliğini yansı-
tırıp yatağımın en gizli köşesinde saklayabilseydim.*

*Ancak şimdi, bir tanem, ancak şimdi sen uzaktayken
sanatınızın, siz yauna'ların kahramanların ve tanrıların
çıplaklığını sarsıcı bir biçimde temsil etme gücünüzün
anlamını kavrayabiliyorum.*

*Senin çıplak bedenini, bir heykel ya da resimde bile
olsa seyredilmeyi, sonra gözlerimi yumduğumda, tanrı-
nın isteğiyle bu imgenin canlanıp tablodan çıkmasını ya
da kaidesinden inmesini, bana yaklaşmasını isterdim; o
zaman o son kez yaşadığımız gibi ellerinle beni okşama-
nı, dudaklarınla beni öpmeni isterdim.*

Ama yalnızca yas, gözyaşı ve yıkım getiren bu savaş seni uzaklarda tutuyor. Bana dön Memnones, Dareios'un ordularını bırak başkaları yönetsin. Sen yeterince çalıştın, hiç kimse seni kınamaz; zaten herkes senin Halikarnassos'u nasıl kahramanca savunduğunu anlatıyor. Bana dön tatlı kocam, baştan çıkartıcı kahramanım. Bana dön, çünkü dünyanın bütün zenginlikleri senin kollarında geçirilen bir saniyenin yerini tutmuyor.

Memnones mektubu yeniden rulo yaptı ve ayağa kalkıp parmaklığı dayandı. Kentin ışıkları dingin akşamda göz kırpmıyor; karanlık sokaklardan ve alanlardan geçerek, sonbaharın son sıcak akşamlarından yararlanarak sokaklarda oynayan çocukların seslerini ona kadar taşıyordu. Daha uzaklardan belki de karanlıkta yanakları kızarak onu dinleyen sevgilisine serenat yapan bir gencin şarkısı duyuluyordu.

Memnones derin bir hüzne kapıldığını, ölümcül bir yorgunluğa boğulduğunu hissetti. Ama öte yandan omuzlarında uçsuz bucaksız bir imparatorluğun ağırlığını, büyük bir kralın umutlarını, pek çok askerinin güvenini taşıdığından bu hüzne kendini kapıp koyvermek istemiyordu.

Halikarnassos Akropolü'ne sığınmış olan son savaşçıların da açlık ve susuzlukla savaşarak kendilerini savunukları haberini almıştı; onları kurtaramama düşüncesi onu rahatsız ediyordu. Ah, keşke Ikaros'un babası, şu insanlar için kanat yapma ustalığını gösteren Daidalos gerçekten var olsaydı! Hemen bu gece karısına uçar, onu mutlu eder, sonra yeniden yerine dönüp sabah görevinin başında olurdu.

Ama Büyük Kral'ın buyrukları bambaşkaydı: Lesbos Adası'na doğru gitmeli, oradan da Euboia Adası'na geçme hazırlıklarını tamamlamalıydı. Yüz elli yıl sonra ilk kez Pers donanması bu adalara giriyordu.

Bir süre önce Spartalılarından aldığı bir mektuptan, onların Kral Dareios ile birleşmeye ve Makedonya'ya karşı genel bir Yunan ayaklanmasında önderlik yapmaya hazır olduklarını öğrenmişti.

Yeniden küçük masasının başına oturup yazmaya koyuldu.

Memnones'ten Barsine'ye; dünyanın en tatlı eşine, selam!

Mektubun bende en güzel ve yürek paralayıcı anıları canlandırdı, ayrılmadan önce Zeleia'daki evimizde yaşadıklarımız gözümün önüne geldi. Senin yokluğunu ne denli acıyla hissettiğimi hayal bile edemezsin; güzelliğin her gece düşlerimi süslüyor. Seni kucaklayabileceğim âna dek, hiçbir kadın bana yeterince çekici gelmeyecek.

Beni bekleyen son bir çaba, son bir çarpışma var; sonra tanrılar bana ömür ve soluk verdikleri sürece oğullarımın yanında, senin kollarının arasında dinlenebileceğim.

Onlara da benden birer öpücük ver ve kendine iyi bak.

Mektubu kapatırken, bu sayfanın Barsine'nin çiçek yaprakları kadar hafif ve mis kokulu parmaklarınca açılıp okunacağını düşünüyordu. İçini çekti; sonra ulağı çağırıp mektubu ona teslim etti.

"Ne zaman eline geçer bu?"

"Çabuk, yirmi gün içinde alır."

"İyi. Yolun açık olsun; tanrılar seni korusun."

"Seni de korusunlar, Komutan Memnones."

Memnones filikasıyla uzaklaşan adamın ardından baktı. Sonra yeniden yerine dönüp geminin kaptanını çağırttı.

"Yola çıkıyoruz kaptan. Öteki gemilere ışıklı sinyal verin."

"Şimdi mi? Ama gündeğumunu beklemek yerinde olmaz mı? Hem önümüzü daha iyi görürüz ve..."

"Hayır. Hareketlerimizin gizli kalmasını istiyorum. Atmak üzere olduğumuz adım, son derece önemlidir. Verdiğin sinyalde, tüm donanmanın komutanlarını, buraya, amiral gemisine toplamak istediğimi de bildir."

Pataras adındaki Yunan kaptan Başkomutan'ın huzurundan ayrılarak buyrukları yerine getirmeye gitti. Az sonra, bazı filikaların Memnones'in bulunduğu gemiye yanaştı ve kaptanlar güverteye çıktılar.

Birer birer komutanı selamladıktan sonra karşılıklı konulmuş tahta sıralara oturdular. Memnones de yerini aldı.

Lacivert pelerinine sarınmıştı; zırhı üzerindeydi. Bir taburenin üstünde altında gümüş Rhodos gülü bulunan, yüzü kafesli Korinthos miğferi duruyordu.

"Kaptanlar, şu anda askerlik onurumuzu yeniden kazanmak ve Büyük Kral'dan aldığımız parayı hak etmek için sen adımı atmak üzereyiz. Artık arkamızda sığınacak limanlarımız yok; bir tek çok uzaklardaki Kylikia ile Phoinikeş kaldı elimizde. Bu nedenle başka seçeneğimiz yok, ilerlemeli, düşmanımızın dayandığı gücün kökünü kazımalıyız.

"Spartalılardan gizli bir mesaj aldım: Bir *skytale*'ye sarılmıştı mektup. Anakaraya ayak basarsak, ordularıyla bize katılmaya hazırlar. Bu nedenle rotamızı Lesbos'a çevirmeye, oradan Skyros'a ve Euboia'ya geçip bize destek vermeye hazır Atinalı direnişçilerle buluşmaya karar verdim. Demosthenes'e bir mektup gönderdim; yanıtının olumlu olacağından kuşku yok. Şimdilik hepsi bu; gemilerinizin başına dönüp manevra hazırlıklarına başlayın."

Amiral gemisi, limandan süzülerek çıkarken, pupadaki fenerler yanıyor; öteki tekneler de geminin peşinden gidiyorlardı. Yıldızlı bir geceydi; Memnones'in dümencisi, dümeni ustalıklarla tutuyordu. İkinci gün hava değişti ve deniz güçlü bir Notos (güney) rüzgârıyla kabarmaya başladı. Gemilerin bazıları hasar gördü ve donanma iki gün boyunca yalnızca kürekle ilerleyebildi.

Beşinci gün hedeflenen yere varıp fırtınanın dinmesini beklemek için batıda bir koya sığındılar. Memnones hasar gören teknelerin onarılmasını emrederek subaylarını yiyecek bulmaya gönderdi. Kendisi de bu arada büyüleyici bir güzelliğe sahip olan adayı dolaşarak kadın şair Sappho'nun ve şair Alseos'un evlerini ziyaret etti. Her iki sanatçı da Lesbos Adası'nın gurur kaynaklarıydı.

Sappho'nun olduğu söylenen evin önüne geldiğinde şairin liriklerini, ısmarlama üzerine tahtalara ya da daha pahalı olan papirüs rulolarına kopya eden gezgin yazıcılar gördü.

Doğuluya benzeyen bir adama, "Pers dilinde yazmayı biliyor musun?" diye sordu.

"Elbette güçlü efendim."

"O zaman şöyle başlayan şiiri benim için yaz:

*Tanrılara eştir o benim için
Dizinin dibinde oturan erkek
Duyabilen senin yanı başında
Tatlı sesini
Büyüleyici gülümseyişini.¹"*

"Bu şiiri biliyorum efendim," dedi kamışını mürekkebe batıran yazıcı. "Bu, kıskançlık üzerine bir şiirdir."

"Evet, öyledir," dedi Memnones kayıtsız görünmeye çalışarak. Yazıcının şiirin çevirisini tamamlamasını beklemek üzere bir duvarın üstüne oturdu.

Barsine'nin İskender'in eline düştüğünü öğrenmişti ve bu onu ürkütüyordu.

¹ Çeviri Azra Erhat. (Çev.)

İskender Halikarnassos'tan ayrılıp pek çok kişinin onu caydırmaya çalışmasına karşın ordusuyla birlikte kıyıyı izleyerek doğuya doğru ilerlemeye başladı. Gerçekten de Lykia'da bulunan denize dimdik inen kayalıklarla batı rüzgârına açık dalgalı deniz arasında asılı gibi duran bir geçitin kış koşullarında aşılması olanaksızdı.

Kayalara çarparak parçalanan dalgalar hiç durmadan köpük köpük patlıyor, tüm öfkeleriyle geri çekilip ıssız burunlara ve kayalara art arda vuruyorlardı.

Oraya dek giden Ephestione manzaradan müthiş etkilendi. "Korku veriyor," diye anlattı İskender'e. "At-hos'tan daha yüksek ve Pangaion'dan daha geniş bir dağ düşün; kızgın demir gibi kapkara, dalgasız denize dimdik iniyor. Dağın her zaman bulutlarla sarılı olan tepesi gök gürültülerinin sesiyle iniyor; yıldırımlar gökyüzünü dağın doruğuna bağlıyor ve bazen de göz kamaştırıcı bir aydınlıkla denize iniyor. Patika denen yer, canlı kayaların içine oyulmuş, sürekli vuran dalgalarla kışın iyice bollaşan yosunlar yüzünden kayganlaşmış bir yol. Denize düşen birinin paramparça olması işten bile değil. Azgın dalgalar adamı sivri bıçaklar gibi uzanan kayaların arasında unufak eder."

"Sen oradan geçtin mi?" diye sordu İskender.

"Evet."

"Nasıl geçtin?"

"Agrianları kullandım. Kayalıkların boşluklarına sırıklar sokup bunlara ipler bağladılar. Biz de dalgalar geldiğinde bu iplere tutunduk."

"Bu bana harika bir düşünce gibi görünüyor," dedi Kral. "Biz de böyle geçeceğiz."

"Ama biz elli kişiydik," diye karşı koydu Ephestione. "Sen oradan yirmi beş bin adamı, beş bin atı geçirmeyi düşünüyorsun. Hele atlarla nasıl olacak bu?"

İskender, düşüncelerini toparlamak için bir süre sustuktan sonra şöyle dedi: "Başka seçeneğimiz yok. Bu patikayla başa çıkıp Lykia'nın tüm limanlarına egemen olmalıyız: Büyük Kral'ın donanmasına bu denizin sularında yer kalmayacak. Gerekirse tek bir piyade ile ilerleyeceğim, ama gideceğim."

"Nasıl istersen. Biz hiçbir şeyden korkmıyoruz, ama bizi ne gibi tehlikelerin beklediğini bilmeni istedim."

Ertesi gün yola çıktılar. Aynı adı taşıyan ırmağın üzerinde şahin yuvası gibi duran Ksanthos kentine vardılar. Çevredeki kayalıklara, saray ya da sütunlu tapınak biçiminde anıtsal cepheleri olan mezarlar kazılmıştı. Bu gömütlerin birinde Troia Savaşı'nda Patroklos'un elinde can veren kahraman Sarpedon'un bedeninin yattığı söyleniyordu.

İskender bu gömütün kendisine gösterilmesini istedi; ardından, zamanın ve yıpratıcı hava koşullarının etkisini yansıtan gömütün önünde saygı duruşunda bulundu. Kayaların üzerinde artık okunmaz hale gelmiş antik bir yazı görülüyordu. İskender'in yanında duran Kallisthenes, onun Homeros'un dizelerini mırıldandığını duydu:

*Öyleyse burada bizim ödevimiz ne,
Lykialıların ön saflarında savaşmak değil mi?
Ey can yoldaşım benim
Savaştan kaçmanın sonu ne,
Yaşlanmadan, ölümsüz yaşamak mı?
Bunu bilseydim, ne kendim savaşırdım en önde,
Ne de seni yollardım erlere ün veren savaşa,
Neylersin, ölüm tanrıçaları gözler yolumuzu,
Bir ölümlü kaçamaz onlardan, kurtulamaz.
Haydi gidelim, görelim bakalım,
Biz mi düşmana ün verimiz,
Yoksa düşman mı ün verir bize?¹*

¹ İlyada V-472; Çeviri: Azra Erhat. (Çev.)

Sonra Kallisthenes'e dönen Kral, "Ona konuşma hakkı verilse, gene bu sözleri söyler miydi sence?" diye sordu. Bunu söylerken sesinde derin bir hüznün vardı.

"Bunu kim bilebilir? Kimseler Hades ülkesinden dönmeyi ki!"

İskender gömüte yaklaşıp elleriyle alnını üzerine dayadı; sanki yüzyılların ötesinden gelecek bir sesi duymayı umuyordu. Sonunda dönüp ordusunun başına geçerek yürüyüşü başlattı.

Lykia'nın en önemli limanı Patara'ya ulaşınca dek ırmak boyunca yürüdüler. Kentin Yunan tarzı güzel yapıları vardı; insanlar da Yunan tarzında giyinmişlerdi; ama konuştukları dil öylesine antik ve anlaşılmazdı ki bir çevirmen yardımı olmadan anlaşma sağlanamadı. Kral, ordusunu yerleştirip birkaç günlük bir mola verdiklerini açıkladı; çünkü bu günlerde iç yaylaya varmış olduğunu tahmin ettiği Parmenion'dan bir haber almayı bekliyordu. Ne var ki generalinden haber çıkmadı. Bu arada havalar bozmadan hemen önce Makedonya'dan yola çıkmış olan bir gemi geldi.

Kaptan zorlu bir rota izlemiş, Memnones'in donanmasıyla karşılaşmamak için gizlenmek zorunda kalmıştı. Antipatros'un anavatandaki durumu bildiren bir raporuyla, Ana Kraliçe Olympias'ın ters davranışlarını anlatan bir mektubunu getirmişti.

Gelen haberler İskender'in canını sıkmıştı, ama bir başka ruloda Molossia hanedanının kraliyet armasıyla kız kardeşi Kleopatra'nın yazısını görünce neşelendi. Mektubu daha açarken duygulanmıştı; hemen okudu:

Molossialıların Kraliçesi Kleopatra'dan, ağabeyi ve Makedonların Kralı İskender'e; selam!

Sevgili ağabeyim, seni son kez kucakladığımdan bu yana bir yıl geçti ve seni düşünüp özlemediğim tek bir gün bile olmadı.

Başarılarının yankıları Butrotos'taki saraya dek varıp beni gururlandırdı, ama gurur senin yokluğunun sızısını dindirmiyor.

Molossialıların kralı kocam İskender İtalya'ya hareket etmeye hazırlanıyor. Değerli savaşçılardan yaklaşık

yirmi bin kişilik bir ordu toplayıp bunları Makedon tekniği ve babamız Philippos'un okulunun bilgileriyle eğitti.

Batı'da büyük bir imparatorluk kurmak, o topraklarda barbarların tehdidi altında yaşayan tüm Yunanları; Kartacalıları, Bruzilileri ve Lukalıları özgürleştirmek istiyor. Ama ben burada yalnız kalacağım.

Annemiz giderek tuhaflaşıyor, çılgınlaşıyor; hatta ben bile onu elimden geldiğince az ziyaret etmeye çalışıyorum. Bana anlattıklarına göre gece gündüz seni düşünüyor ve şans senden yana olsun diye tanrılara kurbanlar veriyormuş. Bense, dünyada en sevdiğim insanları benden uzak tutan savaşı lanetlemekten başka bir şey yapmıyorum.

Kendine iyi bak.

Anlaşılan Batı'nın işgali de başlamak üzereydi. Bir başka İskender, ona aynadaki ikizi kadar benzeyen dayısı, ona arkadaşlık ve kan bağlarıyla sımsıkı bağlı olan kişi, Okeanos Irmağı'na dek yayılan tüm toprakları fethetmek için Herkules'in sütunlarına doğru yürümeye hazırlanıyordu. Günün birinde belki Yunanistan'da, belki Mısır'da, belki de İtalya'da yeniden buluşacaklardı... Ve o gün, dünya yeni bir çağın başlangıcını görecekti.

Mola günlerinden yararlanarak Eumenes'e 'Günce'sini okuttu; bu gündelik notlarda genel sekreteri, yaşanan olayları, yürüyerek aşılın mesafeleri, kabul ettikleri konukları, yüksek rütbeliler konseyinin toplantılarını ve para durumunu kayıt ediyordu.

"Hiç de fena değil," dedi İskender birkaç sayfa dinledikten sonra. "Tanımlar yaptığın bölümlerde edebi bir ustalık var. Bunlardan yararlanılarak seferlerin gerçek tarihi öyküsü yazılabilir."

"Bunu yapmayacağımı kim söylüyor," dedi Eumenes. "Ama şimdilik olayları kayıt etmekle yetiniyorum; çünkü zamanım ancak buna elveriyor. İşin tarih kısmını Kallisthenes düşünsün."

"Elbette."

"Ama yalnızca o değil. Ptolemaios'un da bu seferle ilgili bilgileri kâğıda döktüğünü biliyor muydun? Sana hiç okudu mu?"

"Şimdiye dek hayır; ama görmeyi çok isterdim."

"Bu arada Amiral Nearkhos'un yapıtı da ilerliyor."

"Anlaşılan herkes bu seferin kayıtlarını tutmaya koyulmuş. Merak ediyorum, sonunda kiminki en güvenilir ve inanılır bulunacak? Ben gene de yaşadıklarını yazan bir Homeros'a sahip olduğu için Akhilleus'u kıskanıyorum."

"Onlar başka dönemlermiş dostum. Buna karşılık Nearkhos, bu topraklarda oturan topluluklarla harika ilişkiler kuruyor. Burada pek çok tanıdığı var ve çok seviliyor. Geçenlerde bana bir denizci olarak bakış açısını anlattı."

"Neler söyledi?"

"Senin bir donanmayla yetinemeyeceğini, bunun yanı sıra bir ikincisini eklemen gerektiğini düşünüyor."

"Bununla sen ilgilen o zaman. Nearkhos ile anlaş, Atinalılarla pazarlık yap, fethettiğimiz deniz kentlerinin tersanelerini harekete geçir. Bundan sonra riske atılabiliriz."

"Nearkhos'la gemisinde buluşacağım; birlikte biraz hesap kitap yapacağız. Bir savaş gemisinin kaç mal olacağı ve o lanet olası Memnones'in yaşamını zorlaştırmak için kaç gemiye gereksinmemiz olduğu hakkında hiç fikrim yok. Ne var ki önümüzdeki kışla ilgili niyetlerini de öğrenmem gerekiyor."

İskender gözlerini kiraladığı evin penceresinden dışarıya çevirerek dağların hâlâ karla örtülü zirvelerini seyretmeye başladı. "İç bölgelere açılan kapıyı bulana dek ilerleyeceğiz. Olabildiğince çabuk Parmenion ile buluşmalı ve güçlerimizi onunkilerle birleştirmeliyiz. Ordularımızın biri yok olursa, öteki için bir umut kalmaz."

Sekreter söylenenleri dinledikten sonra, kâğıtlarını toparlayıp çıktı.

İskender yazı masasının başına oturdu, bir kâğıt aldı, kalemini mürekkebe batırıp yazmaya başladı:

İskender'den Kleopatra'ya, kardeşlerin en tatlısına, selam!

Bir tanem, kocanın yola çıkışı seni üzmesin. Yazgısı baştan belli insanlar vardır; o da bunlardan biri. Aramızda bir anlaşma var; İskender de topraklarını, evini ve karısını bu anlaşmaya sadık kalmak üzere bırakarak yola çıkıyor. Ben beş para etmez, umutları ve ihtirasları ol-

mayan bir adamın karısı olmayı yeğlemezdim. Yaşam çok daha dayanılmaz olurdu. Sen de benim gibisin, Olympias ile Philippos'un kızıydın ve beni anlayabileceğini biliyorum. Ayrılıktan sonra daha büyük bir sevinç yaşayacağını biliyorum; eminim ki kısa bir süre sonra kocan şimdiye dek hiçbir geminin varamadığı gizemli ve tanrısal Okeanos sularında güneşin batışını seyretmen için seni yanına çağıracaktır.

Aristoteles Yunanların bu denize, bataklık kenarındaki kurbağalar kadar yakın olduğunu söylerdi. Ama bizler başka toprakları ve denizleri tanımak üzere doğduk, şimdiye dek kimsenin aşamadığı eşikleri aşmaya cüret ettik. Ve tanrıların insanoğluna göstermeye razı olduğu en uç sınırı görmeden durmayacağız.

Bu gene de senin uzaklığınla özlemine hissetmeme engel olmayan bir düşüncedir; şu anda ayaklarının dibinde oturup başını dizlerine dayayarak o tatlı sesinden şarkılar dinleyebilmek için neler vermezdim ki!

Anlaştığımız gibi güneşin dağların arkasından batışını her seyrettiğinde, rüzgârın sana taşıdığı en uzak sesleri her işittiğinde beni anımsa.

İskender'in kente yerleşmesinden on gün kadar sonra Kral'a bir konuğu olduğu bildirildi: Solis kentinden gelen Eumolpos adında bir adamdı bu.

"Onun kim olduğunu biliyor musun?" diye sordu İskender Eumenes'e.

"Elbette biliyorum. Tauruslar zincirinin doğusundaki en iyi habercin."

"Benim en iyi habercim ise, nasıl oluyor da ben onu tanımıyorum?"

"Çünkü şimdiye dek babanla ilişki kuruyordu... ve benimle..."

"Şimdi onunla kişisel olarak görüşmemin sence bir sakıncası yoktur umarım," dedi İskender alaycı bir sesle.

"Elbette," dedi Eumenes utanarak. "Ben yalnızca seni sıkıcı görüşmelerden uzak tutmak istemiştım... Hatta istersen yanınızdan çekilebilirim..."

"Saçmalama da al adamı içeriye."

Eumolpos, Sekreter'in onu Pella'da son kez görüşünden bu yana pek değişmemiştı, ama gene üşüyordu; deniz yolu tehlikeli olduğundan katır sırtında karlı dağları aşarak gelmişti. Peritas başındaki tilki kürkünden şapkayı görünce hırlamaya başladı.

"Ne tatlı köpek!" dedi Eumolpos kaygılı bir yüzle. "Isırır mı?"

"Başındaki şapkayı çıkartırsan, hayır," dedi Eumenes.

Casus başındaki şapkayı bir tabureye bıraktığı an Peritas onu dişleyiverdi; konuşmanın sonuna dek ağzından tüyler saçarak şapkayı çiğnedi.

"Bana ne haberler getirdin?" diye sordu İskender.

Eumolpos, Kral'ın başarılarını ve kişiliğini övücü bir dizi sözün ardından asıl konuya girdi.

"Efendim; senin yiğitliklerin Susa Sarayı'nda paniğe yol açtı. Büyücüler senin Ariman'ın yeniden bedenlenişi olduğunu söylüyorlar."

"Bu onların kötülük tanrısıdır," diye açıkladı Eumenes utançla. "Biraz bizim cehennemlerin efendisi Hades'imize benzer."

"Bu tanrı bir aslan olarak temsil edilir; sen de aslan başı biçiminde bir miğfer taktığın için aradaki benzerlik onları etkiliyor."

"Başka ne anlatıyorlar?"

"Büyük Kral Memnones'e çok güveniyor: Ona iki bin talent para yolladığı söyleniyor."

"Bu, çok büyük bir miktar."

"Öyle."

"Bu paranın nereye harcanacağını biliyor musun?"

"Her şeye herhalde. Yeni asker alımına, bazı insanları satın almak üzere para yedirmeye, olası müttefikleri beslemeye. Ama duyduğuma göre bir başka iki bin talent daha söz konusu ve bu da ona ulaştırılmak üzere, karadan, Anadolu üzerinden götürülüyor."

"Peki bu para ne işe yarayacakmış?"

Eumolpos başını salladı. "Bilmiyorum. Senin o bölgede generalin yok mu? Belki o daha kesin bilgilere ulaşabilir."

Bir an için İskender'in aklından sinir bozucu bir düşünce geçti: Büyük Kral ya General Parmenion'u baştan çıkartmak için bu parayı harcamaya kalktıysa? Ama bu yakışksız düşünceyi hemen aklından sildi.

"Sence Memnones, Büyük Kral'dan koşulsuz destek mi alıyor?"

"Kesinlikle öyle. Öte yandan sarayda birliklerin en üst düzeyde kumandasının verildiği bu Yunan'ı, Perslerden üstün tutulan bu adamı kıskanan, çekemeyen çok kişi var. Her neyse, bana ona karşı bir düzen, bir entrika tezgâhlanabilecek kişileri soruyorsan..."

İskender, "Ben böyle bir şey sormuyorum," diye kesti-rip attı.

"Bağışla beni," dedi adam. "Seni kızdırmak istememiş-tim. Ah, bir şey daha var."

"Konuş."

"Saraya, Memnones'in karısı Barsine geldi; olağanüstü güzellikte bir kadın."

İskender belli belirsiz ürperdi, ama bu Eumolpos'un de-neyimli gözlerinden kaçmadı.

"Onu tanıyor musun?"

Kral yanıtlamadı; Sekreter de bu konuda fazla ayak di-rememesini işaret edince, adam kaldığı yerden sözlerine de-vam etti:

"Diyordum ki, ceylan bacaklı, tanrıça göğüslü, baygın bakışlı, olağanüstü güzellikte bir kadın. Bacaklarının ara-sında bir Pieria gülüyle uzanışını hayal etmeye bile cesaret edemiyorum..." Eumenes, sözü fazla uzatmaması için adamı dürttü. "Yanında iki güzel oğlunu da getirdi: Biri annesine benziyor ve Yunanca bir ad taşıyor, öteki ise Pers adı taşı-yor ama yüzü babasına benziyor. Harika değil mi? Sarayda, Büyük Kral'ın Memnones'e güvenmediği için onları rehin tuttuğunu düşünenler var."

"Peki, bu sence doğru olabilir mi?" diye sordu İskender.

"Gerçekten ne düşündüğümü öğrenmek istiyor mu-sun?"

Eumenes, "Boş bir soru bu," yorumunu yaptı.

"Tamam. Ben buna inanmıyorum. Bence Kral Dareios, paralı bir asker olduğu için Memnones'e körü körüne güve-niyor. Memnones'in imzalamış olduğu bir anlaşma yok, ama şimdiye dek sözünden döndüğü de görülmedi. O demir gibi bir adamdır."

"Biliyorum," dedi İskender.

"Unutmaman gereken bir nokta daha var."

"O da neymiş?"

"Memnones denizlere egemen."

"Şimdilik."

"Evet. Şimdi, çok iyi bildiğin gibi, Atina bütün buğda-yını Boğazlar aracılığıyla Pontos'tan alıyor. Memnones ti-cari trafiği engellerse kent aç kalır; böylece o da tüm do-nanmanın kendisinden yana geçmesi konusunda baskı ya-

pabilir. Bu da tüm zamanların en güçlü donanmasının oluşması anlamına gelir."

İskender başını önüne eğdi. "Biliyorum."

"Peki, bu seni korkutmuyor mu?"

"Ben henüz yaşanmamış hiçbir şeyden korkmam."

Eumolpos bir an ne söyleyeceğini bilemedi, sonra sözlerini sürdürdü: "Hiç kuşku yok, sen de babanın oğlusun. Her neyse, şimdilik Büyük Kral'ın hareket etmeye pek niyeti yok gibi görünüyor; Memnones de istediği her adımı atmakta serbest bırakılmış durumda. Bu düello ikiniz arasında yaşanacak. Ama Memnones yenik düşerse Büyük Kral bütün Asya'yı yanına alarak bizzat savaş alanına iner."

Bu sözleri öyle tumturaklı bir edayla söyledi ki dinleyenler şaşırıp kaldılar.

"Sana teşekkür ediyorum," dedi İskender. "Sekreterim bu hizmetlerinin karşılığını ödeyecektir."

Eumolpos şöyle bir gülümsedi. "Söz açılmışken Kralım, şanı sonsuza dek yaşasın, babanın vermiş olduğu ücretin biraz fazlasını istemeye cüret ediyorum. Koşullar nedeniyle işim gün geçtikçe zorlaşıyor ve tehlikeli bir hal alıyor. Yakalanıp kazığa geçirilme korkusu yüzünden, bir zamanlar pek rahat olan uykularım kaçmaya başladı."

İskender adamın sözlerini onaylayarak Eumenes'e işaret etti.

"Ben onunla ilgilenirim," diyen Sekreter, Eumolpos'u kapıya götürdü. Adam şapkasından geriye kalanlara kederli gözlerle baktıktan sonra eğilerek Kral'ı selamladı ve çıktı.

İskender koridorda uzaklaşmalarını seyrederken casusun şunları söylediğini duydu: "Çünkü, kazığa geçirileceksem, o barbarların hazırladığı kazıklardansa genç bir delikanlının sivri kuşuna geçirilmeyi yeğlerim." Eumenes de onu yanıtladı: "Hiç tasan olmasın, burada yirmi beş bin delikanlımız var..."

Kral başını sallayıp kapıyı kapattı.

Ertesi gün, Parmenion'dan haber çıkmadığını gören Kral, Ephestione'nin pek tehlikeli olarak nitelediği o geçidi aşmak üzere yürüyüşe geçmeye karar verdi.

Agrianları, askerlerin tutunabileceği çivileri ve ipleri hazırlamaları için önden gönderdi; ama bu hazırlık boşa çıktı. Hava ansızın değişti; batıdan esen ıslak ve azgın rüzgârın dinmesiyle deniz çarşaf gibi oldu.

Agrianlarla Trakyalılara yol göstermiş olan Ephestione geri geldi; güneşin geçidi kurutmaya başladığını, artık bir tehlike kalmadığını bildirdi.

"Tanrılar sana iyilik etmek istiyorlar herhalde."

"Öyle görünüyor," dedi İskender. "Bunu iyiye işaret olarak kabul edelim."

Kral'ın hemen ardında, yakın korumalara önderlik ederek gelen Ptolemaios, Peridikkas'a dönerek, "Kallisthenes'in neler yazdığını şimdiden tahmin edebiliyorum," dedi.

"Denizin, İskender'in önünde dize geldiğini, onun tanrısal gücü ve krallığı karşısında çekildiğini yazacaktır."

"Sen ne yazacaksın?"

Ptolemaios başını salladı: "Boş ver, biz ilerlememize bakalım. Yolumuz uzun."

Geçidi aştıktan sonra, İskender ordusunu içeriye yönlendirdi; karlarla kaplı tepelere varana dek daracık yollardan tırmandılar. Halkı onlara saldırmadıkça ya da yiyecek vermeyi reddetmedikçe, köylere dokunulmuyordu. Sonra o ilk dağı aşıp Eurymedon Irmağı'nın vadisine inerek, iç bölgeye ve yaylaya uzanan yolda ilerlemeye başladılar.

Bu, iki yanında ırmağın sularının mavi sularıyla zıtlık yaratan kırmızı dik kayalıkların yükseldiği oldukça dar bir vadiydi. Kıyıdaki dar toprak şeridine sarı anızlar renk veriyordu.

Bir tam günlük yürüyüşün ardından, güneş batarken iki yüksek kalenin üzerine konuşlanmış ikiz kalelerin denetlediği daracık bir yolun ağzına geldiler. Arkada yüksekçe bir yerde, surlarla çevrelenmiş bir kent görünüyordu.

Atını İskender'in atının yanına süren Ptolemaios güneşin son ışıklarıyla kızıla boyanan kenti göstererek, "Termessos," dedi.

Perdikkas, Kral'ın öteki yanına yanaştı. "Bu kartal yuvasını ele geçirmek kolay olmayacak," dedi kaygıyla. "Vadinin dibinden surların tepesine kadar mesafe dört yüz

ayak olmalı. Tüm saldırı aygıtlarımızı üst üste kursak bile bu yüksekliğe ulaşamayız."

Seleukos iki *hetairoi* subayıyla yanlarına geldi. "Ben burada kamp kuralım derim. Daha ileri gidersek hedef oluruz ve onların mızraklarına karşılık verecek durumumuz yok."

"Tamam Seleukos," dedi Kral. "Yarın gündüz gözüyle ne yapacağımızı gözden geçiririz. Bir yerlerde bir geçit olduğuna eminim. Önemli olan onu bulmak."

O anda arkalarından bir ses yankılandı: "Burası benim kentim. Büyücülerle kâhinlerin yeridir burası. Bırakın ben gideyim."

Kral arkasına baktı: Bu, deniz kıyısındaki pınarda bulunan antik yazıyı çözmeye çalışan kâhin Aristandros'tu.

"Selam, kâhin," diyerek onu selamladı Kral. "Yaklaş ve niyetinin ne olduğunu söyle bana."

"Burası benim kentim," diye yineledi Aristandros. "Büyülü topraklarda yükselen büyülü bir kent. Çocukların bile gökyüzünün işaretlerini ve kurbanların organlarını yorumlamayı bildiği bir yer. Orduyu harekete geçirmeden önce, bırakın ben gideyim."

"Olur, gidebilirsin. Sen dönmeden kimse bir şey yapmayacak."

Aristandros bir baş işaretiyle geri çekilerek ikiz kulelere doğru temkinli adımlarla yürümeye başladı.

Bir süre sonra, ortalık iyice karardığında, beyaz pelerini Termessos kayalıklarının dik yamaçları arasında yapayalnız bir hayalet gibi görünür olmuştu.

Aristrandros bir hayalet gibi Kral'ın karşısına dikilivermişti; çadırda yanan tek fener yüzüne daha da korkunç bir ifade veriyordu. İskender akrep sokmuşçasına sıçradı yatağının içinde.

"Ne zaman geldin?" diye sordu. "Ve seni buraya kim aldı?"

"Sana söylemiştim: Ben pek çok büyü bilir, gecenin içinde keyfime göre dolaşabilirim."

İskender ayağa kalkıp köpeğine baktı: Sanki çadırda kimse yokmuşçasına rahat rahat uyuyordu.

"Bunu nasıl başardın?" diye sordu yeniden Kral.

"Bunun önemi yok."

"Neyin önemi var?"

"Sana söylemek üzere olduğum şeyin: Kentliler yalnızca geçidi denetleyen sarp kayalıklarda nöbetçi bırakıp Termessos'un içine çekilmişler. Beklenmedik bir baskın yapıp ordunu geçir. Hemen sonra dağın sol yanında kentin kapılarına dek giden bir patika olduğunu göreceksin. Yarın bozaranların uyandırma mesajını verecekler."

İskender dışarı çıktığında, tüm kampın sessizlik içerisinde uyuduğunu gördü. Yalnızca nöbetçiler uyanıktılar. Sonra Aristandros'a döndü; kâhin ona gökyüzünü gösterdi. "Bak, bir kartal geniş daireler çizerek surların üzerinde dolaşıyor. Bunun anlamı bu gece baskınından sonra kentin senin olacağıdır. Kartallar geceleri uçmazlar; bu, kesinlikle tanrıların bir işaretidir."

İskender borazan çalınmadan herkesin uyandırılmasını istedi, sonra Lysimakhos'u ve Agrianların komutanını çağırdı.

"Bu size göre bir iş. Sarp kayalıkların üstünde nöbetçi grupları olduğunu biliyorum. Sessiz baskın yapıp onları ortadan kaldırın. Sonra orduyu dar yoldan geçireceğiz. Girişiminiz başarıya ulaşırsa, aşağıya taş atarak bunu bize haber verin."

Agrianlara yapacakları kendi dillerinde anlatıldı, İskender ayrıca başarılı olmaları durumunda ödül alacaklarını vaat etti. Adamlar buna sevindiler; iplerini çaprazlamasına boyunlarına, kazmalarını ve hançerlerini bellerine asarak yola çıktılar. Ay bir an için bulutların arasından çıkarak yüzünü gösterdiğinde İskender onların inanılmaz bir beceriyle kayalıklara tırmandıklarını gördü. En cesurları varabildikleri yere kadar çıplak ellerle tırmanıyorlar, sonra bir çatlağa çivi takıp aşağıdaki arkadaşlarına tırmanmaları için ip sarkıtıyorlardı.

Tam bu sırada ayın yeniden bulutların arasına girmesiyle iplerin ucundaki Agrianlar görünmez oldular. İskender Ptolemaios ve korumalarıyla geçide dek ilerledi. Orada gizlenerek adamları beklediler.

Güçlü ama boğuk bir ses duyuldu, sonra başka sesler onu izledi: Bunlar Agrianlar tarafından aşağı atılan nöbetçilerin bedenleriydi.

Ptolemaios parçalanmış bedenlere bakarak, "Becerdiler bile," dedi. "Ordunu harekete geçirebilirsin." Ama İskender ona sabırlı olmasını işaret etti. Az sonra benzeri boğuk seslerle kayalık duvarlara çatparak düşen taş gürültüleri duyuldu.

"Ne demiştin sana?" diye yineledi Ptolemaios. "Başarılar bile. Bunlar ellerine ayaklarına çabuk insanlar; bu gibi durumlarda onların üstüne yok."

İskender, ona askerlerine sessizce yürümelerini söylemesini buyurdu. Uzun asker konvoyu harekete geçtiğinde, Agrianlar görevlerini bitirdikleri için kurdukları iplere tutunarak aşağıya inmeye başlamışlardı.

Boğazın solunda keşfe gidenler kısa sürede yaylaya tırmanan yolu buldular; gün doğmadan önce ordu surların

önünde saf tutmuştu bile. Ama burası öylesine dar bir toprak parçasıydı ki burada kamp kurmaya olanak yoktu.

Kayalık olmayan ender yerlerden birine çadırı kurulan Kral, arkadaşlarından oluşan konseyi toplantıya çağırdı. Haberci arkadaşlarını çağırmak üzere dolaşmaya başladığında Ephestione ona yeni bir konuğu olduğunu bildirdi. Sisine adındaki Mısırlı, Kral'la olabildiğince çabuk konuşmak istiyordu.

"Bir Mısırlı mı?" dedi İskender şaşkınlıkla. "Kim bu adam? Sen daha önce görmüş müydün?"

Ephestione başını salladı. "Gerçeği söylemem gerekirse hayır; ama o ikimizi de tanıdığını savunuyor; hatta zamanında baban Philippos'un emrinde çalıştığını, bizim bahçe de koşturmamızı anımsadığını söylüyor. Görünüşüne bakılırsa, çok uzaklardan geliyor."

"Peki ne istiyormuş?"

"Seninle baş başa konuşmak istiyor."

Haberci o sırada geri geldi. "Kralım, komutanlar buradalar, çadırın dışında bekliyorlar."

"Girsinler," diye buyurdu İskender. Sonra Ephestione'ye dönüp, "Adama yiyecek, içecek ver ve bir çadır hazırlanana dek korunaklı bir yere oturt. Sonra buraya gel; toplantıda bulunmanı istiyorum."

Ephestione uzaklaştı; hemen sonra Eumenes, Seleukos, Ptolemaios, Perdikkas, Lysimakhos ve Leonnatos çadıra girdiler. Philotas, Krateros ve Kara'yla birlikte, babasının bulunduğu iç Phrygia'ya gitmişti. Arkadaşları Kral'ı yanaklarından öpüp oturdular.

İskender, "Kenti gördünüz," diyerek söze başladı. "Ve kayalık zor arazisini de gördünüz. Burada ormanların bütün odunlarıyla saldırı kuleleri kurmaya kalkışsak bile bunları gerekli yerlere çekemeyiz; bir siper kazmak istesek, semsert kayaları delmek zorunda kalırız. Bu da olanaksızdır! Tek çözüm Termessos yolunu tutmak, ama bu günler, aylar sürebilir."

"Halikarnassos'ta böyle sorunlarla karşılaşmamıştık," dedi Perdikkas. "Gerektiği kadar zaman harcayıp işi bitirmiştik."

"Surların altına odunlardan dağ yapalım, ateşe verip insanları sıcaktan kaçıralım," diye önerdi Leonnatos.

İskender başını salladı. "Ormanların ne kadar uzak olduklarını gördün mü? Koruyucu önlemler almadan adamları oraya çıkartırsak ok yağmuruna tutulurlar; o zaman ne çok adamımız ölür, düşünsene. Onlarla aynı tehlikelere göğüs germeyeceksem ben adamlarımı ölüme göndermem. Kaldı ki zamanımız giderek azalıyor. Parmenion'un ordusuyla bir önce buluşmamız gerekiyor."

"Benim aklıma bir düşünce geldi," diye araya girdi Eumenes. "Bu barbarlar aynen Yunanlar gibiler. Sürekli birbirlerini öldürürler. Termessos halkının da elbette düşmanları vardır; bu nedenle onlarla anlaşmaya varmamız yeterli. Sonra kuzeye doğru yürüyüşümüze başlayabiliriz."

Seleukos, "Yanlış bir düşünce değil," dedi.

"Evet ama," diye araya girdi Ptolemaios, "önce bu düşmanları bulmak gerekir."

İskender, sekreterine "Sen bu işle ilgilenmek ister misin?" diye sordu.

Eumenes, başını öne eğerek, "Benden başka gönüllü yoksa, öyle olacak," dedi.

"O halde anlaştık. Bu arada, burada bulunduğumuz sürece kentin kapısını tatalım, kimsenin girip çıkmasına izin vermeyelim."

Arkadaşları birer birer çadırdan çıkarlarken Ephestione geldi. "Görüyorum ki toplantı bitmiş. Neye karar verdiniz?"

"Kenti ele geçirmeye zamanımız olmadığına. Bu nedenle bizim yerimize bunu yapacak birini bulacağız. Konuk nerede?"

"Dışarıda bekliyor."

"Al içeriye."

Ephestione çıktı ve az sonra yaşlıca, elliden çok altmışlarına yakın, sakallı, ak saçlı, yaylalardaki yerliler gibi giyinmiş bir adamla içeriye girdi.

"Gel," dedi İskender. "Benimle konuşmak istemişsin. Kimsin sen?"

"Adım Sisine ve beni General Parmenion gönderdi."

İskender onun kapkara, sabit bakışlı gözlerine baktı.

"Seni hiç görmedim," diye yanıtladı. "Seni Parmenion gönderdiyse, elbette onun mührünü taşıyan bir mektup getirmiş olmalısın."

"Hiçbir mektubum yok. Bu yakalanmam durumunda çok tehlikeli olurdu. Bana söylenenleri sana iletmekle yükümlüyüm."

"Konuş o zaman."

"Parmenion'un yanında, süvarileri yöneten bir akrabam var."

"Kuzenim Lynkestidesli Amyntas. Harika bir savaşçıdır: Bu nedenle Thessialı süvarileri ona emanet ettim."

"Ona güveniyor musun?"

"Babam öldürüldüğü zaman duraksamadan benden yana çıktı, o zamandan beri de bana sadık kaldı."

"Bundan iyice emin misin?" diye ayak diredi adam.

İskender sabırsızlanmaya başlıyordu. "Söyleyecek bir sözün varsa, soru soracağına anlat," dedi.

"Parmenion Büyük Kral'ın kuzenine yazdığı bir mektubu getiren Pers bir ulak yakaladı."

"Görebilir miyim?" diye sordu elini uzatan İskender.

Sisine hafifçe gülümseyerek başını salladı. "Bu ele geçmesi tehlikesini göze alamayacağımız kadar hassas konulu bir mektuptu. Ama General Parmenion içeriğini sana bildirmemi istedi."

İskender devam etmesini istedi.

"Büyük Kral, mektubunda kuzenin Amyntas'a seni öldürmesi karşılığında Makedonya tahtını ve iki bin altın talent vaat ediyordu."

Kral sessizliğe gömüldü. Solisli Eumolpos'un ona Susa Sarayı'ndan büyük miktarda para çıktığını ve Anadolu'ya gönderildiğini söylediğini anımsadı. Öte yandan kuzeninin şimdiye dek ona gösterdiği dürüstlük ve saygı da gözlerinin önündeydi. Karşısında gücün, değer, cesaretin yetersiz kalacağı bir entrikaya bulaştırıldığını, benzeri bir durumda annesinin bin kez daha iyi davranabileceğini, ama şimdi bu durumu hiç gecikmeden çözümlemesi gerektiğini düşündü.

"Bu söylediklerin gerçek değilse, seni lime lime parçalayıp köpeklerin önüne atarım," diyerek adamı tehdit etti İskender.

Bir köşede uyuklayan Peritas başını kaldırıp sanki konuşmanın içeriğini anlamış gibi dilini bıyıklarının üstünde gezdirdi. Ama Sisine bundan rahatsız olmuştu. Benzemiyordu. "Yalan söylesem, Parmenion'la buluştuğunda bunu öğrenirdin."

"Ama kuzenimin Büyük Kral'ın önerisini ve parasını kabul ettiğine ilişkin bir kanıtınız var mı?"

"Kuramsal olarak yok. Ama düşün efendim. Kral Dareios başarıya ulaşma cesareti olmasa asla böyle bir öneride bulunmaz, bunca parayı tehlikeye atmazdı. Ve sen, gücün ve paranın karşısında dayanabilecek bir insan tanıyor musun? Ben senin yerinde olsam, riske girmezdim. Bütün bu parayı alınca, kuzenin binlerce kiralık katil tutar, koca bir ordu kurar."

"Bana nasıl davranacağımı mı öğretiyorsun?"

"Tanrılar beni bundan sakınsın. Ben karlarla kaplı dağları aşarak, açlık ve soğukla savaşarak, hâlâ Büyük Kral'ın askerleri ve casuslarıyla dolu topraklarda binlerce kez canını tehlikeye atarak buraya varmış olan basit bir hizmetkârım."

İskender bu sözler karşısında sustu; ama bu durumda başka seçeneği olmadığını, bir karar alması gerektiğini anlamıştı. Sisine, bu sessizliği en mantıklı biçimde yorumladı.

"General Parmenion bana senin buyruklarınla en kısa sürede yanına dönmemi buyurdu. Buyruklar yazılı olmaya-caklar: Sözlerini sözlerimle aktaracağım. Öte yandan General beni sonsuz güveni ile onurlandırıyor."

İskender, zihninden geçen düşüncelerin alnından okunmaması için adama arkasını döndü. Her seçeneği düşünüp tarttıktan sonra dönüp şöyle dedi:

"General Parmenion'a şu sözlerimi aktaracaksın:

Mesajını aldım; girişimimize büyük zarar verebilecek ve benim ölümüme yol açabilecek büyük bir tehlikeyi savuşturmak adına olaya el koyduğun için sana teşekkür ederim.

Bana iletildiği kadarıyla, şu an için kuzenimin bu parayı ve öneriyi kabul edeceğine ilişkin bir kanıtımız yoktur.

Senden, ben oraya gelip sorgulayana dek onu göz hapsinde tutmanı; ona, rütbesine ve konumuna uygun biçimde davranmanı istiyorum. Umarım sen iyisindir. Kendine iyi bak.

"Şimdi yinele," diye buyurdu İskender.

Sisine gözlerini Kral'ın gözlerine dikti; mesajı bir çırpı-
la, yanılmadan, sözcüğü sözcüğüne yineledi.

"Çok iyi," dedi Kral şaşkınlığını gizlemeden. "Şimdi git
dinlen. Sana bu gece için bir yatak hazırladılar. Kendini
hazır hissettiğin zaman yola çıkabilirsin."

"Bir erzak çıkını hazırlatıp hemen yola koyulacağım."

"Bekle."

Selam vermek üzere eğilmekte olan Sisine, hemen beli-
ni doğrulttu. "Buyur."

"General'in yanından ayrıldıktan sonra, buraya gel-
mek için kaç gün harcadın?"

"Katır sırtında on bir günde geldim."

"Parmenion'a en fazla beş gün sonra yola çıkacağımı,
senin bana gelmek için harcadığın sürede Gordion'da olaca-
ğımı söyle."

"Bu mesajı da yinelememi ister misin?"

İskender başını salladı. "Önemi yok. Sana bana getirdi-
ğin bilgiler için teşekkür ediyorum; Eumenes'e sana bir
ödül vermesini söyleyeceğim."

Sisine karşı çıktı: "Benim ödülüm senin can sağlığına
katkıda bulunmuş olmaktır efendim. Başka bir şey iste-
mem." Sonra Kral'a her anlama çekilebilecek bir bakışla
baktı ve saygıyla eğilerek çıktı. İskender kendini bir tabu-
reye atıp ellerini yüzüne kapattı.

Uzun süre kımıltısız oturdu: Düşüncelerinde çocuklu-
ğuna, Pella'ya, arkadaşları ve kuzenleri ile top ve saklam-
baç oynadıkları günlere döndü. Şimdi bağırmak ya da ağla-
mak geliyordu içinden.

Leptine sessiz adımlarla yanına gelip ellerini omuzları-
na koydu. "Haberler kötü mü efendim?" diye sordu alçak
sesiyle.

"Evet," dedi İskender arkasına dönmeden.

Leptine yanağını onun sırtına dayadı. "Odun bulup su ısıtmayı başardım. Bir banyo yapmak istemez misin?"

Kral peki diyerek kızın peşinden, çadırın özel bölümüne geçti. Büyük bir kazan dolusu kaynar su dumanlar çıkartarak onu bekliyordu. Kral, kızın kendini soymasına izin verdi. Karanlık çoktan çökmüş, kandiller yanmıştı.

Aristandros'un yardımıyla Eumenes, kısa sürede yakın bir köyün halkıyla anlaşmaya vardı. Selgeoslularla Termessoslular aynı dili konuşup aynı tanrılara inanmalarına karşın birbirlerine müthiş düşmandılar. Eumenes Selgeoslulara para bırakıp İskender'in onların reisine 'Pisidia'nın yüce ve bağımsız hanı' gibi tumturaklı bir sıfat verdiğini bildirdi. Onlar da hemen işgale hazırlanarak kentin çevresinde saf tuttular.

Aristandros, durumu kendine göre yorumlayarak, "Termessos'un senin malın olacağını söylemiştim," dedi.

Kral, Side ve Aspendos gibi fazla uzak olmayan bazı kıyı kentlerinin ona bağlanma arzularını kabul etti. Bu ikisi Yunan tarzında inşa edilmiş, alanları, sütunları, heykellerle süslü tapınaklarıyla güzel mi güzel kentlerdi; Perslere ödemeye alıştıkları vergileri şimdi İskender'e ödüyorlardı. İskender, sonunda *hetairoi*'lerle 'kalkanlılar'ın bir bölümünü başlarında subaylarıyla, barbarların yanında, Termessos surları altında bırakıp kuzeye doğru yola çıktı.

Taurus Dağları karlarla kaplıydı, ama hava oldukça iyiydi; gökyüzü sonsuz mavilikte uzanıyordu. Şurada burada küme küme uzanan kayın ve meşe ağaçları hâlâ sarılı kırmızılı yapraklarıyla, gözleri kör eden, gümüş bir tepsiye benzeyen karın üzerindeki çiçek vazoları gibi duruyordu. Ordu ilerledikçe, Lysimakhos'un yönetimindeki Trakyalılar ve Agrianlar önden keşfe gidiyor, beklenmedik saldırılarla karşılaşmamak için boğazlarla geçitleri denetliyorlardı. Bu nedenle yürüyüş tehlikesiz ve rahat sürüyordu.

Eumenes hem yerli halkı kızdırmamak, hem de dağların tehlikeli geçitlerinden ordusunu huzur içinde geçirtebilmek için köylerden yiyecek aldırıyordu. İskender herkesin önünde, Bukefalos'un sırtında, sessizce, yalnız başına ilerliyordu. Zihninden kaygılı düşünceler geçtiği hemen belli oluyordu. Geniş kenarlı Makedon şapkasını takıyor, sırtına kaba yünden dokunmuş asker pelerinini sarıyordu. Peritas atının ayakları arasında hoplaya zıplaya ilerliyordu. İki hayvan arasında bir süredir dostluk bağı kurulmuştu; köpek İskender'in ayakları dibinde uyumadığı zamanlarda atın samanlarına uzanıyordu.

Dağların üstünde üç gün süren yürüyüşten sonra iç bölgelerin yaylalarına bakan bir noktaya vardılar: Burası dondurucu ayazın yaktığı dümdüz bir alandı. Uzakta donuk ve parlak bir suyun camısı yansıması görünüyordu, onun çevresini de gözleri kamaştıran bir beyazlık sarmıştı.

Yeniden soğuktan yakınmaya, kısa tuniğinin yerine rahat Phrygia pantolonları giymeye başlamış olan Eumenes, "Yine kar!" diye söylendi.

"Hayır, o tuz," dedi yanında atıyla ilerleyen Aristandros. "Onun adı Askania'dır ve dünyanın en tuzlu denizidir. Yazın yüzeyi büyük ölçüde küçülür, tuz miktarı da müthiş artar. Buranın halkı onun tuzunu bütün vadiye satar."

Ordu bembeyaz araziden geçerken dağların arkasında alçalmaya başlayan güneşin ışıkları, tuz kristallerinde milyonlarca parçaya kırılıyor, büyümlü ve gerçeküstü manzara yaratıyordu. Askerler sessizce bu olağandışı görüntüyü seyrediyor, gözlerini renklerin bu sonsuz oyunundan, ışığın bin bir yelpazeye dağılmasından, ateş kıvılcımları gibi yanmasından ayıramıyorlardı.

"Olympos'un tanrıları!" diye mırıldandı Seleukos. "Ne büyüleyici bir yer! Şimdi gerçekten evden uzak olduğumuzu anladım!"

"Evet," dedi Ptolemaios da. "Ömrümde böyle bir gösteri seyretmedim."

"Görebileceğiniz tek gösteri bu değil," dedi Aristandros. "Biraz ötede tepesinden alevler ve ateşler saçarak tüm

çevresini küle boğan Argaios Dağı var. O müthiş dağın altında zincire vurulmuş dev Typhone'nin yattığı söylenir."

Ptolemaios, Seleukos'a işaret ederek atıyla arayı açtı ve sanki orduyu denetlemek istermiş gibi yarım stadyon uzakta durdu.

"İskender'in nesi var?" diye sordu.

Seleukos da onun yanında durmuştu. "Bilmiyorum. O Mısırlı gelip gittiğinden beri böyle."

"Mısırlıları sevmem," diye yorum yaptı Ptolemaios.

"Kimbilir kafasına ne soktu. Şu Aristandros denen kâhin yetmezmiş gibi..."

"Ephestione'nin bizden daha fazlasını bildiğini sanıyorum, ama o da tek söz etmiyor."

"Ben de öyle düşünüyorum. İskender ne derse körü körüne uyar o."

"Evet. Acaba ne derdi olabilir? Kesinlikle kötü bir haber aldı. Bir de böyle acele etmeye başladık... Kimbilir Parmenion'a ne oldu?"

Ptolemaios, atıyla önlerinden geçen İskender'e şöyle bir baktı.

"Bize söyledirdi. Kaldı ki Parmenion'un yanında Kara, Philotas, Krateros, kuzeni Amyntas da var. Acaba hiçbiri kurtulamadı mı?"

"Kimbilir? Belki bir baskına uğradılar... Ya da belki Memnones'i düşünüyordur. O adam her şeye kadirdir: Biz konuşurken, o Makedonya'ya ya da Pire'ye çıkmış olabilir."

"Ne yapalım? Bu akşam yemeğe çağırırsa soralım mı?"

"Durumuna göre. Belki de Ephestione ile konuşmak daha yerinde olur."

"Evet, en iyisi bu. Öyle yaparız."

Bu arada güneş ufukta batmıştı; iki dost Pieria'daki, Eordeas'taki evlerinde gözyaşları içinde bıraktıkları kızları düşünüyorlardı. Belki şu anda kızlar da hüznle onları anımsıyorlardı.

"Evlenmeyi hiç düşündün mü?" diye sordu Ptolemaios ansızın.

"Hayır. Ya sen?"

"Ben de. Ama Kleopatra'yı isterdim."

"Ben de."

"Perdikkas da isterdi."

"Evet, öyle."

Ordunun başından, keşiften dönen ekibin haykırışları duyuldu: "Kelainai! Kelainai!" Karanlık basmadan dörtnala geri gelmişlerdi.

"Nerede?" diye sordu öne çıkan Eumenes.

"Şu yönde beş stadyon ötede," dedi keşfe giden askerlerden biri ve uzaktaki bir tepede yanıp sönen binlerce ışığı gösterdi. Harika bir görüntüydü bu. Binlerce ateşböceğinin aydınlattığı bir karınca yuvası gibi görünüyordu tepe.

İskender rahatlamış gibiydi; elini kaldırarak orduyu durdurdu. "Burada kamp kuruyoruz," dedi. "Yarın kente yaklaşacağız. Burası Phrygia'nın başkenti, aynı zamanda eyaletin Pers satrapının mekânı. Parmenion onu henüz ele geçirmediyse, bu iş bize düşecek: O kalede çok para olmalı."

"Galiba keyfi yerine geliyor," dedi Ptolemaios.

"Evet," dedi Seleukos. "Aristoteles'in şu sözlerini anımsamış olmalı: 'Ya sorunun bir çözümü vardır ve kaygılanmak boşunadır; ya sorunun bir çözümü yoktur ve kaygılanmak gene boşunadır.' Herhalde bizi bu akşam yemeğe çağırır."

Havaların bozması yüzünden Pire'den denize açılma cesaretini gösteren nadir gemilerden birine binen Aristoteles, Metones'e vardı. Kaptan güneyden sürekli esen rüzgârdan yararlanmaya karar vererek, bir parti zeytinyağıyla balmumunu ilkbaharda daha düşük fiyatlarla satmak zorunda kalmamak için yola çıkmıştı.

Aristoteles ayağı karaya basınca bir çift katırın çektiği arabaya binerek Mieza'ya gitti. Yapının bütün anahtarları yanındaydı ve burayı her an kullanma özgürlüğüne sahipti. Kaldı ki, bu dönemde konuşmaktan hoşlanacağı, ona İskender'in haberlerini verebilecek tek kişiyi, Lysippos'u da orada bulacağını biliyordu.

Gerçekten de dökümhaneye girdiğinde büyük sanatçının, İskender'in Granikos zaferinin heykelini bir maket olarak döktüğünü gördü. Bu maket daha sonradan gerçek boyutlarında yeniden dökülecekti. Neredeyse akşam olmak üzereydi; hem işliğin, hem de yemekhanenin kandilleri yanmıştı. Bazı konuk odaları da aydınlatılmıştı.

Lysippos, "Hoş geldin Aristoteles!" diyerek onu karşıladı. "Bağışla beni, sana elimi uzatamıyorum; çok kirliler. Biraz beklersen, emrine amade olacağım."

Aristoteles makete yaklaştı: sekiz-on ayak uzunluğundaki bir platformda yükselen yirmi altı kişinin heykeliydi bu. Harika bir şeydi: Dalgaların coşkusu görülebiliyor, atların nal sesleri, saldıran askerlerin çığlıkları duyulabiliyordu sanki. Hepsinin üzerinde ise, zırhını giymiş, saçları

rüzgârda uçuşan, Bukefalos'unun sırtındaki İskender göze çarpıyordu.

Lysippos bir tasın içindeki suyla ellerini yıkadıktan sonra Aristoteles'e yaklaştı.

"Nasıl görünüyor?"

"Şahane. Senin yapıtlarının en etkileyici yanı biçimlerin içindeki enerjinin dışı yansıması."

"Ziyaretçilerin karşısına beklenmedik bir anda çıkacak," diye açıkladı Lysippos ellerini havaya kaldırarak, "küçük bir tepeyi tırmanınca görülebilecek. Sanki insanların üzerine atlamaya hazırlarmış gibi olacak. İskender bana onları ölümsüz kılmamı söyledi, ben de onun arzusunu yerine getirmek için elimden geleni yapıyorum. Hiç olmazsa evlatlarını yitiren ana babaların acısını azaltmalıyım."

"Aynı zamanda şu anda yaşamakta olan İskender'i de ölümsüz kılıyorsun," dedi Aristoteles.

"Zaten öyle olacak, değil mi?"

Lysippos deri önlüğünü çıkartıp bir çiviye astı. "Akşam yemeği neredeyse hazırdır. Bizimle yer misin?"

"Çok sevinirim," dedi Aristoteles. "Başka kim var?"

Lysippos, bir kenarda oturmuş, elindeki oluklu oyma kalemıyla bir tahta model üzerinde çalışan seyrek saçlı bir delikanlıyı göstererek, "Yardımcım, Karethes," dedi. "Bir de Taranto'dan gelen, Kallipolisli Evmeros var. Bize belki Epirli İskender'den haberler getirmiştir."

Dökümhaneden çıkıp iç avludan geçerek yemekhaneye yöeldiler. Aristoteles burada Kral Philippos ile yediği yemeği anımsayarak hüznlendi.

"Burada çok kalacak mısınız?" diye sordu Lysippos.

"Pek fazla değil. Kallisthenes'e son yazdığım mektupta, yanıtını buraya, Mieza'ya göndermesini istedim. Yazacaklarını merak ediyorum. Sonra Aigai'ye doğru ilerleyeceğim."

"Eski saraya mı gidiyorsun?"

"Kral'ın gömütüne bir armağan bırakacağım ve orada bazı kişilerle buluşacağım."

Lysippos bir an için duraksadı. "Kral Philippos'un öldürülmesini araştırdığımı duydum, ama bunlar belki yalnızca söylentidir..."

"Değiller," dedi Aristoteles kayıtsız kalmaya özen göstererek.

"İskender bunu biliyor mu?"

"Başlangıçta bu görevi yeğenim Kallisthenes'e verse de sanırım artık o da biliyordur."

"Ya Ana Kraliçe?"

"Ona bildirmek için bir girişimde bulunmadım, ama Olympias'ın her yerde kulağı vardır." Bunları söylerken onu buraya getiren ve şu anda ahırların orada katırlarını doyuran adamı gösterdi. "Heybesinde saray korumalarına tahsis edilen türden Makedon tipi bir kılıç taşıyor."

Lysippos adama şöyle bir baktı: Bir kedi gibi hareket eden bir kas dağı gibiydi. Uzaktan saray korumalarından bir akıncı olduğu belliydi: "Tanrılar aşkına, bir Herakles heykeli için poz verebilir bu adam!"

Sofraya oturdular.

"Sofrada sedir yok," dedi sanatçı, "gene eski günlerdeki gibi oturarak yemek yeniyor."

"Böylesi daha iyi," dedi filozof. "Uzanarak yemek alışkanlığımı yitirdim. Bana İskender'den haber getirdin mi?"

"Kallisthenes'in seni sürekli haberdar ettiğini sanıyordum."

"Elbette. Ama senin kişisel izlenimlerini de merak ediyorum. Onu nasıl buldun?"

"Bütünöyle hayallerine gömülmüş durumda. Amacına ulaşmadan onu kimseler durduramayacak."

"Peki, sence amacı ne?"

Lysippos bir süre sessiz kaldı: Ocağın ateşini körükleyen adama bakar gibiydi. Sonra dönmeden şöyle dedi: "Dünyayı değiştirmek."

Aristoteles içini çekti. "Sanırım senin bu görüşün çok yerinde. Önemli olan dünyayı iyiye mi, yoksa kötüye mi yönlendireceği..."

O anda içeri giren yabancı konuk Kallipolisli Evmeros yemeği tabağına konurken, içeridekileri selamlayıp kendisini tanıttı. Yemekte sebzelerle haşlanmış tavuk çorbası, ekmek, peynir, zeytinyağı ve tuzla tatlandırılmış haşlanmış yumurta vardı. Bir de Tasos şarabı.

"Epir Kralı İskender'den ne haberler getirdin bizlere?" diye sordu Lysippos.

"Önemli haberlerim var," diye yanıtladı konuk. "Kral kendi ordusunun ve bizimkinin başına geçip zaferden zafere koştu. Messapialıları, Iapygialıları yendi; şimdi tüm Apulia elinde. Burası da kendi krallığı kadar büyük bir toprak parçasıdır."

"Şimdi nerede?" diye sordu Aristoteles.

"Şimdi kışlık mekânında; ilkbaharda kuzeydeki dağlarda yaşayan barbarlara karşı harekete geçmek üzere bekliyor. Romalılar denen başka barbarlarla anlaşma yaptı; İskender güneyden saldırdığında, onlar da kuzeyden saldırıcağlar."

"Peki Taranto'da nasıl karşılanıyor?"

"Ben bir siyaset adamı değilim, ama anlayabildiğim kadarıyla, iyi... en azından şimdilik."

"Ne demek istiyorsun?"

"Benim hemşehrilerim tuhaf insanlardır: En büyük tutkuları ticaret yapmak ve yaşamın tadını çıkartmaktır. Bu nedenle savaşmayı pek sevmezler, başları derde girdiğinde, kendilerine yardım edecek birilerini çağırırlar. Epir Kralı İskender ile de aynı şey oldu. Ama yemin ederim ki gerçekten iyi bir yardımcı bulduklarını düşünüyorlardır."

Aristoteles alaycı bir tavırla güldü. "Hemşehrilerin, yalnızca kendileri ticaret yapabilsin, yaşamın tadını çıkarabilsin diye mi İskender'in topraklarını, genç karısını ardında bırakarak tehlikelere, sıkıntılara göğüs gerdiğini, kanlı savaşlara ve yürüyüşlere katlandığını sanıyorlar sen-ce?" diye sordu.

Kallipolisli Evmeros omuzlarını silkti. "Pek çok kişi her şeylerini onlara borçlu olduklarını düşünüyor ama sonra da gerçekte yüz yüze geliyorlar. Her neyse, şimdi bunları bırakalım da size ziyaretimin nedenini açıklayayım: Benim niyetim Lysippos ile tanışmaktı; Tanrıça Fortuna'yı kutсарım ki, bana yüce Aristoteles'le, tüm Yunan dünyasının, yani tüm dünyanın en keskin zekâsıyla tanışma olanağı da verdi."

Aristoteles bu abartılı övgüye pek tepki vermeden konuşun sözlerini sürdürmesini bekledi.

Bundan sonra Evmeros, "Birtakım yetenekli kentliler, kenti tüm dünyada ünlü kılacak görkemli bir tasarı için para toplama düşüncesine kapıldı," dedi.

Lysippos yemeğini bitirmişti, ağzını bir kupa kırmızı şarapla çalkalayıp sandalyesinin arkasına dayandı. "Devam et," dedi.

"Zeus'un dev bir heykelini yaptırmak istiyorlar, ama bunu bir tapınağa değil, agoranın ortasına, aydınlık bir yere koymayı düşünüyorlar."

Genç Karethes bu sözleri duyunca gözlerini faltaşı gibi açtı. Delikanlı öğretmenine hayallerinden pek çok kez söz etmişti.

Lysippos gülümseyerek, yardımcısının sözlerini anımsadı ve sonra, "Önemli olan ne büyüklükte olacağıdır," dedi.

Evmeros bir an duraksadı, sonra bir solukta ağzındaki baklayı çıkarttı: "Diyelim ki kırk dirsek."

Karethes yerinden sıçradı, Lysippos ise sandalyenin kollarını sıkarken, dimdik dikiliverdi. "Kaç dirsek? Gökle-
rin tanrıları, Atina Parthenonu kadar büyük bir heykelden söz ettiğinin farkında mısın sen?"

"Evet. Biz koloni Yunanları her şeyi büyük düşünürüz."

Sanatçı yardımcısına dönüp, "Ne dersin Karethes?" dedi. "Kırk dirsek iyi bir boyut, değil mi? Ne yazık ki şu anda dünyada onu ayağa dikecek kimse yok."

"Ödülü yeterince cömert olacaktır," diye yanıtladı Evmeros.

"Bugün sahip olduğumuz tekniklerle bronz o denli uzun süre erimiş halde tutmamıza olanak yok; eritme sırasında ısıyı ölçsüzce yükseltmeyiz; yoksa kaplama yüksek ısı yüzünden patlayabilir. Bunu söylerken kesinlikle olmaz demiyorum: Belki başka sanatçılara başvurabilirsin... Neden Karethes'e sormuyorsun?" dedi çekingen öğrencisinin seyrek kâkülünü karıştırarak. "O günün birinde dünyanın en büyük heykelini yapacağını söyler durur."

Evmeros başını salladı. "Yüce Lysippos başarılmaz diyorsa, başka kim cesaret edebilir ki."

Lysippos gülümseyerek, bir elini öğrencisinin omzuna koydu: "Karethes, belki. Kimbilir..."

Aristoteles, gencin gözlerinde yanan hayal ateşini fark etti. "Sen nerelisin, delikanlı?"

"Lyndosluyum, Rhodos Adası'ndan."

"Rhodoslusun demek," dedi Aristoteles. Sanki bir şeyi anımsar gibiydi... Sonra konuya döndü: "Sizin oralarda heykellere 'dev heykel' denir değil mi?"

Bir hizmetkâr sofrayı toplamaya başladı ve biraz daha şarap verdi. Lysippos bir yudum içtikten sonra söze girdi: "Şu anda gerçekleşmesinin olanaksız olduğunu düşünsem bile, tasarın beni heyecanlandırıyor, Evmeros. Gene de şimdilik ve önümüzdeki birkaç yıl için oldukça doluyum, böyle bir yapıta girişebilecek zamanım yok. Ama hemşehrilere, Lysippos'un zihninde böyle bir Zeus heykelinin düşüncesinin olduğunu, eninde sonunda biçim kazanabileceğini söyleyebilirsin. Bir yıl, on yıl ya da yirmi yıl... kimbilir?"

Evmeros kalktı. "O halde, elveda. Düşünceni değiştirdiysen, seni karşılamaya hazır olduğumuzu bil."

"Elveda Evmeros. Ben erimiş bronzda can kazanmayı bekleyen süvarilerimin, İskender'in askerlerinin başına, işliğime dönmeliyim."

Aristoteles eski dairesine girdi, kandilleri yaktı; özel çekmecesini açınca Kallisthenes'ten beklediği mektupları buldu: Deri bir kayışla bağlanmış ve mühürlenmiş papirüs rulosunu sevinçle aldı eline. Bu mektuplar, anahtarına yalnızca kendisinin, yeğeninin ve Theophratos'un sahip olduğu özel bir şifre ile yazılmıştı. Filozof elindeki delikli maskeyi papirüsün üzerine koyduğu zaman yalnızca anlam taşıyan sözcükler açıkta kalıyordu. Aristoteles gelen mesajları okumaya başladı.

Bitirdiği zaman kâğıdı bir kandilin alevine yaklaştırıp mavi alevlerin son harfi bile yuttuğuna, içindeki tüm gizleri yok ettiğine inanana dek papirüsü yaktı. Sonra ahıra inip kendisini buraya getirmiş olan adamı uyandırdı. Ona içinde bir mektubun da bulunduğu mühürlü paketi verdi; birçok konuda onu tembihleyip şunu söyledi: "En iyi atı al ve hemen Metones'e doğru yola çık. Beni Pire'den getirmiş olan komutan hâlâ orada olmalı. Ona bu paketi adresteki kişiye ulaştırmasını söyleyip teslim et."

"Onun yola çıkmak isteyeceği konusunda kuşkuluyum: havalarda bozmak üzere."

Aristoteles bunun üzerine para kesesini ortaya çıkarttı: "Bu onu kandırabilir. Haydi şimdi hemen git."

Adam, ahırdan bir at seçti, heybesinden kılıcını çıkarıp yerine paketi koydu, kılıcını beline asıp dörtmala yola koyuldu.

Gecenin iyice ilerlemesine karşın çalışmayı sürdüren Lysippos sesleri duyunca pencereye yaklaştı, ama yalnızca

iç avluda telaşla yürüyen Aristoteles'i gördü. Ertesi sabah aynanın karşısında tıraş olurken, filozof dostunun giyinip kuşanmış, heybesini omzuna asmış durumda ahırlara gittiğini ve katırları hazırlattığını gördü. Onu yolcu etmek için aşağıya inmeye niyetlenerek yüzünü kurularken, hizmet-kârlardan biri kapıyı çalıp ona bir pusula uzattı. Kâğıtta şunlar yazılıydı:

Aristoteles'ten Lysippos'a, selam!

Acil bir durum için hemen yola çıkmak zorundayım. Seninle en kısa zamanda buluşmayı umut ediyorum. Yaptığın için başarıların en büyüğünü diliyorum. İyilikler üzerine olsun.

Aristoteles küçük arabanın içine oturmuş, kuzeye doğru giden yolda uzaklaşıyordu. Gökyüzü kurşuni bir renk almış, hava soğumuştur; her an kar yağabilirdi. Sanatçı pencereyi kapatıp kahvaltıya inmeden sakal tıraşını bitirdi.

Filozof bütün bir gün yolculuk yaptı; karnını doyurmak için yarı yolda Kition'un lokantasında mola verdi. Aigai'ye geldiğinde hava kararmıştı, ama o doğruca Kral Philippos'un mezarına yöneldi. Gömütün ayağındaki sunağın iki yanında içlerinden alevler yükselen üç ayaklı sehpalardı. Aristoteles de alevlerin dibine Doğu'dan gelme değerli bir parfüm döktükten sonra alınlığı süsleyen gösterişli av sahnesinin altındaki taş kapının önünde derin düşüncelere daldı. O anda Kral'ın Mieza'daki avluda attan indiğini, topallayan bacağına söverek, "İskender nerede?" diye bağırdığını görür gibi oldu.

Kendisi de içinden yineledi: "İskender nerede?"

Sonra gömüte arkasını dönüp sessizce uzaklaştı.

Kentin dışındaki küçük evinde konakladı; ertesi günü okuyarak ve bazı notlarını derleyerek geçirdi. Hava gide-rek bozuyor, kara bulutlar çoktan karlanmış Bermion Dağı'nın üzerinde toplanıyorlardı. Karanlığın inmesini bekledi, kalın pelerinine sarındı, başını bir serpuşla örtüp neredeyse ıssız sokaklarda yürümeye başladı.

Kral'ın, şanının zirvesindeyken toza ve kana boğularak yere düştüğünü gördüğü tiyatronun önünden geçti, sonra kırlara uzanan patikaya saptı. Kimsesiz bir mezarı arıyordu.

Karşısında uzanan boş çayırların bir yerinde yüzyıllık meşeler yükseliyordu; Aristoteles gecenin karanlığından yararlanarak bu yaşlı ağaç gövdelerinin arasına gizlendi. Pek uzak olmayan bir yerde üzerine işaret niyetine kaba saba bir taşın konulduğu basit bir tümsek görünüyordu. Yaşlı adam kımıldamadan, sessizce beklemeye koyuldu.

Arada sırada gözlerini kurşuni gökyüzüne çeviriyor, pelerinine sıkıca sarınıyor, karanlıkla birlikte dağlardan esen soğuk rüzgârlardan sakınmaya çalışıyordu.

Sonunda patikadan gelen hafif bir gürültüyle soluna döndüğünde ufak tefek, yalnız bir kadının yanından geçip tümülüse doğru yürüdüğünü gördü.

Onun diz çöküşünü, gömüte bir şeyler bırakışını, sonra ellerini ve başını kaba taşa dayayışını, onu ısıtmak istercesine peleriniyle sarışını seyretti. Karanlık, beyaz kar billurlarıyla bezenmeye başlamıştı.

Aristoteles pelerinine iyice sarınarak ısınmaya çalışıyordu, ama o anda öyle buz gibi bir rüzgâr esti ki, üşüyen yaşlı adam öksürüğünü tutamadı: Kadın kalkıp telaşla meşelere doğru döndü.

"Kim var orada?" diye seslendi titreyen sesiyle.

"Gerçeği arayan biri."

"O halde tanıt kendini," dedi kadın.

Aristoteles gizlendiği yerden çıkıp ona doğru yürüdü. "Ben Stagiroslu Aristotelesim."

"Büyük bilge," dedi kadın. "Seni bu hüznünlü yere getiren nedir?"

"Sana söylemiştim: Gerçeği arıyorum."

"Hangi gerçeği?"

"Philippos'un ölümüyle ilgili gerçeği."

İri kara gözlü genç kadın, başını öne eğdi; omuzları ansızın üzerine büyük bir ağırlık binmiş gibi çöktü. "Sana yardım edebileceğimi sanmıyorum."

"Neden karanlıkta bu gömüte geliyorsun? Burası kralın katili Pausanias'ın mezarıydı."

"Çünkü o benim erkeğimdi ve onu seviyordum. Bana çoktan evlilik armağanları vermişti; kısa bir süre içerisinde evlenecektik."

"Bundan söz edildiğini duymuştum. Ben de bu nedenle buraya kadar geldim. Onun Philippos'un sevgilisi olduğu doğru muydu?"

Kadın başını salladı. "Ben... ben bilmiyorum."

"Söylenenlere bakılacak olursa, Philippos son karısı genç Euridises ile evlendiğinde, nişanlın Kral'a müthiş bir kıskançlık sahnesi sergilemiş, bu da gelinin babası soylu Attalos'u kızdırmış." Aristoteles kızın hiçbir mimiğini kaçırmıyordu ve bu rezilce öyküyü anlatırken, kızın solgun yanaklarında gözyaşlarının parladığını gördü. "Gene söylentilere göre Attalos, onu av konutuna çağırılmış. Adamları gece boyunca ona tecavüz etmiş ve iğrenç davranışlarda bulunmuş."

Genç kız şimdi kendini tutmaya çalışmadan ağlıyordu ama bu, sözlerini sürdüren düşünürün yüreğini yumuşatmaya yetmemişti: "Pausanias, Kral Philippos'tan aşağılanmasının öcünü almasını istemiş, ama Kral bunu yerine getirmeyince, onu öldürmüştü. Gerçekten olan biten bu mu?"

Kız gözyaşlarını pelerinin kenarıyla kurulamaya çalışıyordu.

"Gerçek bu mu?"

"Evet," diyen kız hıçkırarak bu sözleri doğruladı.

"Gerçeğin tümü bu mu?"

Kız yanıtlamadı.

"Attalos'un av konutu olayının gerçek olduğunu biliyorum: Benim de habercilerim var. Ama bunun nedeni neydi? Neden yalnızca erkekler arasında yaşanan bir aşk mı sence?"

Genç kız sanki bu konuşmayı yarıda kesmek istercesine gitmeye yeltendi. Başını örten şalı kardan bembeyaz olmuştu; yerler de ince, beyaz bir örtüyle kaplanmıştı. Aristoteles kızı kolundan tuttu. "Söyle bakalım!" dedi, küçük vahşi gözlerini kızın yüzüne dikerek.

Kız gene başını salladı.

"Gel," dedi yaşlı adam, ansızın tatlılaşan ses tonuyla.

"Buralarda bir evim var, ateş hâlâ yanıyor olmalı."

Genç kız uysallıkla Aristoteles'i izledi, ikisi birlikte eve döndüler. Ocağın başına oturdular ve yaşlı düşünür, ateşi körükledi.

"Sıcak bitki çayından başka sunacak bir şeyim yok," dedi. "Geçici olarak burada bulunuyorum."

Ateşten bir çaydanlık alıp içindeki sıcak çayı iki çömleğe boşalttı.

"Haydi söyle bakalım, benim bilmediğim ve senin bildiğin başka neler var?"

"Pausanias asla Kral'ın sevgilisi olmadı, asla erkeklerle ilişki kurmadı. O sıradan bir gençti, basit kökleri vardı ve kadınlardan hoşlanırdı. Kral Philippos'a gelince, onun erkek sevgililerine ilişkin pek çok şey duydum, ama hiç kimse bir şey görmedi."

"Bu konuda pek bilgili görünüyorsun; nasıl oluyor bu?"

"Ben sarayın fırıncısıyım."

"Bu söylediklerin, gizlice de olsa, benzeri bir olayın yaşanmadığını göstermez."

"Ben buna inanmıyorum. Çünkü Pausanias bana Attalos'u son derece gizli ve tehlikeli bir konudan söz ederken yakaladığını söylemişti."

"Belki de kapıyı dinliyordu."

"Olabilir."

"Peki sana neler işittiğini anlattı mı?"

"Hayır, ama bence ona yaptıkları korkutmaya, öldürmeseler de yıldırmaya yönelik bir davranıştı: Kral'ın özel korumalarından birinin öldürülmesi pek çok kuşku uyandırdı."

"O halde bir varsayımda bulunalım: Pausanias Attalos'u tehlikeli bir konuşmanın, diyelim ki bir entrika hazırlığının ortasında yakalayıp onu her şeyi açıklamakla tehdit etti. Attalos da pazarlık etmek istediğini söyleyerek onu ıssız bir yere çağırdı ve bir ders vermek için korumalarının insafına terk etti. Peki sence Pausanias'ın Kral'ı öldürmesiyle bunun ne ilgisi olabilir ki? Bu anlamsız görünüyor."

"Sence çevrede söylenenlerin, yani Pausanias'ın Kral'ı öldürmesinin sonucunda, Philippos'un hemen Attalos'u öldürtmemesinin bir anlamı var mı? Pausanias bir korumaydı, güçlü kuvvetliydi, iyi silah kullanırdı: İstese tek başına öcünü alabilirdi."

Aristoteles, bu sağlam mantık karşısında "Doğru," dedi. "Peki o zaman sen bunu nasıl açıklıyorsun? Bana anlattığın dürüst genç, neden kralını öldürsün?"

"Anlamıyorum, ama bunu yapmak isteseydi, özel korumasının kralını öldürmesi için çok daha uygun yerler ve zamanlar olamaz mıydı? Onu yatağında, uykusunda bile öldürebilirdi."

"Bunu çok düşündüm. Ama bu noktada, ne sen, ne de ben sorularımızın yanıtını bulamıyoruz. Bir şeyler bilebilecek birilerini tanıyor musun? Ortakları olduğunu ya da en azından onun gizini örten birileri olduğunu söylüyorlar. Az önce karşılaştığımız meşelikte onu atlarıyla bekleyen arkadaşları varmış."

"Onlardan birinin kimliğinin belirlendiğini de söylüyorlar," dedi gözlerini yeni dostuna diken genç kız.

"Peki bu adam nerede bulunabilir?"

"Heliakmon kıyısında Beroea'daki bir meyhanede: adı Nikandros, ama bunun düzmece bir ad olduğundan eminim."

"Sence gerçek adı nedir?"

"Bilmiyorum. Bilsem, bunu neden yaptığını, başına bu işlerin neden geldiğini de öğrenebilirdim."

Aristoteles ateşteki güğümü alıp genç kızın çömleğine biraz daha bitki çayı koymaya yeltendi, ama kız elinin bir hareketiyle onu durdurup ayağa kalktı.

"Artık gitmeliyim, yoksa beni aramaya çıkacaklardır."

"Sana nasıl teşekkür edebilirim bilmiyorum..." diye söze başlayan Aristoteles'i, kız susturdu. "Sen, bütün bunların gerçek suçlusunu bulup bana da haber ver."

Kapıyı açan genç kız, ıssız sokağa çıktı ve telaşla yürümeye başladı. Aristoteles ona seslendi: "Bekle, bana adını bile söylemedin!" Ama genç kız lapa lapa yağan karın altında uyuyan kentin sessiz sokaklarında gözden yitmişti bile.

Kral naibi Antipatros onu eski taht salonunda karşıladığında üzerinde kaba yünden bir pelerin ve keçeden yapılmış Trakya tarzı pantolon vardı. Salonun ortasında kocaman bir ateş yanıyor, ama ısı, dumanla birlikte odanın tavanının ortasında açılan delikten uçup gidiyordu.

"Nasılsın General?" diye sordu Aristoteles.

"Pella'dan uzaktayken iyiyim. Kraliçe'yi yalnızca görmek bile başımı ağrıtmaya yetiyor. Ya sen nasılsın yüce bilge?"

"Ben de iyiyim, ama yılların ağırlığını hissetmeye başladım bile. Kaldı ki soğuğa da hiç dayanamıyorum."

"Nasıl oldu da yolun bu taraflara düştü?"

"Atina'ya dönmeden Kral'ın gömütüne bir armağan bırakmak istedim."

"Bu seni onurlandıran bir şey, ama aynı zamanda tehlikeli de. Peşinden gönderdiğim korumalardan sıyrılırsan seni nasıl koruyabilirim? Dikkat et Aristoteles, Kraliçe gerçek bir kaplan."

"Benim Olympias ile aram her zaman iyi olmuştur."

"Bu yeterli değil," dedi ayağa kalkıp ellerini ateşe uzatan Antipatros. "Sana bunun yeterli olmadığına yemin edebilirim." Sonra ocağın kenarına dayalı bir testiyle Attika tarzında yapılmış iki güzel seramik kupayı aldı. "Biraz sıcak şaraba ne dersin?"

Aristoteles kabul etti.

"İskender'den ne haberler var?"

"Parmenion'un son mesajında Lykia'ya doğru yürüdüğü yazılıydı."

"Demek ki her şey yolunda gidiyor."

"Ne yazık ki her şey değil."

"Yolunda gitmeyen ne?"

"İskender yardımcı güç bekliyor ve izne gönderdiği gençler, yeni askerlerle Boğazlar'a vardılar bile; ama Memnones'in donanması yollarını kestiği için karşıya geçemiyorlar. Hesaplarım doğruysa, İskender şu sıralarda Büyük Phrygia'da, Sagallassos ya da Kelainai yakınlarındadır; yeni askerlerin gelmeyişi onu kaygılandırıyor olmalı."

"Peki yapacak bir şey yok mu?"

"Memnones'in denizde ezici bir üstünlüğü var: Donanmamı denize çıkarsam daha açılmadan onu bir lokmada yutar. Başımız dertte Aristoteles. Tek umudum Memnones'in Makedon toprağında karaya çıkması: Onu o zaman mihlaram gibi geliyor. Ama o da yanlış adım atmayacak kadar kurnaz bir adamdır."

"Pekâlâ o halde, ne denemeyi düşünüyorsun?"

"Şimdilik hiçbir şey. Harekete geçmesini bekleyeceğim; o da sonsuza dek demirlemiş gemilerde oturacak değildir. Ya sen değerli öğretmen? Senin yolculuğunun tek nede-ni Kral Philippos'un mezarına bir armağan bırakmak mıydı? Yaptıklarını söylemezsen, seni korumakta güçlük çeke-rim."

"Bir kişiyi görmek zorundaydım."

"Kral'ın ölümüyle ilgili bir kimse miydi?"

"Evet."

Antipatros, bu yanıtı beklermişçesine, başıyla onayladı.

"Bir süre daha kalacak mısın?"

"Yarın yola çıkıyorum. Metones'ten bir gemi bulabilirsem Atina'ya döneceğim. Yoksa karadan gideceğim."

"Ya Atina'da işler nasıl gidiyor?"

"İskender kazandığı sürece, iyi."

"Elbette," diyerek içini çekti Antipatros.

"Elbette," diye yineledi Aristoteles.

İskender, Meandros'un kaynağından çok uzak olmayan ve Phrygia satrapının konutunun bulunduğu Kelainai'de

mola verdi. Tüm Pers askerlerinin güzel kentin en yüksek noktasında bulunan kaleye sığınmaları nedeniyle güçlükle karşılaşmadı. Kale, Meandros'un bir kolu olan Marsyas'ın sularıya beslenen, suları saydam minik bir göle dimdik inen kayaların tepesinde yer alıyordu. Askerlerin sayısı da fazla olmamalıydı, yoksa şurası burası zaten yıkık olan surları korumayı denerlerdi.

Lysimakhos kalenin çevresinde bir keşif gezisi yaptıktan sonra asık suratla, "Alınması olanaksız," dedi. "Tek giriş doğudaki yamaçta ve kentin arkasında kalıyor. Girişe çıkan basamaklardan ancak tek bir adam tırmanabilir, ama o da ikiz burçların denetiminde olmak koşuluyla... Uzun süre dayanacak kadar yiyecek depolamamış olduklarını umut ederek kentin kapılarını tutmaktan başka çıkar yolumuz yok. Suya gelince, burası sulak bir yer ve eminim göle bağlanan bir kuyuları vardır."

Leonnatos, "Onlara niyetlerinin ne olduğunu sorsak?" diye söze karıştı.

Bu sözü işiten Lysimakhos, ters bir tavırla, "Şimdi şakanın sırası değil!" dedi.

"Parmenion'un nerede olduğunu ve elinde ne kadar asker kaldığını bilmiyoruz. Burada uzun süre kalırsak, onunla bir daha asla buluşamayabiliriz."

İskender kalenin duvarlarına baktı: Pers askerlerinin pek savaşçı bir halleri yoktu; telaşlanmaktan çok meraklanmış gibiydiler. Burçların iç sahanlığına dizilmiş, dirseklerini duvara dayayarak aşağıyı seyretmeye başlamışlardı.

"Leonnatos'un ki, abartılmış bir düşünce sayılmayabilir," dedi Kral. Sonra Eumenes'e dönerek, "Elçilerini ve çevirmenini hazırlayıp kapıya olabildiğince yakın bir yere git. Onlar bizim niyetimizi bilmiyorlar; ama şimdiye dek hiçbir şeyin bizi durdurmadığını kesinlikle öğrenmişlerdir; bize meydan okumaya hevesleneceklerini sanmıyorum."

Leonnatos, önerisinin değerlendirilmesinden gurur duyarak, "Doğru," dedi. "Bizi durdurmak isteselerdi, Termessos'tan buraya tırmanırken yüz kere saldırırlardı."

İskender bu konuşmalara bir son vermek için, "Varsayımmlarla zaman yitirmeyelim," dedi. "Eumenes'in dönüşünü gözleyip bizi neyin beklediğini öğrenelim."

Kallisthenes, "Bana eşlik edecek biri olursa, kente bir göz atmak isterim," dedi. "Gölün öte yanında, Satir Marsyas'ın pan flütü, Apollon'un liri ile katıldığı yarışma sonucunda Apollon'un yenilen Marsyas'ı öldürüp derisini yüzdüğü mağaranın bulunduğu söylenir."

Lysimakhos on kadar 'kalkanlı'sını Kallisthenes'in buyruğuna verip Kelainai kentini dolaşmaya gönderdi. Bu seferi yazan tarihçinin tanımlayacağı yerleri gözleriyle görmesi gerekliydi elbette.

Eumenes de bu arada elçilerini hazırladı. Yanına bir ulakla bir çevirmen alarak kalenin kapısına gitti ve garnizonun komutanı ile görüşme talebinde bulundu.

Yanıt çok geçmeden geldi: Küçük demir kapı gıcırdayarak açıldı ve Komutan yanında silahlı kişilerle dışarıya çıktı. Eumenes onun bir Pers değil Phrygialı olduğunu hemen anladı; büyük olasılıkla bu toprakların adamıydı. Pers satrap buraları çoktan terk etmiş olmalıydı.

Sekreter onu selamlayarak çevirmeninden sözlerini çevirmesini istedi: "Kral İskender, teslim olman durumunda ne sana, ne adamlarına bir kötülük yapılmayacağını, özellikle kente el sürülmeyeceğini bildiriyor. Ama karşı koyman halinde, kaleyi kuşatıp yanında olanlardan hiç kimse- nin buradan canlı olarak çıkmasına izin vermeyeceğiz. Senin yanıtını ne olarak bildirmemi istersin?"

Yanıtını daha önceden hazırladığı belli olan Komutan, duraksamadan şöyle dedi: "Kralına şu an için teslim olmaya niyetimiz olmadığını söyle. İki gün bekleyeceğiz, valimiz yardımcı güç göndermezse, o zaman teslim olacağız."

Eumenes, Komutan'ın böylesine içtenlikli bir yanıt vermesine pek şaşırdı, onu saygıyla selamlayıp kampa döndü.

"Çok saçma!" diye haykırdı Lysimakhos. "Bunu bana bir başkası anlatsaydı, asla inanmazdım."

"Neden olmasın?" dedi Eumenes. "Bana son derece anlamlı bir yanıt gibi görünüyor. Adam hesaplarını yaptı: Pers vali saldırıp bizi yenerse, onun savaşmadan teslim olduğunun açığa çıkacağını ve kazığa oturtulacağını düşündü. Oysa vali iki gün içinde ortaya çıkmazsa, bu onun hiçbir zaman gelmeyeceğini gösterir; o zaman teslim olup bi-

zım tarafımızdan gelecek dertlere katlanmamak akıllıca bir davranış olacak."

İskender ise, "Böylesi daha iyi oldu. Komutanlar gerekli konutlara el koyarak kente yerleşirler; daha düşük rütbeli subaylar askerlerle kampta kalırlar. Kalenin çevresini olduğu gibi *pezhetairoi*'ler taburuyla sarın, kayalıkların altına da nöbetçiler koyun. Kente giriş çıkış olmamalı. Bir baskınla karşılaşmamak için, Trakyalı ve Thessalialı hafif süvarilerden bir birliği kente açılan tüm yollara dağıtalım. Bakalım bu iki gün masalı gerçek mi, yoksa şaka mı? Valinin evi olan çok gösterişli ve güzel bir konutta kalıyorum: Hepinizi akşam yemeğe beklerim. Keyifli bir akşam geçireceğimizi umarım," dedi.

Belirlenen saatte kent turunu tamamlamış olan Kallisthenes de yemeğe katıldı. Bir hizmetkâr elini yüzünü yıkaması için ona gerekenleri getirdi; sonra İskender'inin çevresine yarım daire olarak dizilen sedirlerden birine uzanmasına yardım etti. Kral, o akşam en sevdiği yorumcu olan aktör Thessalos'u, kâhin Aristandros'u, özel hekimi Philippos'u da yemeğe çağırmıştı.

Hizmetkârlar yemekleri dağıtmaya başladıklarında, Kral, "Neler gördün, anlat bakalım!" diye sordu.

Kallisthenes, "Söylediğim gibi," diye başladı söze. "Marsyas Irmağı'nın kaynağının mağarasında, Apollon'un derisini yüzdüğü satire ait olduğunu söyledikleri bir deriyi gösteriyorlar. Öyküyü bilirsiniz: Satir Marsyas bir müzik yarışmasında Tanrı Apollon'a meydan okur. O kendi kamış flütünü, Tanrı ise lirini çalacaktır. Apollon bu yarışmayı tek bir koşulla kabul eder: Marsyas yenilirse derisinin canlı canlı yüzülmesine izin verecektir. Böyle de olur, çünkü dokuz esin perisi bu yarışmada hakemlik yapmış, onlar tanrılarını yenik düşürmeyi göze alamamışlardır."

Ptolemaios gülümsedi: "Mağaradaki satirin derisi olduğuna inanmak hiç de kolay değil."

"Ben öyle düşünmüyorum," dedi Kallisthenes. "Derinin üst kısmının, mumyalanmış bile olsa, bir insana ait olduğu belli, alt kısmı ise gerçekten bir keçiye ait."

"Bu yapılmayacak bir şey değil ki," dedi Hekim Philippos. "İyi bir cerrah istediğini kesip dikebilir. En fantastik

yaratıkların içini dolduran uzmanlar var: Aristoteles bana bir kez Thessalia'da Pelio Dağı'nda içi doldurularak mumyalanmış bir kentauros, yani insan başlı at gördüğünü anlatmıştı; ama bunun bir at bedenine ustalıkla kondurulmuş insan başı olduğundan emindi."

Kral bunun üzerine Aristandros'a döndü: "Sen ne dersin?" diye sordu. "Sence Kallisthenes'in gördüğü bir satirin derisi midir, yoksa rahiplerin hacıları çekip tapınakları için bağış toplamak amacıyla yaptırdıkları düzmece bir gösteri midir?"

Pek çoğu güldü, ama kâhin çevresindekilere kızgın bakışlar fırlatınca kendinden en emin adamların dudaklarındaki gülüşler bile dondu.

"Böylesi yöntemlere gülmek kolaydır," dedi, "ama bu gösterilerin arkasındaki derin anlamlara da güler miydiniz bilmem. Değerli savaşçılar, aranızda algımızın sınırının ötesine uzanan bölgeleri keşfedebilmiş biri var mıdır? Gece-nin gölgelerine yapılacak bir yolculukta beni izlemeye cesaret eden biri çıkar mı? Sizler savaş alanında ölümle yüz yüze gelmeyi bilirsiniz, ama bilinmezle karşılaşmaya hazır mısınız? Ele geçmez, silah işlemez, bir görünüp bir yok olan canavarlarla savaşmayı bilir misiniz?"

"Siz hiç babanızı öldürmeyi arzu ettiniz mi? Annenizle ya da kız kardeşinizle yatmayı istediniz mi? Sarhoşluğa esir olduğunuzda ya da bir masuma tecavüz ederken onun acısıyla iki kat fazla haz duyduğunuzda, içinizde ne görürsünüz? İşte atalarımız döneminden kalan, içimizde yaşayan ve bizi bir anda canavarlara benzeten kuyruklu, çift toynaklı satirin ya da kentaurosun doğası budur. Elinizden geliyorsa, gülün şimdi!"

Kral onu sakinleştirmeye çalışarak, "Kimsenin dinle ya da tanrılarla alay etmek gibi bir niyeti yoktu Aristandros," dedi. "Biz, halkın bilgisizliğinden yararlanmak isteyen bazı açığözlerden söz ediyorduk. Haydi şimdi içip neşemizi bulalım. Yazgımızı öğrenene dek, pek çok zorluğu göğüslemek zorunda kalacağız."

Herkes yeniden yiyip içmeye koyuldu ve konuşmalar yeniden canlandı, ama o günden sonra hiç kimse Aristandros'un bakışlarıyla sözlerini unutmadı.

Kral onunla ilk karşılaşmasını, kâhinin ona gecelerini ıstıraba boğan karabasanından söz edişini anımsadı: Kendi cenaze ateşinde yanan çıplak bir adam görüyordu düşlerinde. Şölendeki konuşmalar ve müzik sesleri karmaşasında bir an için Aristandros'un gözleriyle buluşmayı, Asya'nın ortasına doğru peşinden gelmesinin gerçek anlamını kavrayabilmeyi istedi, ama adamın yüzünde yalnızca kayıtsız ve ilgisiz bir anlatım vardı. Kâhin bambaşka bir yerdeydi.

Kelainai garnizonunun komutanı, saptanan iki günün geçmesini bekledikten sonra teslim oldu; böylece valinin hazinesinin büyük bir bölümü Makedon ordusunun kasasına girdi. İskender komutanı görevinden almayarak, bazı subaylarıyla bir avuç askerini kaleyi savunmak amacıyla orada bıraktı. Sonra kuzeye gitmek üzere yola koyuldu.

Beş gün ince bir kar tabakasıyla kaplı yaylada yürüdükten sonra Gordion'a vardıklarında onları bekleyen Parmenion ile buluştular. General antik Phrygia kentinin çevresindeki tepelere gözcüler koydurmuş, altın Argos yıldızı taşıyan kırmızı sancağın göz kamaştıran beyaz vadide görünmesiyle de gelişlerinden haberdar olmuştu.

Yaşlı General, oğlu Philotas'ın önderliğindeki bir onur kıtasıyla İskender'i karşılamaya çıktı. Onlara yaklaştıklarında askerlerini sıraya dizdi; atını yularından tutup yürüyerek kralını karşıladı. Kral da atından inip ona doğru yürüdü; bu sırada her iki ordudan da sevinç haykırıışları yükseliyordu.

Parmenion Kral'ı kucaklayıp iki yanağından öptü: "Efendim, seni gördüğüme ne denli mutlu olduğumu bilemezsin. Perslerin hangi adımı atacaklarını kestiremediğimden çok kaygılanıyordum."

"Ben de seni gördüğüme sevindim General. Oğlun Philotas iyi mi? Ya adamların?"

"Hepsi iyiler efendim. Gelmen onuruna bir şenlik hazırladılar. İçmek ve eğlenmek için zamanımız olacak." Yan yana yürürken bir yandan da konuşuyorlardı; Bukefalos da sahibinin dikkatini çekmek için burnuyla onu dürtüklüyor-

du. Tüm ordu ve süvariler geniş araziye yayılmışlar, yalnızca üç sıra halinde Krallarının arkasından yürüyorlardı. İki adamın bu uçsuz bucaksız yayladaki yürüyüşü, artlarından yükselen onbinlerce nalın gürbürtüsü gerçekten heyecan verici bir görüntüydü.

"Yardımcı güçler geldi mi?" diye sordu Kral.

"Ne yazık ki hayır."

"Yaklaşıp yaklaşmadıklarına ilişkin bir bilgin var mı?"

"Henüz yok."

İskender derin bir sessizliğe büründü, çünkü sormak istediği soru gerçekten ağırla gidiyordu. Parmenion da onu utandırmamak için susuyordu.

Sonra İskender sanki pek önemsiz bir soru sorarcasına, "O nerede?" deyiverdi.

"Sisine senin sözlü mesajınla geri geldi, ben de buyruklarının dışına çıkmadım. Amyntas kendi konutunda gözetim altında; Philotas'ı geçici olarak Thessalia süvarilerinin başına koydum."

"Bunu nasıl karşıladı?"

"Kötü, ama bunu bekliyordum."

"Bu bana olanaksız görünüyor. O her zaman bana sadık olmuştur. Pek çok durumda yaşamını tehlikeye attığını gözlerimle gördüm."

Parmenion başını salladı: "Güç, pek çok insanın ahlakını bozar," dedi. Ama içinden 'herkesin' diye geçiriyordu. "Gene de öneriyi kabul ettiğine ilişkin bir kanıtımız yok."

"Mektubu getiren Pers ulak nerede?"

"Benim tutuklum. Elindeki mektubu sana gösterebilirim."

"Mektup Yunanca mı, Pers dilinde mi?"

"Yunanca, ama bu bana olağan görünüyor. Büyük Kral'ın sarayında pek çok Yunan var; bunların büyük çoğunluğu da Atinalı; bu tür bir mektup yazdırması zor olmasa gerek."

"Ya vaat edilen para?"

"Onun izine rastlamadık. En azından şimdilik."

Parmenion'un Makedon kampı görünmeye başlamıştı. Büyük bir bölümü çadırlardan oluşuyordu, ama ordunun

uzun zamandır orada beklediğini gösteren ahşap barınaklar da vardı.

O anda işitilen bir dizi borazan sesiyle ordu, dönen krallarına saygılarını belirtmek için çabucak açık alanda savaş düzeninde sıralanıverdi.

Atlarına binip kılıçlarını kalkanlarına çarparak,

İskender! İskender! İskender!

diye tempo tutuyorlardı.

Bu görüntü karşısında duygulanan Kral eliyle ve gözleriyle askerlerini selamladı.

Parmenion, "Anadolu'nun neredeyse yarısı denetimi-miz altında," dedi. "Hiçbir Yunan bu denli büyük bir toprağı ele geçirmemişti: Agamemnon bile. Perslerin durgunluğu beni kuşkulandırıyor. Granikos'ta Phrygia ve Bithynia valileri kendi girişimleriyle bizlerle savaştılar. Büyük Kral'a danışacak zamanları ve olanakları yoktu. Ama Dareios bu konuda çoktan bir karar almış olmalı; ben onun bu hareketsizliğine bir anlam veremiyorum. Ne saldırı, ne bas-kın... hatta ne de görüşme talebi..."

"Böylesi daha iyi," dedi İskender. "Çünkü masa başında pazarlık yapmak istemiyorum."

Parmenion sessiz kaldı: Kralının huyunu çok iyi bili-yordu. Saygı duyduğu tek bir düşmanı vardı, o da Memno-nes'ti ve uzun zamandır ondan da bir haber alınamıyordu. Yalnızca Makedonya'dan gelecek olan yardımcı güçlerin gecikmesi, korkulan düşmanın oyunu hâlâ sürdürdüğünü gösteriyordu.

Konuşma yaşlı General'in barınağında sürdü. Kara, Philotas ve Krateros gibi başka arkadaşları da onlara katıl-dılar, ama hepsinin biraz neşelenmek arzusunda olduğu belliydi; sözler, kısa sürede askeri ve stratejik konulardan şarap ve güzel kızlar gibi daha keyifli alanlara kaydı. Bura-da, kimi araçlar tarafından getirilmiş, kimi armağanlarla vaatlere kanarak orduya katılmış, kimi de orduyu, köpekler-in peşindeki pireler gibi izleyen tacirlerin sattığı köleler-den seçilmiş pek çok güzel kız vardı.

İskender yemeğe katıldı, ama şenlikler başlayıp bir di-
zi genç kızla delikanlı masalar arasında çıplak dans etmeye
başlayınca sedirinden kalkıp uzaklaştı. Dışarıda güzel bir
mehtap, serin, durgun bir hava vardı. İskender, Parmeni-
on'un nöbetçileri denetleyen subaylarından birine yaklaşıp,
"Prens Amyntas nerede tutuklu?" diye sordu.

Subay gecenin bu saatinde kampta gezen Kral'ı karşı-
mında görünce dondu kaldı ve kendisi bizzat eşlik ederek,
Kral'ı oraya buraya serpiştirilmiş olan tahta barakalardan
birine götürdü. Bekçiler kilitleri açarak onu içeriye aldılar.

Amyntas, bir tek kandilin aydınlatığı kaba kütükler-
den yapılmış bu çıplak odada yine kaba saba bir masacığa
oturmuş yerden bulduğu iki taşın altına yaydığı bir papirü-
sü okumaktaydı. Kapının boşluğunda biri olduğunu hisse-
der hissetmez bakışlarını kaldırıp daha iyi görebilmek için
gözlerini kırıştırdı. Karşısında duranın kim olduğunu an-
layınca, ayağa kalktı ve duvara doğru geriledi: Yüzünde acı
dolu bir ifade vardı. "Beni tutuklatan sen misin?" diye sor-
du.

İskender onaylayarak, "Evet," dedi.

"Neden?"

"Parmenion nedenini açıklamadı mı?"

"Hayır. Beni güpegündüz, adamlarımın yanında tutuk-
latıp bu sıçan deliğine kapattı."

"Emirlerimi yanlış yorumlamış ve temkinli davran-
mak uğruna yanlış yapmış."

"Peki senin emirlerin neydi?"

"Ben gelene dek gözaltında tutulmanı istemiştim, ama
askerlerinin önünde küçük düşürülmeni arzu etmezdim."

"Ya bunun nedeni nedir?" diye ayak diredi Amyntas.
Korkunç görünüyordu: Kesinlikle uzun zamandır taranma-
dığı, tıraş olmadığı ve giysilerini değiştirmedeği belliydi.

"Büyük Kral'ın bir ulağını yakaladılar; bu ulağın elin-
deki mektupta, beni ortadan kaldırman durumunda sana
iki bin altın talent ve Makedonya tahtı vaat ediliyordu."

"Böyle bir mektubu asla görmedim; isteseydim baban
öldürüldüğü günden beri seni öldürmek için yüzlerce fırsat-
tım olmuştu."

"Riski göze almak istemedim."

Amyntas başını salladı: "Böyle davranmanı kim öğütledi sana?"

"Hiç kimse. Bu benim kararımdı."

Amyntas başını öne eğip tahta duvara dayandı. Kandilin ışığı yüzünün ancak altını aydınlatıyordu, gözleri karanlığa gömülmüştü. O anda Kral Philippos'un öldürüldüğü, kendisinin de bir hanedan savaşı çıkartmamak için İskender'i desteklediği günü anımsıyordu. Saraya giderlerken silahıyla ona eşlik etmiş, ondan sonra hep onun yanında savaşmıştı.

"Kanıtlarımı görmeden tutuklattın beni..." diye mırıldandı titreyen sesiyle. "Oysa ne çok savaşta canımı senin uğruna tehlikeye attım..."

"Bir kralın fazla seçeneği yoktur," dedi İskender. "Hele böyle anlarda." Şimdi babasının bembeyaz kesilerek, al kanlar içinde yere devrilişi geliyordu gözlerinin önüne. "Belki de haklısın: Bu işlerin bir anlamı yok, ama olmamış gibi davranamazdım. Sen de benim yerimde olsan, aynı şeyi yapardın. Elimden tek gelen, bu küçük düşürücü durumu kısaltmak olacaktır. Ama önce doğruyu bilmem gerekir. Şimdi bir hizmetkâr göndereceğim; seni yıkayıp tıraş edecek, saçını tarayacak. Korkunç görünüyorsun."

Nöbetçilerden birine Prens Amyntas ile ilgilenmesini söyledikten sonra, şölenin sürdüğü Parmenion'un çadırına gitti. İçeriden bağırışlar, şarkılar, tabak çanak sesleri, inlemeler, flütlerin ve adını bilmediği başka barbar çalgılarının detone sesleri geliyordu.

İçeriye girip yerlerdeki hasırların üzerine uzanmış çıplak bedenlerin ve birbirine sarılmış çiftlerin üzerinden atlayarak ilerlemeye çalıştı. Sonra Ephestione'nin yanına uzanıp içmeye başladı. Vahşileşip bilincini yitirene dek tüm gece boyunca içti.

Kallisthenes öğle olmadan geldi ve yanında özel korumalardan biriyle içeriye girdi. İskender çalışma masasının başında oturuyordu; yüzünde bir önceki gecenin çılgınlıklarının izleri olsa da ayık ve uyanık gözüküyordu. Masanın üzerine bir papirüs yaymıştı; elinde de dumanı tüten bir çay fincanı tutuyordu; bu, büyük bir olasılıkla Hekim Philippos'un içkinin etkisini azaltmak için hazırlattığı bir bitki çayıydı.

"Gelsene," diyerek arkadaşını çağırırdı. "Şu belgeye bir göz atmanı istiyorum."

"Söz konusu olan nedir?" diye sordu masaya yaklaşan Kallisthenes.

"Büyük Kral'ın bir ulağının kuzenim Amyntas'a ulaştırmaya çalıştığı bir mektup. Bunu inceleyip ne düşündüğünü söylemeni istiyorum."

Kallisthenes renk vermeden belgeyi baştan sona inceleyerek, "Bilmek istediğin nedir?" diye sordu.

"Bilmiyorum... Sözgelimi bunu kim yazmış olabilir?"

Kallisthenes mektubu daha özenle inceledikten sonra şöyle dedi: "İyi bir elden çıkmış; bunu yazan kesinlikle eğitilmiş ve seçkin bir kişi. Ayrıca papirüs de, mürekkep de birinci sınıf..."

İskender parmağının ucunu tükürüğüyle ıslatıp yazının üstünde dolaştıran, sonra parmağını yeniden ağzına sokan arkadaşını merakla izliyordu.

"Sana şunu da söyleyebilirim ki, bu tür mürekkep Yunanistan'da mürver yemişinin suyu ve isle yapılır..."

"Yunanistan'da mı?" dedi Kral.

"Evet, ama bunun fazla bir önemi yok. İnsanlar mürekkeplerini yanlarında her yere götürürler. Ben de bunu kullanıyorum, belki öteki arkadaşlarımız da..."

"Belgeden başka şeyler anlayamıyor musun?"

Kallisthenes başını sallayarak, "Sanmıyorum..." dedi.

"Aklına bir şey gelirse, bana hemen bildir," diyen Kral ona teşekkür etti.

Tarihçi dostu dışarı çıkar çıkmaz Kral Eumenes'i çağırttı. Onu beklerken, kendi hokkasındaki mürekkepten biraz parmağının ucuna sürdü, tadına baktı, sonra arkadaşının yaptığı gibi kâğıttaki mürekkebi ıslatarak onun da tadına bakınca ikisinin de aynı olduğunu anladı.

Sekreteri hemen geldi. "Beni mi çağırttın?"

"Kampta Mısırlı'ya rastladın mı?" diye sordu İskender.

"Parmenion, senin yanıtını ona ilettikten sonra ayrıldığını söylemişti."

"Bu da tuhaf: Onun hakkında bir şeyler öğrenebilir misin acaba?"

"Elimden geleni yaparım," dedi Eumenes. Çıkmadan önce de, "Yardımcı güçlerimizden haber var mı?" diye sordu.

İskender başını sallayarak, "Ne yazık ki hayır," dedi.

Sekreter kraliyet çadırının kapısını aralayarak çıkmak üzereyken, içeriye dolan soğuk rüzgâr, Kral'ın masasının üstündeki papirüsleri dağıttı. Leptine ortalığı iyi kötü ısıtan mangala biraz daha kömür eklerken, İskender bir papirüs alıp yazmaya başladı:

Makedonların Kralı İskender'den, tahtın naibi ve kraliyet sarayının muhafızı Antipatros'a, selam.

Bizler uzaklarda barbarlara karşı savaşırken ülkenizin yönetiminde gösterdiğiniz bilgelik için seni kutluyorum.

Bu son günlerde, Parmenion, Büyük Kral'ın kuzenim Amyntas'a beni öldürmesi durumunda iki bin altın talent ve Makedonya tahtını vaat eden mektubunu taşıyan bir ulağını tutuklattı.

Olay, babam Philippos'un dostu olduğunu söyleyen Sisine adındaki bir Mısırlı sayesinde ortaya çıktı. Ne var ki adam şimdi ortadan kayboldu. Altmış yaşlarında, seyrek saçlı, kartal burunlu, fıldır fıldır kara gözleri ve sol şakağında bir beni olan bir adamdı. Hakkında araştırma yapmanı, onu kentte ya da sarayda görmek durumunda beni haberdar etmeni istiyorum.

Tanrılar sağlığını korusun.

İskender mektubu mühürleyip hemen özel bir ulakla gönderdi. Sonra Parmenion'un çadırına geçti. General branda bir yatağa uzanmıştı; bir hizmetkâr Trakya'da savaşırken aldığı yara nedeniyle kötü havalarda ağrıyan sol omzunu zeytinyağı ve ısırganotu özümü ovuyordu. Kral'ı görünce hemen ayağa kalkıp üzerine bir şeyler geçirdi. "Efendim, ziyaretinden habersizdim. Biraz sıcak şarap alırmıydın?"

"General, Pers tutsağı görmek ve sorgulamak istiyorum. Bana bir çevirmen bulabilir misin?"

"Elbette. Şimdi mi?"

"Evet, olabildiğince çabuk istiyorum."

Parmenion aceleyle giyindi, hizmetkârını bir çevirmen bulmaya göndererek İskender'i yakalanıp sıkı denetim altına almış olan tutsağın barınağına götürdü.

Yürürlerken, Kral, "Herhalde onu sen de sorgulamışsındır," dedi.

"Evet," diye yanıtladı Parmenion.

"Peki, ne söyledi?"

"Yalnızca bildiğimizi. Büyük Kral'ın ona kişisel bir mesaj verdiğini, bunu Amyntas adındaki bir *yauna* reisine iletmesini istediğini."

"Başka bir şey söylemedi mi?"

"Hayır. Ona işkence yapmayı düşündüm, ama sonra bunun boşuna olacağına karar verdim. Böylesine basit bir ulağa kimsenin özel, önemli ayrıntılardan söz etmeyeceğini tahmin ettim."

"Peki onu nasıl ele geçirdin?"

"Sisine'nin yardımıyla."

"Mısırlı'nın mı?"

"Evet. Bir gün gelip tacirler ve kadınlar kampında kuş-kulu bir tip gördüğünü bildirdi."

"Peki sen onu tanıyor muydun?"

"Elbette. Babanın buyruğu ile Asya'ya ilk geçtiğim zaman bizim için casusluk yapmıştı, ama ondan sonra bir daha rastlaşmamıştık."

"Peki bu seni hiç kuşkulandırmadı mı?"

"Hayır, kuşkulananmama neden olacak bir şey yoktu; o her zaman güvenilir bir haberci sayılmış, her zaman -bu kez de olduğu gibi- ödüllendirilmiştir."

"Onu burada oyalamalıydın," dedi Kral belirgin bir öfkeyle. "En azından ben gelene dek."

"Özür dilerim," dedi başını eğen Parmenion. "Buna gerek görmedim, çünkü bana başka bir Pers casusunun peşinde olduğunu ima etti ve bu nedenle... Ama efendim, yanlış dıysam, beni bağışlamanı dilerim..."

"Önemi yok. Kendi doğru bulduğun biçimde davranmışsın. Şimdi şu tutsağı görelim bakalım."

Bu arada Pers ulağın kapalı bulunduğu barakaya gelmişlerdi. Parmenion nöbetçiye kilidi açmasını söyledi.

Asker kapıyı açtıktan sonra, her şeyin yolunda olup olmadığını anlamak için içeriye ilk önce kendi girdi. Sonra sıkıntılı bir yüzle çıktı.

"Ne oldu?" diye sordu General.

Asker, kekeleyerek barakanın içini gösterdi; "O... ölmüş..." dedi.

İskender girip cesedin yanında diz çöktü. "Hemen hekimimi çağırın," emrini verdi. Sonra Parmenion'a dönerek, "Büyük bir olasılıkla bu adam sana söylediğinden daha çok şey biliyordu; yoksa onu öldürmezlerdi."

"Üzgünüm efendim..." dedi General utanç içinde. "Ben... ben yalnızca bir askerim. Beni savaş alanlarında görevlendir, beni alanda en ağır biçimde sına; her zaman nasıl davranılacağını bilirim ama bu gibi karışık durumlarda güçlük çekiyorum..."

"Üzülme," dedi Kral. "Bakalım Philippos ne diyecek."

Hekim gelip ulağın bedenini inceledi.

"Bir ipucu var mı?" dedi İskender bir süre sonra.

"Büyük olasılıkla zehirlenmiş ve yine büyük olasılıkla bu, dün akşamki yemeğiyle olmuş."

"Bunun ne tür bir zehir olduğunu bulabilir misin?"

Philippos ayağa kalkıp ellerini yıkamak için su getirtti. "Sanırım evet, ama bedeni açmam gerekir."

"Yapman gereken neyse, yap," diye emretti Kral. "Ve bitirdiğin zaman Pers töreniyle defnedilmesini sağla."

Philippos çevresine bakındı. "İyi ama burada sessizlik kulelerinden yok."

İskender General'e dönüp bakarak, "O halde bir tane yapsınlar," dedi. "Taş da yok değil, adam da."

"Baş üstüne efendim," dedi General. "Başka bir emrin var mı?"

İskender bir an için düşüncelere daldı; sonra, "Evet, Amyntas'ı özgür bırak ve eski görevine dönmesini sağla. Yalnız... gözün üstünde olsun..."

"Elbette efendim..."

"İyi. Parmenion; sen masajına geri dönüp omzunla ilgilenebilirsin. Hava değişiyor," dedi gökyüzüne bakan Kral, "ve ne yazık ki iyiye gitmiyor."

Kışın ortalarına doğru bir akşam, Komutan Memnones kendini kötü hissetti: Yoğun bir mide bulantısı, eklem yerlerinde ve böbreklerinde ağrı vardı; ateşi çok kısa sürede yükselmişti. Titreyerek ve dişleri birbirine vurarak pupa güvertesindeki kamarasına kapandı; her türlü yiyeceği de reddetti.

Yalnızca arada sırada sıcak sebze suyu içiyor, ama bunu da midesinde tutamıyordu. Hekimi ağrısını kesmek için ilaçlar yapıyor, sürekli terlemeyle yitirdiği sıvıyı ona geri kazandırabilmek için bir şeyler içirmeye uğraşıyordu, ama bir türlü hastayı iyileştiremiyordu.

Memnones'in hastalığı herkesi derin bir üzüntüye boğdu, ama donanmayı Kızıldeniz'den buraya dek getiren yeni ikinci kaptan Tigranes adındaki Pers'in soğukkanlılığı gözlerden kaçmıyordu. Bu hırslı ve düzenbaz bir adamdı; saraydayken Kral Dareios'un ordunun kumandasını bir *ya-una* paralı askerine emanet etmesini onaylamadığını gizlememişti.

Memnones'in artık sorumluluklarıyla başa çıkamayacağı iyice belli olunca Komutan'ın görevini o üstlendi. İlk emri, demir aldırıp Boğazlar'daki denetimi kaldırıp rotayı güneye çevirmek oldu.

Memnones hemen o anda karaya indirilmek istedi; Tigranes buna karşı çıkmadı. Hatta yapmayı tasarladığı yolculukta ona yardımcı olmaları için yanına en sadık dört askerini de almasını söyledi. Yeni komutanın Memnones'e bakan gözleri, gerçekten pek zayıf düşmüş olan hastanın pek

uzağa gidemeyeceğini düşünüyormuşçasına acıma doluydu; gene de Pers dilinde ona iyilikler dileyip veda etti.

Böylece gecenin yarısında amiral gemisinin yanından, içinde beş kişi olan bir filika indirildi; güçlü kürekçiler sayesinde beş Yunan paralı asker Hellespontos kıyısında bir yere ayak bastılar. Memnones karısına ve oğullarına kavuşmak istediğinden hemen o gece yola koyuldular.

Hasta Komutan, karaya iner inmez, "Ölmeden önce onları görmek istiyorum," demişti.

"Komutanım, sen ölmeyeceksin," dedi askerlerinden biri. "Sen bundan kötüsünü gördün; ama sen iste, biz seni dünyanın sınırında da olsa, cehennemde de olsa, istediğin her yere götürürüz. Gerekirse seni sırtımızda taşırız."

Memnones yorgun bir edayla gülümsedi, ailesini yenden görebilme düşüncesi ona gizemli bir enerji, şaşırtıcı bir güç veriyordu. Adamlarından biri bir araba bulmaya gitti, çünkü hastanın ata binecek halinin olmadığı belliydi. Asker, ertesi gün bir çiftlikten satın aldığı dört at ve iki katırın çektiği bir arabayla geri geldi.

Yolda giderlerken, askerler aralarında görüşmüşler, içlerinden birinin hızla Büyük Kral'a giden yolu bulup oradan Barsine'ye bir haber uçurmasına karar vermişlerdi. Böylece Barsine de onları karşılamak üzere yarı yola gelebilirdi. Yoksa Komutan'ın, yürüyerek gidilirse bir aylık uzaklıkta olan Susa Sarayı'na varması pek olası görünmüyordu.

Bir süre için hastalığı diner gibi olunca Memnones bir şeyler yemeye başladı, ama akşam olunca ateşi yükseliyor, şakaklarıyla birlikte zihnini de alev alev yakıyordu. O zaman sayıklamaya başlıyor, dudaklarından savaşlarla, korkularla, çarpışmalarla geçen bir ömürden geri kalan inlemeler, ağlamalar, gözlerinden yitirilmiş umutların ve elden kaçırılmış düşlerin gözyaşları dökülüyordu.

Küçük birliğin başı Tegeas, her zaman Memnones'in yanı başında savaşmış bir adamdı; şimdi ona kaygı ve keuderle bakıyordu. Arada sırada ıslak bir bezi alnında gezdiliyor, "Bu bir şey değil Komutanım, hiçbir şey değil. Bu aptal ateş Rhodoslu Memnones'i deviremez, yapamaz..." diye

söyleniyordu. Bunu söylerken kendisini de bu sözlere inan-
dırmak ister gibiydi.

Önden giden asker Halys Irmağı üzerindeki köprüye
ulaşıp Büyük Kral'ın topraklarına girmişti. Lydialı Kre-
sus'un yaptırdığı söylenen köprüye geldiğinde Susa'ya dek
gitmesine gerek kalmadığını öğrendi. Kral Dareios, sonun-
da batıdaki eyaletlerini işgal eden o küçük şımarık ya-
una'ya bir ders vermeye karar vererek, yüzlerce savaş ara-
bası, onbinlerce süvari ve yarım milyon askerin başında,
Syria kapılarına doğru yürüyüşe geçmişti. Tüm saray hal-
kıyla birlikte Barsine de onu izliyordu. Böylece Memno-
nes'in çağrısı ateşlerin ışığının hızıyla yolları aştı, bronz
aynaların yansımalarıyla dağlardan dağlara iletili, sonun-
da eflatun ve altın renkleriyle süslü büyük çadırında otu-
ran Büyük Kral'a ulaştı. Kral da Barsine'yi çağırttı.

"Kocan ağır hasta," diyerek durumu bildirdi. "Seni son
bir kez görebilmek için bizim kraliyet yolumuzda ilerle-
mekte. Ölmeden ona kavuşabilmen için zaman yetecek mi
bilmiyoruz, ama onunla buluşmak üzere yola çıkmak ister-
sen askerlerimizden on Ölümsüz'ü yanına veririm."

Barsine yüreğinin öldüğünü hissetti, ama ne gözünü
kırpıttı, ne bir damla gözyaşı döktü. "Büyük Kralım, beni ha-
berdar ettiğin ve yola çıkmama izin verdiğin için sana min-
nettarım. Kocamla buluşmak için hemen yola çıkacak, ona
varana, onu kucaklayana dek ne uyuyacak, ne dinlenecek,
ne bir an huzur bulacağım."

Sonra çadırına döndü, Amazonlar gibi, keçe bir göğüs-
lükle deri pantolon geçirdi üzerine; bulabildiği en iyi ata at-
layıp Büyük Kral'ın korumasına verdiği askerleri peşine
takarak dörtnala yola çıktı.

Arada sırada birkaç saat dinlenerek gece gündüz yol al-
dı; at değiştirirken ya da akşamları dinlenirken artık yor-
gunluktan hiçbir şey hissetmez olmuştu. Sonunda bir ak-
şam gün batarken uzaktan, yarı ıssız yolda aksak adımlar-
la ilerleyen küçük bir kervan gördü. İki katırın çektiği üstü
kapalı bir araba ve dört silahlı adam ona doğru geliyorlar-
dı.

Arabanın yanına varana dek atını deli gibi koşturdu.
Yanlarına varınca yere atlayıp arabanın içine baktı: Komu-

tan Memnones bir koyun postu üstünde ölü gibi yatıyordu. Sakalı uzamış, dudakları çatlamış, saçları birbirine karışmıştı. Bir süre öncesine dek dünyanın Büyük Kral'dan sonra en güçlü adamı olan kocası bir solucana dönmüştü.

Ama hâlâ yaşıyordu.

Barsine onu okşadı, yavaşça dudaklarından, onu tanıyıp tanımadığını anlamadan bakan gözlerinden öptü ve sonra sığınacak bir yer aramak için çevresine bakındı. Uzaktaki bir tepede, taş bir ev vardı; adamlarına gidip oraya bakmalarını, içinde yaşayan biri varsa, birkaç gün ya da birkaç saat konaklamaları için izin istemelerini söyledi. Orada ne kadar kalabileceklerini kendi de kestiremiyordu.

"Kocam için bir yatak arıyorum; onu yıkamak, giysilerini değiştirmek istiyorum; çünkü o bir hayvan gibi değil, bir insan gibi ölmeli."

Muhafızların başı söylenenleri yerine getirdi; böylece Memnones bir süre sonra evin Pers efendisi tarafından karşılanarak içeriye alındı... Su ısıtılınca Barsine kocasını soydu, yıkadı, üzerine temiz giysiler geçirdi. Hizmetkârlar Memnones'in saçlarını kestiler, karısı ona güzel kokular sürdü, alnını da ferahlatıcı bir yağla ovdu. Sonra onu yatağa yatırdılar; karısı da kocasının elini tutarak yanına oturdu.

Artık geç olmuştu; evin efendisi yanlarına gelerek Barsine'yi sofraya çağırdıysa da o bu öneriyi nezaketle reddetti.

"Ona kavuşmak için gece gündüz at sürdüm ve yaşadığı sürece bir an bile yanından ayrılmayacağım," dedi.

Adam kapıyı kapatıp dışarıya çıktı; Barsine de yeniden Memnones'in yatağının yanına oturdu. Kocasını okşuyor, arada sırada dudaklarını ıslatıyordu. Gece yarısını geçtikten bir süre sonra yorgunluğa ve bitkinliğe yenik düşerek iskemlenin üstünde daldı; epey zaman böyle yarı uyur yarı uyanık durumda kaldı. Ansızın kocasının sesini işitir gibi oldu; bunu düş sandı ama ses ısrarla adını yineliyordu: "Bar...si...ne..." Hemen kendine gelip gözlerini açtı: Memnones kendine gelmiş, ateş içindeki mavi gözleriyle ona bakıyordu.

Ona elini uzatıp yüzünü okşayan kadın "Aşkım!" diye mırıldanabildi.

Memnones sanrılar içinde karısını seyrediyordu; sanki bir şeyler ister gibiydi.

"Ne istiyorsun? Yalvarırım konuş!"

Memnones gene dudaklarını araladı: Sanki bedenine bir canlılık gelmişti, yüzü bir zamanlar sahip olduğu erkeksi güzelliği yeniden kazanır gibiydi. Barsine söylediği tek bir sözü kaçırmamak için kulağını kocasının dudaklarına dayadı.

"İstiyorum..."

"Ne istiyorsun sevgilim? Ne istersen bulurum... Yeter ki iste... bir tanem..."

"Seni... görmek istiyorum..."

Ve Barsine birlikte geçirdikleri son geceyi anımsadı. Kararlılıkla iskemleden kalktı, odanın tavanından sarkan iki lamba onu aydınlatabilsin diye gerileyip soyunmaya başladı. Utancını yenerek göğüslüğünü çıkarttı, deri İskit pantolonunun bağcıklarını çözdü, kocasının karşısında çı-
rılçılplak kaldı.

Memnones'in gözlerinin yaşardığını, iki damla gözyaşının çukur yanaklarından süzüldüğünü görünce kocasının arzusunu doğru anladığını hissetti. Erkeğin bakışlarının onu yavaşça okşadığını, yüzünde ve bedeninde dolaştığını, bunun son kez sevişme anlamına geldiğini biliyordu.

Memnones pek kısık sesiyle, "Oğullarım..." dedi. Sonra umutsuz ama alev alev yanan gözleriyle karısına duyduğu tutkuyu, ömrünün sona ermekte olduğunu aktardı ve başını yastığa koyarak son nefesini verdi.

Bir pelerine sarınan Barsine, kocasının cansız bedenine kapanıp ağlamaya, onu okşamalara ve öpücüklere boğmaya başladı. Evde bu umutsuz ağlayıştan başka ses duyulmüyordu; dışarıda ateşin yanında bekleyen Yunan askerler olanı anladılar. Ayağa kalkıp yazgının ihanetiyle elinde kılıcıyla bir asker gibi ölemeyen Rhodoslu Komutan Memnones'in onuruna saygı duruşunda bulundular.

Odaya çıkıp cenaze törenini hazırlamak için gün doğumunu beklediler.

Aralarındaki en yaşlı kişi olan Tegealı asker, "Onu geleneklerimize göre cenaze ateşine koyacağız," dedi. "Bizler için bir bedeni köpeklere ve kuşlara yem etmek dayanılmaz bir utançtır: Bu bile bizlerin ne denli farklı olduğumuzu gösterir." Barsine bunu anlayışla karşıladı. Bu önemli anda, yapması gerekenin bir kenara çekilip kocasının kendi insanları arasında, Yunan geleneklerine göre onurlandırılışını seyretmek olduğunu anladı.

Kırağı ile beyazlaşmış kırın ortasında büyük bir ateş yatağı hazırladılar ve komutanlarının zırh giydirilmiş, Rhodos gülüyle süslü miğferi takılmış bedenini buraya yatırdılar.

Sonra ateşi yaktılar.

Yaylayı süpürüp geçen rüzgâr alevleri besledi ve büyük savaşçının ölümlü bedenini yuttu. Mızrakları ellerinde saygıyla dizilen askerleri komutanlarının adını, bu ıssız toprakları bir kefen gibi örten soğuk ve kurşuni göklere doğru on kez haykırdılar; seslerinin son yankısı da kesildiği zaman bu dünyada tümüyle yalnız kaldıklarını; artık ne anaları, ne babaları, ne evleri, ne de gidecekleri bir yerleri olmadığını anladılar.

İçlerinden en yaşlı olanı, "Ben nereye giderse gitsin, öte dünyada bile onu izlemeye yemin etmiştim," dedi. Sonra yere diz çöküp kılıcını kınından çekti ve yüreğine doğru çevirdiği kılıcının üstüne atladı.

Arkadaşı da kılıcını çekti; "Ben de," dedi.

"Bizler de," dedi öteki ikisi. Bir horozun ötüşü borazan sesi gibi seher sessizliğini bozduğunda dört asker yerde kanlar içinde yatıyordu.

Hekim Philippos, Prens Amyntas'a mektup getirirken gözaltına alınan Pers ulağın bedenini inceledikten sonra elde ettiği sonuçları İskender'e bildirdi:

"Zehirlenmiş olduğu kesin, ama benim tanımadığım bir zehir türü bu. Bu nedenle aşçıyı sorgulamanın yersiz olduğunu düşünüyorum. O bu zehri hazırlama becerisini gösteremez, hem zaten dürüst bir gençtir. Bu zehri ben bile hazırlayamazdım, o hiç beceremez."

"Zehri kendi kendine içmiş olabilir mi?" diye sordu İskender.

"Elbette olabilir. Büyük Kral'ın muhafızları arasında canlarını bile ona feda etmeye hazır adamlar vardır. Korkarım, şimdilik bu olaya ilişkin fazla bir bilgi veremeyeceğim."

Makedonya'dan gelecek olan yardımcı güçlerden haber alamadan günler geldi geçti; aylaklık ve sıkıntı askerlerin moralini bozmaya başladı. İskender bir sabah Gordion'da Kral Midas tarafından kurulduğu söylenen, Ana Tanrıça'nın tapınağına çıkmaya karar verdi.

Arkadaşları ve ziyaretten haberdar olur olmaz tören giysilerine bürünen rahipler ona eşlik ediyorlardı.

Tapınak yöreye özgü, antik bir mekândı; tahtadan oyulmuş ve tahtakurtlarınca yenmiş, ama inananların armağanı sayısız mücevher ve tılsımla süslenmiş tanrıça betimini içinde barındırıyordu. Duvarlardan şifa arayan ya da bulan kişilerin bıraktığı pek çoğu tahtadan ya da topraktan

yapılma sanat yapıtları olan, her türden adak ve şükran nesnesi sarkıyordu.

Parlak renklerle uyuz hastalığına yakalandığı belirtilmiş ellerle ayaklar, dölleme ve döllenme yeteneğinden yoksun kadın ve erkek cinsel organlarını temsil eden nesneler ortalıktaydı.

Bu nesnelerin her biri, ahmak Epimetheus'un Pandora'nın kutusunu açıp tüm kötülüklerin dünyayı sarmasına izin vermesinden beri insanları etkisi altına almış hastalıkların, ağrıların, sefilliklerin işaretiydi.

Eumenes, bakışlarını çevrede dolaştırırken, "Kutunun dibinde yalnızca umudu bırakmıştı," diye anımsattı. "Tüm bu armağanlar, biz insanlar için mutlaka gerekli, değerli bir arkadaş olan umudun göstergesi değil de nedir?" dedi.

Onun yanında duran Seleukos, arkadaşının bu felsefi yaklaşımını şaşkınlıkla dinlerken, rahipler onları en eski ve değerli nesnenin bulunduğu odaya soktular: Bu, Kral Midas'ın arabasıydı.

Söz konusu araba alabildiğine ilkel bir araçtı; üst kısmında yarım daire biçiminde bir korunağı vardı. Arabayı yönetmeye yarayan tutamak tekerleklerin önündeki değneğe bağlı bir dümen yekesinden oluşuyordu; boyunduruk ise dümene, çözülmesi olanaksız, karman çorman bir düğüm halindeki kanapayla bağlıydı.

Yaşlı bir kâhin bu düğünü çözecek insanın Asya'nın egemenliğini ele geçireceğini söylemişti; İskender girişimde bulunmaya kararlıydı. Eumenes, Ptolemaios ve Seleukos da onu yüreklendirmişlerdi.

"Kendini bu işten uzak tutamazsın," demişti Eumenes. "Herkes bu kâhinin sözlerini bilir: Sen bu denemeden kaçırırsan, insanlar kendine güvenmediğini, Büyük Kral'ı yeneceğine inanmadığını düşünürler."

"Eumenes haklı," demişti Seleukos da. "Bu düğüm bir simge: Dünyanın uç sınırlarına dek uzanan pek çok yolun ve yolcunun Gordion'da düğümlendiğini gösteren bir simge. Gerçekten de sen silahlarınla fethettiğin topraklarla bu düğümün denetiminin elinde olduğunu gösteriyorsun; ama simgeyi de çözmen gerekir, yoksa şanın yarım kalır."

Bunun üzerine İskender Aristandros'a döndü: "Ya sen ne diyorsun, kâhin?"

Aristandros sözü uzatmamayı yeğledi: "Bu düğüm mutlak bir yetkinliğin, tamamlanmış bir uyumun, yeryüzündeki yaşamı yaratan ilk enerjilerin bir noktada toplanmasıdır. Sen bu düğümü çözecek, Asya'ya, hatta tüm dünyaya egemen olacaksın."

Bu yanıt herkesi rahatlatmıştı, ama Eumenes riske girmek istemediğinden Nearkhos'un amirallerinden, savaş ve yük gemilerinde kullanılan bütün düğümleri tanıyan bir subayı da getirtmiş, ona Kral'a sırlarını öğretmesini söylemişti; ama İskender bu deneyimin üstesinden geleceğinden emindi.

Kaldı ki tapınağın rahiplerinin yeni efendileri için her şeyi kolaylaştıracağı, onun başarısızlığa uğramasını engelleyecekleri belliydi.

Rahiplerden biri tahtakurularının kemirmiş olduğu arkaik aracı Kral'a gösterirken, "İşte Midas'ın arabası!" dedi, "İşte bu da düğüm!"

Bunu söylerken gülümsüyordu, çünkü orada bulunanlar, özellikle de Eumenes, Seleukos ve Ptolemaios her şeyin yolunda gideceğinden emindiler. Küçük rütbeli subayları da, krallarının başarısını görmesi için içeriye çağırdılar.

İskender eğilip düğümü incelemeye başladığında, inançlarında fazlasıyla iyimser olduklarını anladı. Kenevir ip, inanılmaz biçimde sıkılmıştı; ne üstte, ne altta, ne yanda düğümü çözmeye yarayacak bir uç görünüyordu... Çevresindeki insan kalabalığı artmış, salon iğne atılsa düşmeyecek kadar kalabalıklaşmıştı. Tören giysilerine bürünmüş, ter içinde bunalan rahipler birbirlerine sokulmuş bekliyorlardı.

Kral bir an için boğulacağını sanıp öfkeye kapıldı: Bir an sonra, savaş alanlarında mızrağı ve kılıcı ile kazanmış olduğu şanının şu çaresiz durum yüzünden sarsılacağını hissediyordu.

Bu kez ona yardım edemeyeceğini belirtmek için omuzlarını kaldıran Eumenes ile göz göze geldi; sonra bir kez konuşup bir daha ağzını açmamış olan Termessoslu Aristandros'un taş bir maskeyi andıran yüzüne şöyle bir baktı.

Seleukos'a, Ptolemaios'a, Krateros'a, Perdikkas'a baktı; gözlerinde görebildiği yalnızca şaşkınlık ve utanç oldu. Yeniden bu karmaşık düğüme doğru eğilirken kılıcının kabzasının beline battığını fark ederek bunun tanrıların gönderdiği bir işaret olduğunu düşündü. Aynı anda, bir çatı penceresinden giren ışık huzmesi saçlarını altın bir bulut gibi parlattı, alnında biriken ter damlacıklarını da inci tanelerine benzetti.

Salona çökmüş olan derin sessizlik içerisinde Kral'ın kılıcını kınından çektiği işitildi; bir an sonra kılıç Gordion düğümünün üzerine bir şimşegın hızı ve sınırsız gücüyle iniverdi.

Tam ortasından kesilen kenevir ip boşaldı, tuttuğu boyunduruk özgürlüğüne kavuşarak kuru bir gürültüyle yere düştü.

Rahipler şaşkınlıkla birbirlerine baktılar, sonra gözlerini ayağa kalkmış, kılıcını kınına yerleştiren İskender'e çevirdiler. Kral başını kaldırdığı zaman, sol gözünün gece gibi karardığını, tepeden inen ışıkla gölgeler arasında parladığını gördüler.

Ptolemaios bağırdı: "Kral, Gordion düğümünü çözdü! Kral, Asya'nın efendisidir!"

Tüm arkadaşları sevinç haykırılarıyla onu kutladılar; dışarıya yayılan sesleri tapınağın çevresinde toplanmış olan askerlerine de müjdeyi vermiş oldu. Onlar da o âna dek hissettikleri gerilim ve korkudan sıyrılarak çığlıklar attılar; mızraklarını kalkanlarına vurarak antik tapınağın duvarlarını gürültüyle sarstılar.

Hükümdarları gümüş zırhının içerisinde parlayarak ortaya çıktığı zaman onu omuzlarına alıp bir tanrı heykeli gibi kampa dek utku içersinde taşıdılar. Yüzünde huzursuz bir anlatımla tek başına uzaklaşan Aristandros kimsenin dikkatini çekmedi.

Birkaç gün sonra, kışı karılarının yanında geçirmek için Halikarnassos'tan ayrılmış olan gençler herkesin heyecanla beklediği yardımcı güçlerle birlikte geldiler. Bu gençler kışı havaların soğuğu ve çarpışmaların acımasızlığıyla başa geçiren arkadaşlarınca, ısıkları, alaylı sözler ve açık saçık ünlemlerle karşılandılar. Kimileri tahtadan yapılmış dev fallusları göstererek gırtlaklarını paralarcasına bağırıyorlardı: "Dişi serçelerinizin keyfini sürdürünüz mü? Şimdi bunun karşılığını ödeyeceksiniz!"

Başlarında, Trasillos adında, aslında Orestides taburunun komutanı olan, Antipatros'un bir adamı vardı. Kampa varır varmaz raporunu vermek üzere Kral'ın huzuruna çıktı.

İskender, "Neden bu denli geç kaldınız?" diye sordu.

"Çünkü Pers donanması Boğazlar'ın çıkışını tutmuştu; naibiniz Antipatros da taburumuzun Memnones ile savaşma riskine girmesini istemiyordu. Sonra bir gün, düşman gemileri demir alıp Boreas rüzgârından yararlanarak yelken açınca biz geçebildik."

"Bu pek tuhaf görünüyor," dedi İskender. "Gene de pek iyiye işaret değil bence. Memnones daha büyük bir saldırıya geçmeyecekse, yakaladığı avını bırakmazdı. Umarım Antipatros..."

Subay, "Efendim, Memnones'in öldüğü söylentileri ortada dolaşıyor..." diyerek kralının sözünü kesti.

"Ne?"

"Bithynia'daki casuslarımızdan aldığımız haberler böyle."

"Peki neden ölmüş?"

"Bunu kimse bilmiyor. Tuhaf bir hastalıktan olduğu söyleniyor..."

"Bir hastalık mı? Buna inanmak pek güç..."

"Kesin bir haber değil bu efendim. Söylediğim gibi tekrar kontrol edilmesi gereken söylentiler bunlar."

"Elbette. Ama şimdi git ve adamlarınla hazırlan, çünkü pek yakında yola çıkacağız. Dinlenmek için en fazla bir gününüz var: Çok fazla oyalandık."

Subay ayrılınca, çadırında yalnız başına kalan İskender bu beklenmedik haber üzerinde düşünmeye koyuldu; bu sözler onu ne rahatlatmış, ne mutlu etmişti. Zihninde ve ruhunda yeni Akhilleus'la savaşılabilecek düzeydeki yeni Hektor olduğunu düşündüğü Memnones'in ona layık tek düşman olduğunu kabullenmiş, günün birinde onunla Homeros'un dillendirdiği türden bir düelloda karşı karşıya geleceğini ummuştu. Büyük Kral'la karşı karşıya gelme düşüncesi bile ona aynı heyecanı vermiyordu.

Komutan'ın gösterişli görüntüsünü, yüzünü örten tolgasını, sesinin tınısını ve onu her zaman çevik, vurmaya hazır, tetikte bulunmaya zorlayan varlığının baskısını düşünüyordu. Onun istediği bu değildi; zihninde geliştirdiği, dinmek bilmeyen çarpışma arzusunun sonu böyle olmamalıydı.

İki gün içerisinde yola çıkılacağını bildirip yeni aldığı haberi vermek üzere Parmenion'la Kara Klitos'u çağırttı. "Yardımcı güçlerin komutanı, bana bazı söylentilere göre Memnones'in ölmüş olabileceğini bildirdi," dedi.

"Bu bizim için büyük kolaylık olur," dedi sevincini gizlemeyen yaşlı General. "Makedonya ile aramızdaki denizlerde onun donanmasının dolıştığını bilmek büyük bir tehditti. Tanrılar senden yana efendim."

"Tanrılar benim düzeyimde olan tek düşmanımınla dürüst bir karşılaşmayı bana çok gördüler," dedi yüzü karan İskender. Ama o anda ansızın Barsine'yi, onun esmer ve dingin güzelliğini anımsadı; yazgı Memnones'in yaşamını bir hastalıkla sonlandırdıysa, Barsine'nin ondan nefret

etmesi için ortada neden kalmayacağını düşündü. Kadının nerede bulunduğunu bilse, her türlü engeli aşarak hemen ona koşabilirdi.

Kara'nın, "Damaskos ve Syria kapıları arasında bir yerde olduğu söyleniyor," diyen sesi onu kendine getirdi.

"Sen neden söz ediyorsun, Kara?" dedi Kral.

"Solisli Eumolpos'un bize ulaştırdığı mesajdan söz ediyorum."

"Öyleymiş," diye söze karıştı Parmenion. "Ulağın biri, sözlü bir mesaj getirdi."

"Ne zaman?"

"Sabahın ilerleyen saatlerinde. Seninle konuşmak istedi, ama sen Ephestione ve öteki muhafızlarıyla yeni erleri denetlemek için çıkmıştın. Bu nedenle onu ben kabul ettim."

"Çok iyi yapmışsın General," dedi İskender. "Ama onun Eumolpos'tan geldiğinden emin miyiz?"

"Ulak senin iyi bildiğin o parolayı söyledi."

İskender başını salladı; "Koyun beyni mi? Bundan daha saçma bir parola var mıdır acaba?"

Kara kollarını kocaman açarak, "Bu, onun en sevdiği yemekmiş," dedi.

"Sana söylediğim gibi," dedi Parmenion, "Büyük Kral ordusuyla Tapsakos düzlüğü yönünde yürüyüşe geçmiş."

"Tapsakos düzlüğü..." diye yineledi Kral. "Düşündüğüm gibi... Dareios Syria kapılarında beni engellemek isteyecek..."

"Sanırım sen haklısın," dedi Kara.

"Peki, kaç kişilermiş?" diye sordu İskender.

"Çok," dedi Parmenion.

"Kaç kişi?" diye sabırsızlıkla yineledi Kral.

"Aldığımız bilgi doğruysa, neredeyse yarım milyon asker."

"Bire karşı on. Gerçekten de çok."

"Ne yapmayı düşünüyorsun?"

"İlerlemeyi; başka seçeneğimiz yok. Yola çıkmaya hazırlanın."

İki general izin isteyip çıkışa yöneldiler, ama İskender Parmenion'un kalmasını istedi.

"Ne var efendim?" diye sordu General.

"Biz de sözlü mesajlarımız için bir parola bulmalıyız, öyle değil mi?"

Parmenion başını öne eğdi. "Sisine'yi sana gönderdiğim zaman başka seçeneğim yoktu: Ayrılmadan önce böyle bir olasılığı tahmin etmemiştik."

"Doğru, ama şimdi kendi sözlü mesajlarımız için bir parola bulmamız gerekiyor. Böyle bir durum, gelecekte de ortaya çıkabilir."

Parmenion gülümsedi.

"Neden gülüyorsun?"

"Çünkü çocukken söylediğin bir tekerleme geldi aklıma. Annenin sütannesi yaşlı Artemisia öğretmişti, anımsıyor musun?"

*Savaşa giden yaşlı asker
Yere düşer, yere düşer!*

Bunu söyleyip kendini yere atardın."

İskender'in yorumu, "Neden olmasın?" oldu. "Kesinlikle kuşku uyandırmayacak bir parola olur bu."

"Üstelik bunu ezberlememize gerek yok. O halde ben gidiyorum."

"General!" diye seslendi İskender.

"Efendim?"

"Amyntas ne yapıyor?"

"Görevini."

"İyi. Ama belli etmeden onu gözlemeyi sürdür. Memnones'in de gerçekten ölüp ölmediğini, öldüyse de nedenini öğrenmeye çalış."

"Elimden geleni yapacağım efendim. Solisli Eumolpos hâlâ kampta: Ona araştırmasını söyleyeceğim."

Ertesi gün, ulak yola çıktı; ordu da gün doğarken çadırları toplamak üzere harekete geçti. Her şey önceden hazırlandı: Hayvanlar yüklendi, yiyecekler ve silahlar arabalara yerleştirildi, subaylar geçecekleri yolları harita üzerinde belirlediler. Yedi günlük bir yürüyüşle, Taurus Dağları arasında bulunan ve iki yük hayvanının yan yana geçeme-

yeceği kadar dar bir geçit olan Kylikia Kapısı'na varmayı hedefliyorlardı.

Gene o akşam, yeni gelen yardımcı güçten bir asker Kallisthenes'in odasına girerek ona bir paket teslim etti. Yazmaya koyulmuş olan tarihçi ona bahşiş vermek için yerinden kalktı; sonra adam çıkar çıkmaz paketi açtığı anda, içinde sıradan bir metin olduğunu gördü: Bu, arı yetiştiriciliği ile ilgili bir metindi ve o böyle bir şey istememişti. Anlaşılan bu da şifreli bir mektuptu. Şifreyi çözdüğünde elde ettiği mesajda şunlar yazıyordu:

Lesboslu hekime iletmesi için ilacı Thofrastos'a verdim; ama havalar kötü ve önümüzdeki günlerde bir geminin yola çıkabileceğini sanmıyorum. Sonuç dahil, şimdi her şey belirsiz.

Şifresiz bir mektupta ise şunlar yazıyordu:

Aristoteles'ten yeğeni Kallisthenes'e, selam.

Kral Philippos'u öldüren Pausanias'ı tanıyan bir kişi ile buluştum; bize anlatılanların ve onun Kral'la olan ilişkisinin inanılması güç bir öykü olduğu sonucuna vardım. Sağ kalmış suç ortaklarından birinin Beroea lokantalarında olduğunu belirleyerek onu buldum. Son derece güvensizdi; ben onu rahatlatmaya çalışsam da her şeyi yadsıdı. Elimden gelen bir şey yoktu. Aynı zamanda sevgilisi olan bir köle kıza para yedirerek tek öğrenebildiğim, onun gerçek kimliği oldu. Şimdi biliyorum ki Trakya sınırındaki Artemis Tapınağı'nda bakirelerin arasında bulunan, canından çok sevdiği bir kızı varmış.

Atina'ya gitmek üzere yola koyulmalıyım; ama araştırmalarımı sürdüreceğim, seni de haberdar edeceğim. Sağlığına dikkat et.

Kallisthenes mektupları minik bir kasaya koyup ertesi sabah erkenden yola çıkabilmek için yattı.

Henüz güneş doğmadan Eumenes ve Ptolemaios tarafından uyandırıldı.

"Haber duydu mu?" diye sordu Eumenes.

"Ne haberi?" dedi gözlerini ovuşturan Kallisthenes.

"Memnonos ölmüş diyorlar. Beklenmedik bir hastalık nedeniyle ölmüş."

"Hem de tedavisi olanaksız bir hastalık."

Kallisthenes doğrulup yatağın kenarına oturdu ve kandeliline biraz yağ döktü.

"Ölmüş mü? Ne zaman?"

"Haberi yardımcı güçlerin komutanlarından biri getirdi. Buraya ulaşmak için harcadıkları günleri hesaplarsak Komutan on beş gün ya da bir ay önce ölmüş olmalı. Her şey planladığımız gibi oldu."

Kallisthenes, amcası Aristoteles'in mektubundaki tarihi anımsadı; zihninden çabucak bir hesap yaparak bunun kendilerinden kaynaklanan bir hastalık olamayacağını düşündü, ama gene de bu olasılık göz ardı edilemezdi. Yalnızca şu yanıtı vermekle yetindi: "Böylesi daha iyi." Kalkıp giyinirken bir köle çağırıp, "Sekreter'e ve Komutan Ptolemaios'a sıcak bir şeyler ikram et!" diye emretti.

Pers aşçı, Solisli Eumolpos'un sofrasındaki tabağa iyice kızarmış börekler koyarken, "Koyun beyni," diye açıklama da bulundu. Pek güven vermeyen o gülümsemesiyle kuzguni kara bıyıklarının altından bembeyaz otuz iki dişini gösteriyordu.

Syria Valisi Satrap Ariobarzanes karşısındaki sedire uzanmış, daha da kaygı verici bir edayla gülümsüyordu: "Bu senin en sevdiğin yemek değil miydi?"

"Ah, evet, Arienlerin ışığı, yenilmez Komutan. Ahura Mazda korusun, Büyük Kral günün birinde şanlı atalarıyla buluşmak üzere sessizlik kulelerine çıkarsa onurlu tacı takmak senin onurun olsun!"

Ariobarzanes, "Büyük Kral'ın sağlığı yerinde," diyerek onu susturdu. "Ama rica ederim, sen yemeğini ye. Nasıl olmuş bu koyun beyni?"

"Mmm..." Eumolpos, yemeğinin tadını çıkartmak için gözlerini yummuş, lokmasını ağzında evirip çeviriyordu.

"Düşmanlarımızla aramızda özel mesajlar getirip götürürken kullandığın parola da bu değil mi?" Satrap bunları söylerken gülümsemeyi sürdürüyordu.

Eumolpos boğazına kaçan lokmadan kurtulmak için öksürdü.

"Biraz su ister misin?" diyen aşçı telaşla gümüş bir sürahiyi kaptı ama Eumolpos, eliyle gerek olmadığını işaret etti.

Kendine geldiği zaman, her zamanki arsız havasını ve kötücül gülümsemesini takındı: "Bu şirin şakanın anlamını çözemedim."

"Bu şaka değil," dedi Ariobarzanes şişe geçirilmiş ardıc kuşunun kanadını koparıp dişlerken. "Bu gerçeğin ta kendisi."

Eumolpos, durumu anladı; ansızın karnına giren ağrıyı belli etmemeye çalışarak, bir börek alıp ağzına attı. Böreğin tadını çıkarttığını iyice belli ederek, şöyle dedi: "Haydi, cömert ev sahibim, sen şakacı da olsa böyle çene çalacak bir adama, onurlu bir kişinin adına gölge düşürecek sözler söyleyecek bir kişi değilsindir..."

Ariobarzanes bir işaretiyle onu susturdu; ellerini aşçısının önlüğüne kuruladı, sedirden inip pencereye doğru yürürken, konuğunu yanına çağırdı.

"Sana rica ederim, iyi yürekli dostum."

Eumolpos'un onu izleyip aşağıya bakmaktan başka bir seçeneği yoktu. Yuttuğu birkaç lokma yemek ansızın zehre dönüştü ve yüzü kül gibi bembeyaz oldu. Ulağı, çıplak olarak kollarından bir direğe asılmıştı; bedeninin her yanından kan içindeki soyulmuş deriler ve kaslar sarkıyordu. Bazı yerlerde etleri, kemikleri ortaya çıkana dek koparılmıştı; testisleri de kopartılıp korkunç bir kolye gibi boynuna asılmıştı. Adamda can belirtisi kalmamıştı.

Satrap, "Konuşan oydu," derken son derece kayıtsız görünüyordu.

Az ileride kölenin biri oturmuş keskin bir bıçakla akasya ağacından bir sırığın ucunu sivirliyordu; sonra bu ucu iyice düz ve parlak olsun diye ponza taşıyla törpülemeye başladı.

Ariobarzanes kazığa baktıktan sonra gözlerini Eumolpos'un gözlerine çevirerek elleriyle son derece anlamlı bir işaret yaptı.

Zavallı adam, yutkundu ve çırpınırcasına başını salladı.

Gülümseyen Satrap, "Anlaşacağımızı biliyordum, dostum," dedi.

"Size... hangi konuda yararlı olabilirim?" diye kekeleyen casusun kazığın sivri ucuna bakarken bedeninin kazığa geçirilmesi olası bölümleri kasılıyordu.

Ariobarzanes yemek masasının başına dönüp sedirine uzanırken konuğunu da yerini almaya davet etti. Zavallı

adam işin korkunç yanının geçmiş olduğunu umarak içini çekti.

"Küçük *yauna* ne yanıt bekliyordu?" Ev sahibi bu küçültücü terimi tüm Anadolu'yu işgal etmiş olan o büyük asker için kullanıyordu.

Eumolpos, "Kral... İskender..." diye başlayıp, "yani küçük *yauna*," diye sözlerini düzelttikten sonra, "Büyük Kral'ın ordusunun onu nerede karşılayacağını bilmek istiyordu," dedi.

"Çok iyi! O zaman, sen kendi ulaklarından birini kullanacaksın, elbette şu dışarıdaki artık işe yaramaz ve küçük *yauna*'ya Büyük Kral'ın onu ordusunun yarısıyla Syria kapılarında beklediğini, ordusunun geri kalanını Tapsakos Geçidi'ni denetlemek için bıraktığı haberini vereceksin. Bu haber onun saldırıya geçmesine neden olacaktır."

"Ah, elbette evet," dedi casus telaşla. "İnanın, o kendini beğenmiş ve ahmak çocuk bana her zaman pek sevimsiz gelmiştir... Şimdi kazanacağını düşünerek ileri atılacak ve Amanos Dağı'yla deniz arasındaki daracık geçitte tuzağa düşecek... Bu arada siz de..."

"Bizse hiçbir şey." Ariobarzanes böyle diyerek karşısındaki lafını ağzına tıktı. "Sen hemen bugün söylediklerimi yerine getireceksin. Adamını yandaki salona çağıracak ve bizim gözümüzün önünde onunla konuşacaksın; sonra da onu hemen küçük *yauna*'ya göndereceksin. Zaferimizden sonra senin hakkında karar vereceğiz. Elbette işe yaradığın görülürse, aşağı avluda gördüğün kazık başka bir işe yarayabilir. Ama işler yolunda gitmezse... tak!" Bunu söylerken sağ elinin işaretparmağını, yüzük gibi kapattığı sol elinin işaretparmağıyla başparmağının arasından geçirdi.

Fresklerle süslü duvarların arkasından pek çok göz ve kulak kendisini izlerken, Eumolpos söylenenleri yerine getirdi.

Yeni ulağa her şeyi açıkladı: "Meslektaşının kendisini iyi hissetmediğini, bu nedenle senin geldiğini söyleyeceksin. Ve sana parolayı sorduklarında..." derken öksürdü... "koyun beyni diyeceksin."

"Koyun beyni mi efendim?" diye sordu şaşkınlıkla ulak.

"Evet, aynen öyle; koyun beyni. Neden, beğenmedin mi?"

"Hayır, hayır, çok iyi. O halde hemen yola koyulayım."

"Evet, aferin, hemen git."

Solisli Eumolpos salonun karşısındaki bir kapıdan çıkarken, Ariobarzanes ile burun buruna geldi.

"Gidebilir miyim?" diye sordu heyecanla.

"Gidebilirsin," dedi Satrap. "Şimdilik."

Gordion'dan yola çıkan İskender, tepelerin üstünde kümelenmiş yerleşim birimlerinden oluşan Ankyra'ya dek büyük Phrygia'yı aştı; orada bulunan Pers satrapına görevinin başında kalmasını buyururken, yanına garnizonun yönetimi için Makedon subaylar bıraktı.

Sonra doğuya yürüyüşünü sürdürerek, Karadeniz'e döken Halys adındaki büyük ırmağın kıyısına vardı. Bu ırmağın kıyısı boyunca Ege, Anadolu ve İç Asya arasında bir sınır oluşturmuştu. Yunanlar şimdiye dek bu sınırı asla aşamamışlardı. Ordu güney ucuna dek ırmağın kıyısını sardı, sonra da çevrelerini beyaz arazilerin çevrelediği iki büyük tuzlu göl boyunca ilerlediler.

İskender, ona sadakatini bildiren Kapadokya satrapını da yerinde bıraktı, sonra başka bir direnişle karşılaşmadan güneye yöneldi. Tepesi sürekli karlarla kaplı olan, sabahları seherin pusu arasında bir hayalet gibi görünen uykudaki yanardağın kütesinin, Argaios Dağı'nın egemen olduğu geniş yaylada ilerlemeye başladılar. Tarlalar, sabahın ilk saatlerinde kırağı kaplıydı, ama güneş ufukta yükseldikçe kızılımsı bir toprak rengine büründüler.

Bunların pek çoğu sürülüp ekilmiş tarlalardı; orada burada, sabanın henüz geçmemiş olduğu yerlerde keçilerle koyunların otlaması için bırakılmış, sararmış anızlar görünüyordu. İki günlük yürüyüşten sonra güneşin altında parlayan, gün batarken de kızıla boyanan Taurus zincirinin heybetli dağlarıyla karşılaştılar.

Bu göz alabildiğine uzanan geniş toprakların neredeyse kendiliğinden önlerinde açılıyor, pek çok kabilenin, köyün ve kentin hiçbir direniş göstermeden onlara katılıyor olması bir mucize gibiydi.

Genç Hükümdar'ın şöhreti, Büyük Kral dışında onun ilerleyişini durdurabilecek tek kişi olan Memnones'in ölüm haberi gibi her yere yayılmıştı.

Yaylada yürüyerek geçirilen beş günden sonra Kylikia'ya doğru kıyı ovalarına uzanan yollar giderek dikleşmeye başladı. Her akşam molasında İskender çadırında ya yalnız oturuyordu ya da Ephestione ve öteki arkadaşlarıyla Ksenephones'in, onlardan yetmiş yıl önce oradan geçmiş olan on bin kişinin günlüğünü kaleme aldığı *Onbinlerin Dönüşü*'nü okuyorlardı. Atinalı tarihçi, önlerindeki geçidi, birileri tarafından tutulmuşsa, geçmesi son derece dar ve zahmetli bir yer olarak tanımlıyordu.

İskender, yürüyüş sırasında askerlerinin önünde olmak istedi. Öncü gözcüler onu gördüler ve güneşin doğuşuyla altın Argos yıldızlı sancağını tanıdılar; iri cüsseli kara atın üzerindeki gümüş zırhlı askerin attığı her adım, onun kim olduğunu elbette belli ediyordu.

Yavaş, ama sonu gelmeyen bir yılan gibi kıvrılarak ilerleyen atlar ve askerleri gören gözcüler, sayılarının onlarla karşılaşmak için çok az olduklarını anlayarak telaşla kaçtı; bu nedenle İskender'in askerleri boğazı rahatça geçti.

Geçidin sol duvarında Seleukos yalçın kayalara oyulmuş bazı çizimler gördü ve bunların Ksenephones'in on binlerinden bazıları tarafından bırakılmış izler olabileceğini düşündü. Çizimleri gösterince İskender de merakla duvarları inceledi. Sonra yeniden yürüyüşe geçip Kylikia'nın yeşil topraklarındaki Kydno Vadisi'ne girdiler.

"Syria'dayız," dedi Eumenes. "Anadolu arkamızda kaldı."

"Bir başka dünya!" diye haykırdı gözlerini ovanın bitimindeki maviliğe diken Ephestione, "ve orada da deniz görünüyor!" dedi.

"Gemilerimiz ve Nearkhos nerede acaba?" dedi Perdikkas.

"Aşağıda bir yerlerde olmalı," dedi Leonnatos. "Herhalde o da gözlerini şu dağlara dikmiş, 'Bizimkiler nerede kaldı, neden hâlâ görünmediler?' diye söyleniyordur."

İskender, "Biz kıyıdaki limanları ele geçirmeye başlasak iyi olur," dedi. "Böylece o da geldiğinde, tuzağa düşme korkusu olmadan demir atabilir."

Sonra Bukefalos'u mahmuzlayıp aşağıya doğru ilerlemeye başladı.

Lysimakhos, atıyla yanında ilerlemekte olan Leonnatos'a dönüp, "Şu geçidin tepelerine hazırlıklı askerler yerleştirmiş olsalar, buradan bir sinek geçemezdi," dedi.

"Korkuyorlar," diye yanıtladı onu arkadaşı. "Tavşanlar gibi kaçıyorlar. Artık bizi kimse durduramaz."

Lysimakhos başını salladı: "Sen öyle düşünüyorsun. Bu sessizlik benim hiç hoşuma gitmiyor. Bana kalırsa, ağzını açmış beklemekte olan aslana doğru ilerlemekteyiz."

Leonnatos homurdanarak, "Ben de onun dilini çeker kopartırım," dedi. Sonra da geriye gidip askerlerinin ilerleyişini denetledi.

Birkaç stadyon sonra iklim hemen değişmiş, yayladaki serin ve kuru havanın yerini sıcak ve nemli bir hava almıştı; askerlerin hepsi zırhlarının içinde terliyorlardı.

Bir süre sonra denize pek yakın olan Tarsos kentine vardılar; ilerlemeyi sürdüren Büyük Kral'ın ordusuna katılmak üzere yerini terk eden Kylikia satrapından sonra bu kent onlara kapılarını açtı. İskender ordusunu ovaya yaydı, kendisi de üst düzey subaylarıyla kentin en güzel evlerine yerleşti. İşte o evdeyken, bir konuğu olduğu haber verildi.

"Sizinle özel olarak konuşmak isteyen bir ulak var efendim," dedi girişteki muhafızlarından biri.

"Kim göndermiş?"

"Solisli Eumolpos tarafından gönderildiğini söylüyor."

"O zaman bir parolasının olması gerek."

Parolayı öğrenmek üzere dışarı çıkan muhafızın güldüğü duyuldu. Eumolpos'un ulağı olduğu belliydi.

"Parolası..." diyen muhafız gülmesini tutamıyordu.

"Komiklik yapma," diye çıkıştı Kral.

"Parolası, koyun beyni imiş."

"Tamam, o. Bırak gelsin."

Muhafız kıkırdayarak çıktı ve ulağı içeriye aldı.

"Efendim, beni Solisli Eumolpos gönderdi."

"Biliyorum, yalnızca onun böyle gülünç bir parolası var. Neden bir başka ulak gelmedi? Seni şimdiye dek hiç görmemiştim."

"Öteki ulak attan düşerek sakatlandı."

"Bana ne söyleyeceksin?"

"Önemli şeyler efendim. Büyük Kral artık çok yakında. Eumolpos Dareios'un bir savaş muhafızını kandırarak seni yok etmeyi planladıkları alanı öğrendi."

"Neresiymiş peki?"

Ulak çevresine bakındı ve şövalenin üzerinde, İskender'in her zaman yanında olan haritasını gördü. Parmağını Karmelos Dağı ile Amanos Dağı arasındaki bir noktaya koydu. "Burada," dedi. "Syria kapılarında."

Ağızdan ağıza alanda bir şimşek hızıyla yayılan haber, bir panik havası yarattı. "Kral ölmüş! Kral ölmüş!"

"Neden?"

"Boğulmuş."

"Hayır, biri onu zehirlemiş."

"Bir Pers casusuymuş."

"Peki neredeymiş?"

"Bilinmiyor. Kaçmış."

"O halde, onun peşine düşelim. Ne yana gitmiş?"

"Bekleyin, bekleyin, işte Ephestione ile Ptolemaios geliyorlar."

"İşte Kral'ın hekimi Philippos da geliyor."

"Demek ki ölmemiş."

"Ben ne bileyim, bana öyle söylediler."

Askerler, kampın kapısına doğru artan kalabalığı yarmaya çalışan üç kişiye doğru hücum ettiler.

Muhafızlardan bir grup 'kalkanlı', kalabalığın önüne dizilerek İskender'in çadırına giden yolu boşalttılar.

"Nasıl oldu?" diye sordu Hekim.

"Yeni yemek yemiştik," dedi Ephestione.

"Ve hava dayanılmaz sıcaktı," diye ekledi Ptolemaios.

"İçki de içmiş miydiniz?" diye sordu Philippos.

"Kral'ın keyfi yerindeydi ve 'Herakles kupasını' başına dikti."

"Yarım amfora şarap eder bu," diye homurdandı Hekim.

"Evet," dedi Ptolemaios. "Sonra da bu sığağa dayanamayacağını söyledi; pencereden bakıp da akan Kydno'yu görünce, 'Ben yüzmeye gidiyorum!' diye bağırdı."

Philippos öfkesine engel olamayarak, "Dolu mideyle ve bu sıcakta mı?" diye bağırdı.

Bu arada atlar gelmişti. Hemen binerek birkaç stadyon ötedeki ırmağa doğru hızla ilerlediler.

Kral bir incir ağacının gölgesinde yatıyordu. Onu bir yaygının üzerine yerleştirip üzerine örtmüşlerdi. Teni solmuş, gözleri morarmış, tırnakları mosmor olmuştu.

Hekim, atından inerken, "Lanet olsun!" diye bağırdı. "Neden ona engel olmadınız? Bu adam canlıdan çok ölüye benziyor. Çekilin, kenara çekilin!"

"Ama biz..." diye kekeleydi Ephestione. Cümlesini bitiremedi. Gözyaşlarını gizlemek için başını ağaca çevirdi.

Hekim İskender'i soyup kulağını göğsüne dayadı. Kalbinin atışı duyuluyordu, ama gerçekten hafif ve kararsız bir atıştı bu. Sonra hemen üzerine örttü. "Çabuk!" diye buyurdu askerlerden birine, "Kral'ın konutuna koş, Leptine'ye kaynar bir banyo hazırlamasını söyle, ayrıca ateşe de su koyup şu otları gereken ölçeklerde kaynatsın." Sonra çantasından bir tahta ve bir kalem alıp reçetesini aceleyle yazdı. "Haydi şimdi, rüzgâr gibi hızlı koşmalısın!"

Öne çıkan Ephestione, "Biz ne yapabiliriz?" diye sordu.

"Siz de hemen sazlardan bir sedye yapıp iki hayvanın arasına bağlayın. Onu eve taşımalyız."

Askerler kılıçlarını kınlarından çektiler, ırmağın kıyısından sazlar kesip kendilerine emredileni yaptılar. Sonra Krallarını yavaşça kaldırıp saz sedyeye yatırdılar ve üzerine örttüler.

Küçük konvoy adımlarını ayarlamak için atları yularlarından tutan Ephestione'nin önderliğinde yola koyuldu.

Gözleri korkudan faltaşı gibi açılmış Leptine onları kapıda karşıladı, ama hiç kimseye bir şey sormaya cesaret edemedi; kralını gördü ve durumun ciddiyetini anlaması için bu bakış ona yetti. Peşinde adamlarla, ağlamamak için dudaklarını ısırarak telaşla banyoya girdi.

Kral hiçbir yaşam belirtisi vermiyordu: Dudakları da morarmış, tırnakları kapkara olmuştu.

Ephestione diz çöküp onu kucakladı: Kral'ın başı ve kolları bir cesedinkiler gibi arkaya düştü.

Philippos yaklaştı, "Onu küvetin içine koy. Yavaş yavaş sokmalısın, birdenbire değil," dedi.

Ephestione dişlerinin arasından bir şeyler mırıldanıyor, ya dua ediyor ya lanet okuyordu.

Bu arada öteki arkadaşları da gelmiş, çevrede toplanmışlardı; ama Philippos'un çalışmasını engellemek için uzak durmaya çalışıyorlardı.

Leonnatos, Perdikkas'a dönerek, "Ona bu sıcakta ve tok karnına suya atlama dedim, ama beni dinlemedi," dedi. "Bana bunu daha önce bin kez yaptığını ve hiçbir şey olmadığını söyledi."

Hekim Philippos bu sözü duyunca, "Her şeyin bir ilki vardır," dedi. "Hiçbiriniz adam değilsiniz, hepiniz şaklabansınız!" diye söylendi arkasını dönerek. "Artık büyüdüğünüzü anlamak istemiyor musunuz? Kocaman bir ulusun sorumluluğunu taşıyorsunuz. Neden ona engel olmadınız, neden?"

Lysimakhos, kendini temize çıkartmak için, "Bunu denedik, ama..." diye mırıldandı.

"Neyi denediğiniz ortada! Tanrılar hepinizin cezasını versin!" Philippos dişlerinin arasından konuşurken, Kral'ın bedenine masaj yapmaya başlamıştı. "Bunun neden olduğunu biliyor musunuz? Biliyor musunuz? Hayır, elbette bilmiyorsunuz." Gençler başlarını önlerine eğmişlerdi, küçük çocuklar gibi utanç içindeydiler. "Taurus Dağları'nın tepesindeki karlar, yazın sıcağı ile eriyerek bu ırmağın sularına karışıyor; ırmağın yolu kısa olduğundan sular ısınmaya zaman bulamadan, karın olanca soğukluğuyla denize dökülüyor. Kral'ı soyup kara gömseniz aynı şey olurdu!"

Leptine bu arada küvetin yanında diz çökmüş, Hekim'in buyruklarını bekliyordu. "İşte, aferin, sen de masaj yap. Böyle mideden yukarı doğru ov. Sindirim sistemini harekete geçirmemiz gerekiyor," dedi Hekim.

Ephestione Hekim'e yaklaşıp parmağını uzatarak: "Dinle, o kraldır ve istediğini yapar; hiçbirimizin ona engel olmaya hakkı yoktur, tamam mı? Oysa sen hekimsin ve

onu iyileştirmek zorundasın. Anladın mı? Onu iyileştireceksin, işte o kadar!" diye bağırdı.

Philippos gözlerini gencin gözlerine dikti. "Benimle bu tonda konuşma, çünkü ben senin uşağın değilim. Ben yapılması gerekeni yapıyorum, üstelik canım nasıl isterse öyle yapıyorum. Sen şimdi ayaklarımın altından çekil, çabuk!" Sonra herkes uzaklaşırken, "Biriniz kalsın. Yardıma ihtiyacım var."

Ephestione döndü. "Ben kalabilir miyim?" diye izin istedi.

"Evet," diye homurdandı Philippos. "Ama şu tabureye otur ve canımı sıkma."

Bu arada Kral'ın rengi biraz olsun yerine gelmeye başlamıştı, ama bilinci hâlâ bulanıktı, gözlerini de açamıyordu.

"Midesini boşaltmak gerekiyor," dedi Philippos. "Hemen. Yoksa kendine gelemeyecek. Leptine, senden istediğimi hazırladın mı?"

"Evet."

"Haydi getir şimdi. Ben masajı sürdürürüm."

Leptine içinde koyu yeşil renkte bir sıvı olan sıcak bir içeceklerle geri geldi.

"Tamam, şimdi bana yardım edin," dedi Philippos. "Sen Ephestione, Kral'ın ağzını açık tutacaksın: Bu karışımı yutturmamız gerekiyor."

Ephestione kendisinden istenileni yaptı ve Hekim bu yeşil sıvıyı, damla damla Kral'ın ağzına akıttı.

Kral bir süre tepki vermedi, ama sonra şiddetli bir kusma sesi geldi.

Leptine korku içinde, "Ona ne verdin?" diye sordu.

"Etki gösteren bir kusturucu; ayrıca, ölüme razı olmuş organizmasının tepki vermesini sağlayacak bir ilaç bu."

İskender uzun uzun kusarken Leptine onun alnını tutuyordu; hemen yetişen uşaklar da küvetin altındaki taşları siliyorlardı. İskender, kusması bitince kasılmaya ve çırpınmaya başladı.

Philippos'un ilacı gerçekten pek etkiliydi: Kral'ın bedeninde şiddetli bir tepki yarattı ama sonra onu yeniden güçsüz düşürdü. İskender şimdilik kurtulmuştu, ama bitkinliği

uzun sürecek, uzun süre kendinden geçmeler, düşmeyen
ateşlerle savaşmak zorunda kalacaktı.

İyileşme belirtilerinin ortaya çıkmasını görmek için ay-
lınca beklemek gerekti; bu arada heyecanlarını yitiren as-
kerler krallarının öldüğü söylentisini yaymaya başlamış-
lardı. Sonunda sonbaharın başında İskender ayağa kalkıp
cesaret verebilmek için askerlerinin karşısına çıkabildi
ama sonra yeniden yatağına döndü.

Sonunda odanın içinde dolaşmaya başladığında, Lepti-
ne elinde et suyu dolu bir tasla peşinden geziyor, "Efendim,
ne olur iç şunu, sana iyi gelecek," diye yalvarıyordu.

Philippos her günün sonunda uğrayarak hastasını kontrol
ediyordu. Geri kalan zamanını da iklim ve yiyecek değişikliği
nedeniyle hastalanan askerlerle ilgilenerek geçiriyordu. Pek
çok kişi ishalden, yüksek ateşten, kusma ve bulantıdan yakını-
yordu.

Bir akşam yazışmalarına yeniden başlamak için masa-
sının başına geçen İskender, Makedonya'dan ve uyruğun-
daki eyaletlerinden gelen mektuplarını gözden geçirirken,
içeriye giren bir ulak, ona General Parmenion tarafından
gönderilen mühürlü bir mektup teslim etti. Kral tam mek-
tubu açacakken hekimi geldi.

"Bugün nasılsın efendim?" diye sorduktan sonra Kral'a
ilaç vereceğini belirten bir işaret yaptı.

İskender'in gözü o anda yaşlı generalinin gönderdiği
mektuba kaydı; şu sözleri okudu:

Parmenion'dan Kral İskender'e, selam!

*Bana gelen bilgilere göre, hekimin Philippos, Pers-
lerce baştan çıkartılmış ve seni zehirlemekte! Dikkatli ol!*

Kral, bunları okuduktan sonra, hekimine döndü ve
"Oldukça iyiyim," dedi. Ardından, içinde ilaç olan kupayı
almak üzere elini uzattı.

Öteki eliyle de mektubu Philippos'a uzattı, Hekim bu-
nu okurken o ilacını içti.

Philippos okumuş olduğu mektuptan etkilenmedi ve
Kral kupadaki ilacın büyük bölümünü içtikten sonra tepsisi-
ye bırakırken, "Bu akşam yatmadan bir doz ilaç daha içe-

ceksin," dedi. "Yarın katı bir şeyler yemeye başlayabilirsin: Leptine'ye diyetinle ilgili bilgileri yazıp bırakırım. Bunları titizlikle uygula!"

"Söylediklerini yapacağım," dedi Kral.

"O halde ben kampa dönüyorum. Pek çok hasta asker var, biliyor musun?"

"Biliyorum," dedi İskender. "Ve bu çok kötü. Dareios yaklaşmakta, bunu hissediyorum. Kendimi mutlaka toparlamalıyım." Sonra Philippos ona veda ederken, "Bunları kim söylemiş olabilir sence?" diye sordu.

Philippos omuzlarını silkti. "Hiçbir fikrim yok. Ama benim yerimi almak isteyebilecek pek çok genç ve hırslı cerrah var. Bana bir şey olsa, onlardan biri yerimi alacaktır."

"Bana onların kim olduğunu söyle yeter, ben..."

"Söylemeyeyim daha iyi efendim. Bir süre sonra tüm cerrahlarımıza iş düşecek; onların yetip yetmeyeceklerini de bilmiyorum. Gene de bana güvendiğin için teşekkür ederim." Bunları da söyledikten sonra kapıyı arkasından kapatıp çıktı.

Nearkhos'un birliği sonbaharın ortalarına doğru Tarkhos'un karşısında demir attı; Amiral de, artık iyice kendisini toparlamış olan İskender'i görüp kucaklamak üzere karaya indi.

"Dareios'un bizi Syria kapılarında kısıtırmaya niyetlendiğini biliyor musun?" dedi kral.

"Perdikkas söyledi. Ne yazık ki senin hastalığın, ona tüm noktaları tutacak kadar zaman kazandırmıştır. "

"Evet, ama benim planımı bir dinle: Kıyı boyunca inip vadiden çıkarak Dareios'un nerede olduğunu anlamak için öncüler göndereceğiz. Yarın sabah yola çıkarız. Sen donanmanla bizi izlersin: Bundan sonra doğrudan işaretleşerek haberleşeceğiz."

Nearkhos gemisine döndü; ertesini gün demir pruvayı güneye çevirerek orduyla aynı yönde ilerlemeye başladı.

Bir tiyatronun basamakları gibi çevrelerini kuşatan dağların eteklerindeki Issos kentine varan ordu, savaşmaya gücü olmayan askerlerini burada bırakma kararı aldıktan sonra Syria kapılarına doğru yürüyüşe devam etti.

Ertesi akşam öncülerini keçe yollayan İskender, Nearkhos'tan havanın bozmak üzere olduğunu ve bir fırtınanın yaklaştığını haber aldı.

"Bir bu eksikti!" diye söylendi Perdikkas. Adamları şimdi denizin ortasındaki yelkenliler gibi kabarıp uçuşmaya başlayan çadırlarını kurmaya çalışıyorlardı.

Gece çökerken kamp kurulabildi; tam o anda fırtına patladı. Yağmur damlaları çadırları dövüyor, şimşekler or-

talığı aydınlatıyor, gök gürültüleri, karşı dağlarda yankılanıyordu.

Nearkhos tam zamanında kıyıya yanaşmıştı; adamları da demirlerini kıyının kumlarına gömmek için ellerinden geleni yapıyorlardı.

Sonunda durum denetim altına alındığında tüm subaylar İskender'in çadırında toplandılar. Son derece hafif bir yemeği paylaşarak ertesi günün planını yaptılar. Yatmak üzere Kral'ın yanından ayrılmaya hazırlanırken, Issos'tan yola çıkan, yağmurdan çamurdan perişan olmuş bir ulak, içeriye girip kendini takdim etti. Herkes ayağa kalktı.

"Neler oluyor?" diye sordu Kral.

"Efendim," dedi soluklanan adam, "Dareios'un ordusu, İssos'ta, tam arkamızda."

"Ne diyorsun sen, yoksa sarhoş musun?" diye bağırdı Hükümdar.

"Ne yazık ki hayır. Akşam gün batarken ansızın saldırdılar, nöbetçileri kentten atıldılar, geride bıraktığın hasta askerleri tutukladılar."

İskender yumruğunu masaya indirdi. "Lanet olsun! Şimdi onları geri almak için Dareios ile pazarlık etmek zorunda kalacağız!"

"Başka seçeneğimiz yok," dedi Parmenion.

"Ama nasıl olur da arkamızda olabilirler?" diye sordu Perdikkas.

"Buradan geçmiş olamazlar: Biz buradaydık." Seleukos bunları söylerken herkesi sakın olup düşünmeye davet eder gibiydi. "Denizden de gelmiş olamazlar: Nearkhos onları görürdü."

Ptolemaios ulağa yaklaştı: "Bizi geçitten uzaklaştırıp Büyük Kral'a tırmanarak bizi yukarıdan görme fırsatını vermek için hazırlanan bir tuzak olmasın bu? Ben bu adamı tanımıyorum. Siz tanıyor musunuz?"

Hepsi yaklaşıp korkudan gerileyen adamı incelemeye başladılar.

"Ben hiç görmedim," dedi Parmenion.

"Ben de," dedi adamı güvensizce inceleyen Krateros.

"Ama efendim..." diye yalvardı ulak.

"Bir parolan var mı?" diye sordu İskender.

"Ama ben... buna zaman olmadı efendim. Komutanım bana koşmamı söyledi, ben de atıma atlayıp yola çıktım..."

"Senin komutanın kim?"

"Lynkestidesli Amyntas."

Bunu duyunca ne diyeceğini bilemeyen İskender, Parmenion ile bakiştı. Aynı anda müthiş bir şimşek çakarak, çadırın içindekilerin yüzünü korku verici bir ışıkla aydınlattı. Arkasından da kulakları sağır eden bir gök gürültüsü koptu.

Gümbürtü denizin üzerinde yankılanıp susarken Nearkhos, "Neler olduğunu anlamak için bir tek yol var," dedi.

"Ne demek istiyorsun?" diye sordu Kral.

"Ben geri gidip donanmamla duruma bakacağım."

"Sen deli misin?" dedi Ptolemaios. "Denizin dibini boy-larsın."

"Hayır. Rüzgâr güneye dönüyor. Şansım izin verirse başarırım. Ben geri gelene ya da birini gönderene dek buradan ayrılmayın. Parolamız: 'Poseidon'," dedi.

Sonra pelerinini başına çekip sert yağmurun altında koşarak uzaklaştı.

İskender ve arkadaşları fenerlerle ona yolu gösterdiler. Amiral gemisine binen Nearkhos, demir alıp kürekleri denize indirmeyi emretti. Az sonra gemi burnunu güneye çevirip yola çıktı; pruvasında hayalet gibi görünen bir yelken açıldı.

"Deli bu!" dedi Ptolemaios, gözlerini yağmurdan sakınmaya çalışarak. "Bir de yelken açtı."

"Deli değil," dedi Eumenes. "Buradan Herakles'in sütunlarına dek tüm denizlerin gelmiş geçmiş en iyi denizcisi o; bunu kendisi de biliyor."

Pruva yelkeninin beyaz lekesi karanlıklar tarafından yutulunca hepsi Kral'ın çadırına dönüp yatmadan önce mangalın çevresinde biraz ısınmaya çalıştılar. İskender uyuyamayacak kadar altüst olmuştu; uzun zaman giriş tentesinin altında durup fırtınanın öfkesini seyretti; her gök gürültüsünde içini çeken Peritas da ayaklarının altındaydı.

Ansızın bir yıldırımın tepedeki bir meşe ağacına düştüğünü ve onu yaktığını gördü.

Koca ağacın gövdesi tutuştu; ateşin aydınlığında İskender bir an için Aristandros'un beyaz pelerinini, yağmurun ve rüzgârın altında kımıldamadan durup ellerini göğe kaldırmış olan kâhinin bedenini seçti. Kral'ın sırtında bir ürperme dolaştı; ölmekte olan pek çok insanın çığlığını, zamansız olarak öte dünyaya düşen ruhların iniltisini duyar gibi oldu; zihni bilinçsizliğin karanlığına gömüldü.

Fırtına tüm gece boyunca sürdü, bulutlar ancak sabaha karşı aralanarak gökyüzünün mavisini gösterdiler. Güneş Taurus Dağları'nın doruklarından yükselirken, deniz bembeyaz köpükleriyle kıyıları yalamaya başlamıştı.

Öğle olmadan Syria kapılarına doğru güneye gönderilen öncüler dönüp Kral'ın huzuruna çıktılar: "Efendim, yukarıda kimse yok. Ovada da öyle."

"Anlamıyorum," dedi Kral. "Anlamıyorum. On binler de buradan geçmişlerdi. Başka bir geçit yok ki."

Yanıt Nearkhos'un gemisiyle akşama doğru geldi: Rüzgâra ve dalgalara karşı kürek çeken adamların sırtları tutulmuştu, ama İskender'in beklediği haberin gecikmemesi gerekiyordu. Tekne kıyıya yanaşınca Kral hemen kumsala inip bir filikayla inen Amiral'i karşılamaya koştu.

Arkadaşı, ayağını karaya basar basmaz, "Ne haber?" diye sordu.

"Ne yazık ki ulağın haberi doğru. Tam arkamızdalar ve yüz binlerce kişiler. Atları, savaş arabaları, okçuları, mızrakçıları, sapancıları var."

"Ama nasıl olur..."

"Bir geçit daha var: kuzeye doğru elli stadyon ötede, Amanos Geçidi."

"Eumolpos bize oyun oynadı," diye söylendi İskender. "Bizi dağlarla denizin arasındaki bu lanet olası yere soktu ve Dareios arkamızdan inerek bizimle Makedonya'nın arasına giriverdi."

"Bunu bilerek yapmış olmayabilir," dedi Parmenion. "Belki de yakalandı ya da buna zorunlu oldu. Ya da Dareios seni Tarsos'taki hasta yatağında yakalamayı umut ediyordu."

Ptolemaios, "Bu durumumuzu değiştirmez," yorumunu yaptı.

Seleukos, "Elbette," diye ona katıldı. "Başımız zaten ılerhte."

O âna dek illi yüzünü bir türlü yukarı kaldırmaya cennaret edemeyen Leonnatos, "şimdi ne yapacağız?" diye sordu.

İskender bir süre sessizce düşüncelere daldıktan sonra şunları söyledi. "Bu durumda, Dareios nerede olduğumuzu biliyor. Burada kalırsak bizi ezer."

İskender gün doğmadan savaş konseyini çadırında topladı. Pek az uyumuştı ama son derece canlı ve dinç görünüyordu.

Planını kısaca açıkladı: "Arkadaşlar, Pers ordusu sayıca bizden üstün olduğu için buradan ayrılmalıyız; çünkü fazlasıyla göz önündeyiz. Arkamızda oldukça geniş bir ova, önümüzde dağlar var. Dareios bizi kuşatıp ezer. Bu nedenle arkamızı dönmeli, onlarla üstünlüklerini gösteremeyecekleri dar bir yerde karşılaşmalıyız.

"O geri gideceğimizi ummayacağından, onu şaşırtacağız. Pyramos Irmağı'nın denize döküldüğü yeri anımsıyor musunuz? İşte, orası uygun bir nokta olabilir. Yürüyerek geçen subaylar bana tepelerle deniz arasında en çok on-on iki stadyon olduğunu söylediler; ama arazi engebesiz ve en fazla üç stadyon eninde olduğundan bizim için ideal sayılır. Ordu en güvenli biçimde dizilecek: Ortaya piyadelerin ve *pezhetairoi*'lerin birliğiyle Yunan müttefikleri yerleştireceğiz; sağa, tepelerin tarafına ben Uç Birliği ve *hetairoi* süvarileri birliği ile geçeceğiz; sol kanatta General Parmenion geri kalan ağır piyadeler ve Thessalia süvarileri ile deniz tarafını koruyacak. Trakyalılar ile Agrianlar benim tarafımda, ikinci sırada yedek olarak bekleyecekler.

"Piyadeler karşıdan, süvariler yanlardan saldıracak; aynen Khaironeia ve Granikos'ta olduğu gibi...

"Size söyleyecek başka bir sözüm yok. Tanrılar bizden yana olsunlar! Şimdi ordunun başına gidip kıta denetimi yapmadan askerleri dizin."

Kral, savaş zırhını giymiş, yüreğine denk gelen yeri bronzdan yapılma, gümüş süslemeli demir bir göğüslük takmış olarak atına binip savaş kıtasını denetledi. Sağında ve solunda kişisel muhafızlarıyla arkadaşları Ephestione, Lysimakhos, Seleukos, Leonnatos, Perdikkas, Ptolemaios, Krateros vardı. Bütün arkadaşları baştan aşağı demir ve bronz kaplı zırhlarını kuşanmışlar, sonbahar sabahının rüzgârıyla sallanan miğferler takmışlardı.

"Erkekler!" diye bağırdı Kral. "Asya'ya ayak bastığımızdan bu yana ilk kez Büyük Kral'ın bizzat yönettiği Pers ordusuyla karşı karşıyayız. Bizi arkadan yakaladı ve ordusu yolumuzu kesti. Elbette o da kıyı boyunca ilerlemeyip bu dağlara dayayarak bizi ezmeyi düşünüyordur, çünkü sayıca bizden çok fazlalar. Ama biz burada durup onu beklemeyeceğiz; biz üzerine yürüyecek, onu dar bir yerde kısıtlayıp yeneceğiz. Başka bir seçeneğimiz yok! Yalnız kazanmak var; yoksa yok oluruz. Unutmayın: Büyük Kral her zaman ordusunun tam ortasında durur. Onu öldürmeyi ya da tutuklamayı başarırırsak, savaş kazanır, tüm imparatorluğunu bir anda ele geçiririz. Şimdi bana silahlarınızın sesini duyurun!"

Askerler, heyecanlı bir haykırıştan sonra, kılıçlarını çekip kalkanlarına vurarak tempo tutmaya başladılar. Ovayı kulakları sağır edecek bir gürültü kaplamıştı. İskender mızrağını kaldırdı ve Bukefalos'u şaha kaldırarak ileriye atıldı. Zırhlı arkadaşları da onunla birlikte öne atıldılar. Arkalarında piyadelerin ayak sesleri, atların nal şakırtıları gürlediğinde yola koyulmuşlardı.

Birkaç saat boyunca özel bir durumla karşılaşmadan kuzeye doğru ilerlerken, sabahın ilerleyen saatlerinde keşfe çıkmış olan öncüler atlarını dörtnala sürerek geri geldiler.

Öncülerin komutanı, dehşet dolu bir ifadeyle, "Kralım!" diye bağırdı. "Barbarlar, Issos'ta bıraktığımız adamlarımızı peşimize salmışlar." İskender hiçbir şey anlamadan askerinin yüzüne baktı.

"Hepsini sakatlamışlar efendim, ellerini kesmişler. Pek çoğu kanamadan ölmüş, geri kalanlar da yolların ke-

narlarında ağlayıp inleyerek bekliyorlar. Çok korkunç bir durum!"

Kral, kıyıma uğramış askerlerinin yanına varana dek sürdü atını. Hükümdarlarını gören askerler elleri kesik kollarını, paçavralara sardıkları yaralarını ona uzattılar.

Kral'ın yüzünde bir an iğrenme ifadesi belirdiyse de hemen atından atlayıp her birini teker teker kucaklayarak onlarla birlikte kendinden geçmişçesine ağlamaya ve bağır-maya başladı.

Kıdemli askerlerden biri bir şey söyleyebilmek için sürünerek onun ayaklarının dibine dek geldi, ama oracıkta düşüp bayıldı.

İskender, "Hekimleri çağırın, çabuk olun! Philippos'u çağırın! Bu adamlarla ilgilenin!" diye haykırmaya başladı. Sonra birliklerine dönerek: "Arkadaşlarınıza neler yaptıklarınızı görün! Şimdi yenilirse, bizleri neyin beklediğini anladınız mı? Bu vahşetin intikamını almazsak hiçbirimizin vicdanı rahat etmeyecektir!" dedi.

Philippos yaralılarına yardım için geldi, onları arabalara yerleştirterek kampa taşıdı. Gün batmadan ona yeniden ihtiyaç duyulacağını çok iyi biliyordu.

Dareios'un ordusu öğlene doğru görüldü; Pyramos Irmağı'nın kuzey kıyısındaki geniş bir ovaya yayılmışlardı. En azından iki yüz bin asker savaş düzeni almıştı; önlerinde tekerleklerine büyük oraklar takılmış silah yüklü savaş arabaları vardı. Kenarlarda Med, Kissia, Saka, Irkania askerleri; merkezde arabaların arkasında Ölümsüzler piyadeleri dizilmişti. Bunlar Dareios'un, sadakları gümüş, mızraklarının ucu altın olan, omuzlarına çift kıvrımlı yaylar takmış muhafızlarıydı.

"Olympos'un tanrıları! Ne kadar kalabalıklar!" diye haykırdı Lysimakhos.

İskender hiçbir şey söylemedi, Büyük Kral'ın arabasının durduğu yeri görebilmek için ordunun ortalarını gözden geçiriyordu. Ptolemaios onu dürttü.

"Baksana! Persler sağımızdan bizi sarıyorlar!"

Kral, tepelere doğru baktığında süvari birliğinin onları kuşatmak üzere hızla yaklaştığını gördü.

"Onları bu uzaklıktan durduramayız. Trakyalılarla Agrianları üzerlerine gönderin. Her ne pahasına olursa olsun geçmemeliler. Saldırıya geçiyoruz, işaret verin!"

Ptolemaios, dörtnala Trakyalılarla Agrianların birliğine gidip onları tepelere gönderdi; Ephestione ise borazancılara işaret etti; adamlar tüm soluklarıyla savaş işareti verdiler. Sol kanattan da borazan seslerinin gelmesiyle, ordu piyadeleri ve süvarileriyle harekete geçti.

"Şuraya bakın!" dedi Ephestione. "Yunan ağır piyadeleri. Onları merkeze koymuşlar!"

"Ve aşağıda da," diye söze karıştı Perdikkas, "toprağa sivri kazıklar çakıyorlar!"

"Bu gece yağın yağmurlar," dedi Lysimakhos, "ırmak zaten coşkun akıyor..."

İskender sessizliğini koruyor, Persleri zorlayarak geri püskürten Agrianlarla Trakyalıları seyrediyordu.

Pyramos kıyısına az kalmıştı. Irmak derin değildi ama iki çamurlu kıyı arasında köpürerek akıyordu. Kral elini kaldırdı, borazanlar saldırı sinyali verdiler.

Piyadeler mızraklarını eğdiler, sol kanattaki Thessalia süvarileri dörtnala atıldılar ve İskender *hetairoi* askerlerinin önüne düşerek Bukefalos'u mahmuzladı. Elinden geldiğince sağa doğru açıldı, atını ırmağın en dar yerinde suya sokup Pers askerleri onlara engel olamadan tüm ordusunu ırmaktan geçirdi; sonra ansızın bir dönüş yaparak elindeki mızrağı ile düşmanın yan kanadına saldırıya geçti.

Aynı anda piyadeler de Pyramos Irmağı'na girip sağ kıyıya çıkmaya başladılar, ama karşılarında işlerinin ehli olan Yunan paralı askerlerini buldular. Kaygan ve çamurlu toprak, kıyıdaki kayalar Makedon savunmasının dağılmasına neden oldu; Yunanlar aralara sızarak *hetairoi*'lerle göğüs göğüse dövüşmeye başladılar.

Piyadelerin sağ kanadında ayakta savaşmakta olan Krateros ölümcül tehlikeyi sezdi ve borazanları çaldırarak, aradaki boşlukları doldurmak için 'kalkanlı'ları çağırttı. *Hetairoi*'lerin pek çoğu mızraklarını bırakıp Yunanların öfkesinden kendilerini korumak için kısa kılıçlarını çekmişlerdi, ama gerçekten güç durumdaydılar.

Bu arada sol kanatta Parmenion Thessalialı süvarileri ni birlik birlik, dalga dalga gelen Perslerin sağ kanadına karşı sürmüştü. Her birlik, bulut gibi cirit yağdırıyor, hemen arkasından ikinci birliğin cirit yağmuru başlıyordu. Sakalar ve Irkanialılar arkalarından yağın okların altına sığınarak kudurmuşçasına öfkeyle saldırıyorlardı. Bir savaş arabası birliği de yetişmişti, ama arabalar yerlerin çamurlu olması nedeniyle kaydılar. Yere düşen atlar korkuyla kaçarken bileklerinden dizginlere bağlı olan arabacıları da sürükleyip kayalara çarparak paramparça olmalarına neden oldular.

Savaş saatlerce sürdü; Persler bitmek tükenmek bilmeyen yedek askerlerini sürekli taze güç olarak öne sürüyorlardı. Bir an, Krateros'un önderliğindeki bir 'kalkanlı' birlik, paralı Yunan askerlerinin arkasına geçmeyi başardı ve onları Pers askerlerinden yalıtarak dövüşmeye başladı.

Bu uzun süreli çarpışmalardan yorgun düşen, üstlerindeki zırhın ağırlığı altında ezilen, iki düşman arasında kalan paralı askerlerin piyadeleri sonunda bitkin bir halde Thessalia süvarilerince haklandılar. Bunun üzerine 'kalkanlı'lar yanlara açıldılar, *hetairoi*'lerin piyadeleri kendilerini toplayıp mızraklarını alçaltarak, mızraklarını doğrultmuş, kalkanlarını kaldırmış, ağır adımlarla yaklaşan on bin Ölümsüz'e karşı atıldılar. Arkalardan tiz bir borazan sesi duyuldu; buna cehennemi andıran çığlıklar, kişnemeler, birbirine çarpan silah sesleri eklendi, en sonunda da Khaironeia davulunun gümbürtüsü geldi!

Dev davul, savaş alanına sökölerek getirilmiş, parçaları burada yeniden takılmıştı; sekiz at tarafından çekilerek gür sesi savaşçılar tarafından duyulsun diye askerlerin arasına sokulmuştu.

Hetairoi'ler bağırıyorlar:

Alalalai!

Ve tüm yorgunluklarını, yaralarının acılarını unutup neredeyse koşarak öne atıldılar. Göğüslerine dek çamura ve kana bulanmış askerler cehennemden zincirlerini kopararak dünyaya inmiş canavarlara benziyorlardı; ama Büyük Kral'ın Ölümsüz askerleri onlardan korkmadılar; o

Ana dek savaşmamış olmanın verdiği taze güçle onlara saldırdılar.

Sağ kanatta ve en önde savaşan İskender, on altı köşeli Argos yıldızının süslediği al sancağının altında dövüşüyordu, ama Arap ve Asur süvarilerinin birlikleri, ona göz açtırmıyorlar, Med ve Irkania oklarının altına sığınarak saldırıyorlardı. Güneş artık denize doğru alçalmaya başladığında Trakyalılar ve Agrianlar Pers süvarisini yerle bir ederek göğüs göğüse çarpışan piyade arkadaşlarına yardımcı uzatmaya gittiler. Onların yetişmesiyle yeni bir heyecan kazanan *hetairoi*'ler, krallarının Bukefalos'u şaha kaldırıp haykırarak öne atılmasıyla daha da coştular. Soylu Bukefalos sahibinin niyetini anlamışçasına uzun uzun kişnedikten sonra düşmanları ayaklarının altında ezmek üzere öne atıldı.

Dareios'un arabası artık yüz adım ötedeydi; İskender onu görünce, kılıcıyla önüne çıkıp onu durdurmaya çalışan her askeri alaşağı ederek kendine yol açmaya ve Büyük Kral'a doğru ilerlemeye başladı.

Sonunda iki kral karşı karşıya gelip bakıştılar. Ne var ki tam o anda İskender bacağına keskin bir acı hissetti ve bir okun dizinin az üstüne isabet ettiğini gördü. Dişlerini sıkıp müthiş acı vermesine karşın, o oku oradan çıkarttı; ama gözlerini kaldırdığında Kral Dareios artık orada değildi: Arabacısı atları çevirmiş, hızla Amanos Kapıları'na doğru yükselen dağlara doğru sürmeye başlamıştı.

Perdikkas, Ptolemaios, Leonnatos yaralı Kral'ı çevrelediler; İskender ise heyecanla bağıırıyordu: "Dareios kaçıyor! Onu izleyin! Peşine düşün!"

Düşmanın bitmek bilmeyen saldırısından yılan Pers ordusu dağılmaya başladı. Yalnızca Ölümsüzler yerlerinde kaldılar, sırt sırta verip kapanarak saldıran düşmanlara darbe üstüne darbe indirmeye başladılar.

İskender, pelerininden bir parça kopartıp bacağına bağladı ve sonra yeniden Büyük Kral'ın peşine düştü. Kraliyet ordusundan bir muhafız kılıcıyla karşısına dikildi, ama Kral iki yüzlü baltasını çekip karşısındaki adamın kılıcını ikiye yarıdı. Adamın dili ve eli tutulmuştu. İskender son bir

darbe vurmak üzere baltasını kaldırdığında batmakta olan güneşin bir oyunuyla karşısındaki adamı tanıdı.

Uzun yıllar önce ona saldırmak üzere olan dişi aslanı tek bir atışla yüz adım öteden öldüren kuzguni sakallı dev esmer okçunun yüzünü anımsamıştı. Uzun yıllar öncesinde kalmış olan, Eordea'nın çiçekli kırlarında yaşanan bir şenlik ve av günüydü anılarındaki.

Pers de onu tanıdı ve sanki yıldırım yemişçesine öylece kalakaldı.

"Bu adama kimse dokunmasın!" diye bağırان İskender, arkadaşlarının peşinden dötrnala uzaklaştı.

Dareios'un izlenmesi saatler sürdü. Kraliyet arabası arada bir uzakta beliriyor, sonra tepeleri örten sık ağaçların arasında kayboluyordu. Ansızın yolun bir kıvrımına geldiklerinde İskender ve arkadaşları Büyük Kral'ın arabasını, kenarından sarkan kral *khlamys*'ini, altın sadağını, mızrağını ve okunu gördüler.

"Bundan sonra izleyemeyiz," dedi Ptolemaios. "Karanlık çöktü ve Dareios dinlenmiş bir atla kaçıyor. Onu asla yakalayamayız. Zaten sen de yaralısın," derken kralının kanayan bacağına bakıyordu. "Geri gidelim: Tanrılar bize bugün yeterince cömert davrandılar."

İskender gecenin ilerleyen saatlerinde ateş, ceset, hayvan leşi kaynayan ovayı aştıktan sonra saçlarına dek çamura ve kana bulanmış halde kampa dönebildi. Yarı kurumuş çamur ve kan karışımına boğulmuş Bukefalos da bir karabasan yaratığına benziyordu.

Kral'ın arkadaşları atlarıyla arkasından geliyorlar, Büyük Kral'ın atlarına bağladıkları arabasını peşlerinden çekiyorlardı.

Pers kampı Makedon askerlerince bütünüyle soyulmuş, ama kraliyet çadırlarına dokunulmamıştı, çünkü bu, İskender'in hakkıydı.

Dareios'un çadırı işlemeli deriden kurulmuştu; gerçekten de pek büyüktü; büyük perdeleriyle tenteleri ise eflatun ve altın yaldız rengindeydi. Çadırın direkleri saf altın kakmalı sedir ağaçlarındandı. Yere hayal edilebilecek en değerli halılar serilmişti. İçerideki beyaz, kırmızı, mavi püsküllerle süslü ağır perdeler değişik mekânları birbirinden ayırmaya yarıyordu; çadırın içi toplantılar için taht odası, yemek salonu, görkemli tavanlı bir yatağın bulunduğu yatak odası ve banyo gibi pek çok bölmeden oluşan sabit bir yerleşim yeri gibiydi.

İskender böylesine müthiş bir zenginlikle inanılmaz lüksün kendisine kaldığına inanamazcasına çevresine bakınıyordu. Banyo küveti, amforalar, hamam tasları saf altındandı; Dareios'un hepsi birbirinden güzel hizmetçi kızlarıyla hadım edilmiş delikanlıları yeni efendileri için bir banyo

hazırlamış, korkuyla titreşerek her buyruğunu yerine getirmek için bekliyorlardı.

İskender gene şaşkın bakışlarını çevresinde dolaştırdıktan sonra, kendi kendine konuşurcasına, "Demek ki kral olmak böyle bir şeymiş!" diye mırıldandı. Pella Sarayı'nın katı yalınlığına alışık olduğu için bu çadır ona bir tanrının konutu gibi görünmüştü.

Yaralı bacağının acısıyla topallayarak yaklaştığında tüm kadınlar çevresini sardılar, onu soyup rahatlamasını sağladılar. Ama bu arada Philippos onu muayene etmek için gelmişti: Bir başka iç kanamaya neden olmamak için hizmetçi kızlara Kral'ı nasıl yıkamaları gerektiğini anlattı. Sonra Kral'ı bir masanın üzerine yatırıp asistanlarının yardımıyla ameliyat etti. Yarayı temizleyip üzerine diren koydu, sonra özenle dikti ve sardı. İskender tek bir kez bile inlemedi, ama günün yorgunluğuna eklenen bu acı sonunda kurşun gibi ağır bir uykuya daldı.

Leptine herkesi gönderdi, Kral'ı yatağına yatırıp bu soğuk sonbahar gecesinde ısıtabilmek için soyunup yanına uzandı.

Ertesi gün yakındaki bir çadırdan gelen umutsuz ağlama sesleriyle uyandılar. İskender içgüdüsel bir davranışla ayağını yataktan yere indirince yüzü acıyla kasıldı. Bacağı acıyordu ama Philippos'un gümüş bir kamışla koyduğu diren şişmesini engellemişti. Kral güçsüzdü, ama hekiminin bir hafta yataktan kalkmama buyruğunu göz ardı ederek doğruldu.

Leptine onu çabucak giydirdi ve Kral ağzına lokma koymadan bu inlemelerin kaynağını bulmak için topallayarak çadırdan çıktı. Girişte Peritas ile birlikte uyumuş olan Ephestione, tutunması için kolunu uzattı ama İskender kabul etmedi. "Neler oluyor?" diye sordu. "Bu ağlamalar da ne?"

"O çadırda Ana Kraliçe, Dareios'un karısı ve üç yüz altmış beş kumasından bazıları bulunuyor. Ötekiler Damaskos'ta kalmışlar. Dareios'un savaş arabasını, pelerini ve oklarını gördükleri için onun öldüğünü düşünüyorlar.

"O halde gidip onları rahatlatalım."

Onları utandırmamak için bir haremağasının geldiklerini haber vermesini bekledikten sonra, birlikte içeriye girdiler. Ağlamaktan sürmeleri akan Ana Kraliçe, bir an şaşkınlık geçirdikten sonra, iki erkeğin daha uzun boylusu ve daha gösterişlisi olan Ephestione'yi kral sanarak ayaklarına kapandı. Durumu anlayan hadım muhafızın yüzü bembeyaz oldu; Kral'ın öteki olduğunu kendi diliyle Kraliçe'ye fısıldadı.

Aklı karışan Ana Kraliçe kafasını salladı, daha yüksek sesle ağlamaya başlayarak kendini İskender'in ayakları dibine attı ve bağışlanmak için yalvarmaya başladı. Hadım genç onun söylediklerini Makedon diline çevirirken, İskender, "Önemi yok hanımım: O da İskender sayılır," dedi. Kadının cesaretinin biraz yerine geldiğini görünce, ekledi: "Yalvarırım ağlayıp umutsuzluğa kapılma. Dareios yaşıyor. Atıyla daha hızlı kaçabilmek için arabasıyla kraliyet pelerini arkasında bıraktı. Artık güvenli bir yerdedir."

Tekrar eğilen Ana Kraliçe, Kral'ın elini kapıp defalarca öptü. Büyük Kral'ın karısı da yaklaştı ve aynı biçimde minnetlerini bildirmeye başladı. İskender bu kadının göz kamaştırıcı güzelliğinden etkilenmişti. Ama sonra bakışlarını çevresinde dolaştırıp öteki kadınların da olağanüstü güzellikte olduğunu görünce, Ephestione'ye fısıldadı: "Zeus aşkına, bu kadınlar gözlere bir işkence!" Ama gözleriyle özellikle bir kişiyi aradığı belliydi.

"Kampta başka kadın yok mu?" diye sordu.

"Hayır," dedi Ephestione.

"Emin misin?"

"Elbette eminim." Ardından, arkadaşının hayal kırıklığına uğradığını sezerek ekledi: "Ama Büyük Kral'ın tüm çevresi Damaskos'ta. Belki aradığın kişiyi orada bulabilirsin."

İskender, sert bir tavırla, "Ben kimseyi aramıyorum," dedi. Sonra haremağasına dönerek, "Ana Kraliçe'ye, Dareios'un eşine ve tüm ötekilere, kendilerine saygılı davranılacağını, hiçbir şeyden korkmamaları gerektiğini söyle. İhtiyaç duydukları her şeyi açıkça istesinler; olanaklar çerçevesinde karşılamaya çalışırız."

"Kraliçe ile Ana Kraliçe sana minnettarlar efendim," diye çevirdi haremağası, "Ahura Mazda bu yüce gönüllülüğünü ve merhametini ödüllendirsin."

İskender başıyla işaret edip Ephestione ile birlikte çadırdan çıkarken, şehitlerin toplanıp dinsel törenlerinin yerine getirilmesini emretti.

Kallisthenes o akşam yazdığı raporda yalnızca üç yüz dokuz Makedon'un öldüğünü kaydetti, ama gerçekte bilanço çok daha acıydı: Topallayarak dolaşan Kral, paramparça olmuş, cansız uzanan bedenlerin sayısının binlerce olduğunu gördü. En büyük kayıplar ortadaki askerlerden verilmişti; burası paralı Yunan askerlerinin çokça bulunduğu noktaydı.

Tepelerden onlarca ağaç kesildi; tutuşturulan dev ateşlerde cesetler yakılırken, tüm ordu saygı duruşunda bulundu. Ve tören sona erdiğinde İskender kırmızı sancağının arkasından al kanla boyanmış sargıyla sarılı bacağıyla sürükleyerek askerlerini denetledi. Her birlik ve cesaretle savaştığını gözleriyle gördüğü her asker için övgü dolu, yüreklendirici bir söz etti. Pek çoğuna kişisel bir armağan, anı olarak saklayabilecekleri bir nesne verdi.

Sonunda, "Adamlarım, sizinle gurur duyuyorum!" diye bağırdı. "Yeryüzünün en güçlü ordusunu yendiniz. Hiçbir Yunan ve Makedon şimdiye dek böyle geniş toprakları ele geçirememişti. Sizler en iyilersiniz, yenilmez olanlarsınız! Dünyada size karşı koyabilecek bir güç yoktur!"

Rüzgâr şehit düşen arkadaşlarının küllerini savurur, kıvılcımları sonbaharın kurşuni göğüne yükseltirken, askerler çılgınca bağırmaya başladılar.

Akşam çöktüğünde İskender savaş alanında dokunulmamasını istediği ve şimdi tutuklu olan Pers'in yanına götürülmek istedi. Adam elleri, ayakları bağlanıp yere oturulmuştu; Kral onu görür görmez yanında diz çöküp adamın bağlarını çözdü. Sonra el işaretleriyle anlatmaya çalışarak, ona, "Beni anımsıyor musun?" diye sordu.

Söyleneni anlayan adam, evet dercesine başını salladı.

İskender, "Sen benim yaşamımı kurtarmıştın," dedi.

Savaşçı güldü ve o zamanlar aslan avında bir başka çocuğun daha olduğunu söyledi.

"Ephestione," dedi İskender. "Buralarda o da. Hep aynı."

Adam gene gülümsedi.

"Özgürsün," dedi İskender, sonra ona övgü dolu sözler etti. "İnsanlarının ve kralının yanına dönebilirsin."

Savaşçı söylenenleri anlamamış görünüyordu; bunun üzerine Kral bir at getirip yularlarını adamın eline verdi. "Gidebilirsin. Evinde bekleyenlerin olmalı. Çocukların var mı?" diye sorarken bir çocuğun boyunu işaret edercesine elini belli bir yükseklikte tutuyordu.

Adam elini bir yetişkinin boyunca kaldırıncı İskender gülümsedi. "Öyle ya, zaman geçiyor!"

Pers, ona derin, anlamlı bir edayla bakarken kapkara gözleri duygusallıkla parlıyordu; bu arada bir elini kendi yüreğine, ötekini İskender'in yüreğine dayamıştı.

"Haydi," diye onu yüreklendirdi Kral, "karanlık basmadan yola çık."

Savaşçı kendi dilinde bir şeyler mırıldandı, sonra ata atlayıp uzaklaştı.

Gene o akşam Pers kampında Mısırlı Sisine'yi buldular. Kral onun getirdiği haber yüzünden, Dareios'un suç ortaklığını kabullenerek kendisini öldürteceğini varsaydığı Lynkestidesli Amyntas'ı tutuklatmıştı. Ptolemaios kısa bir sorgulamadan sonra, onun kesinlikle bir Pers casusu olduğunu belirledi, ama onu cezalandırmadan önce soru sormak isteyeceğini düşündüğü Kallisthenes'i çağırdı.

Mısırlı, onu görür görmez ayaklarına kapandı. "Merhamet et! Persler sizin ordunuza ilişkin haberler vermem için beni hapse attılar ama ben onlara tek söz bile etmedim..."

Kallisthenes elinin bir işaretiyle onu susturdu: "Anlaşılan Persler tutuklularına çok iyi davranıyorlar; baksana gayet şık bir çadırın, iki kölen, üç hizmetçin var. Ya sana yaptıkları işkencelerin izi nerede? Son derece sağlıklı görünüyorsun..."

"Ama ben..."

"Seni kurtaracak tek yol, konuşman olabilir," dedi tarihçi. "Her şeyi bilmek istiyorum, özellikle Dareios'un mektubu, Amyntas olayı, İskender'in öldürülmesi halinde ona vereceği para hakkında ne biliyorsan, anlat bakalım."

Sisine'nin rengi biraz olsun yerine geldi. "Sevgili dostum," diye söze başladı, "işime ve gizlerime ilişkin asla konuşmamak gibi bir ilkem vardır, ama mademki şimdi yaşamım söz konusu..." Kallisthenes, yitirecek fazla zamanı olmadığını işaret etti. "Evet, söylediğim gibi, Makedon tahtına sadık bir biçimde hizmet ettiğimi sana kanıtlayabilirim: Bütün bu öyküyü, Ana Kraliçe Olympias'ın buyruğu nedeniyle uydurmak zorunda kaldım."

Kallisthenes, o mektuptaki tanıdık mürekkep tadını anımsadı. "Devam et," dedi.

"İşte, Ana Kraliçe Olympias, Amyntas'ın eninde sonunda oğlu İskender için bir tehlike oluşturmamasından kaygılanıyordu. Onun uzakta, yabancı topraklarda, binlerce tehlikeyle karşı karşıya olduğunu biliyordu. İskender ya yenilseydi ne olacaktı? Birlikler Amyntas'ı kral ilan eder, bunun karşılığında yurtlarına dönmeyi ve daha kolay bir yaşamı güvence altına alabilirlerdi. Bu nedenle Kraliçe, mektubu Philippos'un ona armağan ettiği Pers kölesine yazdırdı, sarayın arşivinde bulunduğu belgelerden barbarların mührünü kusursuzca taklit etti ve beni onurlandırarak görevi verdi ama..."

Kallisthenes "Anladım," diyerek adamın sözünü kesti. "Ama... Pers ulak kimdi?" Sisine, boğazını temizledikten sonra, "Bu hassas görevim nedeniyle, Perslerden etkili dostluklar kurmuş olduğum kişiler vardır. Nisibis valisini kandırıp bana Pers bir ulak vermesini sağlamak ve ona bir belge yüklemek hiç de zor olmadı."

"Ve sonra konuşacağından korkup onu zehirleyerek ortadan kaldırttın."

"İşi güvenceye almak, her zaman daha iyidir," dedi Mısırlı kayıtsız bir tavırla. "Aslında o zavallı adamın söyleyecek pek fazla bir şeyi yoktu."

'Böylelikle,' diye düşündü Kallisthenes, 'gerçeği bilen tek kişi sen oluyorsun: Ama bu gerçek nedir?' Sonra hemen şu sözleri ekledi: "Bütün bunlar pek çok şeyi açıklıyor ama senin burada, bunca lüks ve ihtimam içinde tutulmana bir açıklama getirmiyor. Gerçekte, mektubun özgün olduğunu düşünmemi engelleyen hiçbir şey yok."

"Bunun da değerlendirilebilecek bir olasılık olduğu görüşünde seninle hemfikirim."

Tarihçi yeniden düşüncelerine gömülerek sustu: Büyük Kral'ın Amyntas'ı kandırması gene de bir olasılık olarak düşünülebilirdi; ama Sisine'nin iftiralarının dışında, Prens'in suç ortağı olduğunu gösteren hiçbir ipucu yoktu. Bir karar alma sorumluluğunu üstlenmesi gerektiğini düşündü. Gözlerini karşısındaki adamın yüzüne dikti: "En iyisi sen bana gerçeği söyle. Pers kampında ele geçirilen bir Makedon habercisinin, durumun da pek iç açıcı görünmüyor. Ptolemaios senin bir casus olduğun konusunda kesin kararlı."

"Soylu efendim," diye yanıtladı onu Mısırlı, "karşıma tartışabileceğim zeki ve mantıklı bir insan çıkarttığı için tanrılara şükrediyorum. Sidon'da güvenceye aldığım önemli miktarda param var. Seninle anlaşırsak Komutan Ptolemaios'a anlatabileceğin geçerli bir öykü anlatabilirim."

"Bana gerçeği anlatman en doğrusu olacaktır," dedi Kallisthenes adama yüz vermeyerek.

"İlişkilerimi göz önüne alan Büyük Kral'ın, Anadolu'ya dönüp bazı kentlerin valilerini ikna ederek kapılarının onun donanmasına açtıracağımı düşündüğünü söylesem, ne dersin?"

"Makedonya ile ilişkimizi kesmeye çalışacaktı..."

"On beş talent suçsuzluğuma inanman için yeterli midir?"

Tarihçi'nin, karşısındaki adamı süzen bakışlarından ne düşündüğü belli olmuyordu.

"Yirmi talent de Komutan Ptolemaios için versem?"

Kallisthenes yanıt vermeden önce bir süre düşündü: "Sanırım yeterli olur." Sonra çadırdan çıkıp Ptolemaios'un yanına gitti. "Adamı ne kadar çabuk ortadan kaldırırsan o kadar iyi olur. Casus olduğu yetmezmiş gibi Kraliçe'yi de ilgilendiren pek çok utanç verici öyküden haberdar, üstelik..."

"Başka söz etmene gerek yok. Zaten Mısırlıları hiçbir zaman sevmemişimdir."

"Bunu söylemek için biraz bekle," dedi Kallisthenes. "Kısa süre sonra pek çok Mısırlı tanıyacaksın. İskender'in Mısır'ı da ele geçirmeye karar verdiği söylentileri dolaşıyor."

Hızlı bir yürüyüşle Damaskos'a gönderilmiş olan Parmenion, kraliyet mahallelerini işgal ettiğini, Büyük Kral'ın parasıyla mirasına el koyduğunu bildirdi.

Para olarak iki bin altı yüz gümüş talente, beş yüz altın külçeye, üç yüz elliden fazla gözdeye, üç yüz yirmi dokuz flüt ve arp çalgıcısına, üç yüz aşçıya, yetmiş şarap tadıcısına, on üç pastacıya ve kırk parfüm üreticisine el koydum.

İskender eline geçen bu mektubu okuduktan sonra, "Zeus aşkına!" diye bağırdı. "Yaşamayı bilmek diye buna denir işte!"

Ulak, mektubu rulo yaptıktan sonra, "Sana sözlü olarak iletmem istenen kişisel bir mesajım daha var," dedi.

"Konuş bakalım. Konu neymiş?"

"General Parmenion, Damaskos'ta soylu bir kadın olduğunu, onu ve iki oğlunu yanında buraya getireceğini bildirdi. Kadının adı Barsine."

İskender sanki kendisine iletilenlere inanmıyormuşçasına başını salladı. "Bu olanaksız," diye mırıldandı.

"Ah, evet," dedi ulak. "General, buna inanmazsan yaşlı bir subayın sana parolayı getireceğini söyledi."

"Anladım," diye sözünü kesti İskender. "Anladım, gidebilirsin."

İskender, sonsuz görünen sekiz günden sonra onu yeniden gördü. Parmenion'un *hetairoi* askerlerinden oluşan iki

sıranın ortasından ordusunu denetlemek üzere geçerken, uzaktan gözüne çarptı. Deri İskit pantolonuyla, gri renkte keçeden ceket giymişti. Saçlarını ensesinde iki büyük iğne ile toplamıştı; bu olasıysa, ona rastladığı o günden daha güzeldi şimdi.

Yüzüne hafif bir renk gelmiş, çizgileri belirginlik kazanmıştı, kara gözleri olduğundan daha büyük ve daha parlak görünüyordu; gökteki yıldızlar gibi ışık saçıyorlardı.

Oldukça geç bir saatte, kamp sessizliğe gömülüp ilk nöbetçi yerini aldıktan sonra onu ziyaret etti. Üzerinde kısa bir asker tuniği vardı, sırtına da keçe pelerininini almıştı; hizmetçi kızlardan biriyle ziyaretini haber verdi.

Kadın yıkanmış, giysisini değiştirmişti: Şimdi ayaklarına dek uzanan, bedeninin çizgilerini şöyle böyle belli eden Pers tarzı hafif bir giysi vardı üzerinde. Çadırı sümbül kokuyordu.

"Efendim..." diye mırıldandı başını eğerek.

"Barsine..."

İskender ona birkaç adım daha yaklaştı. "Seni son gördüğümde bu yana hep bu ânı bekledim."

"Ruhum kederle dolu."

"Biliyorum; kocanı yitirdin."

"En iyi erkeği, en şefkatli babayı, en tatlı kocayı yitirdim."

"Saygı duyduğum, belki de korktuğum tek düşmanım dı."

Barsine bir av olduğunu, acıya, yaralara, yorgunluğa, kanın dehşetine, çılgınlara, kıyımlara dayanarak kazanan kişi için en büyük ödülün, düşmanın kadını sayıldığını bildiği için gözlerini yerden kaldıramıyordu; ama ona bu gençin yaşlı Ana Kraliçe'ye, Dareios'un karısıyla evlatlarına merhamet ve saygı gösterdiğini söylemişlerdi.

İskender çenesine dokunmak için elini uzattığında kadın başını kaldırıp onun bakışlarıyla, rengi, vuran ışıkla değişen gözleriyle karşılaştı. Bu gözlerde göklerin yoğun mavisini, Memnones'in de bakışlarında olan maviliği, ölümün ve gecenin donuk rengini gördü; sanki bir tanrıya ya da hayal ürünü bir yaratığa bakarcasına başı döndü.

"Barsine..." diye yineledi İskender; sesinde derin bir tutkunun, ateşli bir arzunun tınısı vardı.

"Kazanan sensin, bana istediğini yapabilirsin, ama benim gözlerimin önünde hep Memnones'in hayali olacaktır."

"Ölüler, ölülerle kalırlar," dedi Kral. "Senin gözlerinin önünde ben varım ve yanımdan ayrılmana artık izin vermeyeceğim, çünkü sende yaşamın ölümü unutmak istediğini gördüm. Bana bak. Bak bana Barsine ve bunun doğru olmadığını söyle."

Barsine onu yanıtlamadı, ama erkeğin gözlerine bakarken yüzünde umutsuz, umarsız bir duygunun ifadesi vardı. İki büyük gözyaşı damlası bir pınarın duru suyu gibi kir-piklerinin arasında parladı, yanaklarından aşağıya inip dudaklarını ıslattı. İskender yüzünde kadının soluğunun okşamasını, göğsünde göğüslerinin baskısını duyana dek ona yaklaştı.

"Sen benim olacaksın," diye fısıldadı. Sonra ansızın döndü ve çıkıp gitti. Bir an sonra Bukefalos'un kişnemesiyle gecenin sessizliğinde uzaklaşan nal sesleri işitildi.

Ertesi gün Kallisthenes Makedonya'dan Antipatros'un postasını getiren ulakla, amcasından şifreli bir mektup daha aldı.

Philippos'un öldürülmesinde Pausanias'ın suç ortağı olan adamın, Nikandros'un nerede bulunduğunu ortaya çıkarttım. Kız, Trakya sınırlarındaki Artemis Tapınağı'nda rahibin koruması altında bulunuyor. Ama rahip Pers kökenli, ayrıca, geçmişte tapınak için bol para ve armağan gönderen Bithynia satrapının akrabası. Bu bana Kral Dareios'un Philippos'un öldürülmesinde parmağı olabileceğini düşündürdü; üstelik, tapınakta gizlenen ve bu açıklamayı da büyük oranda onaylayan bir mektubu gizlice okumayı başardım.

Kallisthenes İskender'in huzuruna çıktı.

"Babanın ölümüyle ilgili olarak sürdürülen soruşturmalar ilerliyor; sana önemli haberlerim var: Öyle görünüyor ki Persler bu işle doğrudan ilgililer ve suç ortaklığı yapan birilerini hâlâ korumaktalar."

Kral, "Bu pek çok şeyin açıklaması olabilir," yorumunda bulundu. "Ayrıca, Dareios'a bana şöyle bir mektup yazma cesaretini de verir."

Ardından, Büyük Kral'dan gelen bir elçinin az önce kendisine teslim ettiği bir mektubu Kallisthenes'e verdi.

Kralların Kralı, yeryüzünün dört bucağının efendisi, Arienlerin ışığı Dareios'tan; Makedonların Kralı İskender'e selam!

Baban Philippos, bir kötülüklerini görmemesine karşın Kral Arses zamanında Perslere hakaret etmeye başlamıştı. Ben kral olduğumda eski dostluğu ve ittifakı onaylamak adına bir elçi göndermedin, üstelik bizlere büyük zararlar vererek Asya'yı işgal ettin. Bu nedenle ülkemi koruyup eski sömürgelerimi geri alabilmek için savaş alanında senin karşına çıkmak zorunda kaldım. Bu çarpışmanın sonucu tanrıların istediği gibi oldu, ama kral olarak krala sesleniyor, sende evlatlarımı, annemi ve karımı özgür bırakmanı istiyorum. Bir dostluk ve müttefiklik anlaşması imzalamaya hazırım; bu nedenle anlaşmanın maddelerini belirlemek üzere, benim elçimle birlikte bir elçini göndermeni rica ediyorum.

Kallisthenes mektubu kapattı. "Özde her şeyden ötürü seni suçluyor, kendini koruma hakkını öne sürüyor, ama yenilgiyi kabullenerek ailesini geri alabilmek koşuluyla dostluk ve ittifak öneriyor. Ne yapmayı düşünüyorsun?"

O anda Eumenes Kral için hazırlamış olduğu yanıt metni ile içeriye girdi; İskender bunu okumasını istedi. Sekreter, gırtlakını temizleyip okumaya başladı:

Makedonya Kralı İskender'den Perslerin Kralı Dareios'a selam!

Ataların Makedonya'yı ve Yunanistan'ın geri kalanını işgal etmişler, nedensiz yere büyük zararlar vermişlerdi. Yunanların yüce komutanı seçilerek sizin bu saldırınızın öcünü almak için Asya'yı işgal ettim. Babama karşı Perinthos'ta savaşan, egemenliğimiz altında bulunan Trakya'yı işgal eden sizdiniz.

İskender sözün burasında Sekreter'i durdurup, "Şu söylediklerimi de ekle," dedi.

Kral Philippos sizin de destek verdiğiniz bir suç ortaklığı sonucu öldürüldü; yazmış olduğunuz mektupta bunun kanıtları bulunuyor.

Eumenes şaşkınlıkla Kral'a ve Kallisthenes'e bakınca, ona, "Sana sonra açıklarız," dediler.

Sekreter yeniden okumaya devam etti:

Bunun yanı sıra, tahtı hile ile ele geçirdin, bana karşı savaşmaları için Yunanları kandırdın ve benim bin bir güçlkle sağladığım barışı bozdun. Ben senin generallerini, seni, tanrıların yardımı ile savaş alanında yendim, sorumluluğum arasına aldığım kişiler arasında senin askerlerinle başka kişiler de var. Bu nedenle artık bana Asya'nın efendisi olarak hitap etmek zorundasın. Biz zat gelerek ya da elçilerini göndererek neler isteyebileceğini bana bildir. Karını, evlatlarını ve anneni istiyorsun, beni ikna edebilirsen, onlara sahip olabilirsin. Gelecekte, bana yeniden başvurmak istersen dengin birine değil, Asya'nın efendisine, önceleri senin olan her şeyin şimdiki sahibi olan kişiye başvurman gerektiğini unutma. Bunu yapmazsan senin hakkında da ulusların yasalarıyla kurallarını ihlal eden kişilere uygulanan işlem yürürlüğe konulacaktır. Ama krallığının intikamını almak istersen, kaçmaz, yeniden savaş alanına iner, bunu korumak için çarpışsın, çünkü bundan sonra kaçarsan, dünyanın öbür ucuna bile gitsen, seni izleyeceğim.

"Ona fazla seçenek tanımamışsın," dedi Kallisthenes.

"Kesinlikle öyle," dedi İskender. "Erkekse ve kralsa buna tepki göstermesi gerekir."

Kış başında ordu güney yönünde harekete geçerek Phoinikes kıyılarına doğru yürümeye başladı. İskender, Perslere hizmet verebilecek tüm limanlara el koymak gerektiğini, Ege ve hatta Yunanistan'a karşı herhangi bir saldırıyı böylelikle önleyebileceğini düşünüyordu.

Arados kenti Kral'ı görkemli bir biçimde karşıladı; Sidon elli gemisini kraliyet donanmasından çekerek onun hizmetine vereceğini bildirdi. Makedonların heyecanı yıldızlara varıyordu; sanki tanrılar genç fatihin önündeki yolları açıyordu; bu fetihler yeni dünyaların, değişik insanların, olağanüstü yerlerin keşfi için yapılan bir yolculuğa dönüşmüştü.

Kral Dareios'un hizmetindeyken, Parmenion'un Damaskos'ta teslim aldığı kişiler de Sidon kentinde onları bekliyorlardı. Köleler, müzisyenler, aşçılar, çeşniciler, hadımlar, teşrifatçılar, dansözler, flütçüler, büyücüler, kâhinler, İskender'in subaylarıyla askerlerini kahkahaya boğan hokkabazlar sayılamayacak kadar çoktular. Kral, bunları büyük bir yüce gönüllükle karşıladı, onların bundan sonraki düzenleri, yazgıları ile yakından ilgilendi ve onlara saygı gösterilmesini istedi.

Tüm saray halkının İskender'in önünden geçtiği sanılırken Agrian birliğinin eşliğinde yeni bir insan öbeği ortaya çıktı.

"Bunları Syria satrapının mahallesinde bulduk," dedi birliğin komutanı.

"Ama ben şunu tanıyorum." Seleukos kel kafası kır saçlarla çevrelenmiş, iriyarı bir adamı gösteriyordu.

"Solisli Eumolpos!" dedi Ptolemaios. "Bu ne büyük sürpriz!"

"Efendiler, kralım!" Haberci karşılarında gösterişli biçimde eğiliyordu.

"Bak, bak... Kimbilir neden, içimde bazı kuşkular uyanıyor..." dedi Perdikkas.

"Benim de," dedi Seleukos. "İşte Dareios'un bizi Issos Irmağı'nda nasıl arkadan vurduğu ortaya çıktı. Söylesene Eumolpos, bize ihanet etmen için sana kaç para verdiler?"

Adamın yüzü paçavra gibi bembeyaz olmuştu; ekşi yüzüyle gülümsemeye çalışıyordu. "Ama efendim... yapabilir dim ama..."

Onu getiren subay, İskender'e dönerek, "Ah, elbette..." dedi. "Sana sadakatini bildirmek üzere az sonra buraya gelecek olan Syria valisi bana olanları anlattı."

"Onu içeri alın!" dedi Kral çadıra girerken. "Hemen yargılanacak."

Sonra arkadaşlarının yanına oturup haberciye sordu: "Ölmeden önce bir şey söylemek istiyor musun?"

Eumolpos gözlerini yere indirdi ve tek söz etmedi. Sessizliğindeki beklenmedik onurlu eda, o pek iyi tanınan şakacı ve neşeli adamın yerini alıvermişti.

"Söyleyecek bir şeyin yok mu?" diye yineledi Eumenes. "Bunu nasıl yapabildin? Tüm ordumuzu baştan sona paramparça edebilirlerdi. Senin yolladığın ulağın haberi, bizi kaçıışı olmayan bir tuzağa düşürdü."

Leonnatos da kendini tutamayarak, "Domuzun tekiymişsin meğer!" diye söylendi. "Bana kalsa, hızlı bir ölümle kurtulamazdın elimden. Önce tek tek tırnaklarını çekerdim, sonra da..."

Eumolpos yaşlı gözlerini yargıçlarına doğru kaldırdı.

"O halde?" diye sıkıştırdı İskender.

"Efendim..." diye söze başladı haberci. "Ben her zaman casusluk yaptım. Çocukluğumda boynuzlanan kocalar adına karılarını gözlerdim. Ben başka iş yapmayı bilmem. Ve her zaman para peşinde koştum, kim daha çok verirse... Ama..."

"Ama neymiş?" diye sordu Eumenes.

"Ama baban Kral Philippos'un hizmetine girdikten sonra, yemin ederim ki ondan başka hiç kimse için casusluk yapmadım. Bunun nedenini biliyor musun efendim? Çünkü senin baban olağanüstü bir adamdı. Ah, elbette bana iyi para da verirdi, ama söz konusu olan yalnızca bu değildi. Rapor vermek için huzuruna çıktığım zaman beni eski bir dostu gibi yanına oturtur, eliyle bardağıma içki koyar, bana sağlığını ve bunun gibi şeyler sorardı; anlıyorsun değil mi?"

"Peki, ben sana kötü mü davrandım?" diye sordu İskender. "Ben de sana beş para etmez bir casus değil de eski bir dost gözüyle bakmadım mı?"

"Doğru," diye onayladı Eumolpos. "Ben de bu nedenle sana sadık kaldım. Ama öyle olmasan da, babanın oğlu olduğun için sana ihanet etmezdim."

"Peki o halde şimdi neden ihanet ettin? Bir dosta hainlik etmek için iyi bir nedenin olmalı."

"Korku, efendim. Az sonra, kendi kralına verdiği söze uymayarak, sana sadakatini bildirmeye gelecek olan satrap beni ölümüne korkuttu; bir ardıç kuşunun kanatlarını yolarlarken gözlerimin içine öyle bakıyordu ki, bana da aynı şeyi yapmayı düşündüğünü anlamıştım. Sanki, 'İşte senin de sonun böyle olacak: Bu kuş gibi lime lime olacaksın,' der gibiydi. Ardından beni pencereye yaklaştırıp avluyu gösterdi."

"Benim ulak, sana her zaman gönderdiğim o dürüst genç oradaydı: Canlı canlı derisini yüzmüşler, testislerini kopartıp boynuna asmışlardı." Casusun ıslak balık gözlelerinden şimdi gerçekten gözyaşları akmaya, sesi titremeye başlamıştı. "Kemikleri görünene dek etlerini kopartmışlardı... Daha bitmedi. Bir barbar da yere oturmuş, elindeki sivri bir akasya dalını biliyor, ucunu ponza taşıyla törpülüyordu. Söylediklerini yerine getirmeden, bu kazık benim için kullanılacaktı. Efendim, hiç bir adamın kazığa oturtuluşunu gördün mü? Ben gördüm. Adamı öldürmeden, kazığı içine sokuyorlar ve adam öylece saatlerce, kimi zaman günlerce acı çekerek ölümü bekliyor. Sana ihanet ettim, çünkü korktum, çünkü ömrümde hiç kimse beni böylesine dehşete düşürmedi."

"Şimdi istiyorsan beni öldürt, bunu hak ediyorum, ama yalvarırım, hızlı bir ölümle al canımı. Pek çok adamını yitirdiğini, zorlu bir çarpışmaya girmek zorunda olduğunu biliyorum, ama ben içten içe yine de senin kazanacağını hissediyordum. Kendine kalsaydı sana asla kötülük etmeyi düşünmeyecek, sana ihanet ettiği için de tahmin edemeyeceğin denli acı çeken bir ihtiyara işkence etmek sana ne kazandırır, oğlum?"

Başka bir şey söylemeden, burnunu çekti.

İskender ile arkadaşları birbirlerine baktılar ve şimdi içlerinden hiçbirinin Solisli Eumolpos'un ölüm kararını vermeye hazır olmadığını anladılar.

"Seni öldürtmeliydim," diye kabul etti Kral, "ama haklısın; elime ne geçer ki? Kaldı ki..." Eumolpos, göğsüne eğdiği başını havaya kaldırdı. "Kaldı ki, cesaretin tanrıların pek az kişiye verdiği bir erdem olduğunu bilirim. Seni bundan yoksun kılmışlar, ama başka armağanlar vermişler: kurnazlık, zekâ, hatta belki de sadakat."

"Ölmeyeceğimi mi söylüyorsun?"

"Evet."

"Ölmeyecek miyim?" diye yineledi casus.

"Ölmeyeceksin," dedi İskender şöyle bir gülümseyerek.

"Yeniden senin için çalışabilecek miyim?"

İskender, arkadaşlarına dönerek, "Sizler ne dersiniz?" diye sordu.

Ptolemaios, "Ona bir şans daha tanıyalım derim," dedi.

"Neden olmasın?" dedi Seleukos. "Şimdiye dek hep çok iyi bir casustu. Hem şimdi kazanan biz oluruz."

"O halde anlaştık," dedi Kral. "Ama şu lanet olası parolamızı artık değiştirmeliyiz, çünkü onu düşmana açıklamışsın."

Oldukça rahatlamış görünen Eumolpos, "Ah, elbette," dedi.

"Eski parolamız neydi?" diye sordu İskender kayıtsız bir biçimde.

"Koyun beyni," dedi Eumolpos.

Seleukos söze karışarak, "Her ne olursa olsun değiştir-memiz gerekir," dedi. "Bu bence dünyanın en sersemce parolasıydı."

"Öyle," dedi İskender. Sonra başıyla Eumolpos'a yaklaşmasını işaret etti. "Şimdi yenisini söyle bakalım."

"Şişte ardıç kuşu," dedi.

Sonra eğilerek oradakileri saygıyla selamladı. "Teşekkürler ederim beyler ve size de teşekkürler Kralım, iyi yürekliliğiniz için." Sonra çıkıp uzaklaştı; yürüyüşünden bacaklarının hâlâ korkuyla titrediği belli oluyordu.

O çıkar çıkmaz Seleukos, "Yeni parolası nasıl?" diye sordu.

İskender başını sallayarak, "Sersemce," dedi.

Birkaç yıl önce Pers garnizonunun gelmesiyle büyük bir zulüm yaşayan Sidon halkı, İskender'in gelişini ve onların eski kurumları yeniden oluşturacağı haberini sevinçle karşıladı. Ama baştaki hanedanın soyu kısa süre önce kuru-muştu, bu nedenle yeni bir kral seçmek gerekiyordu.

İskender, Ephestione'yi çağırarak, "Bu konuyla neden sen ilgilenmiyorsun?" dedi.

"Ben mi? Ama ben kimseyi tanımam, bu insanı nerede arayacağımı bile bilemem, hem sonra..."

"O halde anlaştık," diye kestirip attı Kral. "Bu işle sen ilgileneceksin. Benim kıyıdaki öteki kentlerle görüşmele-rim olacak."

Ephestione bunun üzerine bir çevirmen bulup hiç tanı-madığı Sidon sokaklarında ve pazarlarında dolaşmaya, aşevlerinde yemek yemeye, en soylu konutların yemek çağ-rılarına katılmaya başladı. Ama bir türlü bu göreve layık birini bulamıyordu.

Onunla savaş konseyinde karşılaşan İskender, "Henüz bulamadın mı?" deyip duruyordu. Ephestione'ye de başını sallamak düşünüyordu.

Günün birinde, yanında gene çevirmeniyle dolaşırken alçak bir taş duvara rastladı. Pek uzun, tepelere doğru yük-selen bir duvardı bu, arkasından her türlü ağaç dışarıya doğru uzanıyordu: ulu Lübnan sedirleri, düğümlü dallarıyla yüzyıllık incirler, fıstık ağaçları... Bahçe kapısından içe-riye girince gözlerinin önüne serilen olağanüstü güzellikle şaşkına döndü: Bilinen her meyvenin ağacı, büyük bir özen-

le budanıp sulanmış çalılar, çeşmeler ve havuzlar, aralarında ömründe görmediğı türden yağlı, dikenli bitkilerin büyüdüğü kayalar birbirini izliyordu.

Çevirmen, ona, "Bu bitkiler Libya'nın Liksos kentinden geliyor," diye açıkladı.

Ansızın eşeğinin küfelerine gübre yüklemiş bir adamla karşılaştılar. Bahçıvanı her bir bitkinin altına teker teker gübre dökerken seyrettiler; adamın işini müthiş bir sevgi ve özenle yaptığı gözden kaçıyordu.

Çevirmen sözlerini sürdürerek, "Pers valisine karşı ayaklanma olduğu zaman isyancılar bu bahçeyi ateşe vermeye karar verdiler," dedi. "Ama bu adam kendini parmaklıklı kapının önüne atıp böyle bir suç işlemek istiyorlarsa, ellerini önce onun kanıyla kirletmeleri gerektiğini söyledi."

"Kral o olacak," dedi Ephestione.

"Bir bahçıvan mı?" diye sordu şaşkınlıkla çevirmen.

"Evet. Kendisinin bile olmayan bir bahçenin bitkilerini kurtarmak için ölmeye hazır olan bir adam, halkını korumak ve kentini onurla geliştirmek için kimbilir neler yapar?"

Öyle de oldu. Bu mütevazı bahçıvan bir gün İskender'in muhafızlarının eşliğinde kentin ileri gelenlerinden oluşan bir grubun geldiğini gördü, ardından gösterişli bir törenle saraya götürölüp, tahta oturtuldu. İskender'e Lysippos'unkileri anımsatan büyük, nasırlı elleri olan bu yeni kralın gözlerinde huzur ve dinginlik okunuyordu. Adı Abdalonimos idi ve insan belleğinin anımsayabildiğı en iyi kral oldu.

Ordu, Sidon'dan ayrılıp güney yönünde ilerleyerek, Phoinikeslilerin Herakles'i sayılan Melkart'ın görkemli tapınağının bulunduğu Tyros kentine doğru ilerlemeye başladı. Kent iki bölümden oluşuyordu: karada eski bir mahalle ve kıyıdan bir stadyon uzaklıkta bulunan adada, yeni bir mahalle. Yeni mahalledeki yapıların görkemi göz kamaştırıyordu. Son derece sağlam iki kapısıyla yüz elli ayak uzunluğunda surları olan kale gelmiş geçmiş en gösterişli insan yapısıydı.

Seleukos burayı görünce, "Umarız burada da Byblos, Arados ve Sidon'da olduğu gibi karşılanılır," yorumunu yaptı. "Bu kaleyi ele geçirmek olanaksız."

Ephestione de körfezin mavi sularında yansıyan müthiş kaleyi göstererek Kral'a, "Ne yapmayı düşünüyorsun?" diye sordu.

İskender, onları, "Aristandros, Tyros halkının Melkart adını verdiği atam Herakles'in anıtına bir kurban vermemi önerdi," diye yanıtladı. "İşte elçilerimiz yola çıkıyor," diyerek kenti karadan ayıran sularda ilerleyen sandalı gösterdi.

Öğleden sonra gelen yanıt Kral'ı müthiş öfkelenndirdi. "Herakles'e bir kurban sunmak istiyorsan, karadaki eski mahallede de bir tapınak olduğunu söylüyorlar."

"Biliyordum," dedi Ephestione. "Onlar o lanet olası adacıklarında taştan yuvalarına sığınmışlar, canları kimle isterse onunla alay ediyorlar."

"Benimle değil," diye kükredi İskender. "Bir başka elçi hazırlayın. Bu kez niyetimi daha açık dile getireceğim."

Yeni elçiler ertesi gün şöyle bir mesajla yola çıktılar; "İsterseniz, İskender ile bir dostluk ve ittifak anlaşması imzalayabilirsiniz. Bunu reddederseniz, Kral, Perslerle ittifak içinde olduğunuz için sizlere savaş açacaktır."

Ne yazık ki yanıt daha acımasız oldu: Elçiler surların üzerinden atılıp aşağıdaki kayalarda parçalandılar. Aralarında, çocukluk ve oyun arkadaşları, dostları olduğundan onların ölümü Kral'ın önce içine kapanmasına, sonra da çılgın bir öfkeye kapılmasına yol açtı. İki gün, kimseye görünmeden kendi çadırına kapandı; ancak ikinci günün akşamında Ephestione içeriye girme cesaretini gösterdiğinde onun tuhaf biçimde sakinleşmiş buldu.

İskender bir kandilin ışığında okumaya dalmıştı.

"Her zamanki Ksenophones mi?" diye sordu.

"Syria kapılarından çıktığımızdan bu yana Ksenophones'in bize öğretecek bir sözü kalmadı. Şimdi Philistos okuyorum."

"Bu Sicilyalı bir yazar değil mi?"

"Yetmiş yıl önce tıpkı Tyros gibi bir ada üzerine kurulmuş olan bir Phoinikes kentini, Motya'yı işgal eden Syrakusalı Dyonisios'un tarihini okuyorum."

"Nasıl yapmış?"

"Otur ve bak." İskender eline bir kalem alıp bir kâğıdın üzerine şekiller çizmeye başladı. "Bu ada, bu da kara: O adaya dek uzanan bir rıhtım yaptırmış, sonra savaş aygıtlarını bunun üzerinden geçirmiş. Kartaca donanması onları rıhtımdan indirmek için yaklaşıncı mancınıklarla taşlar ve ateşli toplar atmış; böylece yanan gemiler su alıp batmışlar."

"Sen de Tyros'a kadar bir rıhtım yapmayı mı düşünüyorsun? İyi ama arada iki stadyonluk bir mesafe var."

"Motya'daki gibi. Dyonisios başardıysa, ben de başarırım. Yarından tezi yok eski kenti yıkmaya başlayıp taşlarıyla bir rıhtım yapacaksınız. Şaka yapmadığımı hemen anlamaları gerekiyor."

Ephestione yutkundu. "Eski kenti yıkmak mı?"

"Çok iyi anladın: Onu yıkın ve denize atın."

"Sen nasıl istersen, İskender."

Ephestione buyruğu arkadaşlarına iletmek üzere çıktı, Kral da yeniden okumaya gömüldü.

Ertesi gün seferde kendisine eşlik etmiş olan tüm mühendislerle teknik adamları topladı. Onlar da yanlarında aygıtlarıyla ve resim çizmek, not almak için gerekli eşyalarıyla geldiler. Philippos'un başmühendisi olan Phaillos'un öğrencisi Larissalı Diades ekibin başıydı. Perinthos surlarını yıkan ilk saldırı kuleleri Phaillos'un zekâsının ürünüydü.

"Teknik uzmanlarım," diyerek Kral söze başladı. "Bu, sizin yardımınız olmadan asla kazanılamayacak bir savaştır. Düşmanı savaş alanından önce çizim tahtalarınızda yenmemiz gerekiyor. Zaten görünürde bir savaş alanı da yok."

Pencereden Tyros'un yüksek burçlu kalesinin çevresinde ışıldayan masmavi deniz görünüyordu; mühendisler krallarının ne demek istediğini çok iyi anladılar.

İskender, yeniden söze başlayarak, "O halde, benim planım şudur," dedi. "Bizler adaya dek uzanan bir rıhtım yapacağız; sizler de surlardan daha yüksek aygıtlar yaratacaksınız."

"Efendim," dedi Diades, "yüz elli ayak yükseklikteki kulelerden söz ediyorsun."

Kral istifini bozmadan, "Sanırım öyle," dedi. "Bu aygıtlar yıkılmaz türden, yepyeni bir tasarıyla geliştirilmiş koçbaşları ve mancınıklarla donanmış olmalılar. Bana sekiz yüz ayak uzaklıktan, iki yüz libre ağırlığında taşlar atabilecek aygıtlar gerekiyor."

Mühendisler ne yapacaklarını bilemez bir edayla birbirlerine baktılar. Diades önündeki kâğıda anlamsız çizgiler çizerken sessizliğini korudu. İskender onları tek tek süzerken, bakışlarının en büyük taşlardan daha ağır olduğunu hepsi hissediyordu. Sonunda mühendis başını kaldırıp şöyle dedi: "Yapılabilir."

"Çok iyi. O halde şimdi hemen işe koyulun."

Bu arada dışarıdan eski kentte evlerinden çıkartılan insanların yakınmaları, yıkılan çatıların ve duvarların gürültüsü geliyordu. Ephestione hafif ve dengeli koçbaşları yaptırmış, bunlarla eski evleri yerle bir ediyordu. Sonraki günlerde, Agrian keşif kollarının eşliğinde oduncular dağlara çıkıp tezgâh olarak kullanılmak üzere Lübnan sedirleri kesmeye başladılar.

Rıhtım için gece gündüz nöbetleşe çalışılıyordu; öküz ve eşeklerin çektiği arabalar denize atılacak malzemeyi taşıyordu. Tyros halkı yüksek mi yüksek surlarının arkasından gülüşüyor, düşmanlarının çalışmasıyla alay ediyorlardı, ama dördüncü ayın sonunda gülmekten vazgeçtiler.

Bir sabah güneş doğarken burçların ardındaki seyirdim yollarında görev yapan nöbetçilerin, yüz elli ayaktan daha yüksek, kendi kendine yürüyen iki devasa kuleyi görünce dilleri tutuldu; kuleler yeni yapılmış toprak yolda onlara doğru ilerliyordu. Şimdiye dek kurulmuş en büyük savaş aygıtlarıydı bunlar; rıhtımın sonuna gelir gelmez çalışmaya başladılar. Koskocaman kayalar, alevli toplar havada uçuyor, burçlara çarparak kentin içine dehşet ve yıkım yağıdırıyorlardı.

Neredeyse surlarla aynı yükseklikteki mancınıklarına çıkan Tyros halkı, rıhtımda çalışan işçileri ve mancınıkları hedef alarak karşılık vermeye başladılar.

Bunun üzerine İskender tahtadan çatılar ve siperlikler yaptırtıp yanmayan tabaklanmamış hayvan derileriyle örttü. Rıhtımda çalışmalar neredeyse zarar görmeden sürdü. Aygıtlar daha öne itildiler, böylece daha isabetli atışlar yapmaya başladılar. Böyle giderse, surların çok daha yakından tehdit edilebileceği ortadaydı.

Bu arada Sidon'un, Byblos'un donanmaları ve Nearkhos'un emrine girmiş olan Kyproslu, Rhodoslu gemiler de yetişmişti ama girilmesi olanaksız Tyros Limanı'nda bekleyen donanma savaşı kabul etmiyordu. Beklenmedik, yıkıcı bir karşı atak için pusuda bekliyordu.

Aysız bir gecede, bitmek tükenmek bilmeyen saldırılardan sonra, iki üç çift kürekli gemi limandan çıkarken peşinde içi yanıcı maddelerle dolu büyük bir tekneyi daha çekiyordu. Pruvasından ise iki uzun tahta kiriş uzanıyor, uçlarından da petrol ve zift dolu iki büyük kap sarkıyordu. Rıhtıma yaklaşınca iki gemi hızlandı; ateşe verdikleri römorkla tutuşturdukları kirişleri gemiden ayırıp çekildi. İçeride yanıcı maddelerle dolu römork alev alev yanarak hız kesmeden rıhtıma doğru gitti ve saldırı kulelerinin az ötesinde durdu. Bu arada pruvadan uzanan kirişler de yanarak kırıldılar, böylece altlarındaki petrol ve zift dolu kapların içine düşüp iki ateş topu olarak patlayıp kulelerin ayaklarının dibine uçtular.

Makedon nöbetçiler bu saldırıyı fark edip ateşi söndürmeye başladılar, ama üç sıra kürekli gemilerden kıyıya atlayan silahlı askerler, sağ kalan askerlere saldırdılar. Alevlerin kan kırmızısı, dumanlara, kıvılcımlara karışırken, petrol ve ziftin yanması yüzünden hava soluk alınmaz bir hale almıştı. Römork bir başka patlamayla paramparça olurken, iki yüksek saldırı kulesi de bütünüyle yanmaya başladı.

Yüksek olduklarından içeride yanmayı sürdüren kuleler tüm körfezi gün gibi aydınlatırken, kentin surları al kana boyanmıştı bile.

Surların en tepesinden Tyros halkının zafer çığlıkları duyuluyordu; mühendislerin dehalarının ürünleri ve aylarca süren çalışmalar birkaç saat içinde yok olmuştu.

İskender, Bukefalos'un sırtında rıhtıma vardı, cehenem öfkesiyle ateşlerin arasından geçti; kulelerin az ötesin-

deyken, gözlerinin önünde büyük bir gürültü koparan, dumanlar ve kıvılcımlar saçan son bir patlama oldu.

Arkadaşları Kral'ın yanına koştular, bir süre sonra bu başyapıtların yaratıcısı olan mühendislerle teknik adamlar da yetiştiler. Öfke dolu gözleriyle yıkımı taş kesilmiş gibi izleyen Başmühendis Larissalı Diades'in yüzünde hiçbir ifade okunmuyordu.

İskender atından indi, önce kentin surlarını, sonra yıkılmış aygıtlarını inceledi; felç olmuş gibi kalakalmış mühendislerinin yüzlerine bakarak emretti: "Bunların yenisini yapın!"

Birkaç gün sonra İskender'in mühendisleri, yıkılmış kuleleri yeniden ve hemen yapabilmenin yollarını ararken şiddetli bir fırtına böylesine zahmetle yapılan rıhtımı bir günde yok etti. Sanki tanrılar gözdeleri olan Kral'a sırt çevirmişlerdi; bu üst üste gelen yıkımlar adamların moralini de sıfıra indirmişti.

Kral artık zaptedilmez ve yanına yaklaşılmaz bir hal almıştı: Tek başına atıyla uzaklaşıyor, deniz kıyısı boyunca ilerliyor, çabalarıyla adeta alay eden kaleli adaya bakıyor ya da bir kayaya oturup saatlerce dalgaların kıyıyı dövmesini seyrediyordu.

Barsine de hizmetçileri ve sütnineyle birlikte çadıra kapanmadan önce seherde atla dolaşmaya çıkıyor, kıyıya iniyordu. Günün birinde karşılaştılar: Kral Bukefalos'un yularından tutmuş yürüyordu; bacağında hâlâ Issos'ta aldığı yaranın izleri görünüyordu; rüzgârla dağılan saçları yüzünü sarmıştı. Onu son kez gördüğünde olduğu gibi Barsine'yi bir ürperti sardı; karşısında gerçek dışı bir varlık olduğunu düşündü.

Erkek ona baktı, ama hiçbir şey söylemedi; kadınsa ona çarpmamak için atından indi. Başını eğip mırıldandı: "Efendim."

İskender ona yaklaştı, yanağına önce eliyle dokundu; derin ve yoğun duygulara daldığı zamanlarda yaptığı gibi kadını süzerken başını hafifçe omzuna doğru eğmişti. Kadın, erkeğin rüzgârda dalgalanan saçları arasında ışıltı veren bakışlarının gücüne dayanamayarak gözlerini yumdu.

Kral onu ansızın ateşli bir biçimde öptü, sonra atına atlayıp köpüklü kıyı boyunca uzaklaştı. Barsine ona bakmak için döndüğünde çoktan uzaklaşmış, Bukefalos'un nallarının kaldırdığı toz bulutunun içinde görünmez olmuştu.

Çadırına dönen Barsine ağlayarak kendini yatağına attı.

Öfkesi dinen İskender durumu ele aldı ve geniş tuttuğu bir savaş konseyini toplantıya çağırdı: Generallerini, mimarlarını, teknik adamlarını, mühendislerini ve donanmanın kaptanlarıyla Nearkhos'u bir araya getirdi.

"Bu olanlar tanrıların öfkesinin değil, bizim ahmaklığımızın sonucudur. Buna bir çare bulacağız ve Tyros bu kez kurtulamayacak. İlk olarak, rıhtım yeniden yapılacaktır. Kaptanlarımız, denizin burasında rüzgârlarla akıntıların özelliğini inceleyip mimarları bu bilgilerin ışığında yönlendirecekler."

Sonra Diades ile mühendislerine dönerek, "Gelelim kulelere," dedi. "Yeni rıhtımın tamamlanmasını beklersek, çok zaman yitiririz. Tyros halkının bizim ateşkesi ya da dinlenmeyi düşündüğümüzü sanmalarına meydan vermemeliyiz. Gece, gündüz tehdit altında olduklarını bilmeliler. Bu nedenle aynı anda çalışacak iki ekip kuracağız. Bazıları tasarımlar yapıp hazır olur olmaz rıhtıma dikecekleri savaş aygıtlarını kurarlarken, ötekiler suda yüzen saldırı aygıtlarını tasarlamakla ilgilenecekler."

Diades gözlerini faltaşı gibi açarak, "Yüzen mi dediniz efendim?" diye sordu.

"Evet, aynen öyle dedim. Nasıl yaparsınız bilmiyorum ama bunu başaracağınızdan, hem de hiç zaman yitirmeden başaracağınızdan eminim. Oduncuların rahatsız edilmeden çalışmaları için Lübnan Dağları'nda oturan kabileleri yaştırmak arkadaşlarıma düşecek. İlkbaharın gelişiyle Tyros'a girmiş olacağız, bundan eminim ve nedenini de açıklıyorum. Bu gece bir düş gördüm: Herakles kentin surları üzerinde göründü ve kollarıyla ona ulaşmamı isteyen bir işaret yaptı.

"Bu düşümü Aristandros'a anlattım, o da hiç duraksamadan yorumladı: Ben Tyros'a girecek, kahramanın surlar

çindeki tapınağına bir kurban vereceğim. Bu haberin, zaförden emin olabilmeleri için, askerlerimize de anlatılmasını istiyorum."

"Söylediklerin yerine getirilecektir, İskender," diyen Eumenes, bu düşün askerlerin moralini düzeltmek için görüldüğünü düşündü!

Çalışmalar hemen başladı: Bu suları çok iyi tanıyan Rhodoslu ve Kyproslu denizcilerin verdikleri bilgilerin ışığında yeni bir rıhtımın yapılmasına başlandı; en ağır görevi üstlenen Diades, birbirlerine takılı iki savaş gemisinin güvertesine oturtulacak platformlara yerleştirilecek kulelerin tasarımına geçti. Bir ay içerisinde iki kule hazırlanmıştı; denizin sakin olduğu bir gün kürek gücüyle kentin surlarına yaklaştırmaya başladılar. Çok yaklaştıklarında gemiler demir atıldılar, koçbaşları da işbaşı yaparak surları aralıksız dövmeye koyuldular.

Tyros halkı buna hemen tepki gösterdi. Dalgıçları, gece olunca suyun altından gemilere doğru yüzüp atılan demirlerin bağlı olduğu ipleri kestiler. Bu nedenle başıboş kalan gemiler kayalara doğru sürüklenmeye başladılar. Beş çift kürekli kraliyet gemisinde bulunan Nearkhos hemen alarm sinyali verdirdi ve on gemisiyle rüzgâr nedeniyle savrulan platforma doğru atıldı. Demirlerin ipleri demir zincirlerle desteklenerek surlar yeniden dövülmeye başlandı. Kent halkı ise bu arada koçbaşlarının işini yavaşlatmak için surların duvarlarını yosun dolu çuvallarla kaplamışlardı. Tyros'un dik başlı dayanıklılığı sınır tanımaz gibiydi.

Bir gün giderek saldırganlaşan Lübnan kabileleriyle görüşmek için dağa çıkan İskender, rıhtıma yeni bir geminin yanaştığını gördü. Bu gemi haberler ve malzemelerle dolu olarak Makedonya'dan geliyordu; General Parmenion'a gemide özel bir konuk bulunduğu haberi verildi. Hükümdarın yaşlı öğretmeni Leonidas artık seksen yaşına gelmişti; öğrencisinin bu zorlu girişimini duyunca, ölmeden önce onunla buluşup onu kutlamak için yanına gitmek istemişti. Haber yayılınca, öteki öğrencileri de onu görmek istediler. Seleukos, Leonnatos, Krateros, Perdikkas, Philotas, Ptolemaios, Ephestione ve Lysimakhos, çocuklar gibi şama-

ta yapıp onu pek kızdıran eski tekerlemelerini söyleyerek yanına koştular:

Ek kori kori korone!

Ek kori kori korone!

"İşte geliyor, geliyor kuzgun!"

Sonra da el çırparak,

Didaskale! Didaskale! Didaskale!

diye bağırdılar.

Bir zamanlar sınıfta dizlerinin üstünde yazı tahtalarıyla oturan öğrencilerinin şimdi, "Öğretmenim! Öğretmenim! Öğretmenim!" diye bağırmaları yaşlı Leonidas'ı çok duygulandırdı; ama çocukların bu heyecanını görmesini engellemek için onları hemen hizaya soktu.

"Sessiz olun!" diye söylendi dişsiz ağzıyla. "Hep aynı şımarık çocuklarsınız! Eminim, evden ayrılalı beri tek bir kitap okumamışsınızdır!"

"Hey, öğretmenim!" diye bağırdı Leonnatos. "Görüyor-sun işimiz var, herhalde şimdi bizi sorgulamaya başlama-yacaksınız!"

Ptolemaios ise, "Böyle bir yolculuğa kalkışmamalıydın," dedi. "Kışın ortasında, hem de böyle bir havada yola çıkmışsın. Nasıl oldu da yolun buraya düştü?"

"Çünkü öğrencimin yiğitliklerini işittim ve ölüp gitmeden önce onu son bir kez görmek istedim."

"Ya biz?" diye sordu Ephestione. "Bizler de oldukça başarılıydık."

"Ölmeye gelince, öğretmenim, buna daha zaman var," dedi Perdikkas. "Daha iyi bir mevsimi bekleyebilirdin!"

"Ah," dedi Leonidas. "Ben ne yaptığımı bilirim, sizin gibi çoluk çocuğun düşüncelerine ihtiyacım yok. İskender nerede?"

"Kral dağda," diye açıkladı Ephestione. "Dareios'a bağlılıklarını sürdüren Lübnan kabileleriyle savaşıyor."

"O halde beni dağa götürün."

Ptolemaios, "Ama, diyordum ki..." diye söze başlamaya çalıştı.

Leonnatos da, "Şimdi dağda kar var öğretmenim," dedi. "Üşütürsün."

Ama Leonidas ayak diriyordu: "Bu gemi beş gün içerisinde yeniden yola çıkacak ve ben bunca yolu boşuna gelmiş olacağım. Şimdi İskender'i görmek istiyorum. Bu bir emirdir!"

Leonnatos başını salladı, omuzlarını silkti. "Adam hiç değişmemiş," diye söylendi.

"Sen sus, yaramaz! Çorbama kurbağa koyuşun hâlâ aklımda!" diye gürledi.

Leonnatos teslim olarak, "O halde, onu kim çıkartıyor yukarı?" diye sordu.

Lysimakhos atıldı: "Ben götürürüm. Zaten mesajları da teslim etmem gerekiyor."

Ertesi gün, *hetairoi*'ler eşliğinde yola çıkıp akşama doğru İskender'e ulaştılar. Kral hiç beklemediği bu ziyaret karşısında müthiş şaşırıldı ve duyulandı. Yaşlı dostunu karşıladı, deniz kenarındaki kampa gitmesi için de Lysimakhos'a izin verdi.

"*Didaskale*, buraya tırmanmak pek temkinli bir davranış değildi. Üstelik tehlikeliydi de: Geçidi denetim altında tutan Agrianlarla buluşmak için daha da yükseğe tırmanmak üzereydik."

"Benim hiçbir şeyden korkum yok. Bu akşam seninle biraz çene çalarız; bana anlatacakların olmalı."

Birlikte yola koyuldular ama Leonidas'ın katırı öteki askerlerin atlarına ayak uyduramadığından, İskender onların önden gitmesine izin verdi, kendisi de yaşlı hocasıyla ilerlemeye başladı. Karanlık çöktükten sonra, yol bir noktada çatallaştı: Ayrı yönlere uzanan her iki yolda da nal izleri vardı. İskender sezgilerine dayanarak bu yollardan birine saptı, ama az sonra o zamana dek hiç görmediği ıssız bir yere vardılar.

Bu arada karanlık iyice bastırmış, kuzeyden soğuk bir rüzgâr esmeye başlamıştı. Leonidas üşümeye başlamış, kaba yün pelerinine sarınmaya çalışıyordu. İskender onun soğuktan morarmış yüzüne, yorgunluktan yaşarmış gözlerine

bakınca içi derin bir merhamet duygusuyla doldu. Onunla buluşmak için denizler aşmış olan zavallı ihtiyarcık, bu buz gibi rüzgârlı geceye dayanamayacak gibi görünüyordu. Yanlış yola saptıkları kesindi, ama dönüp ötekilere ulaşmak için artık çok geçti. Zaten artık önlerini hiç göremez olmuşlardı. Mutlaka ateş yakması gerekiyordu, ama bunu nasıl başaracaktı? Görünürde ne bir kor, ne kuru dal vardı: Tüm ağaçlar kara batmış ve ıslanmıştı; hava da giderek kötüleşiyordu.

Ansızın karanlıkta, pek uzak olmayan bir noktada bir ateşin parıldadığını gördü. Sonra bir başka ateş ve bir diğeri daha çarptı gözüne. "Öğretmenim, buradan kımıldama, hemen döneceğim. Bukefalos'u da sana bırakıyorum," dedi.

At, homurdanarak karşı koyduysa da Leonidas ile kalmaya razı oldu; Kral da, karanlıkta ateşlere doğru sürünmeye başladı. Bunlar gece için birbirlerinden ayrılmış düşmanlardı; ısınmak, yemek pişirmek için ateş yakmışlardı.

İskender bir şişe et takmakta olan aşçıya yaklaştı; adam bir şey almak için yerinden ayrılınca, hemen ateşe uzandı, korlaşmış bir dal aldı, bunu pelerininin altına gizleyerek gerilemeye başladı. Ama kırık bir dala basınca, varlığı ortaya çıktı. Savaşçılardan biri seslendi: "Kim var orada?" Sonra da elindeki kılıcı uzatarak ağacın arkasına gizlenen, bir yandan da elindeki kor yüzünden öksürmemeye ya da hapşırmamaya çalışan, gözleri yaşla dolan Kral'a doğru yaklaştı. Neyse ki o anda tuvalet için uzaklaşmış olan bir asker kampa döndü.

"Ah, sen miydin," dedi İskender'den bir adım ötede duran adam. "Haydi gidelim, yemekler neredeyse hazır sayılır."

Kral, çıt çıkarmadan, elinde tüten dalı gizleyerek oradan uzaklaştı. Kar yağmaya başlamıştı; bıçak gibi keskin, soğuk bir rüzgâr esiyordu: Yaşlı adamın dayanma gücü son sınırına gelmiş olmalıydı.

Az sonra onun yanına vardı. "Buradayım, *didaskale*. Sana bir armağan getirdim," diyerek gizli bir kayanın altında sığınacak bir yer aradı ve alevi canlandırmak için elindeki közü üflemeğe başladı. Sonra bu aleve başka dal-

larla odunlar ekleyerek yeterince büyük bir ateş yakmaya çalıştı.

Leonidas birazcık canlandı. İskender, Bukefalos'un eye-rinden sarkan heybesinden ekmek çıkartarak dişsiz öğretmeni için bunu ufaladı, sonra da ateşin başına, öğretmenin yanına oturdu.

Leonidas, ekmeğini gevelemeye başladı. "Anlat bakalım, oğlum; Akhilleus'un silahlarını aldığı doğru mu; kal kan, Homeros'un anlattığı gibi mi gerçekten? Ya Halikarnassos nasıl? Parthenon'la Argos'taki Hera Tapınağı üst üste konsa, Mausoleum'un yüksekliğine ancak erişeceği söylentisi doğru mu? Ya Halys? Sen onu gözlerinle görmüşsün oğlum. Bu ırmağın bizim Heliakmon'dan üç kat geniş olduğuna bir türlü inanamıyorum, ama sen gördüysen, beni aydınlatabilirsin. Ya Amazonlar? Amazon Kraliçesi Penthesilea'nın mezarının Halys'e yakın olduğu doğru mu? Bir de Kylikia kapılarının gerçekten söylendiği gibi dar olup olmadığını çok merak ederim ve..."

İskender, "*Didaskale*," diyerek onu susturdu, "öğrenmek istediğin pek çok şey var. En iyisi ben sorulara birer birer yanıt vereyim. Akhilleus'un silahlarını sorarsan, olaylar şöyle gelişti..."

Öğretmenini dağın soğuşundan korumak için canını tehlikeye attıktan sonra pelerinin onuyla paylaşan İskender sabaha kadar anlattı. Ertesi gün sağ salım arkadaşlarının yanına vardılar. İskender Leonidas'a onlarla kalmasını önerdi. Onu kış ortasında yeni bir yolculuğa göndermek istemiyordu. Havalar iyileşince evine dönebilirdi.

Kışın bitmesine yakın yeni rıhtım hazır oldu; üzerine dö-külen toprak, kulelerin rahatça ilerlemesi için iyice dövül-dü. Diades bu iki yeni kuleyi inanılmaz bir çabuklukla ha-zır etmişti. Surların hizasına gelen katlara, ağır çelik kar-gıları yere paralel olarak fırlatan, burgulu yayları olan mancınık bataryaları yerleştirildi; tepeye konan mancınık büyük kütleleri, ayrıca zift, yağ ve nefte bulanmış ateş top-larını atmaya yarıyordu.

Öteki iki platform üç sıra kürekli teknelere takılıp bü-yük koç başlarıyla donatıldılar; bunlar da gedik açmak için surlara yaklaştırıldılar. Kıyıya yanaşan gemiler birkaç bin akıncıyı kentin kapılarından birine saldırmak üzere kara-ya bıraktı.

Savunmadaki askerler öfkeli bir tepki gösterdiler. Ka-lenin içindeki seyirdim yolları karınca gibi s- aşçı kaynı-yordu; onlar da kendi yükseltilerine mancınıklar yerleştir-miş, her darbeye darbeye yanıt veriyorlardı. Akıncıların kapıyı yakmaya çalıştıklarını görünce, tepeden ateşi söndü-recek kum dökmeye başladılar.

Kızgın kumlar, Makedon askerlerinin *khiton*'larının ve zırhlarının içine kaçıyor, onları bu dayanılmaz acıdan kur-tulmak için denize atlamak zorunda bırakıyordu. Bazıları da zırhlarını çıkartıyorlardı, ama derhal okçular tarafından delik deşik ediliyorlardı. Şimdiye dek görülmemiş aygıtlar-la surların tepesinden sarkıtılan çengeller ve kancalar İs-kender'in askerlerini yakalıyor, tepeye çekiyor, sonra da ölene dek bağırtarak havada asılı tutuyordu. Bu askerlerin

yürekleri paralayan inlemeleri gece gündüz dur durak bilmeden bir ağılın çevresinde dolaşan aç bir aslan gibi dönüp duran Kral'a müthiş bir işkence oluyordu. Bu dehşet verici manzarayı gören askerler de giderek vahşileşiyorlardı.

Ama İskender, gene de büyük bir kıyımla sonuçlanabilecek o son darbeyi vurmak konusunda gönülsüz davranıyordu. Onurunu kurtarıırken, değerlerine ve olağanüstü dirençlerine hayran olduğu Tyros halkına kaçış olanağı tanıyacak daha az şiddetli bir yol arıyordu.

Bu durumu anlayabilecek en iyi insan olan ve deniz kentlerine özgü bir zihniyet taşıyan Nearkhos'a danışmaya karar verdi.

"Dinle," dedi Amiral. "Zaten neredeyse yedi ay yitirdik ve hatırı sayılır kayıplar verdik. Ben senin ordunu alıp yola koyulmanı, onları denetim altında tutmayı bana bırakmanı önereceğim. Şimdi yüz savaş gemim var, pek yakında Makedonya'dan yenileri gelecek. Teslim olana dek kimse'nin girip çıkmasına izin vermeyeceğim. Sonunda da onlara onurlu bir barış anlaşması önereceğim.

"Tyros, her bakımdan harika bir kent; denizcileri Herakles sütunlarına dek, hatta daha da ötelere varmış insanlar. Onların şimdiye dek hiçbir insanoğlunun görmediği toprakları gördükleri, hatta Okeanos'un ötesinde bulunan Mutlular Adaları'na varan rotayı bile tanıdıkları söylenir. Düşünsene İskender! Bu kent senin imparatorluğunun bir parçası olacağına göre, onu yıkmadan ele geçirmen daha iyi olmaz mı?"

Kral bu sözleri düşündü, ama sonra birkaç gün önce almış olduğu bir haber geldi aklına. "Solisli Eumolpos bana Kartacalıların Tyroslulara yardım önerdiğini, pek yakında bir donanmanın gelmesinin söz konusu olduğunu söyledi. Unutmayalım ki Persler hâlâ Ege'de dolaşıyorlar ve ben buradan ayrılırsam, her an damlayabilirler. Ama onlara son bir kaçış olanağı tanıyacağım."

Bu nedenle yeni bir elçi ekibi göndermeye karar vererek danışmanlarının en yaşlı ve bilge olanlarını seçti. Bu elçilik görevini işiten Leonidas, Kral'ın huzuruna çıktı.

"Oğlum, bırak ben gideyim. Sen bilmezsın, ama baban Philippos pek çok kez beni gizli görevlere göndermiştir; ben de en hassas durumlarda bile durumu çözmeyi başarmışım-dır. Bu tür konularda usta ve kurnaz olduğumu söylemeli-yim."

İskender başını salladı. "Bunun sözünü bile ettirmem, *didaskale*. Bu son derece tehlikeli bir görev; seni boş yere böyle bir işe..."

Leonidas ellerini beline dayadı: "Boş yere mi?" dedi. "Sen ne söylediğini bilmiyorsun, oğlum. Yaşlı Leonidas olmazsa senin bu girişiminin başarıya ulaşması olanaksızdır. Ben elinin altındaki en deneyimli ve en becerikli insanım; sen daha yatağını ıslatırken, ben, adı sonsuza dek yaşasın, babanın emrindeki bir elçi kuruluna başkanlık ediyordum. Vahşi ve barbar Triballileri kim dize getirdi sanıyorsun? *Iliada*'yı hâlâ okuyor musun?"

"Elbette okuyorum, *didaskale*," dedi Kral. "Her akşam okuyorum."

"O halde daha ne düşünüyorsun? Akhilleus, Akhaların başına elçi olarak kimi göndermişti? Yaşlı öğretmeni Phoeniks'i değil mi? Sen de yeni Akhilleus olduğuna göre, benim de yeni Phoeniks olmam son derece olağan. Bırak gideyim, sana söylüyorum, o inatçı adamları dize getirmeyi başaracağım."

Leonidas öylesine kararlıydı ki, onu bu şanlı görevden mahrum etmeye gönlü razı olmayan İskender, öğretmenini görevlendirdiğini bildirdi. Elçilerden oluşan kurulu, ateş-kes işaretleri taşıyan bir gemiyle yola çıkarttı; kentin teslim olması konusunu görüşmek üzere giden ekibin ardından rıhtımın ucundaki çadırına kapanarak can alıcı sonucu beklemeye başladı.

Öğleye doğru yüzü allak bullak olmuş Ptolemaios içeriye girdi.

"Ne oldu?" diye sordu İskender. "Ne yanıt verdiler?"

Ptolemaios ona dışarıya gelmesini işaret etti ve Tyros'u çevreleyen surların en yüksek kulesini gösterdi. Kulelerin üzerinde beş haça çivilenmiş, kana bulanmış beş beden asılıydı. Sıska bedeni ve saçsız başıyla Leonidas'ın bedeni hemen seçiliyordu.

"Onlara işkence edip çarmıha germişler," dedi.

İskender bu görüntü karşısında donup kaldı. Gökyüzü bulutlarla kararırken, bakışları da giderek karardı; sol gözü kopkoyu renkli bir uçuruma dönüştü.

Sonra ansızın bir çığlık attı, sanki damarlarından yükselen insanlık dışı bir naraydı bu. Philippos'un dizginlenemez öfkesi, Olympias'ın barbar vahşetiyle birleşmiş, aynı anda ruhundan fışkırarak kör ve yıkıcı bir öfkeyle dünyaya yayılmıştı. Kral kendini hemen toparladı, donuk bir dinginliğe büründü; bunun fırtına öncesi sessizlik olduğu çok beliydi.

Ephestione ile Ptolemaios'u yanına çağırdı. "Silahlarım!" diye buyurdu. Ptolemaios'un işaret ettiği muhafızlar, "Buyurun," diyerek yanında bitip Kral'a en parlak zırhını giydirdiler. Bu arada bir asker de Argos yıldızlı sancağını getirdi.

"Borazanlar!" diye buyurdu İskender. "Tüm kulelere saldırı emri verin!"

Borazanlar çaldıktan az sonra surları döven koçbaşlarının ve mancınıkların fırlattığı zıpkınların vızıltıları tüm koyu sardı. İskender amiraline dönüp, "Nearkhos!" diye seslendi.

"Buyur Kralım!"

İskender surlara en yakın saldırı kulesini gösterdi. "Beni şu platforma götür, ama bu arada donanmanı da çıkartıp limanlara gir ve karşına çıkan tüm gemileri denizin dibine gönder."

Nearkhos giderek kararan gökyüzüne baktı, ama gene de buyruğa uyarak kralıyla arkadaşlarını beş sıra kürekli amiral gemisine aldı. Sonra tüm yelkenlerin mayna edilmesini, gemilerin direklerinin sökülmesini buyurdu ve savaş sancağını asıp demir aldı. Donanmanın yüz gemisinden tek bir ritimle vuran davulların gümbürtüsü yükseldi; deniz rüzgârın ve binlerce kürekçinin gücüyle köpüğe boğuldu.

Amiral surların tepesinden gelen ok yağmuru altında platforma yanaştı. İskender arkadaşlarıyla dışarıya atladı, hepsi katlar arasındaki merdivenleri toz ve çığlık bulutu içinde koşarak tırmandılar. Koçbaşlarının surları döverken

çıkarttığı gürültü, birbirlerinden güç almak için bağırarak adamların seslerine karışıyordu.

Kapkara gökyüzünün altında kulenin tepesinden bir şimşek gibi çıkan İskender'in altın renkli zırhı ve sancağı bir an için çarmıhların karanlığını deldi.

Burçların arasına uzatılan bir köprünün üzerinden geçen İskender ile arkadaşları saldırıya geçtiler. Kral'ın yanındaki Leonnatos baltasını, Ephestione kılıcını çekmişti, Perdikkas devasa bir mızrak sallıyordu. Ptolemaios ile Krateros ise parlayan çelik zırhlarının içinde silahlarını çekmişlerdi. Zırhının parıltısı, tolgasının bembeyaz tüyleri, al ve yaldızlı sancağı ile bir anda tanınan İskender tüm okçularla askerlerin hedefi oldu. Akıncılardan biri olan Lynkestidesli Admetos, değerini Kral'a ifade edebilmek için öne atılıp bir anda ikiye biçilince, İskender kılıcıyla düşmanlarını bir değirmen gibi öğütmeye, kalkarıyla savurmaya başladı. Leonnatos, Kral'ın sağ yanındaki boşluğu doldurmuş, baltasıyla yıkıcı darbeler indiriyordu.

Seyirdim yoluna atlamış olan Kral, bir askeri duvardan aşağı atarken, ötekinin ağzını çenesinden kasığına dek açarak parçalıyor, bir yandan da üçüncüsünü aşağıdaki evlerin üzerine düşecek şekilde tekmeliyordu. Perdikkas bir dördüncü askeri mızrağına takıp balık gibi havaya kaldırmış, düşmanın üstüne savurmaya hazırlanıyordu. İskender'in haykırışlarının tonu giderek yükseliyor, öfkesi daha çılgın bir hal alıyordu. Saldırganlığı, adeta gökyüzünden inerek arzın merkezini, 'denizlerin uçurumlarını sarsan şimşeklerin ve gök gürültülerinin şiddetiyle besleniyordu. Dizginlenemez bir biçimde seyirdim yolunda ilerliyor, yağmurla birlikte inen ok ve kargılara aldırmayarak, artık az ötesinde olan Leonidas'a doğru koşuyordu. Savunmaya geçen askerler onu durdurmak için etten duvar oluşturmaya uğraştılar ama o, onları birer kukla gibi deviriyordu. Leonnatos ise baltasını körlemesine sağa sola savuruyor, askerlerin kalkanlarıyla miğferlerinden kıvılcımlar çıkmasına neden oluyordu.

Sonunda Kral, içinde silahçılarının olduğu bir mancınığın üstüne yerleştirilmiş çarmıhın dibine gelip bağırarak: "Mancınığın denetimini ele geçirin ve onu ötekilere çevir-

rin!" Arkadaşları alanı ele geçirirlerken, aygıtın yanında içi malzeme dolu bir sandık görünce, kalkanını bırakıp oradan bir kerpeten aldı.

Düşmanlardan biri okuyla yirmi adım öteden onu hedefledi, yayını gerdi, ama o anda Kral'ın kulağında kaygıyla onu çağıran annesinin sesi yankılandı:

İskender!

Kral sanki bir mucizeyle, onu tehdit eden tehlikeyi gördü: Bir şimşek gibi kemerinden hançerini çekip askeri köpürçük kemiklerinin arasından mıhladı.

Arkadaşları kalkanlarıyla onun önüne bir set oluşturdular ve Kral, kerpetenle öğretmeninin bedenine çakılan çivileri birer birer söktü. Sonra o cansız, çıplak bedeni kucağına alıp yere yatırdı. O anda gözlerinin önüne Korinthos'ta ışıltılı bir öğleden sonrasında gördüğü başka bir yaşlının çıplak bedeni geldi. Dingin bakışlı bilge Diogenes'in anısıyla göğsünde, ruhunda bir şeylerin çözüldüğünü hissetti. "*Didaskale*," diye mırıldandı. Ve bu sözü işitince, Leonidas'ın cansız gözleri açıldı. "Oğlum, başaramadım..." dedi son soluğuyla. Sonra, öğrencisinin kolları arasında canını teslim etti.

Gökyüzü, kentin üzerinde yırtıldı; çığlıklara ve kana bürünmüş küçük adanın, karanın ve denizin üzerini beklenmedik bir yağmur, iri damlalarıyla örttü. Ardından başlayan fırtına, yağmuru doluya çevirdi. Ama savaşın şiddetini dindiren bu olmadı: Limanın dışında, kaynayan dalgaların arasında, Tyros donanması Nearkhos'un beş sıra kürekli donanmasıyla çarpışırken, kentin içinde de evlerini savunmaya çalışan askerler son soluklarına dek sokak sokak dövüşüyorlardı.

Akşama doğru, güneş bulutları aralayarak, morarmış suları, delinmiş duvarları, kıyıya vurmuş gemi iskeletlerini, boğulan cesetleri şöyle bir aydınlatınca, son direniş çabaları da kırıldı.

Canını kurtaranların pek çoğu tanrılarının heykellerine sarılarak tapınaklara kapandılar. Kral onlara dokunulmamasını istedi. Ama Makedon askerleri yollarda yakala-

dıkları insanlardan öçlerini almaya başladıklarında onları durdurmak mümkün olmadı.

Rıhtım boyunca iki bin tutuklu çarmıha gerildi. Leonidas'ın bedeni bir cenaze ateşine yerleştirildi; külleri de vatanına gönderilmek üzere bir kutuya konuldu. Bu küller, öğretmenin iyi havalarda öğrencileriyle birlikte altında oturduğu o büyük çınarın gölgesine gömülecekti.

İskender, donanmaya güneye ilerlemeyerek, sökülmiş savaş aygıtlarını Filistin'i Mısır'dan ayıran çölden önceki son kalekent olan Gaza'ya kadar götürmesini buyurdu.

On gemi ise şehitlerin yerini alacak yeni askerleri getirmesi için Makedonya'ya gönderildi. Tam bu dönemde, İskender Kral Dareios'tan ikinci bir mektup aldı.

Kralların kralı, Arienlerin ışığı, yeryüzünün dört bucağının efendisi Pers Kralı Dareios'tan, Makedonya Kralı İskender'e, selam!

Değerini ve tanrıların sana bol bol bahsettikleri şans kabul ettiğimi bilmeni arzu ederim. Bir kez daha sana benimle ittifak yapmanı, hatta benimle akrabalık bağları kurmanı öneriyorum.

Sana gelin olarak kızım Statira'yı ve yauna kentleri olan Ephesos ile Myletos'tan Halys Irmağı'na dek olan toprakları iki bin gümüş talent eşliğinde sunuyorum.

Yazgının her an sana sırt çevirebileceğini unutmalısın: Unutma ki seferine devam ederken, hiç savaşmak zorunda kalmasan bile, benim tüm imparatorluğumu boydan boya aşmadan yaşlanacaksın. Kaldı ki imparatorluğum Tigris, Euphrates, Arakses ve Ydaspes gibi olağanüstü geniş ırmaklar tarafından korunmaktadır.

Bu nedenle düşün ve en akıllıca kararı ver.

İskender bu mektubu savaş konseyinin önünde okuttuktan sonra sordu: "Ne diyorsunuz? Ne yanıt vermeliyim?"

Kral'a yol göstermeye cesaret eden olmadığından kimse konuşmadı; ama yaşından ve rütbesinden emin olan Parmenion kendi görüşünü dile getirdi. Yalnızca, "Ben senin yerinde olsam, kabul ederdim İskender," dedi.

Kral bu öneriyi düşünürmüşçesine başını eğdi, sonra soğuk bir sesle: "Parmenion olsam, ben de kabul ederdim," dedi.

Yaşlı General, hüznü bir şaşkınlıkla bakakaldı; bu yanıt onun onurunu yaralamıştı. Ayağa kalkıp sessizce uzaklaştı. Arkadaşları da birbirlerine bakarlarken, İskender kararlı bir sesle konuşmaya başladı:

"General Parmenion'un bakış açısı mantıklı ama sanıyorum hepiniz Kral Dareios'un aslında bana kızı dışında şimdiye dek fethetmediğim hiçbir şey önermediğini anlamışsınızdır. Hatta bana, bunca zahmetle ele geçirdiğimiz Halys'in doğusunu ona bırakmamı da söylüyor. Kendisi dehşete kapılmış olduğu için bizi korkutmak istiyor. Bizler ilerleyeceğiz. Gaza'yı, sonra Mısır'ı, dünyanın en köklü ve en varlıklı ülkesini ele geçireceğiz."

Bundan sonra Büyük Kral'a küçümseme dolu bir ret yanıtı yollayarak ordusunu deniz kıyısı boyunca yürüyüşe geçirdi. Donanması ise Nearkhos ve Ephestione'nin kumandasında onlarla ilerliyordu.

Gaza korunaklı bir kaleydi, ama tuğladan yapılmış duvarları, denizden on beş stadyon yükseklikteki killi bir tepenin üzerindeydi. Kalekentin komutanı, Batis adında bir zenci hadımdı. Dareios'a çok sadık ve cesur bir adam olduğundan teslim olmayı reddetti.

İskender bunun üzerine kaleye saldırmaya karar vererek nerelere hendek kazabileceğini, saldırı aygıtlarını burçlara nasıl yaklaştırabileceğini anlamak niyetiyle bir keşif gezisine çıktı. Neredeyse tüm tepeyi kaplayan kumlu toprak yüzünden kulelerin yerleştirilmesi zor olacak gibi görünüyordu.

Bunları düşünürken, tepesinden uçarak bir karga geçti ve pençeleri arasındaki otları Kral'ın başına düşürdü. Karganın tüyleri bütünüyle zifte bulanmış, şimdi güneşin ısıyla erimeye başlamıştı. Bu görüntüsüyle karga gidip surların tepesine kondu.

Bu sahneden çok etkilenen Kral, artık bir gölge gibi peşinden gelen Aristandros'a bunun anlamını sordu. "Tüm bunlar ne anlama geliyor? Tanrılar bana nasıl bir haber gönderiyorlar?"

Kâhin, bakışlarını güneşin alev alev yanan çemberine kaldırdı; sonra sabitleşmiş gözbebeklerini üzerindeki zifti silkelemeye uğraşan kargaya çevirdi. Kuş birkaç kanat darbesinden sonra rahatlayarak özgürce kanat çırpmaya başladı.

Aristandros, "Gaza'yı alacaksın, ama bunu bugün gerçekleştirirsen yaralanacaksın," dedi.

İskender ordusunun acılı bir kehanet yüzünden korkmaması için her ne olursa olsun savaşıma karar vererek istihkâmcıları, yıkılmaları için surların altına lağımalar açmakla görevlendirdi. Kendisi de kente doğru tırmanan yokuştan saldırmaya başladı.

Elverişli konumuna güvenen Batis, ordusuyla çıkıp Pers savaşçılarıyla on bin Arap ve Habeş paralı askerini İskender'in üzerine yolladı. Makedon ordusu şimdiye dek hiç karşılaşmadığı türden, kara derili askerlerle savaşıyordu.

Issos'ta aldığı yarası hâlâ acısa da, Kral en ön safta yerini alarak piyadelerinin arasında Batis'e, Habeş askerlerinin başındaki terden teni parlayan o kara derili deve doğru ilerlemeye başladı.

Perdikkas, "Tanrılar aşkına!" diye bağırdı. "Hadım edilmiş olsa da şu adamın cesareti yerinde doğrusu!"

İskender karşısına çıkan düşmanları kılıcıyla dağıtırken, bir kulenin tepesindeki asker, onun kırmızı sancağını, miğferindeki tüyleri ve parlayan zırhını tanıyarak okunu ona doğrulttu.

Uzaklarda, bir başka kulede, Pella Sarayı'nda Olympias bu tehlikeyi sezerek umutsuzca oğluna seslenmeye çalıştı:

İskender!

Ama sesi karşıt bir kehanet yüzünden boşluğu aşamadı; böylece ok hedefi buldu. Boğucu havayı yarıp geçerek amacına ulaştı. Kalkanı ve zırhı delerek, İskender'in omzuna saplandı ve Kral'ı yere devirdi. Düşman askerler onun

işini bitirip silahını ele geçirmek üzere coştular, ama Perdikkas, Krateros ve Leonnatos krallarının önünde bir duvar oluşturarak kalkanlarıyla tüm askerleri ve mızrakları geri püskürttüler.

Acıyla kıvranan Hükümdar, "Philippos'u çağırın!" diye bağıırıyordu.

Hekimi hemen yetiştı. "Çabuk! Yolu açın! Buradan çıkmalıyız!" diye bağıırıyordu. Ve iki taşıyıcı krallarını bir tahtanın üzerine yatırarak savaş alanının kargaşasından uzaklaştırdılar.

Ne var ki pek çok asker, komutanlarının ölümüne solgun yüzüyle sırtına saplanan oku görünce, onun öldüğü haberini yaymaya, bu nedenle de düşmanın saldırısı altında ezilmeye başladılar.

Çığlıklardan neler olduğunu anlayan İskender, yanında koşan Philippos'un elini tutup, "Hemen savaş alanına dönmem gerekiyor. Oku çıkart ve yarayı temizle!" emrini verdi.

"Ama bu yetmez," diye karşı koydu Hekim. "Efendim, oraya dönersen, ölürsün."

"Hayır. Zaten yaralıyım. Kehanetin birinci bölümü gerçekleşti. Sıra ikinci bölümünde: Gaza'ya gireceğim."

Artık kraliyet çadırına girmişlerdi; İskender yineledi: "Hemen çıkart bu oku. Sana emrediyorum!"

Philippos söyleneni yaptı; Kral bağırmmamak için kemesinin kayışını ısırırken, Hekim omzu bir neşterle yarıp okun ucunu çıkarttı. Yaradan oluk gibi kan aktı, ama Philippos kızgın bir demir bıçakla yarayı dağladı. İğrenç bir yanık et kokusu tüm çadırı sardı; Kral acıyla uzun uzun inledi.

"Dik onu!" diye mırıldandı dişlerinin arasından.

Hekim yarayı dikti, tamponladı ve sıkı sıkı sardı.

"Şimdi zırhımı giydir!"

"Efendim, yalvarırım..." dedi Philippos

"Zırhımı giydir!"

Adamlarının yardımıyla zırhını giyen İskender, savaş alanına döndü. Ordusu oldukça güçsüzleşmişti; Parmenion'un iki yedek taburunun savaşa girmiş olmasına karşın,

düşmanlarının ayakları altında toprak yitirmeye başlamıştı.

Leonnatos bir gök gürültüsü gibi, "Kral yaşıyor!" diye bağırdı. "Kral yaşıyor! *Alalalái!*"

"*Alalalái,*" diye yanıtlayan savaşçıları yeniden canlanarak var güçleriyle dövüşmeye başladılar.

İskender dehşetli acısına karşın yeniden ilk sırada dövüşmeye başlamış, bu mucizevi ortaya çıkışıyla adeta bir ölümlü değil, yenilmek nedir bilmez bir tanrıymışçasına ordusunu peşine takmıştı.

Düşmanlarını altüst edip kentin kapısına doğru geri ittiler. Pek çoğu surların içinde sığınacak yer bulamayarak şehit düştü.

Ama kapılar yeniden büyük bir uğraşla kapanır ve Makedonların utku çılgınlıkları göklere erişirken ölü gibi duran bir savaşçı ansızın üzerindeki kalkanı atıp İskender'i sol bacağından yaraladı.

Kral onu elindeki kargıyla yere mıhladı, ama hemen sonra canına işkence eden iki yaranın acısıyla kendisi de yere devrildi.

Üç gün üç gece boyunca yüksek bir ateşle sayıklarken, adamları Gaza kentinin altındaki büyük tümülüsün içinde lağımlar kazmayı sürdürdüler.

Dördüncü gün ziyaretine gelen Barsine, bu genç adamın bunca acıya dayanmasına yardım eden cesaretini hayranlıkla seyretti. Sonra bir köşede oturmuş ağlayan Leptine'yi görünce yanına gidip onu alnından öptü ve girdiği gibi sessizce çadırdan çıktı.

Akşama doğru İskender'in bilinci açılmaya başladı, ama acısı dayanılır gibi değildi. Saatlerdir gözüne uyku girmediği için gözleri kan çanağı gibi olmuş Philippos'a bakıp şöyle dedi:

"Bana acımı dindirecek bir şey ver. Dayanamıyorum; delirecek gibi oluyorum."

Hekim bir an kararsızlık geçirdikten sonra kralının yüzünde okunan acıyı düşünerek, onun nasıl müthiş bir dayanma gücü gösterdiğini tahmin etti. "Sana vereceğim ilaç," dedi, "tüm etkilerini iyice tanımadığım bir uyuştur-

cudur; ama bu büyük acıyı daha fazla çekersen, aklını yitireceksin: Bu riski göze almalıyız."

O anda uzaktan yeraltından kazılan lağımlarla yıkılan Gaza surlarının gümbürtüsü geliyordu. Savaşçılar çığlık çığlığa birbirlerine saldırmayı sürdürüyorlardı. Kral kendinden geçmişçesine "Gitmeliyim... Gitmeliyim... Acımı dindirecek bir şeyler ver..." diye mırıldandı.

Philippos çadırdan çıktı ve az sonra elinde minik bir çömlekle geldi. İçinde koyu renkli, ağır kokulu bir madde vardı. Biraz alıp Kral'a uzattı. "Bunu yut!" derken Kral'a duyduğu merhamet gözlerinden okunuyordu.

İskender acısını dindireceği umuduyla Hekim'in verdiği maddeyi yuttu. Surlardan gelen savaş sesleri onda tuhaf, büyüyen bir heyecan yaratıyordu; yavaş yavaş zihni çocukluğundan beri her gece okuduğu Homeros'un dizelerindeki hayalet savaşçılar ile dolup taşmaya başladı. Ansızın ayağa kalktı: Acısı sürüyordu ama o değişmişti; bu, anlatılması olanaksız, bambaşka bir duyguydu; acımasız bir öfke göğsünü kabartıyordu. Bu, Akhilleus'un öfkesiydi.

Bir düşteymişçesine kalkıp çadırdan çıktı. Kulaklarında yalvaran Hekim'in sesi çınliyordu: "Gitme, efendim... İyi değilsin. Bekle, yalvarırım!" Ama bu sözlerin anlamı yoktu. O Akhilleus idi ve umutsuzca onun yardımını bekleyen arkadaşlarının yanında olmalıydı.

"Arabamı hazırlayın," diye buyurunca, şaşkınlık içindeki yardımcıları onun isteğini yerine getirdiler. Kral'ın bakışları bomboş, cam gibi donuktu, sesi ise metalsi ve tekdüze idi. Arabasına binince arabacı, atları kırbaçlayarak Gaza surlarına doğru sürdü.

Bundan sonraki tüm olayları bir karabasan gibi yaşadı: Bir arabada gitmekte olan Akhilleus olduğunu, bir, iki, üç kez Troia surları çevresinde döndüğünü, tozlar içinde Hektor'un cesedini sürüklediğini sanıyordu.

Bilinci yerine geldiğinde, saflara dizilmiş olan ordunun önünde arabacısının atlarının dizginlerini çektiğini fark etti. Arabasının arkasına bağladığı, pelteye dönmüş bir ceset olduğunu o anda gördü. Birileri, bunun Gaza'nın kahraman savunucusu Batis olduğunu ve tutuklanarak Kral'a teslim edildiğini açıkladı.

Dehşet dolu gözlerini yere indirerek uzaklara, denize doğru kaçtı. Oraya varınca acısı iyice acımasızlaşarak tüm bedenini sardı. Gecenin ilerleyen saatlerinde utançtan ve pişmanlıktan ezilmiş, omzunun, göğsünün, bacaklarının acısıyla perişan durumda çadırına döndü.

Barsine onun öylesine derin ve umutsuzca inlediğini duyunca, yanına gitmekten kendini alıkoyamadı. Kadının girişiyle, Philippos çadırdan çıkıp Leptine'ye de çekilmesi için işaret etti.

Barsine yatağa oturdu, onun inci inci terleyen alnını sildi, serin bir suyla dudaklarını ıslattı. Bilinci yerinde olmayan erkek sayıklayarak onu kucaklayınca, kadın buna karşı koyamadı.

Philippos ellerini yıkayıp İskender'in yaralarındaki tamponları ve sargıları değiştirmeye koyuldu. Batis'in kıyımından bu yana beş gün geçmişti ve Kral yapmış olduğu bu rezillik yüzünden hâlâ acıyla kıvranıyordu.

"Ben, sana verdiğim o ilacın etkisiyle böyle davrandığınızı düşünüyorum. Belki acını aldı, ama sende denetleyemediğin başka güçlerin canlanmasına neden oldu. Ben bunu bilemezdim... hiç kimse bilemezdi."

"Kendini savunmaktan aciz bir adama vahşice davrandım; oysa o, sadakati ve değeri nedeniyle saygıyı hak eden bir adamdı. Bu nedenle yargılanacağım..."

Ptolemaios ile birlikte yatağın karşısındaki taburelerde oturmakta olan Eumenes, ayağa kalktı ve ona yaklaştı. "Sen başka herhangi bir insan gibi yargılanamazsın," dedi. "Sen her sınırın ötesine geçtin, korkunç yaralar aldın, hiç kimsenin kaldıramayacağı acılara dayandın, kimsenin gişmeye bile cesaret edemeyeceği savaşları kazandın."

Ptolemaios, arkadaşının söylediklerine katılarak, "Sen öteki insanlar gibi değilsin," dedi. "Sen Herakles ve Akhil-leus gibisin. Artık sıradan ölümlülerin yaşamlarını yöneten kuralları ve koşulları ardında bıraktın sen. Kendini üzme, İskender! Batis senin yerinde olsaydı, sana daha vahşice davranırdı."

Philippos kralının yaralarını temizleyip sargılarını değiştirmeyi bitirmişti. Şimdi onu sakinleştirmek ve acısını dindirmek için bir bitki çayı hazırlıyordu. İskender uykuya dalar dalmaz, Ptolemaios onun yanına oturdu; Eumenes de,

Hekim'i alıp çadırın dışına çıktı. Hekim, kendisiyle özel olarak konuşmak istediklerini anlamıştı.

"Neler oluyor?" diye sordu.

"Kötü bir haber geldi," dedi Kral'ın Sekreteri. "Epir Kralı İskender İtalya'da bir tuzığa düşürölüp öldürölümüş. Kraliçe Kleopatra perişan durumda ve ben onun mektubunu Kral'a verip vermemekte kararsızlık çekiyorum. "

"Sen okudun mu mektubu?"

"İskender'e yazılıp mühürlenmiş bir mektubu asla açmam. Ulak, olup biteni biliyordu; haberleri de o verdi."

Philippos düşündü. "Söylemesek daha iyi olur. Ruhsal ve bedensel açıdan henüz çok zayıf. Bu haber onu bunalıma sokabilir. Biraz daha beklememiz iyi olur."

"Ne zamana dek bekleyelim?"

"Bana güveniyorsan, zamanı gelince sana haber veririm."

"Elbette güveniyorum. Durumu nasıl?"

"Çok acı çekiyor, ama iyileşecek. Belki de sen haklısın, o bizler gibi bir insan değil."

O günlerde Barsine de için için kıvranıyordu, çünkü kocasının anısına ihanet ettiğini düşünüyordu. İskender'e teslim olduğu için bir türlü huzur bulamıyordu; ama aynı zamanda onun ne kadar acı çektiğini biliyor, yeniden onun kolları arasında olmak istiyordu. Şimdiye dek her zaman ona eşlik etmiş olan Artema adında bir sütninesi vardı; Artema da Barsine'nin son zamanlarda ne kadar değiştiğini, için için dertlendiğini görüyordu.

Bir akşam yanına gelip, "Neden kendine işkence ediyorsun, kızım?" diye sordu.

Barsine sessizce ağlayarak başını eğdi.

"Bana söylemek istemiyorsan, seni zorlamam," dedi yaşlı kadın ama Barsine, bir dosta açılma gereksinimi duyuyordu. Bu nedenle anlatmaya başladı: "İskender'e teslim oldum. Savaş alanından döndüğü zaman, onun bağırdığını, korkunç bir acıyla kıvranarak çığlıklar attığını işitince dayanamadım. Biliyorsun, bana ve oğullarıma karşı her zaman iyi yürekli davrandı; ben de o anda ona yardım etmek istedim. Ona yaklaştım, alındaki teri sildim, dudaklarını ıslattım... O anda benim için yalnızca, ateşler içinde yanan,

korkunç karabasanlara yenik düşmüş, kan ve dehşet dolu görüntülerle savaşıyor bir delikanlıydı." Yaşlı kadın onu düşünceli ve ilgili bir yüzle dinliyordu. "Ama ansızın beni kendine çekti, beni dayanılmaz bir güçle kucakladı; bense onu itemedim. Bunun nasıl olduğunu bilemiyorum..." diye mırıldandı titreyen sesiyle. "Bilmiyorum. İstiraplar içindeki bedeninden bir tür gizemli koku yayılıyordu; alev alev yanan bakışlarında karşı konulamaz bir yoğunluk vardı." Bunları söyleyen kadın gözyaşlarına boğuldu.

Sütninesi onu avutmaya çalışarak, "Ağlama çocuğum," dedi. "Kötü bir şey yapmadın. Gençsin ve yaşam senden isteklerde bulunuyor. Ayrıca, oğullarıyla düşmanın eline düşmüş bir anasın. İçgüdülerin seni herkesten güçlü olan erkekle birleşmeye, böylece oğullarını herkese karşı korumaya yöneltiyor.

"Güzel ve arzulan her kadının yazgısı budur: Bir av olduğunu, ancak aşkını sunarak ya da erkeğin şiddetine boyun eğerek kurtuluşa varabileceğini bildiği için kendini ve evlatlarını korumak için bu yolu seçer." Barsine elleriyle yüzünü örtmüş ağlamayı sürdürüyordu. "Ama sana sahip olan erkek son derece yakışıklı bir genç; sana da her zaman yumuşak ve saygılı bir tavırla yaklaştı; senin aşkına layık olduğunu kanıtladı. Sen bu nedenle acı çekiyorsun; çünkü senin yüreğinde aynı anda iki derin ve korku verici duygu çatışıyor: artık var olmayan, bu nedenle buna hakkı olmadığı halde yüreğinde ölmeyi reddeden erkeğe duyulan aşk; bir yandan da herhangi bir biçimde sevdiğin kocanın ölümüne neden olan, bir düşmana duyduğun, karşı koymak istediğin aşk. Bir duygunun doğduğunu hissediyorsan, bunu bastırma; çünkü insanların yüreğinde Ahura Mazda'nın, yerlerin ve göklerin tüm ateşlerinin kaynağı olan ezeli ateşin arzusu olmadan hiçbir duygu yeşermez. Ama unutma, İskender öteki erkekler gibi değil. O esip geçen bir rüzgâr gibi. Ve rüzgârı kimse ele geçirip tutamaz. Ayrılığa katlanamayacaksan, aşka yenik düşme."

Barsine gözlerini kurulayıp açık havaya çıktı. Güzel, mehtaplı bir geceydi; ayın denize vuran ışığı gümüşü bir görüntü yaratıyordu. Kral'ın pek uzak olmayan çadırında yanan kandilin ışığında onun tedirgin ve yalnız gölgesi seçili-

yordu. Barsine denize doğru yürüyüp dizlerine dek sulara girmişti ki, erkeğin kokusunu ve 'Barsine!' diye fısıldayan sesini duyar gibi oldu.

Bu olanaksız görünüyordu; ama erkek şimdi tam arkasındaydı, soluğu yüzünü okşuyordu.

"Bilmiyorum ne zaman, bir düş gördüm," dedi. "Bana aşkını tattırıyordun, senin tüm bedenini okşuyordum, sana sevgiyle sarılıyordum. Ama uyandığımda, yatağımda bunu buldum." Elinden bıraktığı mavi keten mendil, dalgalara karışıp gitti. "Bu senin miydi?"

"Bir düş değildi," dedi Barsine ona dönmeden. "Acıyla bağırdığımı duyduğum için çadırına girip yanına oturdum. Bana öyle sıkıca sarıldın ki, sana karşı koyamadım..."

İskender ellerini kadının beline koyup onu kendine çevirdi. Ayın ışığı kadının yüzündeki fildişi beyazlığı ortaya çıkartıyor, gözlerindeki ışıltıyı karanlığa karşın erkeğe yansıtıyordu.

"Şimdi karşı koyabilirsin. Şimdi sana beni kollarının arasına alman için yalvarırken bana karşı koyabilirsin. Şu kısacık dönemde öyle çok ve büyük acılarla karşılaştım ki, gençliğime ilişkin tüm düşüncelerimi yitirdim, her türlü uçurumun dibini gördüm; bir zamanlar bir çocuk olduğumu, benim de bir zamanlar bir annemle babam olduğunu unuttum. Savaş ateşi yüreğimi kavurdu ve ben her an, yanımda atıyla ilerleyen, ama beni bir türlü vuramayan ölümlü gözleyerek yaşar oldum. O anlarda ölümsüz olmanın ne anlama geldiğini anlıyorum, bu da beni korku ve kaygıya sürüklüyor. Beni reddetme Barsine, ellerimin yüzünü okşadığı şu anda, sıcaklığını, kucaklamayı benden esirgeme."

Bedeni bir savaş alanını yansıtıyordu: Derisinin tırnaklardan, dikişlerden, sıyrıklardan payını almamış yeri yoktu. Yalnızca yüzü inanılmaz biçimde pürüzsüzdü; uzun saçları omuzlarına yumuşakça dökülürken, yüzünün yoğun ve derin güzelliğini çevreler gibiydi.

"Sev beni Barsine," dedi kadını kendine çekip göğsüne bastırarak.

Ay batıdan sürüklenen bulutların arkasına gizlenirken erkek kadını tutkuyla öptü. Barsine de bu öpücüğe bir yanğının alevleriyle tutuşmuşçasına karşılık verdi, ama aynı

anda yüreğinin ta derinliklerinde karanlık bir umutsuzluğun sızısını duydu.

Kral yolculuğa çıkabilecek denli iyileşince, ordu çöl yönünde yürüyüşe geçti. Yedi gün sonra Mısır'ın girişinde, Nil Deltası'nın doğu kıyısında bulunan Pelusium kentine vardılar. Pers valisi yapayalnız kaldığını anladığından, hemen teslim olduğunu bildirdi ve kenti, kraliyet hazinesini İskender'e açtı.

Kalenin burçlarından göz alabildiğine uzanan tarlaları, ırmağın tembel akan sularını, kanalların kıyısında yetişen papirüslerin nazlı salınışlarını, ceviz büyüklüğünde hurmalarla yüklenmiş ağaçları görerek heyecanlanan Perdikkas, "İşte Mısır!" diye haykırdı.

"Ben gerçekten böyle bir yer olduğuna bile inanamıyordum!" dedi Leonnatos. "Bunun da yaşlı Leonidas'ın anlattığı pek çok masaldan biri olduğunu düşünüyordum."

Başını kara bir perukla örtmüş, gözlerine sürmeler çekmiş, bedenini gözler önüne seren ince, dar bir keten giysi giymiş olan genç bir kız, genç fatihlere palmiye şarabı ve tatlılar sunuyordu.

Güzel kızı gözleriyle izleyen İskender, Ptolemaios'a dönerek, "Mısırlılara katlanamadığını söylemeyi sürdürecekmisin?" diye sordu.

"Artık pek emin değilim," diye yanıtladı Ptolemaios.

"Bakın, şuraya, ırmağın ortasına bakın! Bu canavarlar da ne?" Leonnatos ırmağın sularını köpürterek ilerleyen, gözden kaybolmadan önce kabuklu sırtları güneşte parlayan hayvanları gösteriyordu.

Aristossenos adındaki Yunan bir çevirmen, "Bunlar timsahlardır," açıklamasını yaptı. "Aklınızdan hiç çıkartmayın, bunlar her yanda gezerler. Bu sularda yüzmeye yeltenmek son derece tehlikeli olabilir. Dikkatli olun çünkü..."

"Ya şuradakiler? Şunlara bakın!" diye Leonnatos bir kez daha bağırdı. "Bunlar dev domuzlara benziyorlar!"

Yunan çevirmen, "*Ippopotamoi!* Biz Yunanlar bunlara böyle diyoruz," dedi.

"İrmak atları," dedi İskender. "Zeus aşkına, bu çirkin hayvanlara 'at' denildiğini duysa, sanırım Bukefalos pek alınırdı!"

Çevirmen, "Bu yalnızca bir deyiş," dedi. "Tehlikeli de-ğillerdir, çünkü yalnız ot ve yosunla beslenirler, ama deva-sa kütleleriyle tekneleri devirebilirler; böylece suya düşen-ler timsahlara yem olur."

O âna dek sessizliğini koruyarak çevreyi gözlemleyen Seleukos, "Burası tehlikeli bir ülke," yorumunu yaptı. Son-ra İskender'e dönerek, "Sence şimdi ne olacak?" diye sordu.

"Bilmiyorum, ama bu insanları anlamayı başarırsak, burada dostça karşılanacağımızı düşünüyorum. Nazik, bil-ge ama gururlu insanlar oldukları izlenimine kapıldım."

"Öyle," dedi Eumenes. "Mısır şimdiye dek hiç kimsenin egemenliğine katlanamadı ve Persler onları hiç anlamadı-lar. Pelusium'a paralı askerleri olan bir vali koydular; bu da hepsi kanla bastırılan birçok ayaklanmaya neden oldu."

"Bizler için neden değişik olacağını düşünüyorsun ki?" diye sordu Seleukos.

"Dinlerine saygı gösterebilirler, Büyük Kral Mısır fıra-vunu olarak kendini kabul ettirmeyi düşünseydi, Persler için de durum farklı olabilirdi. Bir anlamda, bu bir tarz so-runu."

"Bir tarz... sorunu mu?" dedi Ptolemaios.

"Elbette," dedi Eumenes. "Tarz. Tanrılar ve öteki dün-ya için yaşayan, yalnızca tapınaklarda yakacağı tütsüler için bir servet harcayan bir halk, tarza mutlaka büyük önem veriyor demektir."

"Sanırım haklısın," dedi İskender. "Her neyse, bunu yakında anlayacağız. Yarın donanmamız burada olur diye düşünüyorum. Sonra başkent Memphis'e dek Nil boyunca ilerleyeceğiz."

Nearkhos ile Ephestione'nin gemileri Delta'nın doğu boyunun ağzına iki gün sonra demir attılar. Kral ile arka-daşları, önce Heliopolis'e, sonra Memphis'e dek gemilerle ilerlerken, ordu da onları kıyıdan izliyordu.

Parlak güneşin altında elmas gibi parlayan piramitle-rin ve binlerce yıldır büyük kralların rahatça uyumaları için bekçilik eden devasa sfenksin önünden geçtiler.

"Herodotos'a göre, bu piramitleri kurmak için otuz bin adam otuz yıl boyunca çalışmış," dedi Aristossenos.

"Sen bunun doğru olduğuna inanıyor musun?" diye sordu İskender.

"Her ne kadar bu topraklarda, dünyanın her yanında anlatılardan daha fazla öykü dillendirilse de, ben buna inanıyorum; çünkü bunca öykünün bunca yıl boyunca birikmiş olduğunu düşünüyorum."

İskender bunun üzerine, "Doğu çölünde kanatlı yılanların olduğu doğru mu?" diye sordu.

"Bilmiyorum," dedi çevirmen. "Oralara hiç gitmedim, ama yeryüzünün en konuk sevmez yerlerinden biri olduğunu biliyorum. Ama işte bakın, kıyıya ineceğimiz rıhtıma yaklaştık. Hepsinin önünde duran başı tıraşlı adamlar Zeus Amon Tapınağı'nın rahipleridir. Onlara saygıyla davranmalısın: Bu, pek çok zahmeti ve kanı önleyebilir."

İskender, bu sözleri dinledikten sonra inmeye hazırlandı. Karaya ayak basar basmaz, saygılı bir tavırla rahiplere yaklaşp hemen tanrıya bir sunak sunmak üzere tapınağa götürülmesini istedi.

Rahipler birbirlerine bakarak fısıldaştılar, sonra nazik bir biçimde eğilip sırayla görkemli tapınağa doğru ilerlemeye başladılar. Bu yürüyüşe, flütlerin ve arplerin ezgileri eşlik ediyordu. Sütunlu avluya gelince, bir yelpaze gibi açılıp İskender'i içeriye davet ettiler. İskender, tapınağa tek başına girdi.

Tavandaki bir delikten giren güneş ışıkları merkeze konulmuş altın bir buhurdandan yayılan tütsülü havayı delerek içeriye yayılıyordu, ama tapınağın geri kalan bölümleri karanlıktan pek görünmüyordu. Büyük, granit bir kaidenin üzerinde koç başlı, yakut gözlü, altın boynuzlu bir tanrı heykeli yükseliyordu. İskender çevresine bakındı: Tapınak bomboş görünüyordu. Bu öğle sessizliğinde dışarıdan gelen uğultuyu işiten İskender, sedir tavana doğru yükselen sütunlar ormanında ne yapacağını bilemedi.

Ansızın heykellerden biri kımıldar gibi oldu: Yakut gözler içsel bir ışıkla parlar gibiyken, derin ve titrek bir ses büyük, boş salonda yankılandı:

"Bu ülkenin son yasal kralı yirmi yıl önce, bir daha dönmemeçesine çöle sığınmak zorunda kaldı. Sen yoksa

onun Nil'den çok uzaklarda doğduğu söylenen ve yirmi yıldır beklediğimiz oğlu musun?"

İskender işte o anda Mısır ve halkın ruhu konusunda duyduğu tüm sözleri anımsayarak, "Ben oyum," dedi.

"Oysan," dedi ses, "Bunu kanıtla."

"Nasıl?" diye sordu Hükümdar.

"Yalnızca Tanrı Amon seni oğlu olarak kabul edebilir; ama o yalnızca çölün yüreğinde bulunan Siva oraklinin ağzından konuşur. Sen oraya gitmelisin."

'Siva,' diye düşündü İskender. Ve annesinin ona çocukken anlattığı, Zeus'un bir zamanlar özgür kıldığı iki güvercinden söz eden masalı anımsadı. Bu güvercinlerden biri Dodona'daki bir çınara, öteki de Siva'daki bir palmyeye konmuş, oradan kehanetlerde bulunmaya başlamışlardı. Annesi, ona, Dodona orakline¹ gittiği gün oğlunun karnında ilk hareket edişini duyduğunu, bir sonraki doğuşunun, tanrısal bir doğuş olacağını, bunun da oraklerin ikincisini, Siva oraklini ziyaret ettiği zaman gerçekleşeceğini söylemişti.

Ses kesildi; İskender de büyük karanlık salondan çıkarak ilahilerin ve kutsal ezgilerin okunduğu aydınlık avluya doğru yürüdü.

Apis boğası huzura getirilip başına çiçeklerden yapılmış bir taç takıldıktan sonra, o da Amon tanrısına bir anti-lop kurban etti.

Onun merhametine hayran olan rahipler Kral'a yaklaşp kentin anahtarını teslim ettiler. İskender yerleri besbelli hasarlı olan tapınağın onarımı için hemen o anda emir verdi.

¹ Pagan inançlara göre sorularla tanrıların verdikleri yanıtı aktaran, gaipen haber veren kâhin. (Çev.)

Siva Vahası'na yapılacak yolculuk birkaç gün sonra, İskender'in yaraları bütünüyle iyileşince başladı. Ordu güne doğru yürürken, kimileri de nehirden ilerliyordu. Buluşma noktası olarak Nil Deltası'nın batı uçtaki kolundan fazla uzakta olmayan bir lagün saptanmıştı.

Ama İskender belirlenen yere vardığında koyun genişliğini, güney rüzgârlarından korunmasını sağlayan palmiyelerle dolu adayı ve kumsalı çevreleyen bitkilerin güzelliğini görünce aklı başından gitti.

Burada kamp kurmak, arkadaşları ve askerleriyle bu başarılarını, Mısırlıların onu dostça karşılamalarını kutlamak için bir şölen hazırlamaya karar verdi. Bu gibi durumlarda hep olduğu gibi, akşam yemeği kösnül bir eğlenceye dönmeden önce İskender, arkadaşlarından Yunan ve Mısırlı müzisyenlerin dinletisine kulak vermelerini, en beğendiği aktör olan Tessalos'un Oedipus'un *Oedipus Kolonos'ta* monologunu izlemelerini istedi.

Şenlikte bulunanların alkışları sürerken, Kral'a bir konuğu olduğu bildirildi.

"Kim geldi?" diye sordu İskender.

"Tuhaf bir tip," dedi Eumenes şaşkınlıkla, "ama o seni çok iyi tanıdığını savunuyor."

"Ah, öyle mi?" dedi neşesi yerinde olan Kral. "Al bakalım içeriye. Ama bunca tuhaf olan ne?"

"Sen kendi gözlerinle göreceksin," diyen Eumenes, konuğu çağırmak üzere uzaklaştı.

Konuğun içeriye girmesiyle, konuklar arasında bir uğultu dolaştı; hatta gülüşenler oldu. Bu, kırk yaşlarında, cırlıçıplak, Herakles gibi yalnızca bir aslan postu ile örtünmüş ve sağ elinde topuz taşıyan bir adamdı.

İskender atalarının en güçlüsüne öykünmüş bu adamı görünce gülmesini zorlukla bastırıp ciddi olmaya çalışarak sordu: "Kimsin, ey atam Herakles'e bunca benzeyen konuğum?"

"Adım Dinokrates," diye yanıtladı adam. "Ben Yunan bir mimarım."

"Bir mimar için oldukça ilginç bir giyim tarzın var," dedi Eumenes.

"Önemli olan," dedi adam, "giyim değil, bir kişinin gerçekleştirme umudu taşıdığı bazı tasarıları sunma yeteneğidir."

"Bana sunacak ne gibi bir tasarım var?" diye sordu Hükümdar.

Dinokrates ellerini çırpınca içeriye giren iki genç, İskender'in ayaklarının dibinde büyük bir papirüs rulosu açtılar.

"Zeus aşkına!" diye haykırdı Kral. "Bu da ne?"

Dinokrates İskender'in dikkatini çekebildiği için memnun görünüyordu; heyecanla anlatmaya başladı. "Söz konusu olan, kuşkusuz ihtirash bir projedir, ama elbette senin şanını ve görkemini yansıtmaya layıktır. Niyetim, Athos Dağı'na sana benzeyen bir dev figürü oymaktır; daha doğrusu bu resimde gördüğün tasarıdır. Ve bu dev, elinde senin bizzat kuracağın kenti tutacaktır. Olağanüstü değil mi?"

"Ah, olağanüstülüğüne bir diyeceğim yok," yorumunu yaptı Eumenes. "Ama acaba gerçekleştirilebilecek bir şey mi?"

İskender onu elinde kent tutan bir dev gibi tanımlayan bu çılgın tasarıya bakarak, "Benim olanaklarıma göre fazla büyük bir tasarım olduğunu düşünüyorum..." dedi. "Sonra, böylesine büyük bir heykel yaptırmaya niyetlensem, Mizea'da Aristoteles ile eğitimimi yaptığım sırada tanıdığım genç yeteneğe başvurdum. Lysippos'un bu öğrencisinin adı Karethes'ti ve günün birinde seksen dirsek yüksekli-

ğinde bronz bir heykel yapmayı hayal ediyordu. Onu tanır mısın?"

"Hayır."

"Her neyse, istekliysen benim sana sunacak bir tasarımlarım olabilir."

Düş kırıklığına uğradığı açıkça görülen sanatçı, "Bu tasarım senin hoşuna gitmedi mi Kralım?" diye sordu.

"Hayır, hoşuma gitmedi değil, yalnızca bana biraz çok... Benim tasarım ise, istersen yarından tezi yok başlayabileceğin bir şey."

"Elbette isterim efendim. Sen anlat yeter ki."

"O halde beni izle," diyen Kral, deniz kıyısına doğru yürümeye başladı. Güzel bir yaz akşamıydı; ayın hilali körfezin dingin sularında yansıyordu.

İskender pelerinini yere serdi. "İşte, benim istediğim, şu körfezin çevresine böyle, Makedon pelerini biçiminde bir kent kurman."

"Bütün buraya mı?" diye sordu Dinokrates.

"Bütün buraya," dedi Kral. "Hemen yarın, seherin ilk ışıklarıyla çalışmaya başlamayı istiyorum. Ben bir yolculuğa çıkmak zorundayım, döndüğümde evlerin yükselmeye, yolların taşlarının dizilmeye, limanın rıhtımlarının yapıl-maya başladığını görmek isterim."

"Elimden geleni yapacağım, efendim. Peki, bana kim para verecek?"

"Genel Sekreterim Eumenes verir." Sonra bu tuhaf mimarı, ıssız ovanın ortasında elinde topuzu, belinde aslan postuyla ardında bırakıp çadıra dönmek üzere arkasını döndü. "Kolay gelsin!" diye seslendi.

Kral şölene ve arkadaşlarına katılmadan, "Son bir şey efendim," diye atıldı adam. "Kentın adı ne olacak?"

"İskenderiye. İskenderiye dünyanın en güzel kenti olacak."

Çalışmalar hemen başladı ve aslan postunu çıkartarak daha düğün bir kılığa bürünen Dinokrates yüklendiği göreve layık bir insan olduğunu kanıtlarken, başından beri seferin içinde olan mimarlar Kral'ın bu görevi hiç tanımadıkları birine vermiş olmasından ötürü kıskançlık duyma-

ya başladılar. Ama İskender çoğunlukla sezgilerine dayanarak iş yapar, ender olarak yanılırdı.

Bu olaya gölge düşüren tek bir olay oldu. Dinokrates kentin planını çizmiş, sonra yapım işlerine başlamak için aygıtlarını ortaya koymuş, kireçle ana caddeleri, ikincil sokakları, merkez alan olacak mekânı, pazar ve mezar yerlerini belirlemişti. Bir süre sonra kireci bitti, o da işini tamamlayabilmek için ordudan birkaç çuval un alarak çizimlerini sona erdirdi. Sonra da Kral'a haber gönderip İskenderiye'nin nasıl bir kent olacağını hayal edebilmesi için alana çağırdı; ama Kral, kâhini Aristandros'la birlikte oraya yaklaşıırken bir kuş sürüsü yere indi ve unları gagalayarak, çizimlerin bir bölümünü yok etti.

Kâhin İskender'in bakışlarında bu olayın kötü bir biçimde yorumlanacağı kaygısını sezerek onu rahatlattı: "Merak etme Kralım, kuşların üşüşmesi iyiye işarettir: Kent öyle varlıklı, öyle bereketli bir yer olacak ki dünyanın her yanından insanlar iş ve dayanak bulmak için buraya gelecekler." Bu yorumla rahatlayan Dinokrates de, bu arada kireç de geldiğinden işine dört elle sarıldı.

Kral o gece harika bir düş gördü. Kenti geliyor, her yanda evler, alanlar ve şahane bahçeler kuruluyordu. Uzun ada tarafından korunan körfezin, dünyanın bilinen her yanından gelen gemilerin bin bir çeşit malını boşalttığı bir liman olduğu da düşün bir parçasıydı. Ve bir rıhtımın adaya dek uzandığını, bunun üzerinde dev gibi bir kulenin yükseldiğini, kulenin tepesindeki ışığın gece limana yaklaşan gemilere yol göstermek için ışık saçtığını düşledi. Ama aynı anda, "Bütün bunları görebilecek miyim? Kentime ne zaman dönebileceğim?" diye soran kendi sesini işitti.

Düşünü ertesi sabah Aristandros'a anlatıp aynı soruyu yineledi: "Kentime ne zaman dönebileceğim?"

Aristandros'un yüreği kötü bir kehanetle çarptığından yaşlı adam Kral'a arkasını dönmüştü, sesine keyifli bir tını vermeye çalışarak: "Döneceksin Kralım, sana yemin ediyorum. Ne zaman olduğunu bilmiyorum, ama döneceksin..." dedi.

Ordu batıya doğru ilerlerken sağ yanlarında deniz, sol-
larında ise uçsuz bucaksız çöl uzanıyordu. Beş gün sonra
vardıkları ileri karakol Paretonion, yerel Mısır halkıyla
Kyrenes'ten gelen Yunanların buluşma noktası gibiydi.
Burada ayrıca anakaranın içlerinden gelen iki göçebe kabi-
leye; Nasamonlar ve Garamantlara rastladılar.

Bunlar kıyıyı bölümlere ayırmışlardı; bir gemi battı-
ğında o bölüm hangi kabileye aitse, onun üyeleri geminin
ganimetine el koyuyordu. Batan gemiden kurtulan kişiler
Paretonion pazarında köle olarak satılıyordu. Söylentilere
göre Nasamonlar iki yüz yıl önce, büyüklüğünü kimsenin
bilemediği o uçsuz bucaksız çöl denizini aşarak öte yanda
bulunan, içinde timsahların ve suaygırlarının dolaştığı, kı-
yısında her çeşit meyve ağacının yetiştiği o büyük göle
ulaşmışlardı. Gene söylentilere göre foklarla birlikte yaşa-
yan, geleceğe ilişkin haberler verebilen çok şekilli Tanrı
Proteos'un içinde yaşadığı mağara da o topraklardaydı.

İskender ordusunun bir bölümünü Parmenion'un ku-
mandasında Paretonion'da bıraktı. Barsine'yi de General'e
emanet etti. Yola çıkmadan bir önceki akşam sevdiği kadı-
na veda etmeye gidip ona bir zamanlar Nil kraliçelerinden
birine ait olan mineli altın bir kolyeyi armağan etti.

Ucunda harika bir mücevher olan gerdanlığı Barsi-
ne'nin boynuna takarken, "Senin güzelliğini süsleyebilecek
bir mücevher asla bulunamaz," dedi. "Senin gözlerinin ışıltı-
sıyla boy ölçüşebilecek bir parıltı, gülümsemenin güzelli-
ğine yakışacak bir mine yoktur. Ben karşında oturup gü-

lümsemeni seyredebilmek için bütün zenginlikleri feda ederdim. Senin dudaklarını öpebilmek, senin karnını ve göğüslerini okşamak, bana dünyanın en büyük mutluluğunu verirdi."

"Gülümsemek, Ahura Mazda'nın benden çok zaman önce çaldığı bir armağan, İskender," diye yanıtladı onu Barsine. "Ama, şimdi buradan gidiyorsun, tehlikeli bir yolculuğa çıkmak üzeresin; ben yanımda olmadığın her gün senin için kaygılanacağımı ve geri geldiğin gün gülümseyeceğimi şimdiden hissediyorum." Sonra erkeğin dudaklarına küçük bir öpücük kondururken, "Bana dön, *İskender*," dedi.

Yürüyüş, sayısı azaltılmış bir orduyla başladı; İskender'le arkadaşları yüzlerce deveye yükledikleri su ve yiyeceklerle çöle girip Zeus Amon Tapınağı'na doğru ilerlemeye başladılar.

Herkes Kral'a yazın tam ortasında böyle bir işe kalkışmamasını, sıcaklığın dayanılmaz boyutlara vardığını söylemişti; ama o, her türlü engelle başa çıkabileceğini, her türlü yarasının iyileşebileceğini, her türlü tehlikeyi alt edebileceğini düşünüyor, adamlarının da aynı düşüncede olmalarını istiyordu. Ne var ki ilk iki etaptan sonra güneşin yakıcılığı öyle katlanılmaz bir hal aldı ki, adamların ve hayvanların su tüketimi giderek artmaya başladı. Sonunda hepsi, önlerinde uzanan yolu tehlikesizce aşamayacaklarını düşünmeye başladılar.

Bu da yetmezmiş gibi üçüncü gün öyle bir kum fırtınası çıktı ki, insanlar ve hayvanlar için gerçek bir sınava dönüşerek önlerindeki yolu tamamen sildi. Saatler süren büyük işkenceden sonra rüzgâr dindiğinde, çevrede bu sınırsız çölün dalgalı ve sonsuz kumlarından başka ayırt edici hiçbir özelliğin kalmadığı görüldü. Artık ne yol, ne de yolu gösteren taş dikitler vardı. Ve artık yürürken kızgın kumlara gömülen adamların yarı çıplak ayaklarıyla bacakları cayır cayır yanmaya başlamıştı. *Khithon*'ları ve *khlamys*'leriyle sargılar yaparak bacaklarını dizlerine dek sardılar; çileli yürüyüşlerini böyle sürdürmeye çalıştılar.

Dördüncü gün, herkes umutsuzluğa kapılmak üzereyken adamlarına gerekli enerjiyi ve cesareti veren, en önde askerleri gibi yürüyerek ilerleyen, herkesten sonra su içen,

akşamları birkaç hurmayla yetinerek askerlerinin iyi beslenmeleri için özen gösteren krallarının varlığı idi.

Beşinci gün su artık tamamen tükenmişti ve ufuk bomboştu: Ne bir yaşam belirtisi, ne bir tek ot, ne bir canlının gölgesi görünüyordu.

Kuzguni bir Kyrenesli olan Yunan rehber, "Gene de birileri vardır," dedi. "Bizler şurada tükenip ölsek, ufuk ansızın, mucizevi bir biçimde insan kaynamaya başlar; adamlar karınca gibi bütün deliklerden çıkar, bizleri geriye yalnızca iskeletlerimiz kalacak biçimde soyar, güneşin altına terk edip giderler."

Başında geniş Makedon şapkası ile sürüklenen Seleukos, "Açıklamanla yüreğimizi ferahlattın," dedi.

O anda Ephestione bir şey görüp arkadaşlarına seslendi: "Şuraya bakın!"

Perdikkas da onu onaylayarak, "Kuşlar!" diye bağırdı.

Rehber bir açıklama yapmak istercesine, "Kargalar," dedi.

"Hay!.." diye yakındı Seleukos.

"Oysa bu iyiye işarettir," diye yanıtladı rehber.

Seleukos aynı kötümserlikle, "Demek ki iskeletlerimiz de boşa gitmeyecek," dedi.

"Tam tersine. Bu kuşlar, bir yerleşim merkezine yaklaştığımızı gösterir."

"Kanatları olanlar için yakın sayılabilir, ama bizim gibi aç susuz yürüyenler için..."

Az ötede yürüyen Aristandros, ansızın durdu. "Durun," diye buyurdu sonra da:

"Ne var?" diye sordu Perdikkas. İskender de durup yere oturmuş, pelerinini başına çekmiş kâhine baktı. Kızgın bronzlar gibi parlayan iki kumulun arasından bir rüzgâr esmişti.

"Hava değişiyor," dedi Aristandros.

"Zeus aşkına! Bir kum fırtınasına daha dayanamayacağım!" diye inledi Seleukos umutsuzca. Ama rüzgâr güçlendi ve boğucu sıcakı dağıtarak adeta denizin kokusunu taşıdı onlara.

"Bulutlar," dedi Aristandros. "Bulutlar geliyor."

Seleukos, Perdikkas ile, 'Adam saçmıyor!' anlamında şöyle bir bakıştı. Ama kâhin gerçekten de bulutların yaklaştığını hissediyordu; nitekim bir saat kadar sonra kuzeyden gelen kara bulutlar ufku kararttı.

"Hayal kurmayalım," dedi rehber. "Buralara bildiğim kadarıyla asla yağmur yağmamıştır. Yeniden yürümeye başlayalım."

Askerler gözleri kör eden ışıktaki güneye doğru yürümeyi sürdürürken, bir yandan da sürekli yaklaşan kara bulutlara bakmak için başlarını geriye çeviriyorlardı. Uzaklarda şimşekler çakıyordu.

Seleukos, "Belki hiç yağmıyordur," dedi. "Ama gök gürlüyor."

Perdikkas da ona yanıt olarak, "Senin kulakların iyi işitiyor," dedi. "Benim bir şey duyduğum yok."

"Doğru," dedi rehber. "Gök gürlüyor. Her ne olursa olsun, yağmur yağmayacaktır, ama hiç olmazsa bulutlar bizi güneşten korur; bari gölgede daha dayanılır bir sıcaklıkta yürürüz."

Bir saat sonra ilk yağmur damlalarının kumlarda küçük delikler açmaya başlamasıyla, ıslak kumların yoğun ve tatlı kokusu ortalığı sardı. Derileri kurumuş, dudakları çatlamış adamlar çıldırmış gibiydiler. Bağırıyorlar, şapkalarını havaya atıyorlar, kurumuş ağızlarını havaya açarak susuzluklarını gidermeye çalışıyorlardı. Bu su damlacıklarını kumlara kaptırmaya niyetleri yoktu!

Rehber başını salladı. "Soluğunuzu tüketmeyin boşuna. Yağmur, yere düşmeden havanın ısıyla buharlaşır ve hafif bir pus halinde gökyüzüne geri gider. Bütün olup biten budur." Ama daha sözlerini bitirmemişti ki seyrek damlalar bir sağanağa dönüştü ve sonra gökler gürlemeye, şimşekler çakmaya başladı; bu, gerçek bir fırtınaydı.

Adamlar mızraklarını yere saplayıp pelerinlerini bunlara astılar. Miğferlerini tersyüz ederek az sonra içecekleri suyu toplamaya uğraştılar. Sağanak yağmur kesilince biraz ağarmış, ağırlığından arınmış olan bulutlar gökyüzünde ilerlemeyi sürdürdü ve askerlerin güneşten korunarak yürümelerini sağladı.

İskender o âna dek tek söz etmemişti ve yürürken gizemli bir sesi izlermişçesine dalgındı. Askerleri artık onun gerçekten insanüstü bir yaratık olduğuna, başkalarını öldürecek yaralardan kurtulabildiği gibi çöllerde bile yağmur yağdırabilen, hatta istese buralarda çiçekler bile açtırabilecek bir yaratık olduğuna inanmaya başlamışlardı.

İki gün sonra tanyeri ağarırken Siva Vahası ufukta göründü. Kumların gözleri kör eden parıltısının arkasında inanılmaz bir gururla yükselen yeşil bir şeritti. Adamlar bu görüntüyle karşılaşınca sevinç çığlıkları attılar, pek çoğu duygulanarak ağlamaya başladı. Böylesine kurak ve sonsuz bir çölün ortasında yaşam belirtileri görmek gerçekten duygulandırıcıydı. Askerlerin bir bölümü de onları korkunç bir ölümden kurtardıkları için tanrılarına şükrediyorlardı. İskender ise hedefe varacağından asla kuşku duymamışçasına sessizce ilerlemeyi sürdürüyordu.

Vaha geniş mi genişti; her yan hurma yüklü palmyeyle doluydu; ağaçları besleyen pınar da tam ortadaydı. Bir billur gibi ışıldayan pınarın suyu, palmyelerin ve gizemli halkın tapınaklarının gölgesini yansıtıyordu. Adamlar koşarak oraya yöneldiler, ama Hekim Philippos bağırmaya başladı: "Durun! Durun! Su çok soğuktur. Yudum yudum ve yavaş için!" İskender, askerlerine örnek olmak için onlardan önce, yavaş yavaş yudumladı suyu.

Herkes inanılmaz gibi gelen olay, beklenmekte olduklarını görmek oldu. Rahipler tapınağın merdivenlerine dizilmişler, önlerindeki yardımcıları tütsüler savuran buhurdanlarıyla yerlerini almışlardı. Makedonlar bu yolculuktan sonra hiçbir şeye şaşırmmamayı öğrenmişlerdi; bu topraklarda her şey olabiliirdi.

Çevirmenlik görevini de üstlenen rehber, onları serin bir su kupası ve bir sepet hurma ile karşılayan rahibin sözlerini aktardı. "Çölde gelen konuk; istediğin nedir? İstedikğin su ve yiyecekse, bunları bulacaksın, çünkü bu kutsal yerde konukseverlik yasadır."

"Gerçeği öğrenmek istiyorum," dedi İskender.

"Peki gerçeği kime soracaksın?" dedi rahip.

"Tanrıların büyüğüne, bu görkemli tapınakta oturan Zeus Amon'a soracağım."

"O halde bu gece geri gel ve öğrenmek istediğini öğren."

İskender rahibin önünde eğildi, ardından pınarın başında bekleyen arkadaşlarını topladı. Ellerini suya sokarak alnını ıslatan Kallisthenes'i gördü.

"Anlatılanlar doğru mu? Akşama doğru suyun ısındığı, gece yarısında iyice ılık olduğu doğru mu?"

"Benim aklıma başka bir şey geldi. Bence pınarın ısısı hep aynı: Dışarının ısısı çok ani biçimde değişiyor. Hava çok sıcakken su buz gibi görünüyor, ama akşama doğru hava serinlemeye başlayınca, su daha ılık, hatta gece yarısı iyice sıcak geliyor. Her şey görecelidir, demişti Aristoteles amcam."

"Ah, evet," dedi İskender. "Onun araştırmalarından yeni bir haber var mı?"

"Hayır, en son aldığım haberleri sana iletmıştim. Ama elbette yeni askerleri getiren gemilerle yeni haberler de gelir. Şimdilik Pers bir sorumlunun izini bulmuş gibi görünüyor, ama şimdi burada olsa neler derdi biliyorum."

"Ben de. Perslerin babamı öldürmekten çıkarları olduğunu, ama onlar yapmamış bile olsa, bu suçu üstlendikleri haberini, gelecekteki Makedon krallarının gözünü korkutmak için yaymış olabileceklerini söyledim."

"Bu gerçekten büyük bir olasılık," dedi Kallisthenes ve ellerini yeniden pınara sokup alnını ıslattı.

O anda Hekim Philippos çıkageldi. "Bak, adamların ne buldular," derken üçgen biçiminde, kırıksık bir başı olan yılanı gösteriyordu. "Bunun bir ısırgı insanı bir anda öldürmüştü."

İskender hayvana baktı, "Askerleri dikkatli olmaları için uyar, bunu da mumyalatıp koleksiyonu için Aristoteles'e göndert. Bilmediğimiz otlar bulursan, aynı şeyleri onlar için de yap. Sana bunların yanında göndermen için bir de mektup vereceğim," dedi.

Philippos, elinde yılan, Kral'ın yanından uzaklaşırken, İskender pınarın yanına oturmuş gecenin inmesini bekli-

yordu. Ansızın arkasında duran Aristandros'un suya düşen gölgesini gördü.

"Hâlâ aynı karabasanı mı görüyorsun?" diye sordu İskender. "Gene o canlı canlı yanan adam mı var düşlerinde?"

"Ya sen?" diye sordu Aristandros. "Senin zihnini hangi karabasanlar oy alıyor?"

"Çok... belki de gereğinden çok..." dedi Kral. "Babamın ölümü, Gaza surları çevresinde arabama takarak sürüklediğim Batis'in kıyımı, Barsine'yi her kollarıma aldığımda aramıza giren Memnones'in hayali, çözmek yerine kılıcımla kestiğim Gordion düğümü..."

Sonra ansızın sustu, sanki sözlerini sürdürmekten korkuyordu.

"Başka ne var?" diye sordu bakışlarını Kral'ın kara gözlerine diken Aristandros.

"Bir tekerleme," dedi bakışlarını yere indiren İskender.

"Bir tekerleme mi? Hangisi?"

Kral alçak sesle mırıldandı:

*Savaşa giden yaşlı asker
Yere düşer, yere düşer!*

Sonra ona arkasını döndü.

"Bunun senin için bir anlamı var mı?"

"Hayır, yalnızca çocukken söylediğim bir tekerlemeydi. Bana bunu annemin yaşlı sütninesi Artemisia öğretmişti."

"O halde daha fazla düşünme. Karabasanlarına gelince, elden gelen tek bir şey var," dedi Aristandros.

"Neymiş o?"

"Bir tanrı olmak," diye yanıtladı kâhin. Sözlerini bitirir bitirmez, suya düşen bir böceğin kendini kurtarmak için boşuna çırpınması suyu dalgalandırarak kâhinin yansımasını yok etti.

Akşam inerken İskender tavandan sarkan iki sıra kandilin aydınlattığı büyük tapınağa girdi ve ayaklı bir kandilin aydınlattığı Tanrı Amon'un heykelini gördü.

İskender bakışlarını dev heykelin hayvansı yüzünde, kıvrık koç boynuzlarında, geniş göğsünde, bedeninin iki yanında kapalı yumruklarıyla sarkan güçlü kollarında gezdirdi. Sonra günün birinde, henüz yola çıkmadan annesinin ona söylediği sözler geldi aklına: "Dodona oraklı senin doğumunu belirledi; kızgın bir çölün ortasındaki başka bir oraklı, sönmeyecek bir yaşama doğuşunu belirleyecek. "

"Tanrıya ne soracaksın?" diyen bir ses ansızın tavana doğru yükselen sütunların arasından yankılandı.

İskender çevresine bakındı, ama kimseyi göremedi. Kara bir yarığın arasından parlayan iri sarı gözleriyle ona bakan koç başını süzdü: Şu varlık bir tanrı mıydı acaba?

"Birisi var mı..." diye söze başladı. Ve yankı onu yanıtladı: "Birisi..."

"Babamı öldürenler arasında hâlâ cezalandırmadığımı birisi var mı?"

Kral'ın sözleri bin yüzlü tapınağın duvarları arasında yankılandı, sonra bir an sessizlik çöktü. Derken devin göğsünden derin ve boğuk bir ses yükseldi.

"Sözlerine dikkat et, çünkü senin baban bir ölümlü değildir. Baban Zeus Amon'dur."

Kral gecenin ilerleyen saatlerinde tapınaktan çıkarken sorularının yanıtını işitmişti; ama çadırına, askerlerinin arasına dönmek istemedi. Palmiyelerin arasından geçerek çölün sınırlarında yalnız kalabileceği bir yere yürüdü; başının üzerinde binlerce yıldız ışıldıyordu. Yaklaşan ayak sesleri işiterek gelenin kim olduğunu görmek için döndüğünde Eumenes ile karşılaştı.

"Şu anda konuşmak istemiyorum," dedi İskender. Eumenes yerinden kıımıldamadı. "Ama söylemek istediğin önemli bir şeyse, seni dinlerim."

"Ne yazık ki uzun zamandan beri, doğru bir ârı kollayarak içimde gizlediğim kötü bir haberim var."

"Bunun uygun bir an olduğunu mu düşünüyorsun?"

"Belki. Her neyse, bu haberi artık daha fazla kendime saklayamayacağım. Epir Kralı İskender cesurca savaşıırken öldü; barbarlar çoğunluktaymış."

İskender bu haberle çöktüğünü hissederken Eumenes uzaklaştı. Kral gözlerini yeniden göklerin sonsuzluğuna çevirmiş, sessizce ağlıyordu.

Yazarın notu:

Makedon Komutan'ın yaşadıklarının fazla tarihsel nitelik kazandığı yerlerde, geleneksel anlatılardan yola çıkarak konuyu zenginleştirmeye çalıştım. Granikos Savaşı'nın tanımında olduğu gibi Kallisthenes'in şanlı anlatımından çok, bence daha gerçekçi bir anlatımı yeğledim.

Bir Amyntas kişiliğinde ben Lynkestidesli İskender ve Amyntas olarak iki kahraman yarattım; hanedana, siyasete, ruhsal çözümlemelere ilişkin sorunları bu iki kişilik üzerine dağıttım. Myletos, Halikarnassos ve Tyros kuşatmalarının topografik, stratejik ve taktik gelişmelerini büyük bir titizlikle yansıttım; aynı titizliği Issos çarpışmasını dillendirirken de uyguladım. Edebi kaynaklarım, birinci ciltte andıklarımıdır; bunlara ek olarak 'Uçan yılanlar' söz konusu olduğunda yaptığım gibi Herodotos'a, Homeros'a ve Frontino'nun *Stratagemata*'sına başvurdum. Malzeme konusunda ne derece zengin verilere sahip olduğumu okurlar sanat yapıtlarına, paralara, mozaiklere bakarak da anlayabilirler. Adı geçen kentlerin tanımlarında yeni arkeolojik araştırmalardan ve bunların yetkin topografik verilerinden yararlandım.

Valerio Massimo Manfredi

Herodotos'a dayanılarak Büyük İskender romanında adı geçen ölçüler

STAT, STADYON: 600 Yunan ayağı, Atina Stadı 177.6 metredir.

AYAK: 0.296 metre.

DİRSEK: Bir buçuk ayak; 0.444 metre.

KULAÇ: Altı ayak ya da dört dirsek; 1.7776 metre.

Coğrafya terimi olarak yönler:

Boreas rüzgârı: Kuzey

Notos rüzgârı: Güney

Euros rüzgârı: Doğu

Zephyros rüzgârı: Batı

Kitapta adı geçen yerlerin günümüzdeki adları

Abydos: Çanakkale, Nara Burnu üzerinde boğazın en dar yerindeki kent.

Adramyttion: Edremit

Alinda: Karpuzlu

Ankya: Ankara

Arakses: Aras Nehri

Argaios: Erciyes Dağı

Assos: Behramkale

Baktriana: Doğu İran, Belh ve Amu Derya bölgeleri.

Dardanos: Çanakkale bölgesinde kent.

Delphoi: Yunanistan'da Korinthos Körfezi'nin yukarısındaki kutsal kent

Ephesos: Efes

Euphrates: Fırat Nehri

Eurymedon: Antalya yakınında Köprüçay

Gaza: Gazze

Gordion: Yassıhöyük

Granikos Irmağı: Biga Çayı

Halikarnassos: Bodrum

Halys: Kızılırmak

Hellespontos: Çanakkale Boğazı

Hermos: Gediz Irmağı

Ilion: Anadolu, kuzeybatı, Çanakkale yöresi.

Illyria: Arnavutluk

Ionya: İzmir ve güneyinde kalan kıyı bölgesi.

Issos: Yumurtalık

Istros: Tuna Irmağı

Kaystros: Küçük Menderes Irmağı

Kelainai: Dinar

Khios: Sakız Adası

Knidos: Kirye Burnu, Tekir Burnu, Datça Yarımadası'nın batı ucundaki kent.

Korinthos: Peloponnesos'ta Korint
Ksanthos: Fethiye Bölgesi'nde Kınık
Kylikiai Pylai: Gülek Boğazı
Kypros: Kıbrıs Adası
Kyzikos: Bandırma-Erdek arası, Kapıdağ kıstağındaki kent.
Lampsakos: Lapseki
Latmos Dağı: Beşparmak Dağları.
Lesbos: Midilli Adası
Lokris: Yunanistan'ın kuzeyinde bölge
Lokroi: Kent; Güney İtalya.
Lydia: Başkenti Sart olan bölge.
Maiandros Irmağı: Büyük Menderes Irmağı
Marsyas: Aydın'da Çine Çayı.
Mylasa: Milas
Myletos: Milet
Myndos: Bodrum Yarımadası'nın kuzeybatı ucunda kent.
Paktolos: Gediz'in kollarından Sart Suyu.
Phoinikes: Fenike
Phrygia: Afyon, Kütahya, Denizli, Eskişehir ve Uşak'ın bir bölümünü kapsayan yöre.
Pontos: Karadeniz Bölgesi
Pyramos: Ceyhan Irmağı
Rhodos: Rodos
Sagalassos: Ağlasun
Salmydessos: Trakya-Karadeniz kıyısında Midye
Samos: Sisam Adası
Sardes: Manisa yöresi.
Sigeion: Anadolu'da kent; Yenişehir.
Skamandros: Kara Menderes Irmağı

Syria: Suriye
Taurus: Toros Dağları
Telmessos: Fethiye
Termessos: Antalya yakınlarında antik kent
Thebai: Atina'nın kuzeyinde kent
Thessalia: Tesalya.
Tigris: Dicle Nehri
Troia: Anadolu'da Çanakkale Bölgesi'nin başkenti.
Tyros: Sur
Zeieia: Gönen

Valerio Massimo Manfredi

BÜYÜK İSKENDER

Anadolu'nun Kapıları

Büyük İskender, bugün üzerinde yaşadığımız toprakların bir zamanlar hâkimi olan genç Makedonyalı'nın, adını hepimizin bildiği *Büyük İskender*'in romanı. **Valerio Massimo Manfredi**, tarihsel gerçeklerle kurguyu ustaca kaynaştırdığı bu romanında, İ.Ö. Dördüncü Yüzyılda yaşamış *Büyük İskender*'i yalnızca tarihsel bir kahraman olarak ele almakla yetinmiyor; dehası, tutkuları, zayıflıkları, alışkanlıkları ve aşklarıyla onu ve onun dönemini gözler önüne seriyor. Üç kitaptan oluşan bu dizinin ilk kitabında hırslı bir genç olarak tanıdığımız *İskender*, *Anadolu'nun Kapıları* adlı bu ikinci kitapta *Asya* seferine çıkan genç bir kraldır. *Çanakkale Boğazı*'nı geçip *Anadolu* topraklarına ayak basınca, o zamanki adı *Gronikos* olan *Biga Çayı* kıyısında Pers'lere karşı ilk çetin savaşını veriyor. Tanrıların 'zafer'le taçlandığı bir kral olan *İskender*, ne bu savaşta, ne de bundan sonraki savaşlarında yenilgi yüzü görüyor. *Truva*'dan geçiyor, *Efes*'ten, *Milet*'ten, *Bodrum*'dan, *Yassihöyük*'ten, *Ankara*'dan. *Büyük İskender*, *Anadolu*'dan geçerken, arkasında onlarca efsane bırakıyor. O zamanki adı *Gordion* olan *Yassihöyük*'te efsanevi düğümü bir kılıç vuruşuyla çözünce önünde fetih yolları açılıyor. Ne onu taparcasına seven *Leptine*'nin aşkı, ne de annesinin kaygıları *İskender*'i yolundan alıkoyabiliyor. Ünlü Pers generali *Memnones*'in karısı *Barsine* ise *İskender*'in aşkını geri çeviriyor. *Anadolu'nun Kapıları*, *İskender*'in *Anadolu*'dan çıkıp *Mısır*'a ulaşması ve orada *Firavun* ilân edilmesine kadar olan dönemi ele alıyor.

ISBN 975-07-0033-3

<http://www.canyayinlari.com>

KDV İÇİNDEDİR